Sri Marthanda Mahatmyam.

EDITED BY

M. Rajaraja Varma, M. A., B. L.,
Trivandrum.

B. V. BOOK DEPOT,
Trivandrum

ശ്രീ

ശ്രീമാൎത്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം

കിളിപ്പാട്ട്

(സടിപ്പണം)

പ്രസാധകൻ

എം. രാജരാജവൎമ്മ തമ്പുരാൻ

എം. എ., ബി. എ.

പ്രകാശകൻ

കുളക്കുന്നത്തു ശങ്കരമേനോൻ

ബി. വി. ബുക്ക്ഡിപ്പോ,

തിരുവനന്തപുരം.

൧൧൦൩.

[വില ൧ ക. ൮ ണ.

തിരുവനന്തപുരം

ബി. വി. ബുക്ക്ഡിപ്പോ പ്രവൎത്തകന്മാൎക്കു വേണ്ടി

തിരുവനന്തപുരം

"കമലാലയ" അച്ചുക്കൂടത്തിൽ അച്ചടിച്ചതു്.

ഒന്നാംപതിപ്പ് കോപ്പി ൩൦൦.

൧൧൦൯.

ശ്രീ.

മുഖവുര.

വീരപുരുഷനായിരുന്ന ശ്രീമാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിന്റെ മാഹാത്മ്യം തിരുവിതാംകൂർചരിത്രത്തിന്റെ വാടാവിളക്കായി ശോഭിക്കുന്നു. ആ തിരുമനസ്സിലെ പരാക്രമമൊന്നുകൊണ്ടാണു കഷ്ടിച്ചു ചിറയിൻകീഴ്‌വരെയുണ്ടായിരുന്ന അല്പമായ വേണാട്ടുരാജ്യം കൊച്ചിവരെ എത്തി തിരുവിതാംകൂർസംസ്ഥാനമായിത്തീർന്നതു്. മന്ത്രിവര്യനും സേനാനായകനുമായിരുന്ന രാമയ്യൻദളവയുടെ പരമോദ്ദേശ്യം സ്വസ്വാമിയെ കേരളചക്രവർത്തിയാക്കണമെന്നായിരുന്നു. ആ അതിമോഹത്തിനു വശപ്പെടാതെ, സുഹൃദ്രക്ഷണജാഗരൂകനായിരുന്ന തിരുമേനി, പെരുമ്പടപ്പുമൂപ്പിലെ നാടു കയ്യേറാതെ പിൻതിരിപ്പിച്ചതിലുണ്ടായ കുണ്ഠിതം രാമയ്യനെ മരണശയ്യയിൽപോലും ബാധിച്ചതായി കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ശത്രുസംഹാരത്തിനുണ്ടായിരുന്ന വീറിനൊ, സുഹൃത്സംരക്ഷണത്തിനുണ്ടായിരുന്ന ഔത്സുക്യത്തിനൊ ആ മഹാരാജാവിനു മാററു കൂടിയിരുന്നതെന്നു തീർച്ചയാക്കാൻ കുറെ വിഷമമാണു്. ചെറുനാൾതൊട്ടുണ്ടായ കഷ്ടതകൾക്കും പിന്നീടു കാണിച്ച പരാക്രമങ്ങൾക്കും ഒന്നുപോലെ പാത്രമായ ആ മഹാനുഭാവൻ, അതിമാനുഷമായ സ്വശക്തിവൈഭവംകൊണ്ടു നേടിയ മഹാമണ്ഡലത്തെ, പിൻവാഴ്ചക്കാരുടെ സ്വേച്ഛാവിഹാരഭൂമിയാക്കാതെ, കുലദൈവമായ ശ്രീപദ്മനാഭന്റെ തൃപ്പാദങ്ങളിലർപ്പിച്ചു്, അനന്തരവരെ പദ്മനാഭദാസരാക്കിയതിൽ വെളിവാക്കിയ രാജനീതി ഒന്നു മതി ആ തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കുള്ള അനശ്വരമായ യശഃസ്തംഭം; പൊന്നിൻകൊടിമരമൊന്നു വേറെ വേണ്ട.

ഇത്രത്തോളം കേമനായിരുന്ന വീരപുരുഷന്റെ അപദാനങ്ങളെ വർണ്ണിക്കാൻ അന്നുണ്ടായിരുന്ന കവീശ്വരന്മാരാരും പുറപ്പെടാതിരുന്നല്ലോ എന്നു പലപ്പോഴും ഞാൻ അത്ഭുതപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോഴാണു് പുരാതനഗ്രന്ഥങ്ങളെ തേടിവന്ന കൂട്ടത്തിൽ തിരുവട്ടാററമഠവീട്ടു വക ഗ്രന്ഥപ്പെട്ടിയിൽ ഒരു ജീർണ്ണ ഗ്രന്ഥം എനിക്കു കിട്ടിയതു്. അതു പരിശോധിച്ചപ്പോൾ 'മാർത്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം' എന്ന കിളിപ്പാട്ടിന്റെ ഭാഗങ്ങൾ മററു പല ഓലകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ കലർന്നുകിടക്കുന്നതാണെന്നു മനസ്സിലായി. ഒരു ക്രമമില്ലാതെ കോർത്തിട്ടിരുന്ന ഏടുകളെ ക്രമപ്പെടുത്തി തരംതിരിച്ചതിൽ, ആ കാവ്യത്തിന്റെ ഒന്നും രണ്ടും കാണ്ഡങ്ങളുടെ മിക്ക ഭാഗങ്ങൾ മാത്രമേ ആ ഗ്രന്ഥത്തിലുള്ളു എന്നു വെളിപ്പെട്ടു. പിന്നെ കഴിയുംവണ്ണം തേടിയതിലും ശിഷ്ടഭാഗംകൂടി കിട്ടാത്തതിലുള്ള സങ്കടം ചില്ലറയല്ല. കിട്ടിയ ഭാഗത്തിൽത്തന്നെ ഇടയ്ക്കിടെ പഴുതുകളുണ്ടു്. മുഴുക്കെ കിട്ടുന്നതുവരെ കാത്തിരിക്കാൻ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ രസികത്വം എന്നെ സമ്മതിക്കാത്തതിനാൽ, കിട്ടിയതു പരസ്യപ്പെടുത്താനുറച്ചതാണു്. അതിനു വായനക്കാർ മാപ്പു തരണം.

മഹാപുരാണങ്ങളെ അനുസരിച്ചു രചിച്ചിട്ടുള്ള പ്രസ്തുത മാഹാത്മ്യം അവതാരകാര്യസിദ്ധിവരെയുള്ള ചരിത്രത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നതായിട്ടല്ലാതെ വരാൻ തരമില്ല. അപ്പോൾ ദിഗ്വിജയമെല്ലാം കഴിഞ്ഞു രാജ്യത്തെ തൃപ്പടിദാനം ചെയ്കയും ഭദ്രദീപപ്രതിഷ്ഠ മുതലായ ധർമ്മകാര്യങ്ങളെല്ലാം നിർവ്വഹിക്കയും ചെയ്തുകഴിയുന്നതുവരെയുള്ള കഥ മുഴുക്കെ അടങ്ങിയ ഒരു വൻഗ്രന്ഥമായിരിക്കണം

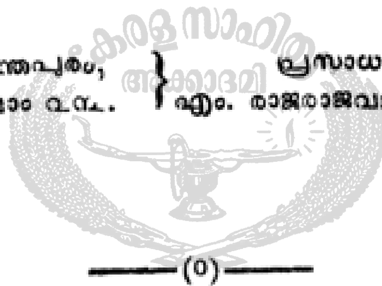
മാർത്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം. തിരുവവതാരം മുതൽ കൊല്ലം രാജ്യം പിടിച്ചതുവരെയുള്ള കഥ ഇപ്പോൾ കിട്ടിയടത്തോളമുള്ള ഭാഗത്തിൽ ഹൃദയംഗമമായി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിൽ മുമ്പു ധരിച്ചിട്ടില്ലാത്ത പല സംഗതികളും കാണുന്നുണ്ടു്. മഹാരാജാവിന്റെ ബാല്യചരിത്രം ഇത്ര വിസ്തരിച്ചു മറ്റൊരു ദിക്കിലും കണ്ടിട്ടില്ല. മഹാരാജാവിനെ സൂര്യാവതാരമായി സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതും അതിബാല്യത്തിൽതന്നെ സർവ്വവിദ്യാപാരംഗതനാക്കിയിരിക്കുന്നതും ചരിത്രദൃഷ്ട്യാ നോക്കുമ്പോൾ അതിശയോക്തികളായി തോന്നിയേക്കാം. മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിനും അനന്തരവനായ രാമവർമ്മമഹാരാജാവിനും തമ്മിൽ നാലു വയസ്സിനു മാത്രമേ പ്രായവ്യത്യാസമുള്ളു എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ശരിയാണോ എന്നു സംശയമുണ്ടു്. ൯൫൯-ാമാണ്ടാണു രാമരാജാവിന്റെ ഷഷ്ടിപൂർത്തി തിരുനാൾ ആഘോഷിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നു വരുമ്പോൾ ജനനകാലം ൮൯൯ ആയിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ ചില സന്ദേഹങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും, സാമാന്യേന ചരിത്രം സൂക്ഷ്മമായി അറിഞ്ഞുതന്നെയാണു കവി എഴുതിയിരിക്കുന്നതെന്നു് ഊഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

കവിയാരാണെന്നു് അറിഞ്ഞുകൂടാ. എങ്കിലും ഓരോ സംഭവങ്ങളും വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന രീതികൊണ്ടും, അന്നുണ്ടായിരുന്ന ആളുകളുടേയും സ്ഥലങ്ങളുടേയും പേരുകൾ മറന്നു പോകാതെ ഓർത്തു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും സമകാലികനോ അഥവാ അടുത്ത കാലത്തുതന്നെ ഉണ്ടായവനോ ആയിരിക്കണം കവിയെന്നൂഹിക്കാൻ വകയുണ്ടു്. ആളേറെ സരസനും വിദഗ്ദ്ധനുമാണെന്നു സംശയമില്ല. പല വിഷയങ്ങളിലും

സൂക്ഷ്മജ്ഞാനം സമ്പാദിച്ചയാളായിരിക്കണം. അനാവശ്യമായ വാഗ്ജാലങ്ങളോ ആൎഭാടങ്ങളോ ഇല്ലാതെ ലളിതസുകുമാരമായ ഭാഷയിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്ന ഈ ഗ്രന്ഥം ഏവൎക്കും സുഗ്രഹമാകുന്നു. ഈ സംഗതികളെപ്പററിയെല്ലാം പ്രസ്താവനയിൽ വിസ്തരിച്ചു പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഈ പുസ്തകം മുഴുക്കെ നിഷ്കൃഷ്ടിച്ചു വായിച്ചു പകൎത്തിയതുകൂടാതെ വിലോഭനീയമായ ഒരു പ്രസ്താവന എഴുതിച്ചേൎക്കയും പ്രൂഫ്കൾ തിരുത്തുകയും ചെയ്തുതന്ന മഹോപാദ്ധ്യായ പണ്ഡിത മഹാദേവശാസ്ത്രികളോട് എനിക്കുള്ള കൃതജ്ഞത അനല്പമാണ്. ഏററിയ പുരാതനഗ്രന്ഥങ്ങളെ കൂലങ്കഷമായി പരിശോധിച്ച്, ഇതു നാഥനായിരുന്ന മഹാമഹോപാദ്ധ്യായ താഴവെ ഗണപതിശാസ്ത്രികളുടെ വലങ്കയ്യായിരുന്ന്, 'അനന്തശയന സംസ്കൃതഗ്രന്ഥാവലി'യെ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുള്ള പരിചയവും സാമൎത്ഥ്യവും പാഴായിപ്പോകാതെ ഇപ്പോഴും ആ ജോലിയിൽത്തന്നെ നിഷ്ണാതനായിരിക്കുന്ന ഹെഡ് പണ്ഡിതർ ശാസ്ത്രികൾ എന്റെ അപേക്ഷാനുസാരം പ്രസ്താവനകൊണ്ട് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിനു പൊലിപ്പും വരുത്തിയലങ്കരിച്ചതു വായനക്കാൎക്കു കൌതുകത്തെ ഉളവാക്കുമെന്നു കരുതുന്നു. ഒരു ചെറിയ ടിപ്പണവും അവിടവിടെ ചേൎത്തിട്ടുണ്ട്. അക്കാലത്തെ ചരിത്രത്തെ നിഷ്കൃഷ്ടിച്ച് ആരായുന്നവൎക്കും അന്നുള്ള കുടുംബങ്ങളെയും ദേശങ്ങളെയും പററി അടുത്തു പരിചയമുള്ളവൎക്കും നാമാന്തരങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഈ കാവ്യത്തിൽ നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്ന ആളുകളെയും സ്ഥലങ്ങളെയും കൂടുതലായി വിവരിക്കാൻ കഴിയുന്നതാണ്.

ചരിത്രസംബന്ധമായ പാട്ടുകൾ മലയാളത്തിൽ ചുരുക്കമാണെന്നുള്ള അപഖ്യാതിക്ക് ഈ 'മാഹാത്മ്യം' ഏതാണ്ടൊരാശ്വാസം നൽകുന്നുണ്ട്. കവിതയുടെ ഭംഗി മാഹാത്മ്യത്തെ ഇരട്ടിക്കുന്നു. ഉള്ളതിന്റെ സ്വാദറിയുമ്പോൾ ഈ ഗ്രന്ഥം സംപൂർണ്ണമായി ലഭിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രയത്നം വിദ്വാന്മാർ ചെയ്യുമെന്നാണെന്റെ മോഹം. അപൂർണ്ണമെങ്കിലും അപൂർവമായ ഈ നിധിയെ തന്ന തിരുവട്ടാർ അമ്മവീട്ടിൽ മിസ്റ്റർ ടി. വേലായുധൻതമ്പിയോടു ഞാൻ നന്ദി പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ.

തിരുവനന്തപുരം, } പ്രസാധകൻ,
൧൦൯൭ തുലാം ൨൧. } എം. രാജരാജവർമ്മതമ്പുരാൻ.

―――(൦)―――

ശ്രീ

പ്രസ്താവന.

ചരിത്രസംക്ഷേപം.

ശ്രീപരശുരാമൻ കേരളം വീണ്ടെടുത്തു് അതിനെ രക്ഷിക്കുന്നതിനു ചില രാജാക്കന്മാരെ സ്ഥാപിച്ചു കൂട്ടത്തിൽ വേണാട്ടിൽ ശ്രീവർദ്ധനപുര(പത്മനാഭപുര)ത്തു വെച്ചു് ആദ്യമായി നാടു വാഴിച്ചു മഹാരാജാവു ഭാനുവിക്രമൻ ആയിരുന്നുവെന്നും, ഒടുവിലത്തെ ചേരമാൻപെരുമാളുടെ കാലത്തു വേണാട്ടിൽ ശ്രീഗോവർദ്ധനൻ മാർത്താണ്ഡൻ എന്ന മഹാരാജാവു് ആധിപത്യം വഹിച്ചിരുന്നുവെന്നും ചരിത്രങ്ങളിൽ പ്രമാണസഹിതം സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇതുകൊണ്ടുതന്നെ വേണാട്ടുമഹാരാജവംശത്തിന്റെ പുരാതനത്വവും ശുദ്ധിയും അതിൽ അവതരിച്ചവരുടെ മാഹാത്മ്യങ്ങളും പ്രാമാണികത്വവും ധർമ്മനിഷ്ഠയും മറ്റു വിശിഷ്ടഗുണങ്ങളും വ്യാഖ്യാതപ്രായങ്ങളാണല്ലൊ. ഈ മഹാനുഭാവന്മാരുടെ പരമ്പരയിൽ സുകൃതാധികം മൂർത്തീകരിച്ചതുപോലെ നടുനായകമായി അവതരിച്ച ശ്രീബാലമാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിന്റെ പരമപാവനവും, മറ്റു രാജാക്കന്മാർക്കു് അനുകരണീയവുമായ ചരിത്രത്തെ ഈ കിളിപ്പാട്ടുസ[illegible] പുതുക്കിയ രീതിയിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നതാണു് ഇവിടെ പ്രസ്തുതമായ വിഷയം.

ഈ മഹാരാജാവു് കൊല്ലവർഷം ൯൦൪–മാണ്ടു ൨൪–ാമത്തെ തിരുവയസ്സിൽ രാജ്യ
ജനനം. ഭാരം ഏറ്റതായി ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നതിനാൽ ഈ തിരുമേനി വൃശ്ചികം–൮൮൦ മാണ്ടിടയ്ക്കു് അവതരിച്ചതായി വിചാരിക്കാം. ഇവി

ടത്തെ പ്രകൃതിസിദ്ധമായ ഓജസ്സ്, വീൎയ്യം, അമാനുഷപ്രവൃത്തികൾ, നാട്ടിൽ ചെയ്തിരിക്കുന്ന നന്മ മുതലായ വിശിഷ്ടഗുണങ്ങളെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയാൽ ഇവിടുന്നും സൂൎയ്യന്റെ അംശമാണെന്നു് ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ ആദ്യവും ഇടയ്ക്കിടെ പല സ്ഥലങ്ങളിലും കവി സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതു് ഒട്ടും അസ്ഥാനത്തിലല്ലെന്നു വ്യക്തമാകും.

ഇവിടത്തേക്കു് ഒരു വയസ്സായപ്പോൾ അപ്പൻ ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു. ആ വിഷാദത്താൽ അമ്മതമ്പുരാട്ടിയും അധികം താമസിക്കാതെ ഭൎത്താവിനെ അനുഗമിച്ചു. പിന്നീടു് ഇവിടത്തെ യോഗക്ഷേമങ്ങൾ സൂക്ഷിച്ചുവന്നതു ചിറ്റമ്മയും ശ്രീപത്മനാഭനും മാത്രമായിരുന്നു.

ഇവിടത്തെ അമ്മാവൻ കൊല്ലവൎഷം ൮൯൯ മുതൽ ൯൦൪ വരെ വേണാടു ഭരിച്ചിരുന്ന ശ്രീരാമവൎമ്മ മഹാരാജാവിനു് പപ്പുതമ്പി എന്നും രാമൻതമ്പി എന്നും രണ്ടു മക്കൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. അവരിൽ പപ്പുതമ്പി അപ്പന്റെ പിൽക്കാലം തനിക്കു രാജ്യാവകാശം കിട്ടണമെന്നു് ആഗ്രഹിക്കയാൽ അദ്ദേഹത്തിനു് ഈ കവി കൊടുത്തിരിക്കുന്ന പേർ 'വേണാടേഹൻ' എന്നാണു്. ഒരിക്കൽ ഒരു ജ്യോതിഷികൻ പപ്പുതമ്പിയെ കാണ്മാൻ വന്നു. തമ്പിയുമായി പല ലോകവൎത്തമാനങ്ങൾ സംസാരിച്ചു കൂട്ടത്തിൽ—

കലഹകാരണം.

“നിന്നുടെ പൈതൃഷ്വസേയൻ യുവാവാകുംകാലം
മന്നിടമടക്കീട്ടും നിന്നെയും കുലചെയ്യും
സോദരനേയും നിന്റെ ബന്ധുക്കളെല്ലാരെയും
ആദരം വിനാ വധിച്ചീടും നിശ്ചയംതന്നെ.”

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൩)

എന്നും ഒരു രഹസ്യം ജ്യോതിഷികൻ പുറപ്പെടുവിച്ചു. ഇതു കേട്ടപ്പോൾ തമ്പിക്കു മുഖം വിളർത്തു. പെട്ടെന്നുണ്ടായ ഈ വികാരത്തെ വെളിയിൽ കാണിക്കാതെ ജ്യോതിഷികനെ വേഗം സമ്മാനിച്ചയച്ചിട്ടു് ബാലനായ മഹാരാജാവിനെ അപ്പോൾ തന്നെ അപായപ്പെടുത്തണമെന്നുറച്ചു് അതിനു വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ഗൂഢമായി ശേഖരിച്ചു.

കൊല്ലം ൮൮൫-ാമാണ്ടിനിടയ്ക്കു പത്മനാഭസ്വാമി ക്ഷേത്രകാര്യങ്ങൾ ചുമതലയായി ഏററു നടത്തുന്നതിന് ഏല്പ്പെട്ടിരുന്ന യോഗപ്പോററിമാരുടെ കാര്യസ്ഥന്മാരും, അന്നു വേണാട്ടുരാജാക്കന്മാർ ഇരണിയലിലും പത്മനാഭപുരത്തുമായി താമസിച്ചിരുന്നതിനാൽ അവരുടെ അറിവിന് ഇടകൊടുക്കാതെയും അറിഞ്ഞാൽ തന്നെയും പ്രാബല്യംകൊണ്ട് അവരുടെ ശാസനങ്ങളെ വകവെക്കാതെയും പല അഴിമതികൾ നടത്തുകയും അതിന് ഉടനുടൻ പ്രതികാരങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതിനു ചില വിശേഷകാരണങ്ങളാൽ മഹാരാജാക്കന്മാർക്ക് സാധിക്കാതെവന്നപ്പോൾ ക്രമേണ ദ്രോഹകാരികളായും തീർന്നിരുന്ന എട്ടുവീട്ടിൽപിള്ളമാർ എന്ന ഉദ്ധതരും മാടമ്പിമാരും പപ്പുത്തമ്പിയുടെ ഈ ഉദ്ദേശത്തെ ഫലിപ്പിക്കുന്നതിനു സഹായന്മാരായിത്തീർന്നു.

ഈ രഹസ്യവർത്തമാനം നന്ദിയുള്ള ഭൃത്യന്മാർ വഴി അന്നത്തെ മന്ത്രിമാർ അറിഞ്ഞു് ബാലന്റെ ചിററമ്മയ്ക്കു വേഗം അറിവു കൊടുക്കുകയും അവരുടെ നിശ്ചയപ്രകാരം ചിററമ്മ ബാലനെ എടുത്തുംകൊണ്ടു ഇരണിയലിൽനിന്നു വടക്കോട്ടു പത്തു യോജന വഴി

നടന്ന് ഒരു സ്ഥലത്തു താമസം തുടങ്ങുകയും ചെയ്തു. മാസം തോറും ഇവരുടെ ചെലവിനു വേണ്ടുന്ന ധനം നാട്ടിൽ നിന്നു മന്ത്രിമാർ ഗൂഢമായി അയച്ചുകൊടുത്തു. ഇങ്ങനെ ആറു മാസം കഴിഞ്ഞു.

കൊട്ടാരത്തിൽ ബാലനെ കാണാതെ തിരഞ്ഞുനടക്കുന്ന ശത്രുക്കളുടെ ദൂതന്മാർ ഇവരുടെ ഈ അജ്ഞാതവാസം എങ്ങിനെയോ മനസ്സിലാക്കി വിവരം തമ്പിയെ ധരിപ്പിച്ചു. ഉടൻതന്നെ തമ്പി ബാലനെ കൊല്ലുന്നതിന് ആയിരം ഭടന്മാരെ അയച്ചു. അവർ ബാലനെ സൂക്ഷിച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്ത് എത്തുന്നതിനു മുൻപുതന്നെ മഹാരാജാവിൻെറ സ്വന്തത്തായ ഭ്രാതൃചണ്ഡാംശു വിശ്വസ്തന്മാരായ ചില ഭടന്മാരോടുകൂടി വേഗം ആ വൻകാട്ടിൽ ചെന്ന് ചിററമ്മയുടെ കയ്യിൽനിന്നു ബാലനെ വാങ്ങിക്കൊണ്ട് ഊടുവഴിയിൽക്കൂടി നടകൊണ്ടു. വഴിമദ്ധ്യത്തിൽ പപ്പുതമ്പിയുടെ സ്വന്തത്തായ കാട്ടാളേശൻ അദ്ദേഹത്തിനെ തടഞ്ഞു യുദ്ധംചെയ്തു. ഭീമപരാക്രമനായ ഭ്രാതൃചണ്ഡാംശു ഗദാഘാതംകൊണ്ടു കാട്ടാളപ്പടകളെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിച്ചു. കാട്ടാളേശൻ കാന്ദിശീകനായി ഒളിച്ചു. ഭ്രാതൃചണ്ഡാംശു പിന്നെയും അവിടെനിന്നു നടന്ന് ഒരു മലയിൽ ചെന്നു നാലു മാസം താമസിച്ചു.

അതിബാലനായ രാജകുമാരന് ഈ വനവാസം എത്രമാത്രം ഗ്ലാനികരമായിരിക്കുമെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ഈ തത്ത്വം മനസ്സിലാക്കിയിരുന്ന ഭ്രാതൃചണ്ഡാംശു സ്വല്പദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ വീണ്ടും ഇരണിയലിൽ വന്നു പാർത്തു. അവിടെ രാജഭടന്മാരും മന്ത്രിമാരും ബാലന് ശത്രുബാധ വരാത്തവിധം ജാഗരൂകന്മാരായി

കാത്തുനിന്നു എങ്കിലും പ്രബലന്മാരായ ശത്രുക്കൾ പരിശ്രമത്തിൽ ഒട്ടും കുറവു വരുത്തിയില്ല.

ഈവിധം രാജകുമാരനു തിരുവയസ്സു നാലു തികഞ്ഞു. ആ സമയം അവിടുത്തെ ജ്യേഷ്ഠസഹോദരി ഒരു ബാലനെ പ്രസവിച്ചു. ഇവിടുന്നാണു് യുദ്ധത്തിൽ ടിപ്പുസുൽത്താന്റെ കാലൊടിച്ച മഹാവീരനെന്നും ധർമ്മരാജാവെന്നും നാട്ടിൽ കീർത്തി നേടി നാല്പതു കൊല്ലം രാജ്യം ഭരിച്ച ശ്രീ രാമവർമ്മ മഹാരാജാവു്. ഇവിടത്തെയ്ക്കു് ഈ കവി കൊടുത്തിരിക്കുന്ന പേർ 'ലക്ഷ്യധർമ്മിഷ്ഠപ്രഭു' എന്നാണു്.

അനന്തരം നാലു വയസ്സു മാത്രം പ്രായമുള്ള ബാലനെ ശത്രുക്കളുടെ ഇടയിൽ താമസിപ്പിക്കുന്നതു് അപായകരമാണെന്നു കരുതി മന്ത്രിമാർ ബാലനെ വഹിച്ചുംകൊണ്ടു് ഇരണിയലിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടുന്നതിനു ശക്തന്മാരായ ചില ഭൃത്യന്മാരോടു ചട്ടം കെട്ടി. അവർ ആ ബാലനുമായി അവിടെനിന്നു വടക്കോട്ടു തിരിച്ചു് ഹരിദ്രാചലത്തിന്റെ താഴ്‌വരയിൽ ചെന്നു സുഖമായി പാർത്തു. ശത്രുക്കളുടെ അന്വേഷണസാമർത്ഥ്യത്തിനു ഭംഗം വരുത്തുന്നതിനു നാട്ടിലുള്ള രാജഭടന്മാർ മറ്റൊരു ബാലനെ രാജകുമാരനാണെന്നു വെളിയിൽ പ്രസംഗം പരത്തി ആദരിച്ചുപോന്നു.

ശത്രുക്കളാകട്ടെ നേരിട്ടു പോരിനു പോയാൽ ഒരു പക്ഷേ തോല്വി പറ്റിയേക്കാം എന്നു ശങ്കിച്ചു് ചതിവിൽ കൊല്ലുകയെന്നുറച്ചു് അതിനു തരം നോക്കിവന്നു. ഒരു ദിവസം അവർ അധികം പരിജനങ്ങൾ അടുത്തിരിക്കാത്ത സമയം നോക്കി കൊട്ടാരത്തിനുള്ളിൽ കടന്നു് രാജകുമാരനെന്നു സങ്കല്പിച്ചുപോന്ന ബാലനെ നുറുഖണ്ഡമായി വെട്ടിക്കൊന്നിട്ടു് കൃതകൃത്യരായതോടെ

മടങ്ങി. ഈ വൎത്തമാനം നാട്ടിൽ പരന്നു. പ്രജകൾക്ക് അതിററ പരിതാപമുണ്ടായി. തത്ത്വമറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഭൃത്യന്മാരും രഹസ്യഗോപനത്തിനായിട്ട് അനുതപിക്കുന്ന ഭാവം നടിച്ചു.

ഉപനയനവും വിദ്യാഭ്യാസവും.

ഹരിദ്രാചലത്തിന്റെ താഴ്‌വരയിൽ സുഖമായി പാൎത്തുവരുന്ന രാജകുമാരന് അഞ്ചാമത്തെ തിരുവയസ്സിൽ വിദ്യാരംഭവും * ഏഴിൽ തിരുമാടമ്പും മന്ത്രിമാർ വിധിപോലെ നടത്തിച്ചു. പിന്നീട് രണ്ടു കൊല്ലം കൊണ്ട്—

"കഴിഞ്ഞൂ പിടിപ്പതിന്നുള്ളഭ്യാസങ്ങളും
ഹസ്തപൃഷ്ഠപ്രഹാരങ്ങൾ ശാൎദ്ദൂലപ്രഹാരങ്ങൾ
ശസ്ത്രങ്ങൾ നവഭേദത്തിനുള്ള തൊഴിലുകൾ
അഗ്നിശസ്ത്രാദികളൊന്നും ദിവ്യസായകങ്ങളൊന്നും.
ഭഗ്നമെന്നിയെ സൎവ്വവിദ്യയും ഗ്രഹിച്ചിതു
ശത്രുക്കൾ കോടിപ്പേരെ ക്ഷണംകൊണ്ടവനിയിൽ
വിത്രസ്തരാക്കിപ്പതിപ്പിക്കും വിദ്യയും"

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൭)

പാരമായി. ഇപ്രകാരം ഒൻപതാമത്തെ തിരുവയസ്സിൽ വിദ്യാഭ്യാസം അവസാനിച്ചു. സ്ഥിരമായി ഒരു സ്ഥലത്തു

* ക്ഷത്രിയൎക്ക് ഗൎഭംതൊട്ടു ൧൧-ാമത്തെ വയസ്സിൽ ഉപനയനം സാധാരണ വിധിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും,

"ബ്രഹ്മവൎച്ചസകാമസ്യ കാൎയ്യം വിപ്രസ്യ പഞ്ചമേ।
രാജ്ഞോ ബലാൎത്ഥിനഃ ഷഷ്ഠേ വൈശ്യസ്യേഹാൎത്ഥിനോഽഷ്ടമേ"॥

എന്ന മനുവചനപ്രകാരം ഗൎഭംമുതൽ കണക്കു കൂട്ടി ആറാമത്തെ വയസ്സിൽ വിധിച്ചിരിക്കുന്നതുതന്നെ കവി ജനനംമുതൽ കണക്കു കൂട്ടി ഏഴാമാണ്ടിൽ എന്നഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ശത്രുസംഹാരത്തിനായിട്ട് രാജകുമാരനു ബലം വൎദ്ധിക്കണം എന്നാണല്ലോ മന്ത്രിമാരുടെ ഉദ്ദേശം. അതിന് ഈ ഉപനയനവിധി സ്വീകരിച്ചതു വളരെ യോജിക്കുന്നു.

പാൎക്കുന്നതു ശത്രുക്കൾ അറിവാൻ ഇടവരുമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു് രാജഭടന്മാർ ആ കുമാരനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു് അവിടെനിന്നു തെക്കോട്ടു നാലു ദിവസത്തെ വഴി നടന്നു മല്ല്യാടവിയിൽ ചെന്നു താമസിച്ചു.

ഒരിക്കൽ ഘട്ടപ്പുറം തമ്പിയുടെ ഭൃത്യൻ അവിടെ വരികയും ബാലൻ രാജകുമാരനാണെന്നു് അവനു മനസ്സിലാകയും ചെയ്തപ്പോൾ അവൻ പരിഭ്രമിച്ചോടിച്ചെന്നു തമ്പിയോടു് ഈ വാൎത്തയറിയിച്ചു. അപ്പോഴാണു തമ്പിക്കു സാധുവായ ബാലനെ കൊന്നതിൽ അനുതാപവും ലജ്ജയും ഉള്ളിൽ വലുതായ ഭീതിയും കടന്നുകൂടിയതു്. എന്നിട്ടു് അദ്ദേഹം സഹായന്മാരെ വരുത്തി ആലോചിച്ചു് വേഗം രാജകുമാരനെ കൊല്ലുന്നതിനു പതിനായിരം മല്ലന്മാരെ അയച്ചു. രാജകുമാരൻ ഇന്ന കാട്ടിലാണെന്നു് അവൎക്കു നിശ്ചയം ഇല്ലാത്തതിനാൽ വേട്ടയാടുന്ന വ്യാജത്താൽ അവർ ഓരോ കാട്ടിലും പത്തും നൂറും അഞ്ഞൂറും പേരു വീതം കടന്നു രാജകുമാരനെ അന്വേഷിച്ചു.

അക്കാലം ചില മല്ലന്മാർ മല്ല്യാടവിമലയിൽ കയറി. അവിടെ സപ്തദിവസമായി ഒരു ബാലനോടുകൂടി ചിലർ വനം തീൎത്തു താമസിക്കയാണെന്നൊരറിവു് അവൎക്കു കിട്ടി. ഉടൻതന്നെ അത്യുത്സാഹശീലന്മാരായിട്ടു് അവർ അവിടെ എല്ലാ പ്രദേശങ്ങളിലും ജാഗരൂകന്മാരായി തിരഞ്ഞു. അവരിൽ ചിലർ ഒരു പാറയുടെ മുകളിൽ തന്റെ ഭടന്മാരെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞു് ഏകനായി നില്ക്കുന്ന രാജകുമാരനെ കണ്ടു. തങ്ങൾ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന ബാലൻ ഇവൻതന്നെയോ എന്നു ശങ്കിച്ചു് നിശ്ചയപ്പെടുത്തുവാനായി ലഹളയൊന്നും കൂട്ടാതെ അവർ

അവിടത്തെ അരികെ ചെന്നിരുന്നു. കുമാരൻ ആയുധപാണികളായ മല്ലന്മാരെക്കണ്ടു് ഓടിച്ചു് വേഗം അവിടെനിന്നു മറി. മല്ലന്മാർ പിന്തുടൎന്നു. ഉചിതജ്ഞനായ കുമാരൻ അവരുടെ കണ്ണുകളെപ്പറ്റിച്ചു തിങ്ങിനില്ക്കുന്ന വൃക്ഷങ്ങളുടെ അരികിലും ചെടികളുടെ ചുവട്ടിലും നികുഞ്ജങ്ങളുടെ ഉള്ളിലുമായിപ്പതുങ്ങി ഓടി ഒളിച്ചു.

അവർ ആ കാടാകെ വളഞ്ഞു. രാജകുമാരൻ അവിടെനിന്നു രക്ഷപ്പെടുവാൻ ഉപായം കാണാഞ്ഞതിനാൽ മുമ്പിൽ കണ്ട ഒരു ഗുഹയിൽ കടന്നു. ഈ വിവരം ആ കുറ്റിക്കാട്ടിൽ മല്ലന്മാർ അറിഞ്ഞില്ല. അവർ വളരെ നേരം പരിശോധിച്ചു് ആ കാട്ടിലും അടുത്തുള്ള നാട്ടിലും തിരഞ്ഞിട്ടു നിരാശന്മാരായി മടങ്ങി.

അന്ധകാരമയമായ ആ ഗുഹയിൽ അകപ്പെട്ട രാജകുമാരന്റെ പിന്നീടുള്ള അവസ്ഥ വളരെ ശോചനീയമായിരുന്നു. എങ്കിലും "അരക്ഷിതം തിഷ്ഠതി ദൈവരക്ഷിതം" എന്ന ന്യായപ്രകാരം അവിടേയും രക്ഷപ്പെട്ടു. രാജകുമാരൻ ആ ഗുഹയിൽ കുറെ ദൂരം നടന്നപ്പോൾ അഗാധമായും പല വിഷജന്തുക്കളുടെ ഏകാന്തവസതിയുമായ ഒരു കയത്തിൽ ചാടി. പ്രകൃതിസിദ്ധമായ ധൈര്യത്താൽ അതിലും കുലുങ്ങാതെ കുറെനേരം നീന്തി ഒരു പാറ പിടിച്ചു് അതിൽ കയറി. ചുറ്റും കൈകളാൽ തപ്പിനോക്കിയതിൽ ചെറുവഴിപോലെ ഏതോ ഒന്നു തന്റെ മുമ്പിൽ ഉണ്ടെന്നു തോന്നുകയാൽ അതിലൂടെ പതുക്കെപ്പതുക്കെ പത്തുനാഴികനേരം നടന്നു. അവിടെ ഒരു കുറ്റിക്കാട് നില്ക്കുന്നതായി അറിഞ്ഞു് അതിൽ സ്വല്പം വിശ്രമിച്ചു. ആ സമയം ബാഹ്യശത്രുക്കൾ അടുത്തില്ലെങ്കിലും ആന്തരശത്രുക്കളായ വിശപ്പും

ദാഹവും സുകുമാരനായ രാജകുമാരനെ വളരെ ഖേദിപ്പിച്ചു. എങ്കിലും ഗത്യന്തരമില്ലാത്തതിനാൽ സഹിക്കയല്ലാതെ എന്തു നിവൃത്തി?

സ്വല്പനേരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ രാഗഭരിതനായ ലോകബന്ധു തിക്കിത്തിരക്കിനില്ക്കുന്ന വൃക്ഷങ്ങളുടെ ശാഖാന്തരങ്ങളിൽക്കൂടി കരങ്ങൾ നീട്ടി രാജകുമാരനെ തലോടി. സൂര്യപ്രകാശത്തിന്റെ സഹായത്താൽ ചുററും സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിയതിൽ ശത്രുക്കൾ തന്നെ പിൻതുടരുന്നില്ലെന്നും താൻ താമസിച്ചിരുന്ന കാട് അതല്ലെന്നും കണ്ടിട്ടു രാജകുമാരൻ ഏകാകിയായി അവിടെ നിന്നു നടന്നു. നേരെ വഴി പോകുന്ന മനുഷ്യന് പല തടസ്സങ്ങൾ നേരിടുന്നതു പോലെ വഴിമദ്ധ്യത്തിൽ ഒരു വൻനദി പായുന്നതു കണ്ടു. വേഗം അതിൽ ചാടി നീന്തി മറുകര എത്തി. അവിടെയുള്ള വൻകാട്ടിൽ നല്ല പക്വഫലങ്ങൾ നില്ക്കുന്നവയെ പറിച്ച് അതു കഴിച്ചിട്ട് സഹജശത്രുക്കളെ സമാധാനപ്പെടുത്തി. പിന്നെയും അവിടെ നിന്നു തിരിച്ചു കുറെദൂരം നടന്ന് ഒരു ഭഗവതീക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നു കയറി. വിശപ്പു പിന്നെയും ബാധിക്കയാൽ കുമാരൻ ശാന്തിക്കാരനോടു സ്വല്പം ചോറു വേണമെന്നപേക്ഷിച്ചു. അന്ന് അയാൾ കൊടുത്ത ഉണക്കച്ചോറും മാങ്ങയും ഉപ്പും കുമാരന് അമൃതോപമമായിരുന്നു. അതു് അതു കഴിച്ചിട്ട് അവിടെ മുൻകൂട്ടി പ്രകൃതിരമണി വിരിച്ചിരുന്ന സൈകതമെത്തയിൽ കിടന്ന് ഒന്നു മയങ്ങി.

അപ്പോൾ ശ്രീഭഗവതി തന്നെ മടിയിലിരുത്തി ആശ്വസിപ്പിച്ചാശീർവദിച്ചിട്ട് "കുഞ്ഞേ! ശത്രുക്കളെ ജയിക്കുന്നതിന് ഇതാ ഒരു ഖഡ്ഗം തരാം. നിന്റെ അനുചരന്മാർ വേഗം ഇവിടെ എത്തും. ഒന്നുകൊണ്ടും

നീ ഭയപ്പെടേണ്ട" എന്നരുളിയതുപോലെ രാജകുമാരൻ ഒരു സ്വപ്നം കണ്ടു. പെട്ടെന്നുണർന്നു പുറവും നോക്കിയതിൽ തനിക്കു നിസ്സപത്നമായ രാജ്യലക്ഷ്മിയെ ലഭിപ്പിക്കുന്നതിനു ശ്രീഭഗവതി അയച്ച ദൂതിപോലെ അരികെ തിളങ്ങുന്ന ഒരു ഖഡ്ഗലത കണ്ടു. ഇതു ശ്രീഭഗവതീ പ്രസാദമാണെന്നുറച്ചു് രാജകുമാരൻ അതിനെ ഭക്ത്യാദരപുരസ്സരം കയ്യിൽ ധരിച്ചു് സന്തുഷ്ടനായി.

നാലുപാടുമായി തങ്ങളുടെ സ്വാമിയെ അന്വേഷിച്ചു് പുറപ്പെട്ടിരുന്ന രാജഭടന്മാരിൽ ചിലർ അവിടെ രാജകുമാരനെക്കണ്ടു വളരെ സന്തോഷിച്ചു. പിറ്റന്നാൾ പുലരുംമുമ്പെ തന്നെ എല്ലാ ഭൃത്യന്മാരും കുമാരന്റെ അരികെ എത്തി. അവരിൽ വൃദ്ധചണ്ഡാംശുവിന്റെ അഭിപ്രായപ്രകാരം നാട്ടിൽനിന്നു സകല രാജപരിച്ഛദങ്ങളെയും വരുത്തി അവിടെനിന്നു കുമാരൻ ഘോഷയാത്രയായ് തിരുവനന്തപുരത്തേയ്ക്കും, മൂന്നു ദിവസം കഴിഞ്ഞു് അവിടെനിന്നു തിരിയെ ഇരണിയലിലേയ്ക്കും എഴുന്നള്ളി.

ഒരിക്കൽ രാജകുമാരൻ നീരാട്ടിനു് എഴുന്നള്ളുന്ന തരം നോക്കി ആറായിരം സംഘപ്പക്കന്മാർ വളഞ്ഞു.

ഒന്നാം യുദ്ധം. ഈ സംഭവം മുൻകൂട്ടി കരുതിയിരുന്നതുകൊണ്ടു് അവരുമായുള്ള യുദ്ധത്തിൽ രാജകുമാരനു ജയമുണ്ടായി. എതിർകക്ഷികൾ ഓടി ഒളിച്ചു. പിന്നീടു് അവർ സംവിധാനക്കുറവുകൊണ്ടു് രണ്ടു സംവത്സരം സ്പഷ്ടമായി അക്രമങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനു് ഒരുമ്പെട്ടില്ല.

രാജകുമാരൻ ഒരവസരത്തിൽ ശുചീന്ദ്രത്തിലും കന്യാകുമാരിയിലുമായി രണ്ടു മാസം താമസിച്ചിട്ടു് തിരി

യെ എഴുന്നെള്ളുന്ന സമയം എട്ടുവീടർ, മാടമ്പിമാർ, പപ്പുത്തമ്പി, രാമൻതമ്പി, ചില ഇടപ്രഭുക്കന്മാർ എന്നിവരുടെ വലുതായ ഒരു സൈന്യം അദ്ദേഹത്തിനോടു യുദ്ധത്തിന്നു നേരിട്ടു.

കല്ലോലങ്ങളുടെ മഹാപ്രവാഹത്തെ കൂററൻപാറകൾ എന്നപോലെ വീരന്മാരായ നൃപഭടന്മാർ ആ സൈന്യത്തെ തടുത്തുനിർത്തി യുദ്ധംചെയ്തു. എതിർകക്ഷിയിൽ മൂന്നിൽ രണ്ടുഭാഗം നശിച്ചു. എങ്കിലും ശത്രുപക്ഷത്തിൽ പടകൾ അധികം ഉണ്ടായിരുന്നതിനാലും, മന്ത്രിമാർക്ക് അറിവു കിട്ടാത്തതിനാൽ പിൻബലം സമയത്തിൽ വന്നുചേരാത്തതിനാലും, നൃപസൈന്യം ആ യുദ്ധത്തിൽനിന്നു ക്രമേണ പിൻവലിച്ചു. എതിർകക്ഷികൾ ഓരോ വീരവാദങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചുംകൊണ്ടു നൃപസൈന്യത്തെ ഓടിച്ചു. ഇതു ദൈവകല്പിതമാണെന്നു വിചാരിച്ചു രാജാവും മറെറാരു വഴിയിൽകൂടി അവിടം വിട്ടു നടന്നു.

രണ്ടാം യുദ്ധം.

സ്വല്പദൂരം നടന്നപ്പോൾ വഴിമദ്ധ്യേ ഒരു ചാന്നാൻ ഉഴുതുനില്ക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടു അവനോടു "വല്ല വിധത്തിലും പിന്തുടരുന്ന ശത്രുക്കളിൽനിന്നു എന്നെ രക്ഷിക്കണം" എന്നു കല്പിച്ചു. അവൻ അടുത്തുള്ള ഒരു ശാസ്താവിന്റെ അമ്പലത്തിൽ മൺകൊണ്ടു അകത്തു പൊള്ളയായി കെട്ടിച്ചമച്ചിരിക്കുന്ന ആനയുടെ ഉള്ളിൽ ഇരുത്തി അദ്ദേഹത്തിനെ രക്ഷിച്ചു. കുമാരനെ പിടികിട്ടായ്കയാൽ ശത്രുക്കൾ സംഭ്രമപ്പെട്ടു നാലുപാടും അന്വേഷിച്ചു. അവരിൽ ചിലർ ഈ ചാന്നാനോടു "വല്ല ഒറ്റയൻ ഏകൻ പോയതു കണ്ടോ" എന്നു ചോദിച്ചു. അതിന്നുത്തരമായി അവൻ "ഒടിയൻ കണ്ടേൻ, തെ

ക്കോട്ട് ഒരു പുമാൻ ഓടുന്നു, വേഗം പോയാൽ അവൻ പിടിപെടും" എന്നു പറഞ്ഞു. ശത്രുക്കൾ എല്ലാപേരും ആ വഴിക്കോടി. സൂര്യൻ അസ്താചലത്തിലണഞ്ഞു. അവരുടെ തല മറഞ്ഞതിൽ പിന്നെ രാജഭക്തനായ ചാന്നാൻ കുമാരനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു തന്റെ യജമാനനായ 'നാഗരത്തം' എന്ന ചാന്നാന്റെ അടുക്കൽ ചെന്ന് ഈ വൃത്താന്തമെല്ലാം അറിയിച്ചു. അവൻ വളരെ നേരം അനുതപിച്ചിട്ട് നമ്മുടെ മഹാരാജാവിന് അന്നത്തെ രാത്രി അമൃത്തിനു വേണ്ടുന്ന വട്ടങ്ങൾ ഒരുക്കിക്കൊടുത്തു. മഹാരാജാവ് അവിടെ തന്നെത്താനെ അരിവെച്ച് അമൃത്തു കഴിച്ചു. പിന്നീട് ആ രാത്രിയിൽത്തന്നെ നാഗരത്തത്തിന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി സ്വവസതിയായ ഇരണിയൽ വെമ്പടിവാതുക്കൽകൊട്ടാരത്തിലേയ്ക്ക് എഴുന്നെള്ളുകയും ചെയ്തു.

ശത്രുക്കളിൽനിന്നു പററിയ ഈ പരിഭവാഗ്നി മഹാരാജാവിന്റെ മനസ്സിനെ ഏററം ദഹിപ്പിച്ചു. പിററന്നാൾ ഉഷസ്സിൽ മുഖം കാണിക്കാൻ വന്ന മന്ത്രിമാർ ഈ വർത്തമാനമറിഞ്ഞു വളരെ ഖേദിച്ചു. അന്നുമുതൽ അവർ മഹാരാജാവിനെ വിട്ടുപിരിയാതെതന്നെ കാത്തുനിന്നു. കൂടക്കൂടെ സംഭവിക്കുന്ന ഈ ശത്രുബാധകൾക്ക ശരിയായ ഒരു പ്രതികാരം ചെയ്യാനായി മഹാരാജാവ് ഒരിക്കൽ മന്ത്രിമാരുമായി ആലോചിച്ചു. അവർ —

ശങ്കരാജ്ഞിതികയുടെ മന്ത്രിയാം മഹാമത്ത്
ശങ്കകൂടാതെ പുത്രന്മാരോടും ഒരുമിച്ചന്ന
ചതിച്ചുകൊന്നു ജനസ്ഥാനവും രാജതാപവും
ഒളിച്ചു ഗ്രഹിച്ചവൻ കാശിയും ജഗന്നാഥം

ഗംഗാബ്ധിസംഗം പിന്നെ നല്ലൊരു ചിദംബരം
ശൃംഗാരോജ്ജയിനീ പുഷ്പപുര്യവന്തിയും
ചോളകേരളവും പാണ്ഡ്യം കർണ്ണാടലാടങ്ങളും
നീളമേറുന്ന വെമ്പാ മഹാരാഷ്ട്രങ്ങൾതാനും
ഇത്യാദി ഹിമാചലസേതുപര്യന്തമുള്ള
മുഖ്യരാജ്യങ്ങൾക്കേകനാഥനായ് വാഴുന്നിതു.
അവന്റെ സേനാനാഥൻ സപ്തസുന്ദരപിതാ
അവനോ കർണ്ണാടത്തിൽ ത്രിശിഖാവിഹാരത്തിൽ
വസിക്കുന്നവനാട മന്ത്രീശൻ മധുരയിൽ
വസിക്കുന്നവനെ നാമിവിടെ വരുത്തീട്ടു
വേണാടേശാലികളെ വൈരത്തെയൊഴിപ്പിച്ചു
വാണീടാം സുഖത്തോടു അതിനു കൃപാനിധേ!
കല്പന തന്നീടേണം അടിയന്മാരിൽ ചിലർ
കെല്പോടു ചെന്നു കൂട്ടിക്കൊണ്ടിങ്ങു പോരുന്നുണ്ട്."
(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൯)

എന്നു മഹാരാജാവിനോടറിയിച്ചു. മഹാരാജാവ് അതു് അനുവദിക്കുകയും ഉടൻതന്നെ രാമയ്യൻ ചെന്നു മന്ത്രീന്ദ്രനെ സമ്മാനിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരികയും ചെയ്തു.

മന്ത്രീശൻ പപ്പുതമ്പി മുതൽപേരെ വിളിച്ചുവരുത്തി "എല്ലാവരും ബന്ധുക്കളായ നിങ്ങൾ തമ്മിൽ യാതൊരു വിധത്തിലും ശല്യം ചെയ്യരുതു്" എന്ന് ഇരുകൂട്ടരേയും ഗുണദോഷിച്ചിട്ടു തിരികെ മധുരയിലേയ്ക്കു പോയി. അതുമുതൽ അവർ രണ്ടു കൊല്ലം സ്വസ്ഥമായി ശല്യങ്ങളൊന്നും ചെയ്യാതെതന്നെ കഴിച്ചു.

മഹാരാജാവ് ഒരവസരത്തിൽ കുമാരസ്വാമിക്കോവിലിലേയ്ക്കു തൊഴാൻ എഴുന്നെള്ളി. തിരിയെ വരു

ബോരം മുൻപോലെ ശത്രുക്കളെല്ലാം ഒന്നിച്ചുകൂടി യുദ്ധ
ത്തിനാരംഭിച്ചു. മഹാരാജപക്ഷത്തിൽ

മൂന്നാം യുദ്ധം.

തൽക്കാലം ഭ്രാതൃഖണ്ഡാംശു, ഖണ്ഡ
തീക്ഷ്ണൻ, അഹിക്രോധി എന്നിവരും, ശത്രുപക്ഷ
ത്തിൽ ചപ്പൂതമ്പി, ഭാഗൻതമ്പി മുതൽപേരും ഉണ്ടാ
യിരുന്നു. യുദ്ധം മഹാഭയങ്കരമായിരുന്നു. ഇരുപാട്ടിലും
വളരെ നഷ്ടങ്ങളുണ്ടായി. ഒടുവിൽ മുൻകാലങ്ങളിലുണ്ടാ
യിരുന്ന ശത്രുസംഘജയം കിട്ടി. അതുകൊണ്ട് മഹാ
രാജാവിന് അവിടെ നിൽക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ ഒളി
ക്കേണ്ടി വന്നു. തന്ത്രത്തോടെ അവിടുന്നു പെട്ടെന്ന് അ
ടുത്തുള്ള ശിവക്ഷേത്രത്തിൽ കടന്നു. ആ സമയം ശാന്തി
ക്കാരൻ അത്താഴപൂജയും കഴിഞ്ഞു വിശ്വസ്തന്മാരോടു
കൂടി ഉരുളിയും താക്കോലുംകൊണ്ടു [illegible] പു
റപ്പെടുകയായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തോടു മഹാരാജാവ്
"ശത്രുക്കളിൽനിന്ന് എന്നെ രക്ഷിക്കണം" എന്നപേ
ക്ഷിച്ചു. ആ വിപ്രന് തന്റെ പ്രാണങ്ങളെ ബലികൊ
ടുത്തല്ലാതെ മഹാരാജാവിനെ രക്ഷിക്കുവാൻ സാധിക്ക
യില്ലെന്നറിയാം. എങ്കിലും—

"ഇന്നൊരുനൃപപരിത്രാണനഹേതുവായി
ഞാൻ മരിച്ചതുകൊണ്ടു എനിക്കുണ്ടാകും കീർത്തി.
ഊനംകൂടാതെ നൃപൻ ജീവിച്ചുകൊണ്ടെന്നാകിൽ
വിപ്രരെയശേഷവും ത്രാണനംചെയ്യും ദൃഢം."

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൯.)

എന്നുറച്ച് അദ്ദേഹം തന്റെ കയ്യിലുള്ള നിവേദ്യ ഉരു
ളിയും താക്കോലും മഹാരാജാവിന്റെ തൃക്കയ്യിൽ കൊടു
ക്കയും അവിടുത്തെ പരിച്ഛദങ്ങളെ താൻ വാങ്ങി ധരി
ക്കയും ചെയ്തിട്ട് മഹാരാജാവിനെ സുഖമായി പൊയ്ക്കൊ

ള്ളുന്നതിന പറഞ്ഞു. മഹാരാജാവു വെളിയിലിറങ്ങിയപ്പോൾ ശത്രുക്കൾ അവിടെ എത്തി. അവർ ശാന്തിക്കാരന്റെ വേഷം ധരിച്ചിരുന്ന മഹാരാജാവിനോട് "അകത്തു് ആരെങ്കിലും ഉണ്ടോ" എന്നു ചോദിച്ചു. മഹാരാജാവു് ഉണ്ടെന്നും ഇല്ലെന്നും പറവാൻ ശങ്കാതെ, "പുറത്തേക്കാരും പൂട്ടിയില്ലാ" എന്നു മാത്രം കല്പിച്ചു. അവർ അകത്തു കടന്നു് അന്വേഷിച്ചു. അവിടെ മഹാരാജാവിന്റെ പരിച്ഛദങ്ങൾ അണിഞ്ഞു് ഒരു കോണിൽ നിന്നിരുന്ന ശാന്തിക്കാരനെ കണ്ടുമുട്ടി. വേഗം ഉറപ്പിടിച്ചിരുന്ന ചന്ദ്രഹാസങ്ങളിന്റെ ധാരയിൽ അവർ ശാന്തിക്കാരനെ ലക്ഷ്യമാക്കിയതും ശരീരം നുറുഖണ്ഡമായിട്ടും ഒതുക്കി കഴിഞ്ഞു. അതുകൊണ്ടു് ശത്രുക്കൾ ഏറ്റവും കൃതകൃത്യഭാവം നടിച്ചു. ധീരാഗ്രേസരനായ മഹാരാജാവു് അവരുമായി പല വെടികളും പറഞ്ഞു് അവിടെനിന്നു രണ്ടു നാഴിക ദൂരം ഒരുമിച്ചു നടന്നു. ഇരണിയലിലേയ്ക്കു തിരിയുന്ന റോട്ടിൽ വച്ചു് ആ തിരുമേനി അവരോടു മഠത്തിലേയ്ക്കു പോകാൻ വിടയും വാങ്ങി അന്നു രാത്രിതന്നെ ഇരണിയലിൽ എത്തി.

അടുത്ത ദിവസം തങ്ങൾ മഹാരാജാവിനെ കൊല്ലുവെന്ന മാടമ്പിമാർ ജയഭേരി മുഴക്കി. ഈ ശബ്ദം മഹാരാജഭക്തന്മാരായ പൌരന്മാർക്കും മന്ത്രിമാർക്കും എത്രമാത്രം വ്യസനജനകമായിരിക്കുമെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. പണ്ടു് മഹാരാജാവിന്റെ അവസരോചിതമായ ഉപായങ്ങളൊന്നും അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളവരിൽ ചിലർ ഇതിന്റെ തത്വം അറിയുന്നതിന വളരെ ശ്രമിച്ചു. അപ്പോൾ "വെമ്പടിവാളുകൾക്കൊട്ടാരത്തിൽ മഹാരാജാവു സുഖമായി പാർക്കുന്നു"വെന്നു് ഒരു ശ്രുതി കേൾക്കയാൽ അവർ എല്ലാപേരും അവിടെ ചെന്നു തിരുമേനിയുടെ മുഖചന്ദ്ര

നെക്കണ്ടു് പൊങ്ങിവരുന്ന ആനന്ദസാഗരത്തിൽ മുങ്ങി. എന്തൊരുകഷ്ടം!! ഈശ്വരേച്ഛ ഇന്നവിധമാണെന്നു് ആൎക്കറിയാം?

അനന്തരം മഹാരാജാവു് എല്ലാ പരിച്ഛദങ്ങളോടും യുദ്ധസന്നാഹങ്ങളോടും കൂടി ഇരണിയലിൽനിന്നു തിരുവനന്തപുരത്തേയ്ക്കു് പള്ളിനിലാവിൽ എഴുന്നെള്ളി. ജയഭേരി, മൃദംഗം മുതലായ വാദ്യഘോഷങ്ങളും അശ്വങ്ങൾ വേഗത്തിൽ ഓട്ടുമ്പോൾ ഉണ്ടായ ചടചടധ്വനിയും പ്രജകളുടെ ജയഘോഷത്തെ വൎദ്ധിപ്പിച്ചു. എഴുന്നെള്ളത്തു കാണ്മാൻ പ്രാസാദങ്ങളിൽ കാത്തുനിൽക്കുന്ന പുരസുന്ദരിമാർ അബ്ജോത്പലമാലകളാൽ തിരുമേനിയെ ആപാദചൂഡം അലങ്കരിച്ചു. ശത്രുക്കൾക്കു പേടി മുഴുത്തു. മഹാരാജാവു് മൂന്നാം ദിവസം തിരുവനന്തപുരത്തെത്തി പതിവുപോലെ ശ്രീപത്മനാഭന്റെ പാദകമലങ്ങളെ ആരാധിച്ചു.

ജനസ്ഥാനത്തിലെ ഒളിയാത്ര.

പതിനഞ്ചു ദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മന്ത്രിമാരുമായി ആലോചിച്ചു് മഹാരാജാവു് ഒരു വിപ്രന്റെ വേഷം ധരിച്ചു് തിരുവനന്തപുരത്തു നിന്നു് ജനസ്ഥാനത്തിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. മന്ത്രിമാർ രഹസ്യഗോപനത്തിനായിട്ടു് ഒരു വിപ്രനെ മഹാരാജാവാണെന്നാദരിച്ചുപോന്നു. രാജ്യകാൎയ്യങ്ങളൊക്കെ അവർ തന്നെ ആലോചിച്ചു നടത്തി. മഹാരാജാവിനു വഴിമദ്ധ്യത്തിലുണ്ടായ ആപത്തുകൾ ശ്രീപത്മനാഭന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ അഗ്നിയിൽ ശലഭങ്ങൾപോലെ നശിച്ചു. അവിടുന്നു സുഖമായി രണ്ടു മാസംകൊണ്ടു് ജനസ്ഥാനത്തിൽ എത്തി. അവിടെയും ഹേമാംഗനെ കാണുന്നതിനുള്ള തക്കം നോക്കി ഒരു വിപ്രന്റെ ഗൃഹത്തിൽ രണ്ടു മാസം താമസിച്ചു.

ആ അവസരത്തിൽ മഹാമത്തിന്റെ മന്ത്രീന്ദ്രനായ ഒരു രാജബ്രാഹ്മണന്നു ദുഷ്ടവ്യാധി പിടിപെട്ടിരിക്കുന്നുവെന്നും, എത്ര ചികിത്സ നടത്തിയാലും യാതൊരു ഭേദവും കാണുന്നില്ലെന്നും ഒരു വർത്തമാനം മഹാരാജാവു കേട്ടു. തന്റെ ഇഷ്ടം സാധിക്കുന്നതിന് ഇതൊരു നല്ല തരമാണെന്നു കരുതി മഹാരാജാവ് എത്രയും പണിപ്പെട്ട് മന്ത്രീന്ദ്രനെ ചെന്നുകണ്ട് തീർത്ഥം കൊടുത്തു. പെട്ടെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദുഷ്ടവ്യാധിയും നിന്നു. ഉടൻ തന്നെ മന്ത്രീശ്വരൻ പണ്ട് ഒരാദേശികൻ തന്നോടു പറഞ്ഞിരുന്ന കഥാമാത്രം മഹാരാജാവ് സൂര്യാംശമാണെന്നു വിശ്വസിച്ചു. അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം മൈത്ര്യാദരബഹുമാനപുരസ്സരം ആ തിരുമേനിയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു മാളികയിൽ കയറി. അവിടെ സജ്ജമാക്കിയിരുന്ന രത്നസിംഹാസനത്തിൽ ഇരുത്തി സൂര്യസ്തോത്രങ്ങളാൽ മഹാരാജാവിനെ സ്തുതിക്കയും, ആദേശികവചനത്തെ അവിടത്തെ സന്നിധാനത്തിൽ അറിയിക്കയും, വിനീതനായ് താൻ ചെയ്യേണ്ടുന്ന സഹായം എന്താണെന്നു മഹാരാജാവിനോടു ചോദിക്കുകയും ചെയ്തു.

മഹാരാജാവ് പ്രീതിപുരസ്സരം മന്ത്രീന്ദ്രനെ കടാക്ഷിച്ചിട്ട് —

"നിന്നുടെ നാഥനാകും സാർവ്വഭൌമനെക്കണ്ടി-
ച്ചെന്നുടെ രാജ്യത്തെയും അയച്ചു ശത്രുകൃത-
പീഡയുമൊഴിപ്പിച്ചു മിത്രമായ് നീയും നിന്റെ
നാഥനും ഇരിക്കേണം"

(കാണ്ഡം ൧, അദ്ധ്യായം ൧൧)

എന്നു കല്പിച്ചു. മന്ത്രീന്ദ്രൻ ആ ആജ്ഞയെ ശിരസാ വഹിച്ചിട്ട് അപ്പോൾത്തന്നെ മഹാമത്തിന്റെ സന്നിധി

യിൽ ചെന്നു നടന്ന സംഭവങ്ങളെല്ലാം ഒന്നൊഴിയാതെ അറിയിച്ചു.

ഇതുകേട്ട് ആശ്ചൎയ്യഭരിതനായ ചക്രവൎത്തി വേഗം മഹാരാജാവിനെ ഇവിടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരുന്നതിനു മന്ത്രീന്ദ്രനോട് ആജ്ഞാപിച്ചു. അപ്രകാരം

ചക്രവൎത്തിദൎശനം.

മഹാരാജാവുമായി മന്ത്രീന്ദ്രൻ കൊട്ടാരത്തിനകത്തു പ്രവേശിക്കുമ്പോൾതന്നെ ചക്രവൎത്തി മഹാരാജാവിനെ യഥോപചാരം എതിരേററു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി തന്റെ തൊസിംഹാസനത്തിൽ ഇരുത്തി ഉപചരിച്ചു. അവിടത്തെ നിൎബ്ബന്ധപ്രകാരം താനും മറ്റൊരു സിംഹാസനത്തിൽ ഇരുന്നു. ക്രമേണ കുശലപ്രശ്നപൂൎവ്വകം അദ്ദേഹം തിരുമനസ്സിലെ രാജ്യകാൎയ്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു വളരെ നേരം സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഒടുവിൽ ചക്രവൎത്തി സന്തുഷ്ടനായി മഹാരാജാവിനു പല സമ്മാനങ്ങളും സല്ലാപചിഹ്നമായ ഒരു ഉത്തമസവ്യം നല്കുകയും, "ഇവിടത്തേക്കു വേണ്ടതൊക്കെ കിട്ടിയതു്. ഇനി കാൎയ്യങ്ങൾ വേണ്ടതുപോലെ ചട്ടംകെട്ടിക്കൊള്ളണം" എന്നു മന്ത്രീന്ദ്രനോട് ആജ്ഞാപിക്കയും ചെയ്തിട്ട് അവിടത്തെ അപേക്ഷയനുസരിച്ച് യാത്ര പറഞ്ഞയച്ചു. ശ്രീപദ്മനാഭദാസന്മാരായ തിരുവിതാംകൂർമഹാരാജാക്കന്മാൎക്ക് എന്താണ് അസാദ്ധ്യം?

പിന്നീടു മന്ത്രീശ്വരൻ മധുരാധിപമന്ത്രിയായ അഴകപ്പൻമുതലിയാൎക്കു ചക്രവൎത്തിയുടെ ഒരു സന്ദേശപത്രവും കൊടുത്തു് സകല മഹാ

അഴകപ്പന്റെ ദൎശനം.

രാജപരിഷ്കരങ്ങളോടുകൂടി മഹാരാജാവിനെ യാത്രയാക്കി. അവിടുന്നു തൃശ്ശിനാപ്പള്ളിയിലേയ്ക്കു് എഴുന്നള്ളി അഴകപ്പൻ മുത

ലിയാരെ കണ്ട് ആ സന്ദേശപത്രത്തെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കയ്യിൽ കൊടുത്തു. അദ്ദേഹം വായിച്ചുനോക്കി പ്രീതിപൂർവ്വം മഹാരാജാവിനെ സൽക്കരിച്ച് കൂട്ടിക്കൊണ്ടു മധുരയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു. അവിടെയും രാജകുടുംബങ്ങളുടേയും പ്രജകളുടേയും ബഹുമാനത്തിനു പൂർണ്ണപാത്രമായിട്ട് ആ തിരുമേനി സുഖമായി പാർത്തു.

തുളസിമാല കിട്ടിയത്.

ഒരിക്കൽ മഹാരാജാവു മധുരക്ഷേത്രത്തിൽ എഴുന്നെള്ളി സുന്ദരേശ്വരനേയും മീനാക്ഷിയേയും വന്ദിച്ചു നിൽക്കുമ്പോൾ മീനാക്ഷിയുടെ തൃക്കഴുത്തിൽ ചാർത്തിയിരുന്ന ഒരു വാരം തുളസി തുളസി അടർന്നു വന്ന് അവിടത്തെ കരകമലത്തെ അലങ്കരിച്ചു. കണ്ടുനിന്നിരുന്ന ജനങ്ങൾ അത്യാശ്ചര്യപ്പെട്ടു.

അരുളപ്പാട്.

മറ്റൊരു ദിവസം മഹാരാജാവ് അംബികയെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു നിൽക്കുന്ന സമയം —

“നിന്നുടെ രാജ്യത്തിങ്കൽ കമലനാഭപുരി
വന്നിടുമഹം രാജൻ! ആനന്ദവല്ലീനാമം
ശ്രീനീലകണ്ഠനുടെ വാമഭാഗത്തു മമ
സ്ഥാനം നല്ലൊരു ക്ഷേത്രമുണ്ടാക്കിത്തരിക നീ”
(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൧൧)

എന്നരുളപ്പാടുണ്ടായി. മഹാരാജാവ് ആനന്ദശീർഷനായി “അമ്മേ! അവിടത്തെ കൃപയുണ്ടെങ്കിൽ അതു സാധിക്കാം” എന്നറിയിച്ചു. ഈ സംഭവം മറ്റാരും അറിഞ്ഞില്ല.

[illegible] അവിടെ ഒന്നു രണ്ടു മാസം താമസിച്ച് നമ്മുടെ മഹാരാജാവിനു വേണ്ടുന്ന ഉപദേശങ്ങൾ കൊടുത്തു. ഇതു് അവിടത്തെ തേജസ്സിനെ ഉത്തേജിപ്പിക്കുകയും പ്രചരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

മററു ചില മാമുനിമാർ തിരുമനസ്സിലെ അവതാരകാൎയ്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു് ഇപ്രകാരം സ്തുതിപ്പിച്ചു:—

"മർത്ത്യങ്ങൾക്കു ഘോരമന്നദാരിദ്ര്യം തീൎത്തീടേണം
പൂൎത്തിയായ് ദ്വിജന്മാൎക്കു മൃഷ്ടാന്നം കൊടുക്കേണം
ദേവകൾക്കു പഞ്ചയജ്ഞങ്ങൾ ദിനംതോറും
പൂജ്യമായ് ചെയ്തീടുവാൻ പുഷ്ടിയെ വരുത്തേണം"

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൧൧)

മഹാരാജാവു വിനീതനായി "നിങ്ങളുടെ അനുഗ്രഹത്താൽ അധികം താമസിക്കാതെ ഇതു നടത്താൻ ശ്രമിക്കുന്നുണ്ടു്" എന്നു് അവരോടു് അറിയിച്ചു.

പല വിദ്വാന്മാരും മഹാരാജാവിനെ മുഖംകാണിക്കാൻ വരികയും, അതാതു വിദ്യകളിൽ അവിടത്തേയ്ക്കുള്ള അനിതരസാധാരണമായ പാടവത്തെ പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കണ്ടു് അതിശയിച്ചുപോകയും ചെയ്തു.

ഇതിനിടയ്ക്കു് സംഗീതം, സാഹിത്യം, ഗണിതം, മന്ത്രവാദം, ത്രികാലജ്ഞാനം മുതലായവയിൽ മഹാരാജാവിനുള്ള വൈദഗ്ദ്ധ്യവിശേഷവും, സ്വതസ്സിദ്ധവും മനോമോഹനവുമായ രൂപലാവണ്യവും, അതിനു മെച്ചം കൂട്ടുന്ന പ്രൌഢവയസ്സും കണ്ടു കണ്ടു് ആ രാജകുടുംബത്തിലുൾപ്പെട്ട ഒരു തരുണീരത്നത്തിന്റെ മനസ്സു് മഹാരാജമയമായിത്തീൎന്നു. അതുകൊണ്ടു് അവൾ സ്വാഭിലാഷത്തെ ദൂതമുഖേന മഹാരാജാവിനെ അറിയിച്ചു. അവിടന്നു് ഉദ്ദിഷ്ടകാൎയ്യത്തിനു കിട്ടാവുന്ന ആനുകൂല്യത്തെക്കരുതി അവളുടെ അപേക്ഷയെ അംഗീകരിച്ചു. ഏവംപ്രായങ്ങളായ പരമലാഭങ്ങൾ മഹാരാജാവിന്റെ ഭാവിയായ സകലാഭ്യുദയങ്ങൾക്കും മുഖ്യകാരണമായിത്തീൎന്നു.

പരിഗ്രഹം.

ഇപ്രകാരം നമ്മുടെ മഹാരാജാവിന് മധുരയിൽ മൂന്നു കൊല്ലത്തെ താമസം ക്ഷണാർദ്ധംപോലെ കഴിഞ്ഞു. അഴകപ്പൻമുതലിയാർ സ്നേഹാതിരേകംകൊണ്ടു മഹാരാജാവിനെ നാട്ടിലേയ്ക്കു് അയയ്ക്കുന്നതിനു മടിച്ചു. ഒടുക്കൽ മഹാരാജാവു് സ്വരാജ്യത്തിലേയ്ക്കു പോകണമെന്നു നിർബന്ധിക്കയാൽ അദ്ദേഹവും ഒരുമിച്ചു പുറപ്പെടാം എന്നു നിശ്ചയിച്ചു. അദ്ദേഹം അതിവേഗം സകല സന്നാഹങ്ങളും കൂട്ടി അവിടെനിന്നു തിരിച്ചു. മഹാരാജമന്ത്രിമാർ വിവരം അറിഞ്ഞു ചിരപ്രവസിതനായ മഹാരാജാവിനെയും അഴകപ്പൻമുതലിയാരെയും സ്വദേശത്തു എതിരേറ്റു. അപ്പോഴാണ് മഹാരാജാവു നാട്ടിൽ ഇല്ലായിരുന്നുവെന്നുള്ള വർത്തമാനം പ്രജകൾക്കും ശത്രുക്കൾക്കും മനസ്സിലായതു്. ഉടൻതന്നെ പ്രജകൾ എല്ലാപേരും കന്യാകുമാരിമുതൽ തിരുവനന്തപുരംവരെ നീണ്ടുകിടക്കുന്ന രാജവീഥിയുടെ ഇരുവശത്തുമായി നിരന്നുനിന്നു. അമ്പ! എന്തു ധൈര്യം!! എന്തു സാമർത്ഥ്യം!! എന്നു ശത്രുക്കൾപോലും ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു. മഹാരാജാവിന്റെ സ്വർണ്ണപല്ലക്കു ശുചീന്ദ്രത്തു് എത്തിയപ്പോൾ പ്രജകൾക്കു് അവിടത്തെ സന്ദർശനത്തിലുള്ള കൌതുകവും സംഭ്രമവും ചില്ലറയല്ല. വീഥികളിൽ എഴുന്നെള്ളുമ്പോൾ,

"പുരുഹൂതധ്വജസ്യേവ തസ്യോന്നയനപങ്‌ക്തയഃ ।
നവാഭ്യുത്ഥാനദർശിന്യോ നനന്ദുഃ സപ്രജാഃ പ്രജാഃ ॥"

എന്നു പറഞ്ഞതാൽ വർണ്ണന ചുരുക്കത്തിൽ കഴിഞ്ഞു.

ക്രമേണ അഴകപ്പൻമുതലിയാരുടെ മഹാസൈന്യവും മഹാരാജാവിന്റെ സ്വർണ്ണപല്ലക്കും തിരുവനന്തപുരത്തെത്തി. ആ സമയം അവിടെയുള്ള കോലാഹലവും അവർണ്ണനീയമായിരുന്നു. ഗോപുരമേടങ്ങളിൽ രമണികളും,

മുന്നിൽ ഋതുക്കളും കവികളും വിദ്യാധരന്മാരും, പുറവും ജിഷ്ണുക്കളും കിന്നരരഹിതമായ ഗന്ധർവ്വസൈന്യവും കണ്ടുനിന്നിരുന്ന പ്രതീക്ഷയുള്ളവർക്ക് തത്സമയം ഈ പട്ടണം ഒരു നൂതനമായ നാകലോകമാണെന്നു തോന്നിപ്പോയി.

രാജ്യാഭിഷേകം.

മഹേന്ദ്രസമനായ മഹീന്ദ്രൻ ഭാര്യാസമേതനായി കൊട്ടാരത്തിൽ എഴുന്നെള്ളി. അഴകപ്പന്റെ ചോദനയിന്മേൽ എല്ലാ തന്ത്രിമാരും പൌരന്മാരും മന്ത്രിമാരുമായി ആലോചിച്ചു മഹാരാജാവിന്റെ രാജ്യാഭിഷേകത്തിനായിട്ടുള്ള ഒരുക്കങ്ങൾ കൂട്ടി. മൂന്നു നാലു ദിവസങ്ങളിൽ തരണിന്നല്ലൂർ നമ്പൂതിരിപ്പാട്ട് മുതലായവർ മുഹൂർത്തത്തിൽ മഹാരാജാവിനെ രത്നസിംഹാസനത്തിൽ ഇരുത്തി മുടിവെച്ചു യഥാവിധി സകലതീർത്ഥങ്ങൾകൊണ്ട് അഭിഷേകം ചെയ്തു. ലോകങ്ങൾ ഒക്കെ ഒന്നുപോലെ തെളിഞ്ഞു. ആചാരനായി പ്രയോഗിച്ച അഗ്നിശസ്ത്രങ്ങളുടെ വദനഗഹ്വരങ്ങളിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട മഹാനിനദങ്ങൾ ഈ ശുഭവാർത്തയെ സർവ്വത്ര അറിയിച്ചു.

അനന്തരം മഹാരാജാവ് അലംകൃതമായ ഒരു മഹാഗജത്തിന്റെ മുകളിൽ കെട്ടിച്ചമച്ച സിംഹാസനത്തിൽ എഴുന്നെള്ളിയിരുന്നു സകല പരിവാരങ്ങളോടും പരിച്ഛദങ്ങളോടും കൂടി പ്രദക്ഷിണമായി നാലു വീഥികളിലും എഴുന്നെള്ളി തിരിയെ ശ്രീപത്മനാഭന്റെ സന്നിധിയിൽ വന്നിറങ്ങി. അവിടെ ശ്രീപത്മനാഭനെ തൊഴുതുംകൊണ്ടു വീണ്ടും ആസ്ഥാനമണ്ഡപത്തിൽ സ്ഥാപിച്ചിരുന്ന സിംഹാസനത്തിൽ ചെന്നിരുന്നു. അഴകപ്പൻ ആനന്ദതുന്ദിലനായിട്ട് അടുത്ത് ഇട്ടിരുന്ന മറ്റൊരു സുവർണ്ണപീഠത്തിന്മേലിരുന്നു. മന്ത്രിമാരും പുരപ്രധാനികളും മഹാ

രാജാവിനേയും അഴകപ്പനേയും വാഴ്ത്തി. ജനങ്ങളുടെ സാധുവാദങ്ങൾ എങ്ങും കേൾക്കാറായി. അപ്പോൾ തന്നെ മഹാരാജാവിന്റെ അനുവാദ

ദളവാനിയമനം.

ത്തോടുകൂടി അഴകപ്പൻ ആറുമുഖം പിള്ളയെ ദളവായായി നിയമിച്ചു.

അടുത്ത ദിവസം അഴകപ്പൻ ഗൂഢമായി തമ്പിമാരെ വരുത്തി അവരോട് —

"കേൾക്കെടാ നിന്റെ ജനകനാം ഞാൻ ഇഷ്ടബന്ധു
ഉൾക്കനിവോടു ചൊല്ലുന്നതിനെ കേൾക്കേണം
ഇനമെന്തൊരു ദ്രോഹം ചെയ്യാതിരിക്കിലും
എന്നൊരു സത്യം ചീട്ടു ചെയ്യണം മഹീശൻ
താനമരിക്കെ സത്യം ചെയ്യണം നിന്നോടാരും
ഒപ്പങ്ങളിട്ടാലും ചെയ്യേണ്ടുന്നതെന്നെ
നിനക്ക വരും കാഴ്ച ഭൂപനു കേട്ടിടണം
ഭൂപന വരും കാഴ്ച നിനക്കും ആയീടണം
അന്യോന്യമിതിൻവണ്ണം സത്യം ചെയ്യേണം."

(കാണ്ഡം ൭. അദ്ധ്യായം ൧൨.)

എന്നുപദേശിച്ചു. തമ്പിമാർ ദ്രോഹങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കയില്ലെന്ന് ഇരുകൂട്ടരെക്കൊണ്ടും സത്യം ചെയ്യിച്ചു സ്നേഹിപ്പിച്ചുവെച്ചു. പിന്നെയും നാലു നാൾ അദ്ദേഹം മഹാരാജാവിനാലും പ്രജകളാലും സത്കൃതനായി തിരുവനന്തപുരത്തു താമസിച്ചിട്ട് മധുരയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. പോകുന്ന സമയം പല വിശിഷ്ടദ്രവ്യങ്ങളും, ഉപകാരസ്മാരകമായി തന്റെ ദാദീയിൽ അമ്മാവന്റെ മകളായ ഒരു രമണിയേയും മഹാരാജാവ് അഴകപ്പനു സമ്മാനിച്ചു. അഴകപ്പനും മഹാരാജാവിന് പല അമൂല്യ

രത്നങ്ങൾ ഉപഹരിച്ചു. ഇപ്രകാരം രണ്ടുപേരും പ്രേമാകലിതന്മാരായി പരസ്പരം സംഭാഷണങ്ങൾകൊണ്ടും സല്ലാപങ്ങൾകൊണ്ടും സമയം പോകുന്നതറിയാതെ ഒരുവിധം വിട്ടുപിരിഞ്ഞു. എങ്കിലും അഴകപ്പന്റെ മനസ്സ് മഹാരാജാവിനോടൊന്നിച്ചു തിരുവനന്തപുരത്തുതന്നെയായിരുന്നു. ശരീരം മധുരയിലുമെത്തി.

അന്ന് വേണാട്ടിന്റെ പരിധി കന്യാകുമാരിമുതൽ ഇടവാവരെ ൬൦ മൈൽ നീളവും ൨൦ മൈൽ വീതിയും മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. കൊല്ലം, നെടുമങ്ങാട്, ഇളയിടത്തുസ്വരൂപം (കൊട്ടാരക്കര, പത്തനാപുരം, ചെങ്കോട്ട, കളക്കാട്), കരുനാഗപ്പള്ളി, കാർത്തികപ്പള്ളി, കായംകുളം, പന്തളം, അമ്പലപ്പുഴ, തെക്കുംകൂർ, വടക്കുംകൂർ, പൂഞ്ഞാർ, ആലങ്ങാട്, ഇടപ്പള്ളി, പറവൂർ എന്നീ സ്ഥലങ്ങൾ ഓരോ ഇടപ്രഭുക്കന്മാരുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിൽ ഇരുന്നു. വേണാട്ടിൽത്തന്നെയും ചില ദേശവഴികൾ മാടമ്പിപ്രഭൃതികൾ കൈക്കലാക്കി സ്വതന്ത്രമായി ഭരിച്ചിരുന്നു. മഹാരാജാവിന്റെ ശക്തി വർദ്ധിച്ചുവരുന്നതു കണ്ടിട്ട് മുൻ വിവരിച്ച ഇടപ്രഭുക്കന്മാർക്ക് ക്രമത്തിലധികം ശങ്ക മനസ്സിലങ്കുരിച്ചു.

അഴകപ്പൻമുതലിയാർ മധുരയിലേയ്ക്കു പോയതിൽപിന്നെ സ്വല്പകാലം തമ്പിമാർ മഹാരാജാവിനോടു ശല്യങ്ങൾ കാണിച്ചില്ലെന്നല്ലാതെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന് ഒട്ടും കുറവു വരുത്തിയില്ല. അവർ രാജ്യകാര്യങ്ങളിൽ പോലും പ്രവേശിച്ചു ചില അനീതികൾ നടത്തിവന്നു. ഇതു മഹാരാജാവിനു വളരെ മുഷിവുണ്ടാക്കി. എങ്കിലും സത്യപ്രതിജ്ഞനായ അവിടുന്നു ഒന്നും ചെയ്യാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ കുഴങ്ങി. തങ്ങളുടെ സ്വേച്ഛാവിഹാരം

മഹാരാജാവിനു രസിക്കുന്നില്ലെന്നു ചില കാരണങ്ങളാൽ മനസ്സിലായതിനാൽ തമ്പിമാർക്കു വീണ്ടും വൈരമുദ്ഭിന്നമായി. ഉടൻതന്നെ മഹാരാജാവിനെ കൊല്ലുകയോ അല്ലെങ്കിൽ രാജ്യഭ്രഷ്ടനാക്കുകയോ ചെയ്യണമെന്നു് അവർ നിശ്ചയിച്ചു. എന്നിട്ടു് മുൻ വിവരിച്ച ഇടപ്രഭുക്കന്മാരിൽ ചിലരേയും മേളിപ്പിച്ചു് അവർ തങ്ങളുടെ അധീനത്തിലാക്കി ഗൂഢമായി യുദ്ധസന്നാഹങ്ങൾ ശേഖരിച്ചു.

ഒരിക്കൽ മകരമാസത്തിൽ നാഗർകോവിലിൽ ഉത്സവം ആരംഭിച്ചു. പതിവുപോലെ മഹാരാജാവു് ചില സേനകളുമായി അവിടെ എഴുന്നള്ളി.

നാലാം യുദ്ധം.

മററാരും ക്ഷണിച്ചില്ലെങ്കിലും യമകിങ്കരന്മാർ തമ്പിമാരേയും പടകളേയും അതിലേയ്ക്കു് ക്ഷണിച്ചു. ഉത്സവം കാണുക എന്ന വ്യാജത്താൽ മാടമ്പിമാരും ഇടപ്രഭുക്കളും അവരുടെ സേനകളും അവിടെ എത്തി. എല്ലാപേരും ഒന്നിച്ചുകൂടി യുദ്ധത്തിനൊരുമ്പെട്ടു. തമ്പി തന്റെ സേനയെ സഹസ്രാരവ്യൂഹം ചമച്ചു നിറുത്തി. ഇതു കണ്ടിട്ടു് മഹാരാജാവു് തന്റെ ഭടന്മാരെ പത്മവ്യൂഹത്തിൽ നിറുത്തി. ശക്തികമ്പകൻ, കക്ഷിതുണ്ഡകൻ, ശാർദ്ദൂലഘാതകൻ, നത്തനാസികൻ, പ്രകടൻ, വികടൻ, ഉത്കടൻ എന്നിവർ തമ്പിയുടെ പടയിലും, ചിദശചണ്ഡാംശുക്കൾ ആറുമുഖംപിള്ള ദളവാ മുതൽപേർ മഹാരാജാവിന്റെ പടയിലും മഹാശൂരന്മാരായിരുന്നു. ഇരുകൂട്ടരും തമ്മിൽ ഘോരമാംവണ്ണം യുദ്ധം നടത്തി. പ്രധാനികൾ മിക്കവാറും മുൻകൂട്ടി തന്നെ തമ്പിക്കു സ്ഥലം പിടിക്കാൻ യമലോകത്തിൽ എത്തി. അതുകൊണ്ടു് തമ്പിക്കും മഹാരാജാവിനും

തമ്മിൽ ചിരപ്രതീക്ഷിതമായ മഹായുദ്ധം നേരിട്ടു. കയ്യിലിരുന്ന ആയുധങ്ങളെല്ലാം ഭഗ്നമായപ്പോൾ രണ്ടുപേരും മുഷ്ടിയുദ്ധം തുടങ്ങി. മഹാരാജാവിന്റെ അശനിപാതതുല്യമായ മുഷ്ടിപ്രഹാരം ഏററു തളർന്ന വലിയതമ്പി യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്നു പേടിച്ചോടി. മഹാരാജാവ് അവനെ വിരട്ടിക്കൊണ്ടു പിൻതുടർന്നു. തമ്പി മാളികപ്പുറത്തു കേറി. മഹാരാജാവ് അവിടെയും എത്തി. അവിടെ വെച്ചും തമ്മിൽ മല്ലയുദ്ധം ഉണ്ടായി. തമ്പി മഹാരാജാവിന്റെ തട്ടുകൊണ്ടു മോഹിച്ചു വീണു. മഹാരാജാവ് ശക്തി എന്ന ആയുധം എടുത്ത് അവന്റെ മാർ പിളർന്നു. ജ്യേഷ്ഠൻ മാളികപ്പുറത്തു കേറിയതും മഹാരാജാവ് അനുഗമിച്ചതും മാളിക കലുങ്ങി പടലങ്ങൾ തകർന്നതും മററും നോക്കിനിന്നിരുന്ന കുഞ്ഞുതമ്പി സംഭ്രമപ്പെട്ട് സംഹാരരുദ്രനെപ്പോലെ വാളും ഇളക്കിക്കൊണ്ടു മാളികയിൽ കേറുന്നതിന് ശ്രമിച്ചു. ഇവന്റെ വരവു കണ്ട എതിർപടകളിൽ ആരുംതന്നെ ജീവിച്ചില്ല. മാളികയുടെ വാതിൽ ബന്ധിച്ചിരിക്കയായിരുന്നു. കോപാന്ധനായ കുഞ്ഞുതമ്പിയുടെ പാദപ്രഹാരം ഏററതും കതകു തകർന്നതും ഒന്നിച്ചു കഴിഞ്ഞു. അവൻ ഓടി അകത്തു കടന്ന് ജ്യേഷ്ഠൻ മരിച്ചുകിടക്കുന്നതു കണ്ടിട്ട് കോപവ്യസനങ്ങളാൽ ഒരേ സമയത്തിൽ ആക്രാന്തനായി തലയും വെളിവില്ലാതെ മഹാരാജാവിനെ ലാക്കാക്കി ഒരു വെട്ടു കൊടുത്തു. ദൈവാധീനംകൊണ്ട് ആ വെട്ട് മച്ചത്തിൽ തട്ടി. പിന്നെയും പിൻമാറി ഊക്കോടെ ആഞ്ഞു ചാടി ഒന്നു വെട്ടി. അടുത്തു നിന്നിരുന്ന ഭ്രാതൃചണ്ഡാംശു അതിനെ ഗദകൊണ്ടു തടുത്തു. ഉടൻ അവൻ മഹാരാജാവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്ക് ഓടി. അതിക്രോധി അവനെ തടുത്തു നിർത്തി യുദ്ധംചെയ്തു. അവനും തന്റെ യുദ്ധസാമർത്ഥ്യങ്ങൾ എല്ലാം കാണിച്ചു. ക്രമത്തിൽ ഇവരുടെ യുദ്ധം മുഷ്ടിയുദ്ധ

ത്തിൽ വന്നു കലാശിച്ചു. അതിൽ അംഹിക്രോധി ഗാഢ പ്രഹാരംകൊണ്ട് അവനെ താഴത്തു വീഴ്ത്തി. മഹാരാജാവ് വലിയതമ്പിക്കുപയോഗിച്ച ആയുധംകൊണ്ടു തന്നെ വിരഹാജ്ഞനായ കുഞ്ചിതമ്പിയേയും ജ്യേഷ്ഠൻ പോയ ദിക്കിലേയ്ക്കയച്ചു. ഇവരുടെ ശരീരങ്ങളിൽനിന്നുദ്ഗമിച്ച രക്തധാരകൾ മഹാരാജാവിന്റെ ഉള്ളിൽ കത്തിക്കാളുന്ന കോപാഗ്നിയെ ശമിപ്പിച്ചു.

അനന്തരം അടുത്തു നിന്നിരുന്ന രാമയ്യനോട് അമ്മാവന്റെ മക്കളായ ഇവർക്കു പ്രേതസംസ്കാരങ്ങൾ യഥാവിധി നടത്തിക്കണമെന്നു കല്പിച്ച് അതിലേയ്ക്കു [illegible] ചന്ധാംശുവിനെ ചുമതലപ്പെടുത്തി. അടിയന്തിരം ഭംഗിയായി നടന്നു. അടുത്ത ദിവസം എട്ടുവീടരേയും മാടമ്പിമാരേയും അന്തരപ്പുള്ളികളേയും കാര്യവിചാരനേയും മററും കൊല്ലുന്നതിന് മഹാരാജാവ് ശൂരന്മാരായ ഭടന്മാരെ അയച്ചു. അവർ അങ്ങിങ്ങായി പതുങ്ങിക്കിടന്നിരുന്ന ശത്രുക്കളെ എല്ലാപേരേയും ഒന്നൊഴിയാതെ കൊന്നു. തമ്പിമാരുടെ അമ്മയും, സഹോദരിയും, മററു ബന്ധുക്കളും രാജഭടന്മാരുടെ തല്ലു കൊള്ളുവാൻ പേടിച്ചു തന്നത്താനെ പ്രാണനപേക്ഷിച്ചു. ഭടന്മാർ എട്ടുവീടരുടെയും മററും സ്ത്രീകളേയും കുഞ്ഞുങ്ങളേയും മുക്കുവന്മാർക്കും ബൌദ്ധന്മാർക്കും രമിക്കുന്നതിനു കൊടുത്തു. മഹാരാജാവ് മാടമ്പിമാരുടെ ഭൂസ്വത്തുക്കളെ —

“അഗ്രസംസ്ഥിതിവൃത്തി ആശ്രയമാന്യവൃത്തി
വീരപാലനവൃത്തി നിത്യസേവകവൃത്തി
ദീർഘാഗ്ന്യായുധവൃത്തി പ്രത്യേകനരവൃത്തി”

(കാണ്ഡം ൫. അദ്ധ്യായം ൫൭.)

എന്നു കല്പിച്ചിട്ട് തന്റെ മുഖ്യസേവകന്മാർ ഓരോരുത്തർക്കും വിഭജിച്ചുകൊടുത്തു. ഈപ്രകാരം ഘോരന്മാരായ ശത്രുക്കളെല്ലാം ശമിച്ചപ്പോൾ രാജ്യലക്ഷ്മി മഹാരാജാവിനെ പ്രീതിപൂർവ്വം കടാക്ഷിച്ചു. തമ്പിമാരെ പേടിച്ച് ഉദാസീനന്മാരായിരുന്ന പ്രജകളെല്ലാം മഹാരാജാവിനു സ്വാധീനമായി.

പിന്നീട് അവിടുന്നു തിരുവനന്തപുരത്തെഴുന്നെള്ളി. അവിടെവെച്ചു ഭാഗിനേയനായ ലക്ഷധമ്മിദ്യസ്വാമിയെ യുവരാജാവായി അഭിഷേകം ചെയ്തിട്ട് ആ പ്രഭുവിനെ വിശ്വസ്തന്മാരായ ചില ഭൃത്യന്മാരോടുകൂടി ഇരണിയലിൽ വേമ്പടിവാതുക്കൽ കൊട്ടാരത്തിൽ താമസിപ്പിക്കുകയും, താൻ തിരുവനന്തപുരത്തുതന്നെ സ്ഥിരതാമസം തുടങ്ങുകയും ചെയ്തു. അന്നുമുതൽ രാജ്യത്തിൽ ക്ഷേമപരമ്പര നാൾക്കുനാൾ വർദ്ധിച്ചു.

ഒരിക്കൽ രോമകന്മാരിൽ ചിലർ മുട്ടത്തു വന്നിറങ്ങി അവിടെ അടുത്തുള്ള സ്ഥലങ്ങളെ കൈവശപ്പെടുത്തി. ഇവരുടെ അഗ്നിശസ്ത്രങ്ങൾ കണ്ടു പേടിച്ച് നാട്ടുകാർ ഓരോ വഴിക്കു നടന്നു. എതിർക്കാൻ ആരും ഇല്ലാതിരുന്നതിനാൽ അവർ ഓരോ അക്രമങ്ങളും പ്രവർത്തിച്ചു. പുരാതനക്ഷേത്രങ്ങളിൽനിന്നും സംഭവിക്കാവുന്ന ധനലാഭത്തെക്കരുതി അവർ ചില ദിവ്യക്ഷേത്രങ്ങളെ നാമാവശേഷമാക്കി. സമീപത്തുള്ള മംഗലസമൃദ്ധി (മണവാളക്കുറിച്ചി)യിൽ ചെന്ന് ശ്രീമഹാദേവന്റെ ബിംബം മാത്രം വിട്ടിട്ട് മറ്റെല്ലാം ബിംബങ്ങളെയും തകർത്തു. വൈസാരിണക്കുലത്തിൽ (മീൻചിറയിൽ) ചെന്നു പ്രധാനബിംബത്തെയും ഉടച്ചു. എന്നുവേണ്ട, ആ ദേശത്തിൽ ചുററും അവർനിമിത്തം പല ഉപദ്രവങ്ങൾ നേരിട്ടു.

ഈ വർത്തമാനം അറിഞ്ഞ് മഹാരാജാവ് വേഗം സൈന്യസമേതനായി അവിടെ എഴുന്നെള്ളി. ലന്തക്കാർക്കും ശൂരന്മാരായ മഹാരാജഭടന്മാർക്കും അവിടെവെച്ച് ഒരു വലുതായ യുദ്ധം നേരിട്ടു. ആ യുദ്ധത്തിൽ [illegible]പടന്മാരെ നയിപ്പിച്ചത് 'ഇരവിമാർത്താണ്ഡപ്പിള്ള' എന്ന മഹാവീരനായിരുന്നുവെന്നു പഴയ ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിന് 'നങ്കോയിക്കൽ വല്യജമാനൻ' എന്നും പേരുണ്ട്. ആ യുദ്ധത്തിൽ ജയം മഹാരാജാവിനായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് അവരിൽ ചിലർ തടവുകാരായി പിടിക്കപ്പെട്ടു. അവരുടെ വിചിത്രങ്ങളായ യുദ്ധസാമാനങ്ങൾ പലതും മഹാരാജാവിനു കിട്ടി. അവരിൽ ഒരു യോദ്ധാവ് മഹാരാജാവിനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു. ആർത്തരക്ഷണതത്പരനും ആശ്രിതകല്പതരുവുമായ മഹാരാജാവ് അവന് അഭയം നൽകി. ക്രമത്തിൽ അവൻ മഹാഗുണവാനും പാശ്ചാത്യയുദ്ധവിശേഷങ്ങളിൽ മഹാവിദഗ്ധനുമാണെന്നു മഹാരാജാവിനു ബോധ്യം വന്നതിനാൽ അവനെ തൻ്റെ സകലസേനകൾക്കും അധിപനാക്കി. ഇദ്ദേഹമാണ് 'വലിയ കപ്പിത്താൻ' എന്നു പ്രസിദ്ധി നേടിയ 'ഡിലനായ്' എന്ന മഹാവീരൻ.

ഡിലനായുടെ ശരണാഗതി.

ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിൻ്റെ കല്പനപ്രകാരം പുലിയൂർക്കുറിച്ചിയിൽവെച്ച് [illegible]പടന്മാരെ പുത്തൻരീതിയിൽ യുദ്ധവിശേഷങ്ങൾ അഭ്യസിപ്പിച്ചു. ജാവകം, മാന്ദ്യം, പാതം, ശയനം, ആഗമനം മുതലായ അഗ്നിശസ്ത്രപ്രയോഗവിശേഷങ്ങളിലും അവരെ വിദഗ്ധന്മാരാക്കി. അതു മുതൽ വേണാട്ടുസൈന്യം എന്നു കേട്ടാൽ കേരളം ആകെ ഒന്നു കിടുങ്ങി.

ഇപ്രകാരം പാകാരിതുല്യനായ മഹാരാജാവ് ശത്രുക്കളെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിച്ചു സുഖമായി രാജ്യം വാഴും കാലം ഒരിക്കൽ ദേവേന്ദ്രദൂതനായ ഒരു മുനി തിരുവനന്തപുരത്തു വന്ന് 'കൊല്ലത്തിൽ ചില ദുഷ്ടഭൂപാലന്മാർ ജനങ്ങളെ ഉപദ്രവിക്കുന്നതിനാൽ അവരെ കൊല ചെയ്യണം' എന്ന് മഹാരാജാവിനോട് അറിയിക്കാനായിട്ട് ഇന്ദ്രൻ തന്നെ അയച്ചു എന്നും മററും ഉണർത്തിച്ചു. 'ആകട്ടെ' എന്ന് മറുപടി പറഞ്ഞ് മഹാരാജാവ് അദ്ദേഹത്തിനെ യഥാവിധി സൽക്കരിച്ചയച്ചു.

കൊല്ലംയുദ്ധത്തിനുള്ള കാരണങ്ങൾ.

മററൊരു ദിനം രാജാക്കന്മാരുടെ പുരോഹിതസ്ഥാനം വഹിക്കുന്ന ഒരു വിപ്രൻ മഹാരാജാവിന്റെ സന്നിധിയിൽ വന്ന് —

ചേരമാൻ മുപ്പത്തിമൂന്നായ് പകുത്തിട്ടു
നാടൊക്കെയും നിജമക്കൾക്കേകിനാൻ
എന്നാൽ പരമ്പരയായവർ നന്നതി
ഇന്നുമനുഭവിക്കുന്നിതു തത്ക്രമം.
സംഘണ്ണലോകാരാതികളിക്കാലത്തു
ശൃംഖലകൊണ്ടവർ കാൽകരം ബന്ധിച്ചു
കാരാഗൃഹത്തിൽ ചിലരെയാക്കീടിനാർ
പാരം വിഷാദേന ആ ഭൂമിപാലകർ
ചൊല്ലിനാർ എന്നോടു ഭൂപ! ഭവാനോടു
ചൊല്ലുവാനായ്ക്കൊണ്ടിതെന്തം മഹാത്മകം.
സാഘണ്ണലോകാരാതികളെ വധിച്ചു നീ
ശൃംഖലയൊക്കെയും വെട്ടിമുറിച്ചിഹ
കാരാഗൃഹത്തിങ്കൽനിന്നടിയങ്ങളെ
പാലിച്ചുകൊള്ളണം തമ്പുരാനേ വിഭോ!

എന്നതു ചൊന്നതു കേട്ട ഞാൻ ഭൂപതേ!
വന്നറിയിച്ചേൻ ജാതശത്രുപ്രഭോ!"

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൨.)

എന്നറിയിച്ചു. മഹാരാജാവ് കുറെനേരം ആലോചിച്ചിട്ട് 'ആകട്ടെ, അധികം താമസിക്കാതെ നിങ്ങളുടെ സങ്കടങ്ങൾ തീർക്കുന്നുണ്ട്' എന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞതായി ആ രാജാക്കന്മാരെ ധരിപ്പിക്കണം എന്നു കല്പിച്ചു. ഭൂസുരൻ വളരെ തുഷ്ടനായിട്ടു വിടയും വാങ്ങി സ്വദേശത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങി.

പിന്നെ ഒരിക്കൽ മാവേലിക്കര പാർത്തിരുന്ന രാജ്ഞിമാർ അയച്ച ഒരു യുവതി തിരുവനന്തപുരത്തു വന്ന് മഹാരാജാവിനോടു 'കഷ്ടചേഷ്ടനായ സംഘണ്ണക്കോലാരൻ ഗൂഢമായി തന്റെ സഹോദരിയിൽ രമിക്കുന്നു. അതു കൊണ്ട് ആ ദുഷ്ടനെ വേഗം സംഹരിക്കണം' എന്ന് രാജ്ഞിമാരുടെ സന്ദേശവചനത്തെ അറിയിച്ചു. തന്റെ മായാവിനായ സംഘണ്ണക്കോലാരന്റെ ഈ അക്രമങ്ങൾ തനിക്കും കുലത്തിനും ഹാനികരമാകയാൽ ഇതു കേട്ടവുടൻതന്നെ മഹാരാജാവ് ഒന്നു ഞെട്ടി. കണ്ണുകൾ ചുവന്നു. മീശ തുടുതുടെന്നു വിറച്ചു. കാമന്റെ ശരാസനം പോലെ ഭംഗി ചേർന്ന പുരികം ഏറ്റവും വളഞ്ഞു ഞെളിഞ്ഞു. മുഖം ആകപ്പാടെ കറുത്തു. രാജ്ഞിമാരുടെ ദൂതിയെ തന്റെ സഹോദരിയുടെ അടുക്കൽ പാർപ്പാനായി കല്പിച്ചിട്ടു നില്ക്കുന്ന നേരത്ത് ഡിലനോ, രാമയ്യൻ, സഹിക്രോധി, ഐരശചണ്ഡാംശു എന്നിവർ മുഖം കാണിക്കാൻ അവിടെ എത്തി. മഹാരാജാവ് അവരുമായി മന്ത്രസഭയിൽ എഴുന്നെള്ളി.

അനന്തരം മന്ത്രിമാരോട് മഹാരാജാവ് സംഘുണ്ണിഘോരന്റെ അഴിമതികളെ ഒന്നൊഴിയാതെ കല്പിച്ചിട്ട് അവനെ കൊല്ലുവാൻ എന്തുപായമെന്ന ചോദിച്ചു. അവർ ഒന്നാലോചിച്ചിട്ട് "അതിന്ന പ്രയാസമില്ല. എന്നാൽ നമുക്ക ചില സംവിധാനങ്ങൾ ശേഖരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അതായത് — ഇപ്പോൾ നമ്മുടെ കൈവശം ഇരിപ്പുള്ള ആയുധങ്ങളെ പരിഷ്കരിച്ച് ബഹുപ്രയോഗസഹങ്ങളാക്കണം; കൂടുതൽ ആയുധങ്ങളും അഗ്നിശസ്ത്രങ്ങളും ശേഖരിക്കണം; നല്ല കരുത്തുള്ള ഭടന്മാരെ തിരഞ്ഞെടുത്ത് ഒരു മഹാസൈന്യം സമ്പാദിക്കണം; യുദ്ധത്തിന്ന വശമുള്ള കുതിരകളും ആനകളും ചക്രവാഹനങ്ങളും അന്യദിക്കിൽനിന്ന വരുത്തി സൈന്യത്തിൽ ചേർക്കണം; ഗതാഗതസൗകര്യത്തിനായിട്ട് വടക്കോട്ടുള്ള തോട് വെട്ടിക്കണം; അവിടവിടെ താമസത്തിനുള്ള കുന്നുകൾ കോരിക്കണം. എന്നാൽ അടിയങ്ങൾതന്നെ പോയി യുദ്ധത്തിൽ അവനെ വധിക്കാം" എന്നറിയിച്ചു. മഹാരാജാവ് അതിൻവണ്ണം ഈ യുദ്ധസന്നാഹങ്ങൾ കൂട്ടുന്നതിന്ന യുദ്ധവിദഗ്ദ്ധനായ ഢിലനയെ ചുമതലപ്പെടുത്തി. അവൻ വേഗം അതിന്നവേണ്ട സാമഗ്രികൾ തയ്യാറാക്കി.

ഈ വൃത്താന്തം ചാരമുഖേന അറിഞ്ഞ സംഘുണ്ണിഘോരനും മന്ത്രിമാരോട മഹാരാജാവിനെ ചതിച്ചു കൊല്ലുന്നതിന് ആലോചിച്ചു. അവർ — "മഹാരാജാവിന്റെ ബന്ധുവായി മധുരയിൽ സപ്തസുന്ദരൻ (അഴകപ്പൻ) എന്നൊരു വീരൻ ഉള്ളതായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇവിടെനിന്നും വിശ്വാസന്മാരായ അനേകം ഭടന്മാർ അവിടെ ചെന്ന് അവനെ സേവിച്ചു പ്രീതി സമ്പാദിക്കണം. പിന്നീട് വലിയ സേവകന്മാരാണെന്നുള്ള മട്ടിൽ അവന്റെ പക്കൽനിന്ന സന്ദേശപത്രം വാങ്ങി മഹാരാജാവിനെ

ചെന്നു സേവിക്കണം. നല്ല തരം നോക്കി അവർ മഹാരാജാവിനെ കൊല്ലണം'' എന്നുപദേശിച്ചു. ഉടൻതന്നെ കൊല്ലംരാജാവു് നല്ല കരുത്തുള്ളവരും വിശ്വാസ്ഥന്മാരും ബുദ്ധിമാന്മാരുമായ ആയിരം ഭടന്മാരെ വരുത്തി വേണ്ടുന്ന ധനവും കൊടുത്തു മധുരയിലേയ്ക്കു് അയച്ചു. അവർ വേഗം അവിടെച്ചെന്നു മുതലിയാരെ സേവിച്ചു തൃപ്തിപ്പെടുത്തി സന്ദേശപത്രവും വാങ്ങി തിരുവനന്തപുരത്തു വന്നു മഹാരാജാവിന്റെ അകമ്പടിക്കാരിൽ മുൻപന്മാരായി നിന്നു.

പ്രകൃത്യാതന്നെ മഹാരാജാവു്—

"ഏറ്റവും നടക്കും പലവിധവേഷമായ്
സേവകന്മാരുടെ ഗേഹത്തിലുമുള്ള
ഭാവമവർക്കുള്ളതൊക്കെയറിഞ്ഞിടും
അന്യദേശത്തിൽനിന്നായുവന്നീടിലും
ധന്യനോരിക്കലും വിശ്വാസവും നഹി
തന്മനോഭാവമവർക്കവബോധനം
ചെമ്മയിലങ്ങവർഭാവം ഗ്രഹിച്ചിടും
നാട്ടിലും കാട്ടിലുമുള്ളോരവസ്ഥകൾ
കേട്ടുകൊണ്ടൊക്കെ ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളുന്നിതു."

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൩)

എങ്കിലും ഇവർ മുതലിയാരുടെ ആളുകളാണെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തിന്മേൽ മഹാരാജാവു് ഇവരുടെ കാപട്യം അറിവാൻ ശ്രമപ്പെട്ടില്ല. അതുകൊണ്ടു ഒരിക്കൽ അവരുമായി യുദ്ധം നേരിട്ടു. അതിൽ ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്താൽ അവർക്കു് പ്രാണഹാനി വന്നതല്ലാതെ മഹാരാജാവിന് യാതൊരു തരക്കേടും പററിയതില്ല.

ഈ മഹാപരിശ്രമത്തിൽപോലും നിരാശനായിത്തീർന്ന സംഘശ്രേഷ്ഠൻ പിന്നെയും ആറുപട്ടബന്ധകന്മാരെ വരുത്തി സമ്മാനിച്ച് ചതിവിൽ മഹാരാജാവിനെ അകപ്പെടുത്തണമെന്നു ചട്ടംകെട്ടി. അവർ ചില പണ്ടാരങ്ങളുടെ വേഷമായി തിരുവനന്തപുരത്തു വന്ന് മഹാരാജാവു രാത്രിയിൽ പള്ളിയുറങ്ങുന്ന മാളികയന്വേഷിച്ചു മനസ്സിലാക്കി. ഉടൻ അവർ വടക്കോട്ടുള്ള ഒരു മലയിൽനിന്ന് അർദ്ധരാത്രിയിൽ ഓരോ പട്ടങ്ങളിൽ ഓരോ ആൾ വീതം ആയുധപാണികളായി കയറിയിരുന്ന് മഹാരാജാവിന്റെ മാളികാഗ്രത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി പട്ടങ്ങൾ വിട്ടു. അവ അവിടെ വന്നു പതിക്കയും ആളുകൾ വാളുകൊണ്ട് മാളികാഗ്രം ഖണ്ഡിച്ച് താഴെ ഇറങ്ങുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ അന്നത്തെ രാത്രിയിൽ അതിനകത്തു പള്ളിക്കുറുപ്പു മാത്രം കിടന്നുറങ്ങുകയായിരുന്നു, മഹാരാജാവ് അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. പട്ടബന്ധകന്മാർ വേഗം കുറുപ്പിനെ വെട്ടി. കുറുപ്പും ചില സാഹസങ്ങൾ കാണിച്ചു. എങ്കിലും അവിചാരിതമായ വെട്ട് തരത്തിൽ പററിയതിനാൽ അയാൾ ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു. താഴെ നിന്നിരുന്ന മഹാരാജഭടന്മാർ കുറുപ്പിന്റെ വികൃതസ്വരം കേട്ട് മുകളിൽ എന്തോ അപകടം പററീട്ടുണ്ടെന്ന് ഓടിച്ചെന്നു. അപ്പോഴേക്കും കുറുപ്പിന്റെ കഥ കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. വെട്ടുകൊണ്ടു ചത്തു കിടക്കുന്ന പുരുഷൻ മഹാരാജാവാണെന്നു ഭ്രമിച്ച് അവർ വാവിട്ടു കരഞ്ഞു. സ്വല്പനേരത്തേക്ക് തങ്ങളുടെ അപ്പഴത്തെ അവസ്ഥ എന്താണെന്ന് അവർക്കുപോലും അറിയാൻ കഴിയാതെ വന്നു. അടുത്ത ക്ഷണത്തിൽ അവർ കോപത്തിന്റെ സഹായത്താൽ ധൈര്യപ്പെട്ടിട്ട് പട്ടബന്ധകന്മാർ പത്തുപേരെയും പിടിച്ചുകെട്ടി താ

ഴുന്നു കൊണ്ടുവന്നു് അവരോടു് ഓരോ ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിച്ചുതുടങ്ങി. അപ്പോൾ മന്ത്രാവസാനിച്ചു. മഹാരാജാവും അവിടെ എഴുന്നെള്ളി. ആതുരന്മാരായ സേവകർ അവിടത്തെ മുഖകമലം കണ്ടപ്പോൾതന്നെ ആനന്ദാശ്രു വാർത്തു് വിവരമെല്ലാം ഉണർത്തിക്കയും, കല്പനപ്രകാരം ആ പട്ടബന്ധകന്മാരെ ബന്ധനസ്ഥന്മാരാക്കുകയും ചെയ്തു.

ഈ വർത്തമാനം ചാരമുഖേന അറിഞ്ഞ സംഘുണ്ണേലാരന്റെ മനഃസ്ഥിതിയെപ്പറ്റി പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. പിന്നെയും അവൻ മഹാരാജാവിനെ ഹിംസിക്കുന്നതിനു നാലും അഞ്ചും ദിവസം വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിക്കിടക്കാൻ ശീലമുള്ള മജ്ജകന്മാരെ തിരുവനന്തപുരത്തേക്കു് അയച്ചു. അവർ അവിടെ ചെന്നു് കൊട്ടാരത്തിനുള്ളിൽ കടക്കാൻ വല്ല മാർഗ്ഗവും ഉണ്ടോ എന്നന്വേഷിച്ചു. അപ്പോൾ ഒരു ചെറിയ മട സീരാഴിയോടു ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നതായി കണ്ടിട്ടു് അവർ അതുവഴി പണിപ്പെട്ടു ചെന്നു് സീരാഴിയിൽ മുങ്ങിക്കിടന്നു. പിറ്റന്നാൾ ഉഷസ്സിൽ പതിവുപോലെ മഹാരാജാവു് നീരാട്ടുവാൻ പരിജനങ്ങളോടു കൂടി അവിടെ എഴുന്നെള്ളി. ഒരു ഭടൻ മുന്നോട്ടു നടന്നു് സീരാഴിയിൽ ഇറങ്ങി. മജ്ജകന്മാർ മഹാരാജാവാണെന്നു സങ്കല്പിച്ചു് ആ ഭടന്റെ കാലിൽ ഛുരികകൊണ്ടു മുറിവേല്പിച്ചു. വേഗം അവൻ പരിഭ്രമിച്ചു് കരയിൽ നില്ക്കുന്ന മറ്റൊരു ഭടനെ എത്തിപ്പിടിച്ചു. എല്ലാപേരുമായി അവനെ പിടിച്ചു കരെ കയറ്റി. വെള്ളത്തിനുള്ളിൽ നടന്ന സംഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചു് അവനോടു ചോദിച്ചതിൽ "ഏതോ ഒരു ജന്തു കാലിൽ പിടിച്ചു കടിച്ചു" എന്നു് അവൻ മറുപടി പറഞ്ഞു.

ബുദ്ധിമാനായ മഹാരാജാവ് ആ ഭടന്റെ കാലിൽ പററിയ മുറിവും, അതിൽനിന്നു രക്തം പായുന്ന മട്ടും സൂക്ഷിച്ചു നോക്കീട്ട് ശങ്കിതനായി അടുത്തു നിന്നിരുന്ന ഭടന്മാരോട് വേഗം മടകൾ അടെയ്ക്കുന്നതിനും, ആയുധപാണികളായ് നിന്നു നീരാഴി അരിക്കുന്നതിനും കല്പിച്ചു. അവർ അപ്രകാരം ചെയ്യുമ്പോൾ മജ്ജകന്മാർക്കു വലിയ ശല്യമുണ്ടാകയാൽ പെട്ടെന്ന് അവർ എല്ലാപേരും ആയുധങ്ങളോടുകൂടി വെളിയിൽ ചാടി. മഹാരാജാവ് ഉടൻതന്നെ അവരെ പിടിച്ചു വിസ്തരിച്ച് കുററം ചുമത്തി തടവിലിടുകയും ചെയ്തു.

ഇപ്രകാരം മൂന്ന് അപായസ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നു നാം രക്ഷപ്പെട്ടു. ഇനി ഉപേക്ഷ കാണിക്കുന്നതു വലിയ തെററാണ് എന്നുറച്ച് മഹാരാജാവ്

കൊല്ലം യുദ്ധം.

കൊല്ലംരാജാവിനോട് ഇപ്പോൾതന്നെ യുദ്ധത്തിനു പുറപ്പെടണമെന്നു മന്ത്രിമാരോട് ആജ്ഞാപിച്ചു. അതിന്മണ്ണം അവർ മുൻകൂട്ടി ശേഖരിച്ചിരുന്ന ഒരു മഹാസൈന്യം കൊട്ടാരവാതിലിൽ നിരത്തി വിവരം അറിയിച്ചു. ശുഭമുഹൂർത്തത്തിൽ മഹാരാജാവു സ്വർണ്ണപ്പല്ലക്കിൽ കയറി വടക്കോട്ടു തിരിച്ചു. ലക്ഷധർമ്മിപ്പുരപാലി, രാമജ്ജർമ്മദ്ദവാ, ഢലീനാ, അഹിംക്രൂധി, മണക്കാട്ടുചട്ടമ്പിമാർ, ആശാന്മാർ, ചാന്നാന്മാരുടെ അധിപതിയായ നാഗരനും മുതലായ വീരന്മാർ അവരവർക്കു വശമുള്ള ആയുധങ്ങളും ധരിച്ച് ഓരോ വാഹനങ്ങളിൽ കയറി ആ മഹാസൈന്യത്തിന്റെ മുന്നിൽനിന്നലങ്കരിച്ചു. പടകൾ പെരുമ്പറ, തമ്പേർ മുതലായ വീരവാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കിക്കൊണ്ട് ഓരോ ദിവസം അഞ്ചാറു നാഴിക ദൂരം നടക്കുകയും, അത്രയും ദൂരം വടക്കോട്ടുള്ള തോടു വെട്ടിക്കുകയും, അടു

ഇരുളൂ സ്ഥലത്തിൽ വിശ്രമിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് ക്രമേണ വക്കലയിൽ എത്തി. മഹാരാജാവു് മൂന്നു ദിവസം അവിടെ പാർത്തു.

ഇതിനിടക്കു് മഹാരാജാവു് ഒരു ദിവസം വേഷം മാറി പാളയം അടിച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്തിൽനിന്നു കുറെ അകലെയായിട്ടു് മസ്ഥാനമത്തർമുതൽപേരായ അൻപതു യുദ്ധവീരന്മാരോടുകൂടി അങ്ങുമിങ്ങുമായി ചുററിനടക്കുമ്പോൾ സംഘല്ലണ്ണരായരന്റെ ആളുകളായ ആയിരം സംശപ്തകന്മാർ (ഡപ്പുകാർ) വന്നെതിർത്തു. മഹാരാജാവു് വേഗം അടുത്തിരുന്ന ഒരു കൈതക്കൂട്ടത്തിൽ മറഞ്ഞു. യുദ്ധമത്തന്മാരായ ചട്ടമ്പിമാർ സിംഹശാബകങ്ങൾപോലെ സംശപ്തകന്മാരെ ആക്രമിച്ചു്—

“ഇന്തിതി നെന്നെന്നു ചാടി വെട്ടുന്നവർ
ഹന്ത ഹര ഹരെ ആരെതിരന്നർകൾ
അങ്ങുമടക്കീട്ടു ഇങ്ങുചാടിന്നടൻ
പൊങ്ങിന കോപേന കത്തിനാർ കൈവന്തർകൾ
വാടാ ശഠാ! നില്ലു് നില്ലെടാ എന്നുടൻ
ചാടിവെട്ടീടുന്നു മസ്ഥാനമത്തർകൾ”

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൬)

അഞ്ചു നാഴികനേരം ഈ യുദ്ധം നടന്നു. സംശപ്തകന്മാർ ആയിരംപേരും അസ്തമിച്ചു. മഹാരാജാവു കൈതക്കൂട്ടത്തിൽനിന്നു വെളിയിൽ ഇറങ്ങി ചട്ടമ്പിമാരെ വളരെ ശ്ലാഘിച്ചു. വിവരം അറിഞ്ഞ മററു ഭടന്മാരും സേനാനികളും ചട്ടമ്പിമാരുടെ പരാക്രമവിലസിതങ്ങളെ നോക്കി വിസ്മയിച്ചു.

അനന്തരം എല്ലാപേരും സന്തുഷ്ടന്മാരായിട്ട് അവിടെനിന്നു പറവൂരിലേക്കു തിരിച്ചു. അവിടെയും സ്വല്പം വിശ്രമിച്ചിട്ട് വേഗം കൊല്ലത്തിനു തെക്കോട്ടു കുറെ അകലെ ആയിട്ട് കൂടാരങ്ങൾ അടിച്ചു താമസം തുടങ്ങി. ഭടന്മാർ സേനാപതികൾക്കും മഹാരാജാവിനും താമസിക്കുന്നതിനു കുന്നുകൾ കോരി അവയിൽ ഭംഗിയേറുന്ന കൂടാരങ്ങൾ തീർത്തു.

ചതിപ്രയോഗത്തിൽ ചതുരനായ സംഘക്കുന്നേലാരൻ മഹാരാജാവ് യുദ്ധത്തിനെഴുന്നെള്ളിയിരിക്കുന്നതറിഞ്ഞ് ഭൂമി തുരക്കുന്നതിൽ വിരുതന്മാരെ വരുത്തി സുരംഗം വഴി മഹാരാജാവിനെ ഇവിടെ കൊണ്ടുവരണം എന്നാജ്ഞാപിച്ചു. അവർ തങ്ങളുടെ സാമർത്ഥ്യം കാണിക്കേണ്ട അവസരം ഇതാണെന്നുറച്ച്—

“വീക്ഷിച്ചു ഭൂപകൂടാരമുകളിനെ
പ്രക്ഷേപണം ചെയ്തു കണ്ണുകൾ നാലിനെ
ശാപുത്രക്കുന്നേലാപലക്ഷ്യേണ
ശങ്കുപ്രകാരത്തെ ഖണ്ഡങ്ങളാക്കി കൈകളെ
ഒന്നു നീളം കുറഞ്ഞൊന്നു നീളം പുനഃ
എന്നാലുവിരലിന്റെ ഭേദാന്തരങ്ങളെ
ഓരോ കരങ്ങളാൽ തത്ര സാധിച്ചിട്ട
പാരാതെ ഉന്നകംകൊണ്ടു ഭേദിച്ചുടൻ
ഭൂപവസതി ഇരിക്കുന്ന ദൂരവും
താപം വിനാ നല്ല നേരമറിഞ്ഞവർ
വേഗം തുരന്നുതുരന്നഥ
ആഗമിച്ചാർ ഭൂപകൂടാരമദ്ധ്യേ”

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൫൦)

എന്നാൽ അന്നു രാത്രി ആ കൂടാരത്തിൽ സേനാനിയായ മിത്രഗംഭീരൻ കിടന്നുറങ്ങുകയായിരുന്നു. കരുത്തുള്ള ഖനകന്മാർ കട്ടിലോടെ അവനെ എടുത്തു തുരപ്പുവഴി കൊല്ലത്തു ചെന്നു് സംഗ്രാമഘോഷന്റെ മുന്നിൽ കാഴ്ച വച്ചു. മഹാരാജാവു തന്റെ കയ്യിലകപ്പെട്ടു എന്നു ഭ്രമിച്ചു് അതിസന്തുഷ്ടനായ കൊല്ലംരാജാവു് അവർക്കു് വലിയ സമ്മാനങ്ങളും സ്ഥാനങ്ങളും നൽകി.

മിത്രഗംഭീരൻ ഞെട്ടിയുണർന്നു നോക്കുമ്പോൾ ചുറ്റും ആയുധപാണികളായി ഭടന്മാർ നിന്നു തന്നെ ഹിംസിക്കാൻ ഒരുങ്ങുന്നതും, രോഷതാമ്രാക്ഷനായ് കൊല്ലം രാജാവു മുന്നിലുള്ള സിംഹാസനത്തിലിരുന്നു് അവരോടു് ഓരോന്നു കല്പിക്കുന്നതും തന്നെ ശാസിക്കുന്നതുമായി കണ്ടു. 'ഇതെന്തു്' സ്വപ്നമോ, അഥവാ വാസ്തവംതന്നെയോ? എന്നു മിത്രഗംഭീരൻ അമ്പരന്നു സ്വല്പനേരം കണ്ണു മിഴിച്ചു ചുറ്റും നോക്കി. ഉടൻ ചിലർ അവനെ പിടിച്ചു് താഡിക്കാനാരംഭിച്ചു. മഹാധീരനും ശൂരനുമായ മിത്രഗംഭീരൻ രോഷരൂഷിതനായ് അവരെ കൈകൊണ്ടു് ഒന്നു തട്ടിക്കളഞ്ഞിട്ടു് അടുത്തു നിന്നിരുന്ന ഒരു സ്തംഭം പിഴുതു് ഭടന്മാരെ പ്രഹരിച്ചു. നൂറുനൂറുപേർ കണക്കിനു് അവർ ചത്തു പതിച്ചു. കൊല്ലംരാജാവു് ഭീതഭീതനായി അവിടെനിന്നോടി. അടുത്തു കിടന്നിരുന്ന ഒരു വാൾ കയ്യിലെടുത്തു് അന്നു മിത്രഗംഭീരൻ കാണിച്ച പരാക്രമം അനിർവചനീയമായിരുന്നു. അവൻ മുന്നിൽ കാണുന്നതൊക്കെ ഖഡ്ഗധാരയിൽ ഒലിപ്പിച്ചു. ഇരുട്ടുകൊണ്ടു് അടുത്തിരിക്കുന്ന വസ്തുക്കൾപോലും കാണാൻ കഴിയാത്തതിനാൽ രാജഗൃഹത്തിലങ്ങുമിങ്ങുമായി തടഞ്ഞു കിട്ടുന്ന തൂണികളെല്ലാം ചേർത്തുകെട്ടി പന്തമുണ്ടാക്കി. അതുകൊണ്ടു് കണ്ണിൽപെട്ട രാജഗൃഹങ്ങളെല്ലാം തീ

വെച്ചു. ആ തീയ് വായുവിന്റെ സഹായത്താൽ ചുററുമുള്ള ഗ്രഹങ്ങളെയും വ്യാപിച്ചു. ആണികളും മററും പൊട്ടിത്തെറിക്കുന്ന ശബ്ദവും, ജനങ്ങളുടെ ഹാഹാകാരവും എങ്ങും കേൾക്കാറായി. ആടുകൾ, മാടുകൾ, വൃദ്ധർ, ബാലന്മാർ, സ്ത്രീകൾ എന്നിവരെല്ലാം ഗ്രഹങ്ങളോടു കൂടി വെന്തു. വൃക്ഷപ്രഭകളായ അഗ്നിജ്വാലാമാലകൾ പല വർണ്ണങ്ങളുമായി ആകാശത്തിൽ പൊങ്ങി. മിത്രവീരൻ ആ വെളിച്ചത്തിന്റെ സഹായത്താൽ പിന്നെയും പിന്നെയും ഓടിപ്പോകുന്ന ശത്രുഭടന്മാരെ വെട്ടിത്തകർത്തു. ദൃഷ്ടിവിഷയത്തിൽ ആരുമില്ലെന്നു കണ്ടിട്ടു് ആ സേനാധിപൻ പന്നഗാധിപനെപ്പോലെ ചീറിക്കൊണ്ടു തിരിയെ മഹാരാജാവിന്റെ സന്നിധിയിൽ എത്തി. അപ്പോൾ സൂര്യൻ ഉദയാചലത്തിന്റെ ശിഖരാഗ്രത്തെ സ്വസാന്നിദ്ധ്യംകൊണ്ടലങ്കരിച്ചു. പ്രഭാതത്തിൽ ഗംഭീരമായ സൂര്യാംഗമാറ്റത്തെയും സേനാധിപാഗമനത്തെയും കണ്ടു ഖേദിക്കുന്ന നൃപഭടന്മാർ മിത്രഗംഭീരനെക്കണ്ടു സന്തോഷിച്ചു. എല്ലാവരും കൌതുകഭരിതന്മാരായി അടുത്തു ചെന്നു് രാത്രി നടന്ന സംഭവത്തെക്കുറിച്ചു് അവനോടു ചോദിച്ചു. അവൻ വർത്തമാനങ്ങളെല്ലാം അവരോടു വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു.. മഹാരാജാവും മററു പടത്തലവന്മാരും മിത്രഗംഭീരനെ കരതളിർകൊണ്ടു തഴുകി യുദ്ധഖേദത്തെ ശമിപ്പിച്ചു.

ക്ഷേമകന്റെ ശരണാഗതി

കൊല്ലരാജാവു് മിത്രഗംഭീരന്റെ ഈ പരാക്രമങ്ങളെ ഓർത്തു് സംഭ്രാന്തനായി മന്ത്രിമാരോടു് യുദ്ധം ചെയ്യണമോ വേണ്ടയോ എന്നാലോചിച്ചു. മററു മന്ത്രിമാരായ അവർ ഓരോ യുക്തിവാദങ്ങൾ പറഞ്ഞു യുദ്ധം ചെയ്യണം എന്നു സ്ഥിരപ്പെടുത്തി. അക്കൂട്ടത്തിലുണ്ടായിരുന്ന ക്ഷേമ

കൻ എന്ന രാജാവു് തന്റെ സുഹൃത്തായ സംഘുണ്ണിഘോരനോടു് മഹാരാജാവിന്റെ പരാക്രമങ്ങളേയും അവൻ നടത്തിയ ചതിപ്രയോഗങ്ങളുടെ നൈപുണ്യത്തേയും വിവരിച്ചുപറഞ്ഞു യുദ്ധം പാടില്ലെന്നു നിഷേധിച്ചു. ശത്രുപരാക്രമശ്ലാഘയാൽ അമർഷം ഉണ്ടായ കൊല്ലംരാജാവു് "അതിഭീതനായ അങ്ങു് ഇവിടെ നിൽക്കേണ്ട, ശത്രുക്കളെച്ചെന്നാശ്രയിച്ചുകൊൾകതന്നെ" എന്നും മററും പറഞ്ഞു് അദ്ദേഹത്തിനെ അധിക്ഷേപിച്ചു. വസ്തുത പറഞ്ഞാലും മനസ്സിലാകാത്ത ഈ ശഠനെ ഇനി നാം ഗണിച്ചിട്ടാവശ്യമില്ലെന്നു നിശ്ചയിച്ചു ആ ക്ഷേമകൻ വേഗം അവിടെനിന്നെഴുന്നീററു മഹാരാജാവിന്റെ പടകുടീരത്തിന്നരികെ വന്നു നിന്നു് അവിടത്തെ അപദാനങ്ങളെക്കുറിച്ചു സ്തുതിക്കുകയും, ശരണമപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു. ശ്രീരാമനെപ്പോലെ ശരണാഗതവത്സലനായ മഹാരാജാവു് ആ ക്ഷേമകന്നു് അഭയം നൽകി തന്റെ പ്രിയമിത്രവർഗ്ഗത്തിൽ ഒന്നായി അദ്ദേഹത്തിനെ ഗണിച്ചു.

പിന്നീടു് മഹാരാജാവു ബന്ധനത്തിലാക്കിയിരുന്ന പട്ടബന്ധകാളികളെ വിട്ടയച്ചു. അവരും മഹാരാജാവിന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ സംഘുണ്ണിഘോരനോടു ശ്ലാഘിച്ചു പറഞ്ഞു് "അദ്ദേഹത്തിനെ ശരണംപ്രാപിക്കയല്ലാതെ യുദ്ധത്തിന്നു പുറപ്പെട്ടാൽ നാം അഗ്നിയിൽ ശലഭങ്ങൾ പോലെ എരിഞ്ഞുപോകും" എന്നുണർത്തിച്ചു. അവൻ അവരോടു് ഒന്നും മിണ്ടാതെ മഹാരാജപക്ഷത്തിലുള്ള മഹാവീരന്മാരെ കാണുന്നതിന്നു മാളികപ്പുറത്തു കയറി. അവരും അവനെ അനുഗമിച്ചു. സംഘുണ്ണിഘോരൻ തെക്കോട്ടു നോക്കിയപ്പോൾ ദക്ഷിണസമുദ്രം കേറിമറി

ത്തുവരുന്നതുപോലെ മഹാരാജമഹാമസൈന്യം കൊല്ലം കോട്ടയെ ആക്രമിക്കുന്നതിനു വരുന്നതായി കണ്ടതിനാൽ പേടി മുഴുത്തിട്ട് പട്ടബന്ധകാരികളോട് അതിലെ പ്രധാനികൾ ഇന്നയിന്ന ആളുകളാണെന്ന് അറിക മനസ്സിലാക്കണമെന്നു പറഞ്ഞു. അവർ മുന്നണിയിൽ നിൽക്കുന്ന ഖനാൻ, മിത്രഗംഭീരൻ, രാജ്യേന്ദ്രവല്ലഭാ, അഹിക്രോധി, ഭിന്നുകവാണിളൻ, ചട്ടമ്പിമാർ, ഡിലനാ, ലക്ഷധൻവിജ്ഞസഹാരി മുതൽപേരെ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ചൂണ്ടിക്കാണിച്ച് അവരുടെ പരാക്രമങ്ങളെ വർണ്ണിച്ചതു മാത്രമല്ല, യുദ്ധം പാടില്ലെന്ന് വീണ്ടും നിരോധിക്കയും ചെയ്തു. സംഘണ്ണേശ്വരൻ ദേഷ്യഭാവത്തോടെ "നിങ്ങളോട് ഉപദേശിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടിട്ടില്ല, ആവശ്യപ്പെടാത്തതു വിസ്തരിച്ചതിന് ഇപ്പോൾത്തന്നെ നിങ്ങളെ ചിത്രവധം ചെയ്യുവാൻ വേണ്ടതു്, എങ്കിലും ഞാൻ ഉപകാരസ്മരണകൊണ്ടു തൽക്കാലം അതു നടത്തുന്നില്ല, ഇനി ഒരു അവസരത്തിലാകാം, പൊയ്ക്കൊള്ളുക" എന്നുപറഞ്ഞു് അവരെ അയച്ചു. ഇതിനിടയ്ക്കു മഹാരാജസൈന്യം കൊല്ലംകോട്ടയെ ആക്രമിക്കുകയും ചെയ്തു.

"സംഘണ്ണേശ്വരാ! വരികെടോ പോരിന്ന
സംഘങ്ങളോടും മരിപ്പാൻ മുധാനുമണോ
യുദ്ധാരംഭം. ദുഷ്ട! ശഠമതേ! കഷ്ടചേഷ്ടപ്രഭോ!
ദുഷ്ടമഹാപാപി! പോരുക പോരിന്."

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൰.)

എന്നും മററും പറഞ്ഞു് ശത്രുക്കൾ ആർത്തുവിളിക്കുകയും ഭിത്തികൾ തകർക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു കണ്ടിട്ട് അക്ഷമനായ സംഘണ്ണേശ്വരൻ അവരെ എതിർക്കുന്നതിന് 'വിഭദ്വിജ്ഞംഗൻ' എന്ന തന്റെ മന്ത്രിയോട് ആജ്ഞാ

പിച്ചു. അവൻ സകലസേനകളുമായി പുറപ്പെട്ടു. കൊല്ലംരാജാവ് തന്റെ ആയുധാഭ്യസ്തനായ 'പൌരുഷ്മല്യ'നെ സേനാനിയായി അഭിഷേകം ചെയ്തു.

ഇവരുടെ വരവു കണ്ടു 'മഹാരാജാവ്' തന്റെ സേനയെ രണ്ടായി വിഭജിച്ചിട്ട് ഒരു ഭാഗത്തെ കോട്ടയുടെ തെക്കേവാതലിലും, മറ്റേ ഭാഗത്തെ കിഴക്കേ വാതലിലുമായി നയിപ്പിച്ചു. തെക്കേക്കയ്യിൽ ലക്ഷം ഭടന്മാരും അവരുടെ നേതാവായി ലക്ഷ്മണധർമ്മിഷ്ഠസ്വാമിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. കിഴക്കേക്കയ്യിൽ മഹാരാജാവും, അന്നു സേനാനിയായി അഭിഷേകം ചെയ്യപ്പെട്ട രാമശ്യൎമ്മളവായും, ചട്ടമ്പിമാരും, ശ്രീവാണിഭനും, അംഹിക്രോധിയും, ഖനൻ, സ്വാമിവല്ലുട്ടൻ എന്നിവരും പ്രധാനികളായി നിന്നു. എതിർകക്ഷിയും രണ്ടായി പിരിഞ്ഞ് അവരെ എതിർത്തു. തെക്കേക്കയ്യിൽ പൌരുഷ്മല്യനും, കിഴക്കേക്കയ്യിൽ വിഭ്രദ്വിഷ്ണുഗനും നേതൃത്വം വഹിച്ചു.

യുദ്ധം മഹാഭയങ്കരമായിരുന്നു. നാട്ടുകാർ പേടിച്ചോടി. വീരകാംക്ഷിണികളായ അപ്സരസ്ത്രീകൾ ആകാശത്തിൽ നിറഞ്ഞു. പകൽ മുഴുക്കെ യുദ്ധവും രാത്രി വിശ്രമവുമായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ പത്തു നാൾ ഒരേ രീതിയിൽ യുദ്ധം നടന്നു. വിജയലക്ഷ്മി ഇരുകൂട്ടരെയും ഒന്നുപോലെ കടാക്ഷിച്ചു. ജയം ഉണ്ടാകയില്ലെന്ന് ഇരുകൂട്ടർക്കും തോന്നിത്തുടങ്ങി.

ഈ അവസ്ഥയിൽ കൊല്ലംരാജാവ് തന്റെ മൂന്നാമത്തെ മകനായ 'പ്രസ്തുത'നെ വിളിച്ച് ജയം നേടിവരുന്നതിനാജ്ഞാപിച്ചു. മഹാശൂരനായ

പ്രസ്തുതന്റെ യുദ്ധം

അവൻ ഭാനപ്രശസ്തൻ, ധൃഷ്ടൻ, പുഷ്ടൻ, അഭേവസ്തൻ എന്നിവരോടും

ഭയാനകമായ ചതുരംഗസേനയോടും കൂടി 'അദ്രിപ്രകമ്പിതം' എന്ന വിശ്രുതമായ മഹാഗജത്തിൽ കയറി യുദ്ധത്തിനായിട്ട് തെക്കോട്ടു തിരിച്ചു. ആയുധാചാര്യനായ പെരുഞ്ചല്ലൂരന്റെ പിൻബലവും വരുന്നതു കണ്ട് മിത്രഗംഭീരൻ മുതൽപേർ തെക്കേക്കെല്ലിൽ ചെന്നു. പിന്നീടുണ്ടായ യുദ്ധം ഇന്ന വിധമെന്നു പറവാൻ പ്രയാസമായിരുന്നു.

'പ്രസ്തുത'ന്റെ സൈന്യത്തിൽ യോദ്ധാക്കൾ മിക്കതും യുദ്ധം ശീലിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള കൂറ്റൻ ആനകളായിരുന്നു. അവ മുള്ളുതടി തുമ്പികളിൽ ഏന്തി കൂട്ടത്തിൽ കടന്നു പ്രഹരിക്കുന്നതു കണ്ടാൽ ആർക്കും അതിശയം തോന്നിപ്പോകും. സംഘത്തെ ഭേദിപ്പിക്കുന്നതിന് ആനകൾപോലെ മറ്റൊന്നും ഉതകുന്നതല്ല. അപ്രകാരം സേനകൾക്ക് വൻനദികൾ കടക്കുന്നതിനും മറ്റും സുശിക്ഷിതങ്ങളായ ആനകൾ ഉണ്ടെങ്കിൽ ഒരു പ്രയാസവുമില്ല. അതുകൊണ്ട് രാജാക്കന്മാർക്ക് ഗജസൈന്യം അത്യുത്തമമായി അർത്ഥശാസ്ത്രങ്ങളിൽ ഗണിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഈ യുദ്ധത്തിൽ പ്രസ്തുതനും, അവന്റെ ആനയും, ഗജസൈന്യവും ചെയ്ത പോർ അത്യാശ്ചര്യകരവും അതിമാനുഷവുമായിരുന്നു. അവന്റെ ആയുധവേഗങ്ങളെ സഹിക്കാൻ കഴിയാതെ ശ്വേതചണ്ഡാംശുപ്രഭൃതികളായ പല വീരരും പിൻതിരിഞ്ഞു. ഇതു കണ്ടിട്ട് മിത്രഗംഭീരൻ ആനപ്പുറത്തിരുന്ന് നിഷ്പ്രയാസമായി വീരലീലകൾ നടത്തുന്ന പ്രസ്തുതനെ ചെന്നു തടുത്തു. 'അദ്രിപ്രകമ്പിതം' എന്ന അവന്റെ ആന മിത്രഗംഭീരനെ കുത്തി. മിത്രഗംഭീരൻ ഒഴിഞ്ഞു. എത്തിപ്പിടിപ്പാനായി ആന തുമ്പിക്കൈ നീട്ടി. മിത്രഗംഭീരൻ തട്ടിക്കളഞ്ഞിട്ട് ആന

യുടെ മാറത്തു ഗദകൊണ്ടു് ഒന്നു താഡിച്ചു. ആന ഗണിക്കാതെ പിന്നെയും പിടിപ്പാനായി ശ്രമപ്പെട്ടു. മിത്രഗംഭീരൻ മാറി അതിന്റെ വാലിൽ പിടിച്ചു. ആന വട്ടത്തിൽ ചുഴന്നുഴറി. മിത്രഗംഭീരൻ ദൂരത്തു മാറി. ആന ദേഷ്യം കലശലായിട്ടു് അവന്റെ നേരെ പാഞ്ഞു. മിത്രഗംഭീരൻ താഴത്തു വീണു. ആന കയറി. അവൻ ഉരുണ്ടു. ഇപ്രകാരം പല പ്രാവശ്യവും കളയുന്ന കളികൾ അവനിൽ ഫലിക്കായ്കയാൽ ആന വളരെ പണിപ്പെട്ടു പല സാമർത്ഥ്യങ്ങളും കാണിച്ചു് വീരന്മാരെ രസിപ്പിച്ചു.

ആനയുടെ അലർച്ചയും ഓട്ടവും പടകൾ നാലുപാടുമായി ഓടുന്നതും കണ്ടു് ധീലനാ ആഗ്നേയാസ്ത്രങ്ങളെ ശകടങ്ങളിൽ കയറി അവിടെ എത്തി. അവനെക്കണ്ടിട്ടു സംഭ്രാന്തനായ പ്രസ്തുതൻ പല അസ്ത്രജാലങ്ങളെയും വർഷിച്ചു. ധീലനാ പ്രത്യസ്ത്രപ്രയോഗങ്ങളാൽ അവന്റെ ഗർവ്വം ശമിപ്പിച്ചു. ഇതിനിടയ്ക്കു് ആന എടുത്തുപിടിച്ചതിൽ അകപ്പെട്ട മിത്രഗംഭീരനെ മുകളിൽ എറിഞ്ഞു കൊമ്പിൽ വീഴണമെന്നുള്ള സങ്കല്പത്താൽ കൊമ്പും ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു നിന്നു. വേഗം ധീലനാ ആനയെ ലക്ഷ്യമാക്കി അവന്ധ്യമായ ആഗ്നേയാസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചു. ആനയും അതിന്റെ മുകളിൽ ഇരുന്ന പ്രസ്തുതനും ഭസ്മമായി. അതിന്റെ മീതെ മിത്രഗംഭീരൻ വീണു. കണ്ടവരും കേട്ടവരും ധീലനയെയും മിത്രഗംഭീരനെയും വളരെ ശ്ലാഘിച്ചു. ഇടിവെട്ടുന്നതുപോലെ ധീലനയുടെ ആഗ്നേയാസ്ത്രങ്ങൾ തുടതുടരെ പുറപ്പെട്ടു. ഗജയൂഥങ്ങൾ പേടിച്ചു പഴയ കാട്ടിലേയ്ക്കുതന്നെ ഓടി. കൊല്ലംരാജാവിന്റെ പടകൾ കാടുകളിലും മലഞ്ചെരിവുകളിലുമായി പതുങ്ങി. ഭിക്ഷുകൻ മന്ത്രീന്ദ്രനായ വില്വിമംഗനെ യമപുരത്തിൽ

വിശ്രമിപ്പിച്ചു. പെരുഞ്ചല്ല്യൻ ഓടി സൈന്യത്തിലെ പ്രതിമാസ്ഥാനത്തെ വഹിച്ചു. അശ്രവണ്ണൻ തുടങ്ങിയ മററു വീരന്മാർ യുദ്ധത്തെ വെറുത്തു. ജയശ്രീ അനുരാഗയുക്തയായി മഹാപ്രതാപനായ മഹാരാജാവിനെ വരിച്ചു. ഇതുകൊണ്ടു് ഘോരമായ യുദ്ധം അവസാനിച്ചു.

സംഘണ്ണവേലായനു പേടി മുഴുത്തു. എങ്കിലും മാനിയായ അവൻ ശത്രുക്കളെച്ചെന്നു സേവിക്കുന്നതിനെക്കാളും വീരസ്വർഗ്ഗമാണു നന്നു് എന്നുറച്ചു് അടുത്ത ദിവസം അശ്രവണ്ണനേയും വിക്രമികാകണനേയും വരുത്തി യുദ്ധത്തിനു പുറപ്പെടാൻ ആരംഭിച്ചു. മന്ത്രിമാരായ ഇവർ മുൻപോലെ മഹാസേനകളോടുകൂടി കിഴക്കുവശത്തിലും, പെരുഞ്ചല്ല്യൻ തെക്കുവശത്തിലുമായി നിന്നു പോർചെയ്തു.

ഇപ്രകാരം ഈ യുദ്ധം ഒന്നരമാസം നടന്നു. കൊല്ലംരാജാവിനു ജയം കിട്ടുവാനുള്ള മാർഗ്ഗമൊന്നും കണ്ടില്ല. ഇരുപാട്ടിലും വളരെ നഷ്ടങ്ങളും ഉണ്ടായി. ഒരിക്കൽ സംഘണ്ണവേലായൻ ആയുധാചാര്യനായ പെരുഞ്ചല്ല്യനെ വരുത്തി ശത്രുക്കൾക്കു നിരന്തരം കിട്ടുന്ന ജയത്തെയും തങ്ങൾക്കു നേരിടുന്ന അപജയത്തെയും കുറിച്ചു വളരെ വിഷാദിച്ചു പറഞ്ഞു. പെരുഞ്ചല്ല്യൻ അദ്ദേഹത്തിനെ സമാധാനപ്പെടുത്തീട്ടു് "അഗ്നിശസ്ത്രവിശാരദനായ ഡിലനായെ എങ്ങിനെയെങ്കിലും യുദ്ധക്കളത്തിൽ നിന്നകററുന്നപക്ഷം മഹാരാജാവിനെ ഞാൻ പിടിച്ചുകെട്ടി കൊണ്ടുവരാം. അല്ലെങ്കിൽ ഒരു വ്യൂഹം ചമയ്ക്കാം. അതിനെ ഭേദിക്കുന്നവൻ ആരായാലും അവനെ ഞാൻ കൊല്ലും. ഭേദിക്കാൻ എതിർകക്ഷിയിൽ വീരന്മാരില്ലെങ്കിൽ നമ്മെ ജയിക്കാൻ അവർക്കു സാധിക്കയില്ല" എന്നു വാഗ്ദാനം ചെയ്തു. എന്നുമാത്രമല്ല, "ഉപായങ്ങ

ളിൽവച്ചു സാമം ഇങ്ങനെ പൌഷ്കല്യംകൊണ്ടു പ്രധാനമാകയാൽ ദായാദനായ മഹാരാജാവു് അതിൽ ഉൾപ്പെടുമോ എന്നു് ഒന്നുകൂടി പരീക്ഷിക്കണം" എന്നും അദ്ദേഹം ഉപദേശിച്ചു. സംഘല്ലൂണ്ണഘലോരന്നു് അതു ശരിയാണെന്നു തോന്നി. അപ്പോൾതന്നെ അദ്ദേഹം ഒരു വിപ്രേന്ദ്രനെ വരുത്തി മഹാരാജാവിനോടു ദൂത്യത്തിനയച്ചു്, സംശപ്തകന്മാരെ വിളിച്ചുകൂട്ടി "യുദ്ധം നേരിടുന്നപക്ഷം ഢിലനയെ യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്നകററണം" എന്നും ചട്ടം കെട്ടി. ദൂതൻ മഹാരാജാവിൻെറ സന്നിധിയിൽ ചെന്നു് ആത്മനിവേദനപൂർവ്വകം സംസ്കൃതത്തിൽ

"ഏകവംശോദ്ഭവാവാവാം മഹീപതേ!
നാശം വിധാതും തു നാർഹാവ ഭൂപതീ"

(കാണ്ഡം ൨., അദ്ധ്യായം ൫൭)

എന്നു സംഘല്ലൂണ്ണഘലോരൻെറ സന്ദേശവചനം അറിയിച്ചു. മഹാരാജാവും—

"സംഘല്ലൂണ്ണഘലോരോഽപ്രതിപാതകോഽസ്തു ഹോ
ആകണ്ഠനീയം നഹി പാപിനാമകം
ശീഘ്രം ഹനിഷ്യാമി ഹേ! തം സര ദ്വിജ!"

(കാണ്ഡം ൨., അദ്ധ്യായം ൫൭)

എന്നു സ്വസന്ദേശത്തെ സംസ്കൃതത്തിൽ തന്നെ കല്പിച്ചയച്ചു. ഈ വർത്തമാനം ദൂതൻ പൌഷ്കല്യനോടു പറഞ്ഞു. അതുകേട്ടു പൌഷ്കല്യനു വളരെ കണ്ഠിതം തോന്നി.

മാർത്താണ്ഡവർമ്മാവിൻെറ യുദ്ധം.

അടുത്ത ദിവസം പ്രഭാതത്തിൽ സംശപ്തകന്മാർ ആയുധപാണികളായിച്ചെന്നു ഢിലനയെ യുദ്ധത്തിനു വിളിച്ചു. ഉടൻ അതിനു് ഒരുമ്പെട്ട ഢിലനയെ അവർ—

"പോരിന്നെതൃക്കയും പിന്നോട്ടുവാങ്ങിയും
ആരാലടുക്കയും ദൂരത്തുമാറിയും"

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൪)

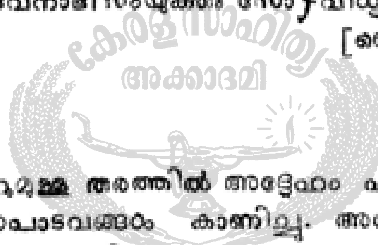
യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്ന് ക്ഷണത്തിലകററി. അതു കണ്ട് ഏററവും ആശ്വസിച്ച പൌഷ്യല്യൻ സേനയെ ശ്രേണീവ്യൂഹത്തിൽ ഉറപ്പിച്ചുനിർത്തി യുദ്ധം ആരംഭിച്ചു. ദ്രാപരടന്മാർ വലിയ വീറോടുകൂടി യുദ്ധം ചെയ്തു. എങ്കിലും ആയുധാചാര്യനായ പൌഷ്യല്യൻെറ നിബന്ധത്തെ ഭേദിപ്പിക്കുവാൻ അവക്ക് കഴിയാതെ തോററു. എതിർപടകൾ ജയഭേരി മുഴക്കി. ഇതു കേട്ട മഹാരാജാവു വിഷണ്ണനായ് മാർഡൊമൂർഡാവ് എന്നൊരു മഹാവീരനെ വരുത്തി ശത്രുക്കളുടെ യുദ്ധത്തെ തടുക്കുവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. അദ്ദേഹം നേരംപോക്കായി "ബാലനായ എന്നെ ശത്രുക്കൾ ചതിച്ചുകൊന്നെങ്കിലോ" എന്നു ചോദിച്ചതിനു മഹാരാജാവ് "എന്നാൽ അടുത്തദിവസം സൂര്യൻ അസ്തമിക്കുംമുമ്പെ നിന്നെ കൊന്നവനെ ഞാൻ കൊല്ലും" എന്നു കല്പിച്ചു. യദൃച്ഛയാ ഇതു ഒടുവിൽ അങ്ങിനെതന്നെ പററി എന്നു മേൽവിവരണംകൊണ്ടു മനസ്സിലാകും. മാർഡൊമൂർഡാവു ചിരിച്ചുംകൊണ്ട് "അവിടത്തെ കൃപാവിശേഷത്താൽ കവചിതനായ എനിക്ക് ഒന്നുകൊണ്ടും പേടിയില്ല" എന്നറിയിച്ച് താഴ്ന്നു തൊഴുതുംകൊണ്ട് മന്ത്രസിദ്ധിവരുത്തിയ അസ്ത്രങ്ങളും, വിഷദിഗ്ദ്ധങ്ങളായ ശസ്ത്രങ്ങളും, ഉടലിൽ തീർപ്പിച്ച കവചങ്ങളും, മററു മഹാരഥന്മാരുടെ ആയുധങ്ങളും ശേഖരിച്ചിട്ട് യുദ്ധത്തിനു പുറപ്പെട്ടു. വില്ലുകവീരൻ, കാങ്കൻ, ഭിക്ഷു, ത്രിനയതീർത്ഥസ്വഥൻ മുതലായ മഹാവീരന്മാർ യഥോചിതം രഥാ യാനങ്ങളിൽ കയറി

അവനെ അനുഗമിച്ചു. ശൂലം, പരിഘം, കുന്തം, മുസലം, ഗദ, ചക്രം, വേൽ, വെണ്മഴു, ഛുരിക, വാൾ, പട്ടിശ, അമ്പു്, വില്ലു്, കവണ, കല്ലു് മുതലായ പ്രഹരണങ്ങൾ വീശിക്കൊണ്ടു യോദ്ധാക്കൾ അവന്റെ മുന്നിൽ നടന്നു. മുന്നിലും പിന്നിലും പായുന്ന അശ്വങ്ങളുടെ ഖുരകോടിഘട്ടനം കൊണ്ടുദ്ഗമിച്ച ധൂളീപടലങ്ങളാൽ ഉന്നതൻ ആകാശത്തിൽ വീരന്മാരെ കാത്തുനിൽക്കുന്ന അപ്സരസ്ത്രീകൾക്കു തിരശ്ശീല കെട്ടി. ശിഖരങ്ങളോടുകൂടി ഉരുണ്ടുവരുന്ന മാമലകൾപോലെ മുൾത്തടികൾ കയ്യിൽ പൊക്കിപ്പിടിച്ചു സുശിക്ഷിതങ്ങളായ കൂറ്റൻ ആനകൾ പുറവും നിരന്നു. ഘനഗർജ്ജിതംപോലെ കരിബൃംഹണവും ഘോഷഭേരികളും മുഴങ്ങി. ഇടിവെട്ടുമ്പോലെ മഹാവീരന്മാരുടെ അട്ടഹാസങ്ങൾ പൊട്ടിച്ചിതറി. ഇടയ്ക്കിടെ വിദ്യുന്മാലകൾപോലെ സ്വർണ്ണപ്പിടി കെട്ടിയ കരവാളങ്ങൾ തിളങ്ങി. പരസ്പരാഭിമുഖമായിപ്പായുന്ന രണ്ടു മഹാനദികൾപോലെ ഇരുസൈന്യവും തമ്മിൽ മുട്ടി. ക്ഷണനേരംകൊണ്ടു വർഷാമുഖങ്ങളിലെ മഹാമേഘങ്ങൾപോലെ മഹാവീരന്മാർ ശരമാരി പൊഴിച്ചു. ശരകൂടത്തിൽ സൂര്യബിംബം മറഞ്ഞു. എങ്ങുമേ ഇരുട്ടു കാണാറായി.

സംഹാരരുദ്രനെപ്പോലെ അഷ്ടാദശായുധധരനായി മുന്നിൽ പതിക്കുന്ന മാർത്താണ്ഡവർമ്മാവിനേയും, ഉദ്വേലമായ മഹാസമുദ്രംപോലെ എങ്ങും പരന്നു പായുന്ന മഹാരാജവാഹിനിയേയും കണ്ടു് പെരുമ്പല്ല്യൻ പ്രളയകാലം അടുത്തതായി വിചാരിച്ചു. അവന്റെ പടകൾ നിൽക്കുന്ന നിലയിൽത്തന്നെ വിറച്ചുതുടങ്ങി. ഇതു കണ്ടു കുഴങ്ങിയ പെരുമ്പല്ല്യൻ അവരെ ഒരുവിധം സമാ

ധാനപ്പെട്ടതിട്ടു ക്രൗഞ്ചവ്യൂഹത്തെ ഒന്നുകൂടി ഉറപ്പിച്ചു നിർത്തി. യുദ്ധാരംഭത്തിൽത്തന്നെ എല്ലാ ശത്രുഭടന്മാർക്കും അവരവരുടെ മുന്നിൽ മാർധമൂർദ്ധാവു നിൽക്കുന്നതായി തോന്നി.

‘‘ക്ഷണാത് പ്രാംശുഃ ക്ഷണാദ് ഹ്രസ്വഃ ക്ഷണാ-
[ച്ച രഥധൂർഗ്ഗതഃ |
ക്ഷണേന രഥമധ്യസ്ഥഃ ക്ഷണേനാവതരൻ മഹീം ||
സുകുമാരം ച സൂക്ഷ്മം ച ഗുരു ചാപി ഗുരുപ്രിയഃ |
സൌഷ്ഠവേനാഭിസംയുക്തഃ സോഽവിധ്യദ്വിവി-
[ധൈഃ ശരൈഃ’’

(മഹാഭാരതം)

എന്നും മററുമുള്ള തരത്തിൽ അദ്ദേഹം പതിനെട്ടുവിധമായ യുദ്ധപാടവങ്ങൾ കാണിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഖഡ്ഗധാര രാജശിരസ്സുകളെ അധോമുഖമായി ഭൂമിയിൽ പതിപ്പിച്ച് ‘ഭൂഭൃക്ക്’ എന്ന നാമമന്വർത്ഥമാക്കി. സിംഹവിക്രമന്മാരായ മിത്രഗംഭീരപ്രഭൃതികളും പെരുമ്പല്ലൂരന്റെ പടകളെ വെട്ടിത്തകർത്തു. ക്ഷണേന രക്തധാരകൾ യുദ്ധക്കളത്തിൽ പ്രവഹിച്ചു. ആ വൻനദിയിൽ മാർധമൂർദ്ധാവും ആന, കുതിര, കാലാൾ എന്നിവയുടെ അവയവങ്ങൾകൊണ്ടു പാലം കെട്ടി. കബന്ധങ്ങൾ പലതരത്തിൽ നർത്തനം ചെയ്തു. കാളിയും കൂളികളും ആനന്ദഭരിതകളായി അവയുടെ മുന്നിൽ നിന്നു താളം പിടിച്ചു. മാംസലോലുപങ്ങളായ സൃഗാലങ്ങൾ ദീനന്മാരുടെ ദീർഘാർത്തനിനദത്തിനു ശ്രുതി പിടിച്ചു. വീരലക്ഷ്മി കുടൽമാലകളും രക്തചന്ദനവും അണിഞ്ഞു

മുന്നിൽ കാണാറായി. ആ കപ്പാടെ ആ യുദ്ധം ഒരു നാടകംപോലെ തോന്നി.

ബാലനും അസഹായശൂരനുമായ മാർഝാമൂർഝാവുനിമിത്തം തങ്ങൾക്ക നേരിടുന്ന ക്ലേശവും നാശവും അപമാനവും പൊറാഞ്ഞു് പെരുഷ്മൂല്യനും ലംഘലപഞ്ചോസ്യനും മററു വീരന്മാരും ഒന്നുചേർന്ന് അവനെ എതിർത്തു. പ്രാണനിൽ പോലും നിസ്പൃഹന്മാരായി പോരാടുന്ന ഇവരുടെ ആയുധവേഗങ്ങൾ വളരെനേരം തടുക്കാൻ കഴിയാത്ത മഹാരാജപടകൾക്ക മാർഝാമൂർഝാവിനെ വിട്ടുപിരിയേണ്ടിവന്നു. അവൻ ഒന്നും ലക്ഷ്യമാക്കാതെ ഏകനായി വ്യൂഹം ഭേദിച്ച് ഉള്ളിൽ കടന്നു. പെരുഷ്മൂല്യന്റെ വ്യൂഹം നന്നായുറച്ചു. ഇതൊരു നല്ല തരമെന്നു കരുതി സംഘുണ്ണഘോരൻ, അവന്റെ മക്കൾ, മരുമക്കളായ ധൃഷ്ടനും, പൃഷ്ടനും, കംഭീകരാളൻ, അവന്റെ മകൻ, സാമന്തനൃപനായ പൌരഷ്യൻ എന്നിവർ തങ്ങളുടെ സേനയോടുകൂടി പെരുഷ്മൂല്യന്റെ പിൻബലമായി നിന്നു പോർ ചെയ്തു. ക്രമത്തിൽ എല്ലാപേരും അണിയണിയായി മാർഝാമൂർഝാവിന്റെ ചുററും നിരന്നുനിന്നു മുള്ളുശസ്ത്രങ്ങളും അസ്ത്രങ്ങളും പ്രയോഗിച്ചു. അവൻ പ്രത്യസ്ത്രങ്ങളാൽ അവയെ നിഷ്ഫലമാക്കുകയും ക്രൂരശരങ്ങൾകൊണ്ടു് എല്ലാപേരേയും ഒന്നുപോലെ സൽക്കരിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നു മാത്രമല്ല, അമ്മാവന്റെ മുന്നിൽ വെച്ചുതന്നെ ധൃഷ്ടനേയും പൃഷ്ടനേയും, സംഘുണ്ണഘോരന്റെ മക്കളേയും, കംഭീകരാളന്റെ മകനേയും അപ്സരസ്ത്രീകൾക്ക വിട്ടുകൊടുത്തു. സംഘുണ്ണഘോരനെ യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്ന് ഓട്ടിച്ചു. മഹാവീരന്മാരുടെ ശിരസ്സുകൾകൊണ്ടു ദിഗ്ബലി 'തൂകി, ഭീതഭീതനായ

പെരുശ്ശൂല്യനും ലംഘപഞ്ചാസ്യനും അവന്റെ മുന്നിൽ നില്ക്കാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. പിന്നെയും അവനിൽനിന്നുള്ള ശല്യം സഹിക്കാതെ വിഷണ്ണരായി അവർ എല്ലാപേരും എതിർത്തു. ഫലം മുൻപോലെതന്നെ.

ഇതിനിടയ്ക്കു് ഈ മഹാവീരന്മാരുടെ ആയുധങ്ങൾ വളരെനേരം ഏററു ക്ഷീണം തട്ടുകയാൽ മാർഝാമൂർഝാവു് “സംഗ്രാമവിജയോദയം” മുതലായ ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറയുന്ന ശ്രീചക്രബന്ധനം മോതിരം അണിഞ്ഞു. അതുനിമിത്തം ശത്രുക്കളുടെ ആയുധജാലങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തിൽ പററിയില്ല. കലശലായിരുന്ന ക്ഷീണവും ക്ഷണനേരത്തിൽ ശമിച്ചു. യുദ്ധോത്സാഹം അദ്ദേഹത്തിനു വർദ്ധിച്ചുവന്നു. അതിൽപിന്നെ വരണ്ട കാട്ടിൽപ്പെട്ട അഗ്നിപോലെ അദ്ദേഹം നടത്തിയ സാഹസങ്ങൾ കണ്ടു മഹാവീരന്മാർ അതിശയിച്ചു പിന്മാറി.

മാർഝാമൂർഝാവു മോതിരം അണിഞ്ഞ വിവരം പെരുശ്ശൂല്യപ്രഭൃതികൾ അറിഞ്ഞില്ല. ആയുധങ്ങൾ യാതൊന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തിൽ ഏല്ക്കാത്തതിനെക്കുറിച്ചു് അവർ ആലോചന തുടങ്ങി. ഒരു ജ്യോതിഷികൻമുഖമായി വിവരം മനസ്സിലായപ്പോൾ അവർ ഉടൻതന്നെ സംഘുണ്ണിഘോരന്റെ സഖാവായ ഒരു ഘടപ്രഹർത്താവിനോടു സൂത്രത്തിൽ ആ മോതിരം വീണ്ടിക്കുന്നതിനു ചട്ടം കെട്ടി. അവൻ യുദ്ധക്കളത്തിനടുത്തുള്ള മരുഭൂമിയിൽ ചെന്നു്—

“ശില്പമാല ബെസ്സുഷിർസൂത്രങ്ങളെ
ഒണ്ടാക്കിനാൻ മുഖബന്ധനമേകമായ്
കണ്ടാൽ മനോഹരം ശ്രൂപതനം ബഹു
വിസ്താരമായതിൻ മീതെയിൽ കടങ്ങളെ
പത്തുനൂറായിരം കോടികൾമേൽ വെച്ചു
തൈലങ്ങളെയും നിറച്ചൊഴിച്ചു തദാ
മുഖപ്രദേശരന്ധ്രങ്ങളിലും പുനഃ
ലംബനസൂത്രസുഷിര സംഘത്തിലും
ലംബിച്ചിതായസദ്രാവകമെത്രയും
കണ്ണുലക്ഷ്യം വഴിയുദ്ഗമിക്കുംമാറു
ഉണ്ണും കെട്ടിത്തിനാഗ്നി മുഖാന്തരെ
മേല്പട്ടുയർന്നീടുമാറു യോജനം ക്ഷണം.
കീഴ്പ്പെട്ടു തൈലമഴ പെയ്തീടുന്നതും”

(കാണ്ഡം ൩. അദ്ധ്യായം ൫൪)

ഈ തൈലമഴ യോദ്ധാക്കളുടെയെല്ലാപേരുടെയും ശരീരത്തിൽ വ്യാപിച്ചു. മാർബോമൂർബോവിന്റെ കയ്യിൽനിന്നു മോതിരം ഇഴകി വീണു. യുദ്ധസംരംഭത്താൽ അദ്ദേഹം അതു് അറിഞ്ഞില്ല. ഇറിപ്പുനോക്കി നിന്നിരുന്ന പെരംപ്പുല്യൻമാത്രം അറിഞ്ഞു. അപ്പുറം അവനു വലിയ ആശ്വാസമുണ്ടായി.

അനന്തരം പെരംപ്പുല്യൻ ഉത്സാഹത്തോടെ തത്തെരെന്നു മാർബോമൂർബോവിനോട്ട് എതിർത്തു. കൈതവത്താൽ കയ്യിലുള്ള വില്ലു മുറിച്ചു. അദ്ദേഹം വാളും പരിശയും കൈക്കൊണ്ടു പടയിൽ പതിച്ചു. വെട്ടുകൾകൊണ്ടു പല പടനായകന്മാർ ചത്തു. പെട്ടെന്നു പെരംപ്പുല്യൻ

അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാരം ഖണ്ഡിച്ചു. നിരായുധനായ മാർദ്ധമൂർദ്ധാവു കരണം തുടങ്ങി. അടവിലുള്ള ചവുട്ടുകൊണ്ടും പ്രഹാരങ്ങൾകൊണ്ടും തട്ടുമുട്ടുകൾകൊണ്ടും ശരീരഘടനംകൊണ്ടും വളരെ സൈന്യം ചത്തു. അദ്ദേഹം അതിവേഗത്തിൽ ആകാശത്തിലും ഭൂമിയിലുമായി കരണം ചെയ്കയാൽ വീരന്മാരുടെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ തെററി. അതുകൊണ്ടു പിന്നെയും പെരുവല്ല്യൻ കഴങ്ങി. കാണികൾ മുൻകണ്ടിട്ടില്ലാത്ത കരണവൈഭവം കാണുകയാൽ മാർദ്ധമൂർദ്ധാവിനെ ഈ പ്രകാരം ശ്ലാഘിച്ചു:—

"ഇന്നു കരണത്തിനാൽ ബഹുസേനയെ
കൊന്നതുകൊണ്ടിവന്റെ കുലത്തിൽ സദാ
ചൊല്ലീടണം കരണൻ എന്ന നാമകം
എല്ലാവരും ചിലർ അർത്ഥം വികല്പിച്ചു
കംകൊണ്ടു നന്നായ് രണം ചെയ്കകാരണം
അങ്കം കുലത്തിൽ കരണമെന്നായ്‌വരാം
യുദ്ധേ കരത്തെ നയിപ്പിച്ചുകൊൾകയാൽ
അർത്ഥം കരണമെന്നു പറഞ്ഞു ചിലർ
രാജകരം നയിപ്പിച്ചു നരേന്ദ്രന
വ്യാജഹീനം കരണം നാമമുണ്ടായി
യുദ്ധമാം സൽക്കരം കൊണ്ടനേകരെ
ബദ്ധകോപം വധിച്ചാനതു കാരണം
ഉണ്ടാകമെന്നും കരണനാമുത്തംസം
കണ്ടിട്ടു പിന്നെയും ചൊല്ലിനാരർത്ഥങ്ങൾ
കന്യ രണം കരണങ്ങളിപ്രകാരേണ
അന്യ അർത്ഥങ്ങളെ സാധിച്ചനവധി
സർവ്വം കൂടിപ്പറഞ്ഞു കരണനെ—
നുർവ്വീയിലന്നു തുടങ്ങിക്കരണനായ്''

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൭)

ശത്രുപടയിൽ എട്ടിലൊന്നു മാത്രം ശേഷിപ്പിച്ചു മാർത്താണ്ഡവൎമ്മാവു വീരശ്രീയോടുകൂടി കാണിച്ചു കരണവിശേഷങ്ങൾ കണ്ടു് എല്ലാവരും അനേകതരം ചിന്തിതന്റെ രംഭ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വരവു കാത്തിരുന്നു. ശത്രുവിക്രമ കൻ, മക്ഷിക്കുന്നു്, മന്ദ്രശേഖരൻ എന്നിവർ വളരെ പണിപ്പെട്ടു് അവരോടു് എതിർത്തു. മൂന്നാംപക്കം മുമ്പേ ചെന്നു് സ്വർഗ്ഗത്തിൽ സ്ഥലം പിടിച്ചു. പിന്നാലെ പൌരഷ്യൻ എന്ന സാമന്തരാജാവിന്റെ മിത്രമോദറു് മഹാവീരനായ മാർത്താണ്ഡവൎമ്മാവു രംഭയുടെ അന്തഃപുരത്തിലെത്തി സുഖിച്ചുവാണു. ശേഷിച്ച മഹാരാജപടകളും കാണികളും ഉത്തരക്ഷീരത്തിൽ കണ്ണുനീരുകൊണ്ടു് ആലോലം വാർത്ത ആ മഹാവീരനു് ഉദകക്രിയ നടത്തി. അതുകൊണ്ടു് ആ ദിവസമുള്ള യുദ്ധവും അവസാനിച്ചു.

മഹാരാജാവു് അശനിപാതതുല്യമായ ഈ അനിഷ്ടവാർത്ത കേട്ടു് എറ്റവും ഖിന്നനായി ഭൂമിയിൽ പതിച്ചുതണ്ടു. അവിടുത്തെ സ്വതഃസിദ്ധമായ ധൈര്യം ദുഃഖസാഗരത്തിൽ ലയിച്ചു. അശ്രുവാഹിനികളായ സിരകൾ കണ്ണിൽക്കൂടി വാരിപ്രവാഹത്തെ ഉദ്ഗമിപ്പിച്ചു. തിരുമനസ്സിലേക്കു് ആ മഹാവീരനിലുള്ള സ്നേഹം അപ്പോൾ അഗ്നിജ്വാലയായി പരിണമിച്ചു. ഉള്ളിലുണ്ടായ നീറ്റലിൽ ദീർഘശ്വാസം തട്ടിയപ്പോൾ അതു സ്വരൂപമായി വെളിയിൽ പാഞ്ഞു. തന്നറിയാതെ പുറപ്പെട്ട വിവിധവിലാപങ്ങൾ അവിടുത്തെ കണ്ഠത്തിനു കണ്ഠത വരുത്തി. ഗദ്ഗദങ്ങൾ അവയെ തടുത്തു. അത്ഭുതപൂൎവ്വമായ ഈ വികാരത്തെ തൽക്കാലം ശമിപ്പിക്കുന്നതിനു് ആൎക്കും സാധിച്ചില്ല. സംശപ്തകന്മാരുടെ രക്തധാരയാൽ ആഗ്നേയാസ്ത്രദേവതയെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തീട്ടു് കുട്ടരോടു

കൂടി ആ യുദ്ധത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ അവിടെ എത്തിയ ഡിലനാ ധീരചര്യയെക്കുറിച്ചു വർണ്ണിച്ച വാഗമൃതത്താൽ മഹാരാജാവിനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. അവന്റെ മിടുക്കുകൊണ്ടു് സ്വല്പം ആശ്വസിച്ച മഹാരാജാവു മുമ്പു താൻ ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞയെ (മാർജ്ജമൂർജ്ജാവിനെക്കൊന്നവനെ അടുത്ത ദിവസം അസ്തമിക്കുംമുമ്പെ ഞാൻ കൊല്ലും എന്നതിനെ) എല്ലാപേരും ഒന്നുചേർന്ന് നിറവേററണമെന്ന് അവരോടു് ആജ്ഞാപിച്ചു. അവനും കൂട്ടരും മഹാരാജാജ്ഞയെ ശിരസാ വഹിക്കുന്നുണ്ടെന്നു വെന്നിപ്പറയടിച്ചു മുഴക്കി.

ഈ വിവരം അറിഞ്ഞ പൌരസ്ത്യൻ വളരെ അനുതപിച്ചു. സംഘത്തലവനോടു വർത്തമാനം അറിയിക്കയും ചെയ്തു. അവൻ ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു് "കൊള്ളാം, ശത്രുക്കൾ തന്നത്താനേ പ്രാണനപേക്ഷിക്കാൻ ഇതൊരു നല്ല വഴി നാളത്തെ ഒരു ദിവസം നിന്നെ ഞങ്ങൾ രക്ഷിച്ചാൽ യുദ്ധശ്രമം കൂടാതെ തന്നെ ഇഷ്ടം സാധിക്കാം, നീ പേടിക്കേണ്ട" എന്നു പറഞ്ഞു് സമാധാനപ്പെടുത്തീട്ടു് മന്ത്രിമാർക്കു് അവനെ രക്ഷിക്കേണ്ടുന്ന വഴി ഉപദേശിച്ചു. അപ്രകാരം അവർ കൊല്ലത്തിൽ ഗൂഢമായ ഒരു നിലവറയ്ക്കകത്തിരുത്തി പൌരസ്ത്യനെ രക്ഷിച്ചു. വ്യൂഹരചനാചതുരനായ ആയുധാചാര്യൻ (പൌരസ്ത്യല്യൻ) പൂർവ്വാധികം ശ്രദ്ധയോടെ തന്റെ സൈന്യത്തെ അപ്രധൃഷ്യമായ വ്യൂഹവിശേഷം ചമച്ചുനിറുത്തി.

അടുത്തദിവസം പ്രഭാതത്തിൽ ലക്ഷധർമ്മിഷ്ഠസ്വാമി, മിത്രഗംഭീരൻ, ഡിലനാ, ഖനൻ മുതൽപേർ മഹാരാജസൈന്യത്തെ എതിർപടയ്ക്കു കെട്ടപറവുമാറു് വ്യൂഹം

ചമച്ചുനിർത്തി യുദ്ധമാരംഭിച്ചു. പൌരുഷ്യനെ കൊല്ലണമെന്ന് ഇവർക്ക്, അവനെ ഇന്നു രക്ഷിക്കണമെന്നു ശത്രുക്കൾക്കും നിർബന്ധമുണ്ടായിരുന്നതല്ലാതെ യുദ്ധം ഇന്നവിധം വേണമെന്നു സങ്കല്പമില്ലാതിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് യുദ്ധം രൂക്ഷമായ് പരിണമിച്ചു. ഇടയ്ക്കു ആർപ്പുവിളിയും അട്ടഹാസങ്ങളും ഭേരീനാദങ്ങളും തുടരെത്തുടരെ പ്രവർത്തിച്ചു. അതു കേട്ട് മഹാരാജാവ് ഇതിന്റെ ഫലമെന്താണെന്നറിയാതെ സംഭ്രാന്തനായി സേനാനിയായ രാമയ്യൻദളവായെ വരുത്തി സേനയോടു കൂടി ലക്ഷ്യധർമ്മിഷ്ഠസ്വാമികളെ സഹായിക്കുന്നതിനു പോകണമെന്നാജ്ഞാപിച്ചു. അതിന്നുള്ളം അദ്ദേഹവും യുദ്ധക്കളത്തിൽ എത്തിയപ്പോൾ യുദ്ധമൊന്നു കൊഴുത്തു.

സംഘണ്ണാലാരനും അവന്റെ അനുജൻ കംശീകരാളനും എതിർപക്ഷത്തിൽ നിന്ന് ഘോരമായ് യുദ്ധം ചെയ്തു. രാമയ്യൻദളവാ കംശീകരാളനോട് എതിർത്തു. അവൻ തക്കത്തിൽ അമ്പ് എയ്തു രാമയ്യൻദളവായെ മോഹിപ്പിച്ചിട്ട് കരവാളുംകൊണ്ട് പടയിൽ ചാടി വെട്ടിത്തുടങ്ങി. പത്തും നൂറും വീതം സുഭടന്മാർ ഒരേ വെട്ടിൽ ഭൂമിയിൽ പതിച്ചു. നില്ലുനില്ലെന്നു വിളിച്ചുംകൊണ്ട് മല്ലമല്ലൂകൻ അവനെ തടുത്തുനിർത്തി പോരാടി. രണ്ടുപേരുടെ വാളുകളും മുറിഞ്ഞുപോകയാൽ രണ്ടു സിംഹങ്ങളെപ്പോലെ അവർ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം ആരംഭിച്ചു. ഇതു കുറേനേരം കാണികൾക്കു രസകരമായിരുന്നു. ഒടുവിൽ മല്ലമല്ലൂകൻ കംശീകരാളനെ കൊന്നു. അടുത്തു കണ്ടുനിന്നിരുന്ന ശത്രുപടകൾക്കു പേടി മുഴുത്തു. അപ്പോൾ രാമയ്യൻദളവാ മോഹത്തിൽനിന്നുണർന്ന് ഘോരതരമാംവണ്ണം യുദ്ധം ചെയ്തു. ദാനപ്രതാപൻ, ലംഘപബോസ്യൻ, അഗ്നീകാക്ഷൻ, അഭ്രവജ്രൻ മുതൽപേർ

"ഒന്നിൽ നാം എല്ലാപേരും യുദ്ധത്തിൽ മരിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ ശത്രുക്കളെ കൊല്ലണം" എന്നുറച്ചു പൊരുതി.

പൌരഷ്യവധം.

നേരം ആറു നാഴികപ്പകലായി. പാണ്ഡവന്മാൎക്കു് പൌരഷ്യനെ കാണാൻപോലും കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. അപ്പോൾ എന്തത്ഭുതം എന്നറിഞ്ഞില്ല, സൂൎയ്യബിംബം മറഞ്ഞു. കൂരിരുട്ടു് ഭൂമിയെങ്ങും വ്യാപിച്ചു. സത്യപ്രതിജ്ഞനായ മഹാരാജാവിന് വലുതായ വിഷാദമുണ്ടായി. ഇരുപടയും യുദ്ധം നിറുത്തി. സംഘൎണ്ണഘോഷനും, പൌരഷ്യനും, മറ്റു വീരരും സന്തുഷ്ടന്മാരായിട്ടു് മഹാരാജമരണം കാണുന്നതിന് മുന്നിൽ വന്നു. ബുദ്ധിമാനായ ഢിലനാ ഘടികാമാനം നോക്കി അസ്തമിച്ചില്ലെന്നു കണ്ടിട്ടു് പൌരഷ്യനെ ലാക്കാക്കി അവന്ധ്യമായ ആഗ്നേയാസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചു. പൌരഷ്യൻ സിദ്ധികൂടി. സൂൎയ്യബിംബം പ്രകാശിക്കയും ചെയ്തു.

അയ്യോ! പൌരഷ്യൻ മരിച്ചുവെന്നു് ശത്രുപടകൾ വാവിട്ടലറി. സംഘൎണ്ണഘോഷനും, അജ്രമീകാക്ഷനും, അജ്രവൎണ്ണൻ മുതൽപേരും പാരം വിഷാദം പൂണ്ടു. അവർ ഇന്നു നാം പൌരഷ്യനെ അനുഗമിക്കയല്ലാതെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു പോകേണ്ട എന്നുറച്ചു് മുൻവെച്ച കാൽ പിന്നിൽ മാറ്റാതെ യുദ്ധംചെയ്തു. ഇക്ഷ്വപ്രാൎത്ഥിയും, ശത്തിയും അവരെ തടുത്തുനിൎത്തി പോരാടി. മാനപ്രതിഷ്ഠനും, ലംഘപഞ്ചാസ്യനും സംഘൎണ്ണഘോഷാദികളെ സഹായിച്ചു. അന്നു രാത്രിയും യുദ്ധംചെയ്യുകയായിരുന്നു. കൂരിരുൾ ഭൂമിയിൽ പരന്നുവെങ്കിലും, എവിടേയും ഢിലനയുടെ ആഗ്നേയാസ്ത്രപ്രഭകൾ കാണാമായിരുന്നു. യുദ്ധത്തിൽ തന്റെ പടകൾക്കപജയം കണ്ടതിനാൽ പൌരഷ്യ

ല്യൻ അസ്ത്രജാലങ്ങൾ വർഷിച്ചുംകൊണ്ടടുത്തു. അവനെ മഹാവീരന്മാരിൽ ഒരുത്തൻ എതിരിട്ടു. അവന്റെ ബാണാഘാതമേററു് പൌഷ്കല്യൻ ഒന്നു തളർന്നു. അപ്പോൾ ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ പൌഷ്കല്യനെ തുണച്ചു. അവനെ മിത്രഗംഭീരൻ ഗദകൊണ്ടടിച്ചു. ഭീമനും ദുര്യോധനനുമെന്നപോലെ മിത്രഗംഭീരനും ലംഘപഞ്ചാസ്യനും ഗദായുദ്ധസാമർത്ഥ്യങ്ങൾ കാണിച്ചു. ലംഘപഞ്ചാസ്യന്റെ കണ്ണുക്ക തട്ടി മിത്രഗംഭീരൻ മോഹിച്ചുവീണു. ലംഘപഞ്ചാസ്യന്റെ വൻപടകൾ ഹുങ്കൃതിയോടെ അടുത്തു. അവരെ കാങ്കന്റെ ശിഷ്യർ കൊന്നു. ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ കാങ്കന്റെ ഗളം അറുത്തു. പെട്ടെന്നണഞ്ഞ മിത്രഗംഭീരൻ വാളുകൊണ്ടു് ലംഘപഞ്ചാസ്യനെ വെട്ടി. അവൻ ഗദകൊണ്ടു തടുത്തിട്ടു് കുന്തംകൊണ്ടു് കഴുത്തിൽ അടിച്ചു. മിത്രഗംഭീരൻ യമാലയം പൂകി.

ഇപ്രകാരം ഓരോ തരത്തിൽ ഓരോ വീരന്മാർ യുദ്ധം ചെയ്തു ചിലർ ജയവും ചിലർ സ്വർഗ്ഗവും നേടി. നേരം അർദ്ധരാത്രിയായി. അതുവരെ ശൂരന്മാരെക്കണ്ടു ലജ്ജിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്ന നിദ്ര തന്റെ ലീലകൾ ലോഭനീയങ്ങളായിത്തീരുന്ന സമയം നോക്കി സഖിമാരോടുകൂടി യുദ്ധക്കളത്തിൽ എത്തി. ശ്രാന്തന്മാരായ എല്ലാ പടകളും അടുത്തുകൂടിയ ആ രമണിയേക്കണ്ടു് ഒന്നു മയങ്ങി. രഥികൾ രഥത്തിലും, അശ്വസാദികൾ അശ്വത്തിലും, ഗജാരോഹികൾ ഗജകുംഭത്തിലും, പദാതികൾ ഭൂമിയിലുമായി ഇരുന്നു് അവളെ പുണർന്നു. കരണങ്ങൾ അവൾക്കധീനമായി. രണ്ടരനാഴികനേരം അവളുടെ വിലാസങ്ങൾ എങ്ങുമേ കാണാറായി. അതു പൊറാഞ്ഞു് ഉഷസ്സിലുള്ള സ്പർദ്ധ കലഹിച്ചു. തപശ്ശംവദന്മാരായിരുന്ന

പടകൾ നിദ്രയെ ഉപേക്ഷിച്ചു. മുൻപോലെ യുദ്ധം ആരംഭിക്കുകയും ചെയ്തു.

യുദ്ധമദ്ധ്യത്തിൽ "സംഘല്ലന്നഘോരൻ മരിച്ചു. യുദ്ധം മതി മതി." എന്നൊരു ശ്രുതി എങ്ങും പരന്നു.

പൌഷ്കല്യന്റെ മരണം.

വേഗം പൌഷ്കല്യൻ ആയുധങ്ങളെ ദൂരത്തെറിഞ്ഞു് ഭൂമിയിൽ ഇരുന്നു. ക്ഷണനേരംകൊണ്ടു് യോഗാഗ്നിയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരം ഭസ്മമായതു കണ്ടിട്ടു് എല്ലാപേരും വിസ്മയിച്ചു.

കോപാന്ധനായ മാനപ്രദുഷ്ടൻ എന്ന മഹാവീരൻ ഖഡ്ഗപാണിയായി ചെന്നു് എതിർപടയുടെ നേക്കു പാഞ്ഞു. ഇവന്റെ വരവു കണ്ടപ്പോൾതന്നെ രാമയ്യൻദളവാ മുതൽപേർ ദൂരത്തു മാറി ഒരു കോണിൽ ഒളിച്ചു. സേനാധിപനായ മല്ലമല്ലകൻ ശ്രീചക്രബന്ധനയുക്തമായ കങ്കണം അണിഞ്ഞു് മാനപ്രദുഷ്ടനെ എതിർത്തു. അവൻ അസ്ത്രജാലങ്ങൾ പൊഴിച്ചു. കങ്കണവൈഭവത്താൽ അവ തിരിച്ചു വന്നതല്ലാതെ മല്ലമല്ലകനിൽ ചെറുതുമേ പററിയതില്ല. പിന്നെ യുദ്ധം അധികം നീട്ടേണ്ടി വന്നില്ല. മല്ലമല്ലകൻ വേഗം നേരെ ചെന്നു മാനപ്രദുഷ്ടന്റെ കണ്ഠം വെട്ടി താഴത്തു തള്ളി. ഇതു കണ്ടു് കാണികൾ മല്ലമല്ലകനെ സ്തുതിച്ചു.

മക്കൾ, മരുമക്കൾ, അനുജൻ, മന്ത്രിമാർ, ആചാര്യൻ മുതൽപേർ ചതരത്താൽ പ്രാണരക്ഷയിൽ നിരാശനായിത്തീർന്ന സംഘല്ലന്നലോരൻ വായുവേഗമായ ഒരു കുതിരയിൽ കയറി യുദ്ധത്തിനു പുറപ്പെട്ടു. അപ്പോൾ സൂര്യൻ ഉദിച്ചു. കടൽപോലെ നൃപസൈന്യം എങ്ങും പരന്നു.

കൊല്ലംരാജാവിന്റെ വധം

ബാഡവാഗ്നിപോലെ സംഘുണ്ണ്രവാരൻ ഉള്ളിൽ കടന്നു ദഹിപ്പിക്കുവാനും തുടങ്ങി. അവന്റെ വെട്ടുകൾ പൊറുക്കാൻ കഴിയാതെ ഗ്രാമഭടന്മാർ 'പൊഹിപോഹ്' എന്നു നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടു മഹാരാജാവിനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു. കോപാന്ധനായ അവിടുന്നും ഉടവാൾ തൃക്കയ്യിൽ ധരിച്ചിട്ടു് യുദ്ധക്കളത്തിലേയ്ക്കു എഴുന്നെള്ളി. സർവ്വസംഹാരതേജസ്സു തിരുമുഖത്തിൽ തിളങ്ങി. പൊക്കിപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്ന ഉടവാൾ ശത്രുക്കൾക്കു സ്വർഗ്ഗലോകത്തേയ്ക്കുള്ള വഴി കാണിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നി. മഹാരാജാവു് അടുത്തു എഴുന്നെള്ളുമ്പോൾതന്നെ സംഘുണ്ണ്രവാരനെ ദേഹത്തിൽ [illegible] ദാഹമുണ്ടാകയാൽ അവൻ ഓടി മാളികയിൽ കയറി. മഹാരാജാവു് മാളികയെ നോക്കിയതും അതു സംഘുണ്ണ്രനോടുകൂടി എരിഞ്ഞതും ഒരുമിച്ചായിരുന്നു. മാളികയിൽ പിടിപെട്ട അഗ്നിജ്വാല ആകാശത്തിൽ പൊങ്ങി അപ്സരസ്ത്രീകളുടെ വസ്ത്രങ്ങൾ കരിച്ചു. നഗ്നകളായ അവർ ലജ്ജിച്ചു് തങ്ങൾ തങ്ങൾക്കു കിട്ടിയ ഭർത്താക്കളോടുകൂടി അന്തഃപുരത്തിലേയ്ക്കു ഓടി. ദേവകൾ പൂമഴ തൂകി. സജ്ജനങ്ങൾ മഹാരാജാവിനെ വാഴ്ത്തി സ്തുതിച്ചു.

സംഘുണ്ണ്രവാരാദികളുടെ മരണാനന്തരം പ്രിയതമന്മാരുടെ [illegible] കൊതികൊണ്ടു് യുദ്ധക്കളത്തിൽ കടന്നു കരികൾപോലെ വിലപിക്കുന്ന വീരപത്നിമാരുടെ ദീനരവങ്ങളും, വൃദ്ധന്മാരായ മാതാപിതാക്കന്മാരുടേയും അനാഥരായ കുഞ്ഞുങ്ങളുടേയും രോദനങ്ങളും കല്ലുമാകെ കരുണാരസപ്രവാഹത്തിൽ മുക്കി. കരുണാനിധിയായ മഹാരാജാവു് വേഗം സൈന്യങ്ങളോടും വീരന്മാരായ മന്ത്രിമാരോടും കൂടി അവിടെനിന്നും പരവൂരിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു.

ഇത്രയും ഭാഗമാണ് ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ ഇപ്പോൾ കിട്ടിയ അംശങ്ങളിൽനിന്നു മനസ്സിലാകുന്നതു്. കിളിപ്പാട്ടിലുൾപ്പെട്ട എല്ലാ ഭാഗങ്ങളെയും വ്യാപിക്കണമെന്നുള്ള സംരംഭത്തിൽ കെട്ടിച്ചമച്ച ഈ ചരിത്രസംക്ഷേപം ചിലേടത്തു സ്വല്പം വിസ്തൃതമായേക്കാം. എങ്കിലും വസ്തുമാഹാത്മ്യം ഇതിനെ പരിഹരിക്കാതെയിരിക്കയില്ലെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു.

മുൻ പ്രസ്താവിച്ച കഥാഭാഗം മഹാരാജാവിന്റെ അപദാനങ്ങളിൽ എത്രയോ ചുരുങ്ങിയ ഒരംശം മാത്രമെ ആകുന്നുള്ളു. അതുകൊണ്ടു് ഇടയ്ക്കു വിച്ഛേദം വരുത്താതെ ചരിത്രപ്രധാനതയെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി ശേഷമുള്ള ഭാഗങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെട്ട വിശേഷസംഭവങ്ങളെ മാത്രമെങ്കിലും ഇവിടെ ചുരുക്കത്തിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നതു് ഉചിതമായിരിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നു.

ചരിത്രപ്രകാരം ഈ കഥാഭാഗം കൊല്ലവർഷം ൯൧൪-നു മേൽ ൯൧൫-ന്നു അകമായി നടന്നുവെന്നു വിചാരിപ്പാൻ ന്യായമുണ്ടു്. ഇനി പ്രസ്താവിക്കാൻ പോകുന്നതു് അതിനു മേലുള്ളതാണു്.

കൊല്ലംരാജാവിനു സഹായന്മാരായി ചില ഇടപ്രഭുക്കളും ഉണ്ടായിരുന്നുവെന്നു മുൻ പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലോ.

കരീപം.

ശത്രുശേഷം പാടില്ലാത്തതിനാൽ അവരെയും നിഗ്രഹിക്കുന്നതോടുകൂടി വേണാട്ടു് വലുതാക്കാമെന്നു് മഹാരാജാവു് നിശ്ചയിച്ചു. സംവിധാനങ്ങൾ എല്ലാം പ്രായേണ സജ്ജമായിരുന്നതിനാൽ ചില കാര്യങ്ങൾ മാത്രമേ അവിടുത്തെയ്ക്കു നടത്തേണ്ടതായി ശേഷിച്ചിരുന്നുള്ളു. പുരുഷപ്രയത്നം ഇപ്രകാരം വർദ്ധിച്ചുവരവേ ദൈവാനുകൂല്യ

ത്തിനായി മഹാരാജാവു് പല സുകൃതങ്ങൾ ചെയ്തു കൂട്ടത്തിൽ പണ്ടു് കാർത്തവീര്യാർജ്ജുനൻ ശത്രുസംഹാരത്തിനും, പാപശാന്തിക്കും, ഐശ്വര്യവർദ്ധനത്തിനും, രാജ്യക്ഷേമത്തിനുമായി നടത്തിവന്നിരുന്ന 'ലക്ഷദീപം' എന്ന അടിയന്തിരം കൊല്ലവർഷം ൯൨൫ മിഥുനം ൨൩-ാം തീയതി ആദ്യമായി ആരംഭിച്ചു.

കായംകുളം കൈവശപ്പെടുത്തിയതു്.

നരനാരായണന്മാരെപ്പോലെ പ്രായേണ മഹാരാജാവു് തിരുവനന്തപുരത്തിൽ ഇരുന്നു് ഓരോ സൽകർമ്മങ്ങൾ നടത്തുകയും, രാമയ്യൻ, ഡിലനായി മുതൽപേർ വെളിയിൽച്ചെന്നു യുദ്ധം ചെയ്തു് ഇടപ്രഭുക്കന്മാരെ കീഴടക്കുകയും പതിവായിരുന്നു. ഒരിക്കൽ കൊല്ലംരാജാവിന്റെ സഹായമായ കായംകുളംരാജാവു് ൯൨൫-ൽ മാന്നാറുവച്ചുണ്ടായ ഉടമ്പടിപ്രകാരം തിരുവിതാംകൂറിലേയ്ക്കു കൊടുക്കേണ്ടുന്ന കപ്പം കൊടുക്കാതിരിക്കയാൽ അതു തരണമെന്നു രാമയ്യൻദളവാ നിർബന്ധിച്ചു. കപ്പം കൊടുക്കുന്നതു് ശേഷവെറവാണെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തിയ കായംകുളംരാജാവു് പത്തു ദിവസത്തെ അവധി വാങ്ങി. അതിനിടയ്ക്കു് അദ്ദേഹം ആരുമറിയാതെ കുടുംബസഹിതം വള്ളത്തിൽ കയറി വടക്കോട്ടു തിരിച്ചു. അതിനാൽ ൯൨൮-ൽ രാമയ്യൻദളവാ കായംകുളംരാജാവിന്റെ അധീനത്തിലിരുന്ന കായംകുളം, കരുനാഗപ്പള്ളി, കാർത്തികപ്പള്ളി, ചെട്ടമങ്ങാട്ടു്, നാവായിക്കുളം മുതലായ ദേശങ്ങളെ തിരുവിതാംകൂറിൽ ചേർത്തു.

൯൨൪-ൽ കായംകുളംരാജാവിന്റെ സഹായനായ അമ്പലപ്പുഴ (ചെമ്പകശ്ശേരി)രാജാവുമായി തൊട്ടപ്പള്ളിയിൽ വച്ചുണ്ടായ യുദ്ധത്തിൽ അദ്ദേഹം തോല്ക്കയാൽ രാമയ്യൻ ചെമ്പകശ്ശേരിയെ തിരുവിതാംകൂറിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി

അമ്പലപ്പുഴ കീഴടക്കിയതു്.

അതു ആണ്ടിൽ(൯൨൪-ൽ)തന്നെ ഇന്നും നാം കണ്ടുവരുന്ന 'തുലാപുരുഷദാനം' എന്ന അടിയന്തരം മഹാരാജാവു നടത്തി.

തുലാപുരുഷദാനം.

മുൻ പ്രസ്താവിച്ച കായംകുളംരാജാവിനു സഹായന്മാരായി തെക്കുംകൂർ, വടക്കുംകൂർ എന്ന രണ്ടു ദേശത്തിലെ രാജാക്കന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. രാമയ്യൻദളവാ ൯൨൮-ൽ അവരുമായി ആറന്മുളവച്ചു നടത്തിയ യുദ്ധത്തിൽ അവരെ തോല്പിച്ചു് അവരുടെ വകയായ തെക്കുംകൂർ, (കോട്ടയം, ചങ്ങനാശ്ശേരി, തിരുവല്ല,) വടക്കുംകൂർ, (വൈക്കം, ഏറ്റുമാനൂർ) എന്നീ ദേശങ്ങളെ തിരുവിതാംകൂറിൽ ചേർത്തു.

തെക്കുംകൂറും വടക്കുംകൂറും പിടിച്ചതു്.

കൊല്ലവർഷം ൯൦൯-ൽതന്നെ ഇളയിടത്തുസ്വരൂപം (കൊട്ടാരക്കര, പത്തനാപുരം, ചെങ്കോട്ട, കളക്കാട്ടു്) തിരുവിതാംകൂറിൽ ചേർത്തുകഴിഞ്ഞതായി ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നു. ഈ പ്രകാരം രാമയ്യൻദളവാ പരിമിതമായ കാലംകൊണ്ടു ശാന്തന്മാരെ സമാധാനപ്പെടുത്തിയും ദുർദ്ദാന്തന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ചും വേറെ ചില ചില്ലറ രാജ്യങ്ങളേയും കീഴടക്കി. അതോടുകൂടി തിരുവിതാംകൂർ വടക്ക പെരിയാർ മുതൽ തെക്ക കളക്കാടുവരെ ഉദ്ദേശം ൨൦൦ മൈൽ നീളത്തിൽ വലുതാകയും അത്യുന്നതമായ സ്ഥിതിയെ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തു.

൯൨൫-ൽ മഹാരാജാവു് രാജരാഷ്ട്രങ്ങളുടെ ശാശ്വതമായ ക്ഷേമത്തേയും ശത്രുസംഹാരത്തേയും കരുതി 'മുറജപം' എന്ന മഹായാഗം ആരംഭിച്ചു. പുണ്യം സുഖത്തിനും പാപം ദുഃഖത്തിനും കാരണമാണെന്നു് ഏതു മതസ്ഥർക്കും സമ്മതിക്കാതെ തരമില്ല. ഇന്നതു പുണ്യം ഇന്നതു പാപമെന്നു മഹാന്മാരുടെ അനുഷ്ഠാനവും ശാസ്ത്രങ്ങളും മനസ്സിലാക്കുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ ശാസ്ത്രവും അനുഭവവും വിശ്വസിക്കുന്ന പക്ഷം ഈ യാഗംകൊണ്ടു് മുൻ ചൊന്ന ഫലങ്ങൾ സിദ്ധിക്കുന്നുണ്ടെന്നുതന്നെ തീരുമാനിക്കണം. മഹാരാജാവിനു് ഈ ബോധം ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെങ്കിൽ വളരെ ധനക്ഷയവും പല കുഴപ്പങ്ങളുമുള്ള അക്കാലത്തു് ഇമ്മാതിരി വലിയ അടിയന്തിരങ്ങൾ അവിടുന്നു നിശ്ചയമായും തുടങ്ങുകയില്ലായിരുന്നു.

ആദ്യത്തെ മുറജപം.

വൃശ്ചികമാസം ആരംഭത്തിൽ തുടങ്ങി മകരം ഒന്നാംതിയ്യതിവരെ വ്യാപിക്കുന്ന ഈ മഹായാഗം ലക്ഷദീപമഹോത്സവത്തോടുകൂടി അവസാനിച്ചു. ഉടൻതന്നെ പുണ്യനിധിയായ മഹാരാജാവിനു് ഈ രാജ്യവും സ്വത്തും പത്മനാഭന്റെ കാരുണ്യംകൊണ്ടു സിദ്ധിച്ചതാണെന്നും താൻ ഇതിൽ ഒരു നിമിത്തമാത്രമാണെന്നും തോന്നുകയാൽ ൯൨൫-ാമാണ്ടു മകരമാസം ൫-ാംനു- കാലത്തു് കുടുംബങ്ങളോടുകൂടി പത്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രത്തിൽ എഴുന്നള്ളി ഈ രാജ്യത്തെയും സ്വത്തുകളേയും കുടുംബത്തെയും ആ കുലദൈവത്തിന്റെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചു് കൃതകൃത്യനായി, അന്നുമുതൽ രാജ്യകാര്യങ്ങൾ പ്രഭുവായ ശ്രീപത്മനാഭന്റെ പ്രതിനിധികളായി തങ്ങൾ നടത്തുന്നുവെന്നും അതിനു

തൃപ്പടിദാനം.

പകരം തങ്ങളുടെ ചെലവിനു മാത്രം പര്യാപ്തമായ ദ്രവ്യം വരവിൽനിന്ന് എടുത്തുകൊള്ളുന്നുവെന്നുമാണ് ഇവിടത്തെ മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ സങ്കല്പം. തൃപ്പടിദാനം കഴിഞ്ഞതുമുതൽ 'ശ്രീപദ്മനാഭദാസൻ' എന്ന അനശ്വരവും അനിതരസാധാരണവുമായ തിരുനാമംകൊണ്ടും, മുൻ വിവരിച്ചതും ഇപ്പോൾ നാം കാണുന്നവയുമായ വിശിഷ്ടചര്യകൾകൊണ്ടും ജഗൽപൂജ്യന്മാരായിത്തീർന്ന ഈ മഹാരാജർഷിസത്തമന്മാരെപ്പോലെ ഈ ഭൂമിയിൽ എങ്ങുംതന്നെ മഹാരാജാക്കന്മാർ ഈ യുഗത്തിൽ ഉണ്ടായിട്ടുമില്ല, ഉണ്ടാകാൻ പോകുന്നതുമല്ല, നിശ്ചയം എന്ന കീർത്തി ലോകത്തിൽ പരന്നു.

ഹിരണ്യഗർഭം.

പിന്നീട് മഹാരാജാവ് ൯൭൬-ൽ പാവനകരമായ "ഹിരണ്യഗർഭം" എന്ന അടിയന്തിരം നടത്തി. അതിനുമുമ്പ് മഹാരാജാക്കന്മാർ ആരുംതന്നെ ഈ അടിയന്തിരം നടത്തിയിട്ടില്ലെന്നാണ് കേൾവി.

ആയാണ്ടിൽ(൯൭൬-ൽ)തന്നെ ശ്രീപദ്മനാഭക്ഷേത്രത്തിൽ അതേവരെ പതിവില്ലാത്ത മീനമാസത്തെ ഉത്സവവും ആരംഭിച്ചു. ഈ ഉത്സവത്തിൽ തുലാമാസത്തെ ഉത്സവത്തിനെക്കാൾ കൂടുതൽ ചടങ്ങ് പാണ്ഡവന്മാരുടെ പ്രതിമകൾ പത്മതീർത്ഥക്കരയിൽ സ്ഥാപിക്കുന്നതും, 'വേലകളി' എന്നു പറയുന്ന ഉദ്യോധനപ്പടകളുടെ യുദ്ധാഘോഷവുമാണെന്ന് എല്ലാപേർക്കും അറിയാവുന്നതാണല്ലോ. ഇതിലും ഒരു സാരമായ ഉദ്ദേശം ഉണ്ടായിരിക്കണം. അതെന്തായിരിക്കുമെന്നാലോചിച്ചാൽ അത് അന്നുള്ള പടത്തലവന്മാരുടെ കായികാഭ്യാസപ്രദർശനമല്ലയോ എന്നു സംശയിക്കുന്നു. അങ്ങിനെയല്ലെങ്കിൽ

ചെമ്പകശ്ശേരി രാജാവിൻെറ സേനാനായകനായിരുന്ന മാത്തൂർപ്പണിക്കർ മുതൽപേരെ ഇതിൽ പ്രധാനികളായി നിയമിക്കുന്നതിന്നു തരമില്ല. 'വേലകളി' എന്ന പദത്തിന് വേലന്മാരുടെ—യോദ്ധാക്കളുടെ കളി—കായികാഭ്യാസപ്രദർശനം എന്നർത്ഥമാണെങ്കിൽ മുൻ വിവരിച്ച ഊഹത്തിന്നു കുറേക്കൂടി ശക്തി കിട്ടുന്നതാണ്. ഇതിനെക്കുറിച്ച് അഭിജ്ഞന്മാർതന്നെ ചിന്തിച്ചുകൊള്ളട്ടെ.

ഈ മീനമാസത്തെ ഉത്സവം അന്ന് തിരുവട്ടാറ്റ് ഏർപ്പെടുത്തിയിരുന്നതിനെ അനുകരിച്ച് അതേ സമയത്തിൽ ഇവിടെയും തുടങ്ങിയതായിരിക്കണം. മഹാരാജാക്കന്മാർ പത്മനാഭപുരത്തു താമസിച്ചിരുന്ന കാലങ്ങളിൽ നടത്തിവന്ന ചില പതിവുകൾ ഇന്നും ഇവിടെ കാണാനുണ്ടല്ലോ. പൂജവെപ്പിനു സരസ്വതിയെ കിഴക്കിരുന്ന എഴുന്നള്ളിക്കുന്നതു് ഈ പതിവുകളിൽ ഒന്നാണ്. ദേവന് ഉത്സവവിധിയെ സംബന്ധിച്ച ചടങ്ങുകൾ യാതൊന്നും കൂടാതെ ശുചീന്ദ്രത്തു നടത്തിവരുന്ന ധനുർമ്മാസത്തെ ഉത്സവവും ഇതുപോലെ ചില പ്രത്യേക കാരണങ്ങളാൽ ഏർപ്പെടുത്തിയതായിരിക്കാം.

ധർമ്മസ്ഥാപനം.

ഇപ്രകാരം ക്ഷേത്രത്തിൽ ചെയ്ത ഏർപ്പാടുകൾ മാത്രമല്ല, ഊട്ടുപുരകൾ, ധർമ്മക്കഞ്ഞി, ധർമ്മപ്പുല്ല്, തണ്ണീർപ്പന്തൽ, വഴിയമ്പലങ്ങൾ മുതലായ ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങളും ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നതുപോലെയും, ദേവൻ തന്റെ അവതാരകാര്യമായി കൽപ്പിച്ചുള്ളതുപോലെയും നടപ്പിലാക്കി.

ഈ ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങൾ 'ദൈവപ്രാവരേന്ദ്രൻ' എന്ന തന്റെ തിരുനാമത്തിനനുസരിച്ച് വിപ്രരക്ഷണത്തിന്നു മാത്രമല്ല, വിവിധജാതിയിലുള്ള സകല

സാധുരക്ഷണത്തിനും ഉപകാരപ്പെടണമെന്ന കരുതലോടുകൂടി വേണ്ട ഏൎപ്പാടുകളും ചെയ്തു. അതുമുതൽ തിരുവിതാംകൂർ 'ധൎമ്മരാജ്യം' എന്നു ഭാരതഖണ്ഡത്തിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെട്ടു

ഇവ്വിധം മഹാരാജാവ് ധൎമ്മസ്ഥാപനങ്ങൾ ചെയ്തുവെങ്കിലും അതിലെ ഏൎപ്പാടും ചട്ടവും രാമയ്യൻദളവാ നിശ്ചയിച്ചതാണ്. ഈ ഏൎപ്പാടുകളുടെ സൌകൎയ്യമഹിമയ്ക്കു ഒരു ചെറിയ ഉദാഹരണം പറയാം. അഗ്രശാലയിൽ അരിവെയ്പുകാൎയ്യത്തെക്കുറിച്ച് പലരും മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കയില്ല. അവിടെ ഒരു പറ അരി വെച്ചാൽ ഇന്ന തരത്തിലുള്ള കൂട്ടാൻകഷണം ഇത്ര തുലാം വേണമെന്നും, അതിന് ഉപ്പ്, പുളി, മുതലായ വ്യഞ്ജനങ്ങൾ ഇത്രയിത്ര പലം ഇടണമെന്നും ഒരു പഴയ ചട്ടം ഉണ്ട്. ആ കഷണവും, വെള്ളവും, മുൻ പ്രസ്താവിച്ച കണക്കനുസരിച്ചുള്ള വ്യഞ്ജനവും ഇടാമെങ്കിൽ പാചകൻ ഒരു ബാലനായാലും മതിയാകുന്നതാണ്. വെന്തു താഴെ ഇറക്കുമ്പോൾ പാകം നളന്റേയോ, ഭീമന്റേയോ ആയിരിക്കും. ആ യോഗം ശരിയായി കൂട്ടിയില്ലെങ്കിൽ പാചകൻ ആരായാലും ഒരു ഗുണവും കിട്ടുകയില്ല. എന്നു മാത്രമല്ല, അരിവെയ്പുപാത്രത്തിനാലുണ്ടാകാവുന്ന ദോഷത്തിനും പരിഹാരമായിട്ടാണ് നല്ലമുളക്, ചേന, കായ് മുതലായ പതിവുകൾ ഏൎപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതു്. ഇതുപോലെ രാജ്യകാൎയ്യങ്ങളിലും പലതു് ഉദാഹരിക്കാം. ഇന്നും ഈ ഏൎപ്പാടുകളുടെ ശക്തികൊണ്ട് ധൎമ്മകാൎയ്യങ്ങളും രാജ്യകാൎയ്യങ്ങളും നടക്കുന്നതല്ലാതെ ഒരുത്തന്റെ മിടുക്കുകൊണ്ടല്ലെന്നു് ഇവിടെ പരിചയിച്ചവർ അറിയും. ഇത്രയും ദീൎഘദീൎഘമായി ആലോചന ചെയ്തു ആ മഹാ

നമാവന്റെ ബുദ്ധിവൈഭവത്തെക്കുറിച്ചു് ആർക്കാണു് ആശ്ചര്യം തോന്നാത്തതു്?

൯൨൭-ാമാണ്ടു് മകരമാസം ൨൭-ാംതിയ്യതി മഹാരാജാവു് കന്യാകുമാരിക്കു സമീപം ഒരു ഗ്രാമം കെട്ടിച്ചു് ഓരോ ഗൃഹങ്ങൾക്കും ഉപജീവനത്തിനുള്ള സകല സംവിധാനങ്ങളോടുകൂടി വിശിഷ്ടന്മാരായ പരദേശബ്രാഹ്മണർക്കു ദാനംചെയ്തു. വൈശിഷ്ട്യംകൊണ്ടു് ഈ ദാനം 'മഹാദാനം' എന്ന നാമത്തെ അർഹിക്കുന്നതിനാൽ ആ ഗ്രാമത്തിനു് 'മഹാദാനപുരം' എന്ന പേർ കല്പിച്ചു.

മഹാദാനം.

പിന്നെയും രാമയ്യൻദളവാ ചെമ്പകശ്ശേരിരാജാവിന്റെ മററൊരു സഹായനായ കൊച്ചിരാജാവിനോടുകൂടി 'അക്കറി'യിൽവെച്ചു നടത്തിയ യുദ്ധത്തിൽ ആ രാജാവിനെ തോല്പിക്കുകയും, ൯൨൯-ൽ മാവേലിക്കരവെച്ചു നടത്തിയ ഉടമ്പടിപ്രകാരം ആ രാജാവിന്റെ വകയായി 'ആയ്ക്കാടു' മുതൽ 'അരൂർ' വരെയുണ്ടായിരുന്ന 'കരപ്പുറം' ദേശം തിരുവിതാംകൂറിൽ ചേർക്കുകയും ചെയ്തു.

കരപ്പുറം സ്വാധീനമാക്കിയതു്.

൯൩൦-ൽ യുദ്ധത്തിനെതിർത്ത സാമൂതിരിയെ തോല്പിച്ചു.

൯൩൨-ൽ മാവേലിക്കരവെച്ചു് രാമയ്യൻദളവാ മഹാരാജാവിന്റെ സകല ഉദ്യമങ്ങളോടുകൂടി ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു.

൯൩൩-ൽ മഹാരാജാവും തന്റെ ൫൩-ാമത്തെ തിരുവയസ്സിൽ പ്രായേണ അവതാരകാര്യങ്ങൾ എല്ലാം

നിറവേറുകയും, അവശിഷ്ടഭാഗത്തെ പൂർത്തിയാക്കുന്നതിനു ഭാഗിനേയനായ 'ധർമ്മരാജാവി'നെ ഏല്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് പ്രിയപ്പെട്ട രാമയ്യനെ അനുഗമിച്ചു.

ശ്രീമാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവ് ൯൦൪-മുതൽ ൯൩൩-വരെയുള്ള രാജ്യഭാരകാലത്തിൽ രാജ്യം വലുതാക്കിയതുകൂടാതെ പല പരിഷ്കാരങ്ങളും രാജ്യത്തിൽ നടത്തീട്ടുണ്ട്. അവയിൽ ചിലതു് താഴെ കുറിക്കുന്നു:—

പരിഷ്കാരങ്ങൾ.

നാഞ്ചിനാട്ടിൽ കൃഷിസൗകര്യത്തിനായിട്ട് പൊന്മന അണയും പുത്തനാറു അണയും അവിടവിടെ ആയിട്ട് പല കുളങ്ങളും കെട്ടിച്ചു. ആ കുളങ്ങളെ ഇപ്പോഴും നികത്തിയതിന്റെ ഫലം നാഞ്ചിനാട്ടുകാർ നല്ലവണ്ണം അനുഭവിക്കുന്നുണ്ട്. ഗതാഗതസൗകര്യത്തിനായിട്ട് പല റോഡുകളും തോടുകളും വെട്ടിച്ച് അവയിൽ [illegible]വൃക്ഷങ്ങളെയും നട്ടുപിടിപ്പിച്ചു. അങ്ങുമിങ്ങുമായ് വിളയുന്ന സാമാനങ്ങൾ ജനങ്ങൾക്ക് സുലഭമായ് കിട്ടുന്നതിനു പല ചന്തകളും ഏർപ്പെടുത്തി. കച്ചവടസാമാനങ്ങൾക്ക് തീരുവ നിശ്ചയിച്ചു. ഉപ്പളങ്ങളും പണ്ടകശാലകളും സ്ഥാപിച്ചു. ഡിലനായുടെ മേലന്വേഷണത്തിൽ ഉദയഗിരി, കന്യാകുമാരി മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിൽ കോട്ട കെട്ടിച്ചു. യുദ്ധസാമാനങ്ങൾ ശേഖരിച്ചു. പീരങ്കികളും ഉണ്ടകളും വാർപ്പിച്ചു. ശ്രീപത്മനാഭക്ഷേത്രത്തിൽ മുൻപു പന്ത്രണ്ടു രാജാക്കന്മാരായി അനുവർത്തിച്ചു വന്ന പണികൾ മിക്കതും തീർത്തു. പത്മനാഭസന്നിധിയിൽ ഒരു ഒറക്കൽ സ്ഥാപിച്ചു. ഈ ഒറക്കൽ തിരുമലയിൽ നിന്നു വെട്ടി എടുത്ത് ആനവണ്ടികളിൽ കയറ്റികൊണ്ടു വരുമ്പോൾ കരമനയുടെ സമീപം [illegible] കിടന്നിരുന്ന ഈറക്കത്തിൽ

പിടികിട്ടാതെ ആനകൾ കുഴങ്ങി എന്നും, ആ സമയം ശ്രീപത്മനാഭൻ ഒരു ആണ്ടിയുടെ വേഷം ധരിച്ചു് ആനയെ പിടിച്ചിറക്കിയെന്നും, അതിനാൽ ആ സ്ഥലത്തിനു് 'ആണ്ടിയിറക്കം' എന്ന പേർ സിദ്ധിച്ചുവെന്നും ഇന്നും വൃദ്ധന്മാർ പറയുന്നുണ്ടല്ലോ. ശ്രീബലിപ്പുരയും ഗോപുരത്തിൽ അഞ്ചാമത്തെ തട്ടുവരെയും പണി കഴിപ്പിച്ചു. സ്വർണ്ണധ്വജം പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. അന്നു് അഗ്നികോണിൽ ഒരു ചെറിയ തടാകമായി മാത്രം ഇരുന്നിരുന്ന പത്മതീർത്ഥം ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതിയിൽ വെട്ടിച്ചു് കല്പടകൾ പടുത്തി. യോഗക്കാരുടെ അധികാരങ്ങളെ ക്രമപ്പെടുത്തി. ഏവംപ്രായങ്ങളായ പരിഷ്കാരശതങ്ങൾ ഇനിയും ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നുണ്ടു്.

ഒരു ഐതിഹ്യം.

ഇടയ്ക്കു് ഓർമ്മവന്ന ഒരു ഐതിഹ്യം കൂടി ഇവിടെ പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. ഒരിക്കൽ അനന്തൻകാടായിരുന്ന തിരുവനന്തപുരത്തു് പത്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രവും തിരുവൻപാടിയും മാത്രമുണ്ടായിരുന്നു. അവിടെ ഇപ്പോൾ ഹനുമാൻ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുള്ള നടയിൽ പണ്ടു് ഒരു വലിയ വൃക്ഷവും, അതിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഇരുന്നു തപസ്സു ചെയ്തിരുന്ന ഒരു യോഗീശ്വരനും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഒരു ദിവസം ആ ക്ഷേത്രത്തിൽ കള്ളന്മാർ കയറി. അവർ തിരുവാഭരണങ്ങൾ എല്ലാം എടുത്തുംകൊണ്ടു വെളിയിൽ കടന്നപ്പോൾ നേരം വെളുത്തു. കള്ളന്മാർ കയ്യിലുണ്ടായിരുന്ന ആഭരണഭാണ്ഡം ആ യോഗീശ്വരന്റെ പിന്നാലെ വെച്ചിട്ടു് ഓടിക്കളഞ്ഞു. അന്നു മഹാരാജാക്കന്മാർ പത്മനാഭപുരത്തും ഇരണിയലിലുമായി താമസിച്ചിരുന്നതിനാൽ ഈ വിവരം അറിഞ്ഞവുടൻ അവർ തിരുവാഭരണം മോഷ്ടിച്ച കള്ളന്മാരെ പിടിച്ചു തൂക്കിലിടുന്നതിനു സാധനമയച്ചു,

ഭടന്മാർ ഇവിടെ അന്വേഷണം നടത്തിയതിൽ യോഗീ
ശ്വരന്റെ അടുക്കൽനിന്നു തിരുവാഭരണങ്ങൾ എടുക്ക
കയും, പണ്ടു് മാണ്ഡവ്യമഹർഷിയെ ശൂലാരോപണം ചെ
യ്തതുപോലെ ഒന്നും അറിയാത്ത ആ യോഗീശ്വരനെ
കടൽപ്പുറത്തു കൊണ്ടുപോയി തൂക്കിലിടുകയും ചെയ്തു.
അവർ ഈ വിവരം മഹാരാജാക്കന്മാരെ അറിയിച്ചതുമി
ല്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രാണോത്ക്രമണത്തിനു സമകാ
ലം ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രത്തിൽ അഗ്നിബാധയു
ണ്ടായി. അന്നു് ഇരുപ്പുമരത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന പത്മനാ
ഭബിംബത്തോടുകൂടി ക്ഷേത്രം എരിഞ്ഞു. അഗ്നി ശാന്ത
മായപ്പോൾ തിരഞ്ഞതിൽ ആ ബിംബത്തിൽ ശേഷിച്ച
തായി ഒരു ശകലം മാത്രം കിട്ടി. അതു് ഇന്നും ടി ക്ഷേ
ത്രത്തിൽ സൂക്ഷിച്ചുവരുന്നു. മഹാരാജാക്കന്മാർ തൊഴാൻ
അമ്പലത്തിൽ എഴുന്നെള്ളിയാൽ നിരാകാരമായ ഒരു
ദാരുബിംബം തൊട്ടു കണ്ണിൽ വെയ്ക്കാറുള്ളതു് ഇതാണു്.
പിന്നീടു് അന്നത്തെ മഹാരാജാവു് പ്രശ്നം വെയ്പിച്ചു
നോക്കിയതിൽ ഈ അഗ്നിബാധയ്ക്കു കാരണം നിരപ
രാധിയായ യോഗീശ്വരന്റെ വധമാണെന്നു മനസ്സിലാ
ക്കുകയും, അജ്ഞന്മാരായ ഭൃത്യരുടെ ഈ കടുംകൈ
പ്രയോഗത്തെക്കുറിച്ചു വളരെ അനുതപിക്കുകയും ചെ
യ്തിട്ടു് വീണ്ടും ക്ഷേത്രപ്പണി ആരംഭിച്ചു. ഹരിദ്വാര
ത്തിൽ നിന്നു് പന്തീരായിരം സാളഗ്രാമങ്ങൾ വരുത്തി
അവയെ കടുശർക്കരയോഗത്തിലടക്കം ചെയ്തു് ഇപ്പോൾ
നാം കാണുന്ന അനന്തശായിയായ ബിംബം തീർപ്പിച്ചു.
ഒരു സാളഗ്രാമത്തിനു് ഒരു പിടി അരി വീതം പന്തീരാ
യിരം സാളഗ്രാമങ്ങൾക്കു പന്ത്രണ്ടു കോട്ട അരി നിവേ
ദ്യത്തിനും ഏർപ്പെടുത്തി. പണ്ടു് ദിവാകരയതി അന
ന്തൻകാട്ടിൽ ഗത്യന്തരമില്ലാത്തതിനാൽ പൂജയ്ക്കുപയോ

ഗിച്ചിരുന്ന ചിരട്ടയും നിവേദ്യത്തിനു കൂട്ടിയ ഉപ്പുമാങ്ങ യും എന്നും കൂടാതെ കഴികയില്ലെന്നൊരു ചട്ടവും ഉണ്ടാക്കി. സ്വർണ്ണത്തകിടുകൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞ ചിരട്ടയും ഉപ്പുമാങ്ങയോടുകൂടിയ നിവേദ്യവും ഇന്നും നാം പൂജാ സമയത്തിൽ കാണാവുന്നതല്ലോ. കടൽപ്പുറത്തു തുടങ്ങിയ ബ്രഹ്മരക്ഷസ്സിന്റെ ഉപദ്രവം നിവൃത്തനത്തിന് യോഗീ ശ്വരനെ തൂക്കിവിട്ട സ്ഥലത്തു് ഒരു ഗുരുക്ഷേത്രം പ്രതി ഷ്ഠിച്ചു. അതു് ഇപ്പോഴും 'പാപവിനാശം' എന്ന തടാ കത്തിന്റെ കരയിൽ ഇരിക്കുന്നുണ്ടു്. ശ്രീപദ്മനാഭ ക്ഷേത്രത്തിനുള്ളിൽ ഉണ്ടായ ഒരു യക്ഷിയുടെ ഉപദ്രവം മാറുന്നതിന് നരസിംഹത്തെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. ആ ഉഗ്ര മൂർത്തിയുടെ പ്രതാപം കുറയ്ക്കുന്നതിന് അതിന്റെ മുന്നിൽ നട തുറക്കുന്നതുമുതൽ അടയ്ക്കുന്നതുവരെ വാല്മീ കിരാമായണപാരായണവും, രാത്രിയിൽ പാനകം നിവേ ദ്യവും നിശ്ചയിച്ചു. ഇപ്രകാരം തുടങ്ങിയ ക്ഷേത്രപ്പണി യും ഓരോ വിശേഷ ഏർപ്പാടുകളും പല രാജാക്കന്മാ രുടെ കാലമായി അനുവർത്തിച്ചുവന്നു. അതു മിക്കതും മാർത്താണ്ഡവർമ്മ മഹാരാജാവു പൂർത്തിയാക്കി. കൂടാതെ ആ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് കായംകുളംരാജാവു് നാടുവാഴു മ്പോൾ തന്നെ അദ്ദേഹം തന്റെ മഹാനിധിയായി കരു തിപ്പോന്നിരുന്ന ഒരു വിശിഷ്ടസാളഗ്രാമത്തെ കല്പന പ്രകാരം ഇവിടെനിന്നു പോയ ഒരു ശാന്തിക്കാരൻവഴി ഗൂഢമായി തിരുവനന്തപുരത്തു കൊണ്ടുവരിയിക്കയും, അതിനെ പദ്മനാഭക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഏകദേശം തെക്കു കിഴക്കുഭാഗത്തായി ബഹിഃപ്രാകാരത്തിനുള്ളിൽ ഒരു അമ്പലം കെട്ടി ഭൂമിയിൽ സ്ഥാപിക്കുകയും, അവിടെ വെച്ചു 'ഭദ്രദീപം' എന്ന അടിയന്തിരം നടത്തിവരികയും ചെയ്തു. ഇപ്പോൾ നാം 'ഭദ്രദീപപ്പുര' എന്നു വിളിച്ചു

വരുന്ന കെട്ടിടം ഈ അമ്പലമാണ്. പാർത്ഥസാരഥിമൂർത്തിയെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്ന തിരുവൻപാടി പത്മനാഭക്ഷേത്രപ്രതിഷ്ഠയ്ക്കും മുൻപുള്ളതാണെന്നു്, അവിടെ അഭിഷേകതീർത്ഥം വീഴുന്നതിനു സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുന്നതായി ഇന്നും കാണുന്ന പഴയ കൽതൊട്ടിയുടെ അരികിൽ മലവേടന്മാർ കോടാലിയും മററും തീട്ടിയിരുന്നതുകൊണ്ടു ഉജ്ജ്വലമായി ശോഭിക്കുന്ന പാടുകളും പത്മനാഭക്ഷേത്രങ്ങളിൽനിന്നു ഭിന്നമായ കണക്കും നമ്മെ മനസ്സിലാക്കുന്നു. അതിനാൽ പണ്ടുപണ്ടേ തന്നെ മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ ദൃഷ്ടിക്കു വിഷയീഭവിച്ചിരുന്ന ആ തിരുവൻപാടിയിൽ മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിനു വലിയ പണികളും ഏർപ്പാടുകളും ചെയ്യേണ്ടതായി വന്നിട്ടില്ല. ക്ഷേത്രപ്പണികളും പരിവാരപ്രതിഷ്ഠയും കഴിഞ്ഞതിൽപിന്നീടു് ഒരു മഹാരാജാവു് പത്മനാഭപുരത്തു [illegible] ഇരുന്നിരുന്ന ശ്രീരാമസീതാലക്ഷ്മണന്മാരുടെയും ഹനുമാന്റെയും ഒരു ജ(ശക്തി)ഗണപതിയുടെയും ബിംബങ്ങളെ ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നു് ക്ഷേത്രത്തിനകത്തു് പത്മനാഭന്റെ അടുത്തായിട്ടു് സ്ഥാപിച്ചു. ഇവ പരിവാരത്തിലുൾപ്പെടുന്നതല്ല. അതുകൊണ്ടാണല്ലൊ ഈ വസ്തു പ്രത്യേകം ക്ഷേത്രങ്ങളിലില്ലാത്തതു്. ഏതാനും മററുമാണു് ഞാൻ കേട്ടിട്ടുള്ള ഐതിഹ്യത്തിന്റെ ചുരുക്കം.

ഇതിൽ സംഭാവ്യത തോന്നുമെങ്കിലും വാസ്തവം എത്രത്തോളമുണ്ടെന്നുള്ളതു് പ്രമാണസമ്പാദകന്മാർ നിശ്ചയിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. ചരിത്രപുസ്തകങ്ങൾ എല്ലാത്തിലും വിവരിച്ചുകാണുന്ന ഓരോ ഉടമ്പടികളും യുദ്ധങ്ങളും മററും ഇവിടെ ആവർത്തിക്കണമെന്നു വിചാരിക്കുന്നില്ല.

ഇപ്രകാരം ൯൱൪-മുതൽ ൯൱൩൰൩-വരെയുള്ള മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിന്റെ ജീവചരിത്രം ചുരു

കത്തിൽ പറയപ്പെട്ടു. ഇതിൽ ഇപ്പോൾ കാണുന്ന ചരിത്രത്തിനും ഈ കിളിപ്പാട്ടിനും തമ്മിൽ ചില അംശത്തിൽ അസ്പഷ്ടതയും ചില അംശത്തിൽ സ്വല്പം വ്യത്യാസവും കാണുന്നതിനെ താഴെ വിവരിക്കുന്നു:—

ഈ മഹാരാജാവിന് ൯൦൪-ൽ ൨൩-ാമത്തെ തിരുവയസ്സിൽ രാജ്യഭാരം കിട്ടിയതായി അഭിപ്രായഭേദം കൂടാതെ ചരിത്രങ്ങളിൽ പറയുന്നു. അഴകപ്പൻ മുതലിയാർ നടത്തിയ രാജ്യാഭിഷേകം അതാണെന്നു സമ്മതിക്കാമെങ്കിലും ഒന്നാം കാണ്ഡം പത്താം അദ്ധ്യായത്തിൽ —

ഒരുവരൊന്നങ്ങൊരു മഹിമ കൂടുംവെന്നാക്കി വെല്ലു
പററലരി മാരതനങ്ങളെ നശിപ്പിച്ചു
ഒടനവർ പടകളും രാജ്യവുമടക്കിയിട്ടു"

എന്നു കാണുകയാൽ അഭിഷേകത്തിനു മുൻപ് മഹാരാജത്വം അവിടുന്നു സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു വ്യക്തമാകുന്നു. എന്നാൽ അതു് എപ്പോഴാണെന്നും എത്രാമത്തെ തിരുവയസ്സിലാണെന്നും ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽനിന്നു വ്യക്തമാകുന്നില്ല. ഒന്നാംകാണ്ഡം എട്ടാമത്തെ അദ്ധ്യായത്തിൽ ഒരു ഗമനം മാത്രം തോന്നിക്കുന്നതു് സ്വീകരിക്കുന്നപക്ഷം അപ്പോഴത്തെ അവിടുത്തെ തിരുവയസ്സ് ഇരുപത്തിമൂന്നാകുവാൻ ഒരു ന്യായവുമില്ല.

ചരിത്രപ്രകാരം ൯൦൪-ൽ കുമാരസ്വാമിപിള്ളയെ സേനാനായകനാക്കിയതും, ൯൦൯-ൽ കൊട്ടാരക്കര തിരുവിതാംകൂറിനോടു കൂടി ചേർത്തതും, ൯൧൧-ൽ ആറുമുഖംപിള്ള ദളവാ മരിച്ചതിനു പകരം അയാളുടെ അനുജൻ താണുപിള്ളയെയും, തദനന്തരം ൯൧൨-ൽ കൊട്ടാരം രാമസ്വാമി രാമയ്യനേയും ദളവായായി നിയമിച്ചതും, ൯൧൭-നു മുൻപ് ഒന്നു രണ്ടു തവണ കൊല്ലംയുദ്ധം നട

ത്തിട്ടുള്ളതും ആ രാജാവിനെ വലിയകോയിക്കലിൽ കൊണ്ടുവന്നു പാർപ്പിച്ചതും മററും ഇതിൽ പറയുന്നില്ല.

“വലിയതമ്പി കുഞ്ചുത്തമ്പികതൈ*” എന്ന തമിഴ്പ്പാട്ടിൽ വലിയതമ്പിക്ക് ഇരുപത്തിരണ്ടു വയസ്സായപ്പോൾ ജ്യേഷ്ഠനായ രാമവർമ്മമഹാരാജാവിന് പ്രാണാന്തമായ ഒരു ആലസ്യം തുടങ്ങി എന്നും, ആ സമയം അന്ന് ആററിങ്ങൽ എഴുന്നെള്ളിപ്പാർത്തിരുന്ന മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിനെ ഇരണിയലിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു എന്നും കാണുന്നു. അന്ന് ഇവർ തമ്മിൽ വൈരമില്ല. രാമവർമ്മമഹാരാജാവു നാടുനീങ്ങിയതിൽപിന്നെയും കുറേക്കാലം തമ്പിമാരും മഹാരാജാവും സ്നേഹിച്ചിരുന്നുവെന്നും അതിൽ പറയുന്നു. ഈ കിളിപ്പാട്ടാകട്ടെ മഹാരാജാവിന് ഒരു വയസ്സായപ്പോൾ തന്നെ തമ്മിൽ വൈരം തുടങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നതായും, ബാലനായ മഹാരാജാവിന്റെ താമസം ഇരണിയലിലായിരുന്നതായും പറയുന്നു.

വൈരകാരണം തമ്പികളുടെ രാജ്യകാംക്ഷയും ജ്യോതിഷികവചനവുമാണെന്നു മുൻ ചരിത്രസംക്ഷേപത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലോ. അവയിൽ ജ്യോതിഷികവചനത്തെ ടി പാട്ടു പ്രകാരാന്തരേണ സമ്മതിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, മഹാരാജാവിന്റെ ആജ്ഞയെ വകവെക്കാതുള്ള നിമിത്തം ധനദുർമ്മദന്മാരായ തമ്പിമാരുടെ ഭൂസ്വത്തുക്കളെ മിക്കതും സർക്കാരിൽ ചേർത്തതിനെയാണ് അതു വൈരത്തിനു മുഖ്യകാരണമായി ഗണിക്കുന്നതു്.

അഴകപ്പൻമുതലിയാരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നതു് മഹാരാജാവാണെന്നു കിളിപ്പാട്ടിലും, തമ്പിയാണെന്നു ചരിത്ര

---

* ഇതു് അച്ചടിച്ചിട്ടില്ല. തിരുവനന്തപുരത്തു് ശ്രീചിത്തിരതിരുനാൾ വായനശാലയിൽ ഒരു കയ്യെഴുത്തുപുസ്തകമുണ്ടു്.

ങ്ങളിലും ടി പാടലിലും കാണുന്നു. എന്നു മാത്രമല്ല, മഹാരാജാവിനും മുതലിയാർക്കും വലിയ യുദ്ധം നേരിട്ടു വെന്നും പാടൽ പറയുന്നു. ഇവിടത്തെ പ്രസ്താവം അതിനു വിരുദ്ധമാണ്.

കൊല്ലംരാജാവിനോടുകൂടിയുള്ള യുദ്ധത്തിനു കാരണം മഹാരാജാവിന്റെ മരുമകനായ ആ രാജാവ് മഹാരാജാവിന്റെ അനുവാദം കൂടാതെ കായംകുളത്തുനിന്ന് ഒരു ദത്തെടുത്തതാണെന്നു ചരിത്രങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. കിളിപ്പാട്ടിൽ പറയുന്ന കാരണം മറ്റൊന്നാണ്.

കൊല്ലവർഷം ൭൯൯ മുതൽ ൮൦൮ വരെ വേണാട്ടു ഭരിച്ചിരുന്ന രാമവർമ്മമഹാരാജാവ് (തമ്പിമാരുടെ അച്ഛൻ) തൃശ്ശിനാപ്പള്ളിയിൽ ചെന്നു മധുരയിലെ 'നായ്ക്കനാ'രോടുകൂടി ഉടമ്പടി ചെയ്തു എട്ടുവീട്ടരുടെ അമർച്ചയ്ക്ക് ഒരു സൈന്യം ശേഖരിച്ചുകൊണ്ടുവന്നതായി ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നു. ഒരിക്കൽ രാമയ്യൻ മധുരയ്ക്കു ചെന്നു മന്ത്രീന്ദ്രനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നതു മുൻ വിവരിച്ച ചരിത്രത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചാണെങ്കിൽ ഭേദം സിദ്ധമായി. അതല്ലാ, ഇദ്ദേഹവും കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുമെന്നു സങ്കല്പിക്കുന്നപക്ഷം ദോഷമില്ലാ.

കർണ്ണാട്ടിക്കിലെ നവാബുമായി മാർത്താണ്ഡവർമ്മ മഹാരാജാവു നടത്തിയ ഉടമ്പടിയെ ഉദ്ദേശിച്ചാണ് ഇതിൽ മഹമ്മതിന്റെ സഖ്യം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത് എന്നാണെങ്കിൽ കാരണവും കാലവും രീതിയും ഭിന്നമായിരിക്കുന്നു. ഇംഗ്ലീഷുകാരുമായുള്ള സഖ്യത്തെ ഇതിൽ സ്മരിക്കപോലും ചെയ്തിട്ടില്ലാ.

കൊട്ടാരക്കരരാജ്ഞിയെ സഹായിക്കുന്നതിന് ശ്രമിച്ച ഡച്ചുകാരുമായി കുളച്ചലിലും മറ്റും വച്ചു നടന്ന യുദ്ധത്തിൽ 'ഡിലനാ' മുതൽപേരെ രാമയ്യൻ പിടിച്ചു എന്ന ചരിത്രവും, ഒട്ടുപ്പുറാ മിശ്ര(മുട്ട)ത്തിൽ വന്നിറ

ങ്ങിയ രോമകന്മാരോടുകൂടി മഹാരാജാവിനെ നേരിട്ട യുദ്ധത്തിൽ പിടിപെട്ടവനാണു് 'ഢില്ലനാ' എന്നു കിളിപ്പാട്ടും കാണുന്നു.

ആക്രമണത്തിൽ ക്ഷേത്രങ്ങളെ തകർത്തു കൊള്ളയിട്ടതു് അർക്കാട്ടുനവാബിന്റെ ബന്ധുക്കളായ ചന്താസാഹിബും ബഡാസാഹിബുമാണെന്നു ചരിത്രവും, മുൻവിവരിച്ച രോമകന്മാരാണെന്നു കിളിപ്പാട്ടും പറയുന്നു.

ഏവംപ്രായങ്ങളായ ചില സംഗതികളെ ഒഴിച്ചു് മററുള്ളവയെ ഒരുവിധം യോജിപ്പിക്കാമെന്നാണു് തോന്നുന്നതു്.

'ദേവരാജകവി' കൃതമായ * 'ബാലമാർത്താണ്ഡവിജയം' എന്ന നാടകത്തിൽ മഹാരാജാവു് ഹിമവത്-സേതുപര്യന്തമുള്ള ദേശങ്ങളെ ജയിച്ചതായും, അമ്പതു ദിവസംകൊണ്ടു ശ്രീപത്മനാഭക്ഷേത്രം പണികഴിപ്പിച്ചു തീർത്തതായും മററും പറയുന്നതു് അതിശയോക്തിയല്ലയോ എന്നു സംശയിക്കുന്നു. എന്നാൽ അതിലും കാണുന്ന തൃപ്പടിദാനം മററു പ്രമാണങ്ങളോടുകൂടി യോജിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ ഗ്രാഹ്യമാണു്. മഹാരാജാവിനു രാജ്യാഭിഷേകം കഴിഞ്ഞതിൽപിന്നീടും അമ്മതമ്പുരാട്ടി ജീവിച്ചിരുന്നതായി ആ നാടകത്തിൽ അഞ്ചാം അങ്കത്തിൽ പറയുന്നു. ഈ അഭിപ്രായത്തെ കിളിപ്പാട്ടിനോടുകൂടി യോജിപ്പിക്കണമെങ്കിൽ അമ്മതമ്പുരാട്ടി എന്നു നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതു് വളർത്തമ്മയെ ഉദ്ദേശിച്ചാണെന്നു സങ്കല്പിക്കണം.

---

* ഈ ഗ്രന്ഥം അനന്തശയനസംസ്കൃതഗ്രന്ഥാവലിയിൽ ചേർക്കപ്പെട്ടതി ഗവൺമെൻറു ക്യൂറേറ്ററാഫീസിൽ നിന്നു പരസ്യപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്.

വിശേഷക്കുറിപ്പ്. ഇന്നേവരെ എങ്ങും കിട്ടിയതായി അറിവില്ലാത്ത മഹാരാജാബാലചരിത്രവും, മഹമ്മത്തു ചക്രവർത്തിയുടെ വരവും, അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ മന്ത്രിയായിരുന്നതും, മഹാരാജാവു ഗൂഢമായി മൂന്നു കൊല്ലത്തിലധികം കാലം വിദേശത്തിൽ ചെന്നു താമസിച്ചതും, മഹമ്മത്തിനോടു കൂടി സഖ്യം ചെയ്ത രീതിയും, ആ ചക്രവർത്തിയുടെ പക്കൽനിന്നു സർവ്വരാജമാന്യമായ ഉത്തംസവും മധുരമീനാക്ഷിയുടെ തൃക്കയ്യിൽനിന്ന് ഉടവാളും ലഭിക്കാൻ ഇടയായതും, മഹാരാജാവ് മധുരയിൽനിന്ന് ഒരു പരിഗ്രഹം സ്വീകരിച്ചതും, മധുരമീനാക്ഷിയെ പത്മനാഭപുരത്ത് ആനന്ദവല്ലിയായി സങ്കല്പിച്ചു പ്രതിഷ്ഠിച്ചതും, കൊല്ലം രാജാക്കന്മാർ വേണാട്ടധിപന്മാരുടെ ദായാദന്മാരായിരുന്നതും, ഈ നാട്ടിൽ ശാസ്ത്രോക്തമായ യുദ്ധസമ്പ്രദായം പ്രചാരത്തിലിരുന്നതും, മഹാരാജാവ് പല ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങൾ നടത്തേണ്ടുന്നതിന് നേരിട്ട ആവശ്യവും മററും ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ ചരിത്രകാരന്മാർ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടുന്ന വിഷയമാണ്.

പാത്രങ്ങൾ. മറെറാന്നു മനസ്സിലാക്കാനുള്ളതു് ഇതിൽ കൊള്ളിച്ചിരിക്കുന്ന ആളുകളെയും ദേശങ്ങളെയും കുറിച്ചാണ്. ഇവയിൽ ചിലതു ചരിത്രം അറിയുന്നവർക്ക് സുഗമങ്ങളും, ചിലതു് ഊഹിക്കേണ്ടവയുമായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അവയെപ്പററിയും സ്വല്പം ചിന്തിക്കുന്നു:—

(ക) <u>വൈപ്രാവനേശൻ</u> — ഇദ്ദേഹം മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവു തന്നെ എന്ന് ഒന്നാം കാണ്ഡം പത്താം അദ്ധ്യായത്തിൽനിന്നു വ്യക്തമാകുന്നു.

(൨) ലക്ഷ്മീധര്‍മ്മിഷ്ഠപ്പട്ട—ഈ പേരു കേള്‍ക്കുമ്പോള്‍ തന്നെ ഇവിടുന്നു മഹാരാജാവിന്റെ ഭാഗിനേയനായ 'ധര്‍മ്മരാജാവ്' (രാമവര്‍മ്മമഹാരാജാവ്) ആണെന്നു വ്യക്തമാകുന്നതല്ലോ. 'ബാലമാര്‍ത്താണ്ഡവിജയം' എന്ന നാടകത്തില്‍ നാലാം അങ്കത്തില്‍ "ഉമാവസ്യ ശ്രീമതീ സോദരീ......മഹിഷ്ഠാ നാഷ്ട്രാച മഹീധരേന്ദ്രാന്ദിനീമനസ്സാരന്തീ" എന്നു ചെട്ടിപ്പന്‍ പറയുന്നതില്‍നിന്ന് ഇവിടത്തെ അമ്മതമ്പുരാട്ടിക്കു 'പാര്‍വ്വതീറാണി' എന്നോ 'ഉമാദേവി' എന്നോ മറ്റോ തിരുനാമം ഇരുന്നിരിക്കണം എന്നു വിചാരിക്കാം.

"മാര്‍ത്താണ്ഡന്‍ പാലിക്കപ്പോള്‍ വയസ്സു നാലായിരു-
ന്നതിനിളയതാം രാമരാജായ് പെറ്റുനാള്‍ തൊട്ടുകാര്യം
നാഥന്റെ സഹോദരി അക്കാലത്തല്ലോ പെറ്റു
അനന്തരം ലക്ഷ്മീധര്‍മ്മിഷ്ഠസംഭവിക്കയും"

(അദ്ധ്യായം ൯)

എന്ന് ഒന്നാംകാണ്ഡത്തില്‍ പറയുന്നതിനാല്‍ മാര്‍ത്താണ്ഡവര്‍മ്മമഹാരാജാവിനും ഇവിടത്തേക്കും നാലു തിരുവയസ്സു വ്യത്യാസമുണ്ടെന്നറിയുന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ഇവിടത്തെ അമ്മതമ്പുരാട്ടി മഹാരാജാവിന്റെ ജ്യേഷ്ഠസഹോദരിയാണെന്നും സിദ്ധിക്കുന്നു. ൮൮൦-ല്‍ മഹാരാജാവ് തിരുഅവതാരം ചെയ്തതായി മുന്‍പ് ഊഹിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് ഇവിടുന്നു ൮൮൪-നിടയ്ക്ക് അവതരിച്ചതായി വിചാരിക്കാം. ഇങ്ങനെയാണെങ്കില്‍ ൧൬-ാമത്തെ തിരുവയസ്സില്‍ യുവരാജത്വവും, ൪൦-ാമത്തെ തിരുവയസ്സില്‍ മഹാരാജത്വവും, ൬൦-ാമത്തെ തിരുവയസ്സില്‍ സ്വര്‍ഗ്ഗപ്രാപ്തിയും ഇവിടത്തേക്ക് ഉണ്ടായതായി നിശ്ചയിക്കാം. ൯൭൨-ല്‍ ശിവരാത്രിദിവസം ഈ തിരുമേനി

നാടുനീങ്ങിയതായി പ്രസ്താവിക്കുന്ന ചരിത്രപ്രസ്ഥാനം കൊണ്ടും ഈ കണക്കിനെ ഒരുവിധം സാധൂകരിക്കാം. ഇവിടുന്നു യുവരാജാവായിരുന്ന കാലങ്ങളിൽ പ്രായേണ ഇരണിയിലുള്ള 'വെമ്പടിവാളുങ്കൽകൊട്ടാര'ത്തിലായിരുന്നു താമസിച്ചതു്. കൊല്ലംയുദ്ധത്തിൽ ഇവിടുന്നു കാണിച്ച പരാക്രമങ്ങൾ അനിർവ്വചനീയമായിരുന്നു. 'കേശവദാസൻ' എന്ന ആദ്യത്തെ ദിവാൻ ഈ മഹാനുഭാവന്റെ കാലത്താണു് തുറമുഖങ്ങൾ പുത്തനായ് കെട്ടിച്ചതും രാജ്യം ഒന്നുകൂടി പരിഷ്കരിച്ചതും. തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാക്കന്മാർ വനത്തിനും സമുദ്രത്തിനും ധർമ്മത്തിനും അധിപന്മാരാണെന്നു സൂചിപ്പിക്കാനെന്നോണം ആനയും ശംഖവും 'ധർമ്മോഽസ്മത്കുലദൈവതം' എന്ന വചനവും മുദ്രയായി ഗണിച്ചതു് ഈ മഹാരാജാവാണെന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. "മന്നസുൽത്താൻ മഹാരാജരാജരാമരാജ ബഹദൂർ ഷംഷേർ ജംഗ്" എന്നു് ഇന്നും ഘോഷിച്ചുവരുന്ന ബിരുദം കർണ്ണാട്ടിക്കിലെ നവാബിന്റെ പക്കൽനിന്നും ഇവിടുന്നു സമ്പാദിച്ചതാണു്. പല ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങൾ പുതുതായി ഏർപ്പെടുത്തുകയും, എന്നും ശാശ്വതമായ 'മഹാദാനപുരം' സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്ത മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിനുപോലും നേടാൻ കഴിയാത്ത 'ധർമ്മരാജാവു്' എന്ന പേർ ഈ പ്രഭു സമ്പാദിച്ചു. ഈ തിരുമേനി കിഴക്കു് 'ആശ്രാമം' എന്ന ദിക്കിൽ പന്ത്രണ്ടു വിപ്രകുടുംബങ്ങളെ ഓരോ കുടുംബത്തിലേയ്ക്കും ആവശ്യപ്പെടുന്ന ദ്രവ്യങ്ങളുകളോടുകൂടി സ്ഥാപിച്ചതായി ഇന്നും അവർ പുകഴ്ത്തുന്നു. "യഥാ രാജാ തഥാ പ്രജാഃ" എന്ന ന്യായപ്രകാരം ഇവിടുത്തെ രാജ്യഭാരകാലത്തു് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കുപോലും ധർമ്മനിഷ്ഠ കലശലാണു്. അതിനുദാഹരണമായി 'ദളവാപുരം' സൃഷ്ടിച്ച ദളവാ (അയ്യപ്പൻ മാർത്താണ്ഡപ്പിള്ളയാ

യിരിക്കണം) 'വക്കല' എന്ന പുണ്യക്ഷേത്രത്തിൽ ഇരുപത്തിനാലു ഗൃഹങ്ങൾ കെട്ടി സാധുക്കളായ ബ്രാഹ്മണക്ക് ദാനം ചെയ്തതായി ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നു. അമ്മാവൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന 'തുലാപുരുഷദാനം', 'ഹിരണ്യഗർഭം' മുതലായ പുണ്യകർമ്മങ്ങളും ഈ തിരുമേനി ഒഴിച്ചുവിട്ടില്ല. വിശേഷാലായി—കൊല്ലം ൯൫൯-ൽ രാമേശ്വരത്തേയ്ക്കു എഴുന്നള്ളി സേതുസ്നാനവും ചെയ്തു. ശ്രീപത്മനാഭക്ഷേത്രത്തിൽ 'കുലശേഖരമണ്ഡപ'വും 'ഇന്ദ്രവാഹന'വും തീർപ്പിച്ചു. ഗോപുരപ്പണി പൂർത്തിയാക്കി. കുന്നത്തുനാട്ട്, ആലങ്ങാട്ട്, പറവൂർ മുതലായ ദേശങ്ങൾ കീഴടക്കി. രാജ്യപരിഷ്കാരമായിട്ട്—ഡിവിഷൻ (മുഖം എന്നാണ് അന്നത്തെ പേര്) റവന്യൂ, ജുഡിഷ്യൽ, അഞ്ചൽ, കണക്കെഴുത്ത്, ഫാറസ്റ്റ് മുതലായ തുറകളും, അവയ്ക്കു യോഗ്യരായ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ കൃത്യപരിപാടികളും ഇവിടത്തെ ഭരണത്തിൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവയാണ്. എന്നുവേണ്ട, ഇപ്പോൾ കാണുന്ന വലിയ ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറുകളുടെ സ്ഥാപനത്തിനു വാനക്കല്ലിട്ടതു് ഈ തിരുമേനിയാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ കഥ ചുരുക്കാം. വട്ടവൃദ്ധനായ ഇവിടുന്നു ആറാട്ടിന് എഴുന്നള്ളുമ്പോൾ ക്ഷീണം തട്ടിയാൽ ഇടയ്ക്കിടെ ചില മിനിട്ടുനേരം വിശ്രമിക്കുന്നതിന് ഒരു കസേര കൂടി ഭടന്മാർ കൊണ്ടുപോയിക്കൊണ്ടിരുന്ന പതിവ് ഇന്നും നാം കാണുന്നുണ്ടല്ലോ. അത്രയും പ്രായമായിരുന്നതുകൊണ്ടാണത്രേ ഈ തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു "കിഴവൻ രാജാവ്" എന്ന പേർ നാട്ടിൽ പരന്നതു്.

(ബ.) ഉമയൻ—ഒന്നാം കാണ്ഡം ആറാം അദ്ധ്യായത്തിൽ—

"മാൎത്താണ്ഡസ്വാമിക്കൊരുവയസ്സു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ
ആൎത്തികൊണ്ടഹോ സ്വൎഗ്ഗം ഗമിച്ചിതുമയനും"

എന്നു കാണുന്നതിനാൽ ഇദ്ദേഹം മാൎത്താണ്ഡവൎമ്മമഹാരാജാവിന്റെ അച്ഛനാണെന്നു വിചാരിക്കാം. മറെറാരു സ്ഥലത്തു്—

"ഇക്കഥാ ഉമയനൃപാലന്റെ ഭൃത്യന്മാരും"

എന്നു പറയുന്നതിനാൽ ഇദ്ദേഹം നൃപാലനായിരിക്കണം എന്നും തോന്നുന്നു. എന്നാൽ ഇവിടെ 'നൃപാല' ശബ്ദം രൂഢമോ യൌഗികമോ ഔപചാരികമോ എന്നു നിശ്ചയിക്കുവാൻ പ്രമാണാന്തരം കിട്ടേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. മഹാരാജാവിന്റെ അച്ഛൻ കിളിമാനൂർ കോയിത്തമ്പുരാനാണെന്നു ചില വൃദ്ധന്മാർ പറഞ്ഞു കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ കോയിത്തമ്പുരാക്കന്മാൎക്കു മുൻ പറഞ്ഞ ദേശത്തിലെ ആധിപത്യം ഉള്ളതിനാൽ ഈ ശബ്ദം യൌഗികമായിട്ടുതന്നെ വരാം. എന്നാൽ 'ഉമയൻ' എന്ന പേരു് ആ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു് എങ്ങിനെ യോജിക്കും എന്നുള്ളതിനെക്കുറിച്ചു് സ്വല്പം ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ടു്. 'ഇത്തമ്മാർ' എന്നും മറ്റും ഉള്ളതുപോലെ ഇതും ഒരു വ്യാവഹാരികനാമമാണെന്നു് ആരെങ്കിലും ഉപദേശിക്കാനാണെങ്കിൽ നമുക്കു വലിയ സമാധാനമായി. 'സംബന്ധപ്പോററിമാർ' എന്നു ചില മാന്യരായ വിപ്രന്മാരുണ്ടു്. അവൎക്കും രാജകുടുംബത്തിനുമായുള്ള ബന്ധത്തെക്കുറിച്ചും ഈ അവസരത്തിൽ ചൎച്ച ചെയ്യേണ്ടതുണ്ടു്.

(൪) അംബാ—ഇവർ മാൎത്താണ്ഡവൎമ്മമഹാരാജാവിനെ ഗൎഭത്തിൽ ധരിച്ച വീരസൂവായ അമ്മത്തമ്പുരാട്ടിയുടെ സഹോദരിയാണു്. ഒരു തിരുവയസ്സിനു മേൽ

മഹാരാജാവിനെ വളർത്തിയതു് ഇവരായിരുന്നു. 'അംബിക' എന്നും ഇവരെ കവി നിർദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ടു്. ഇതു് അവരുടെ പേരു തന്നെയോ, അഥവാ, വളർത്തമ്മ എന്ന അർത്ഥത്തിൽ ഉപയോഗിച്ചതോ എന്നു നിശ്ചയമില്ല.

(൨) സന്ദപ്പുപണ്ഡാരംക്കു — അതിബാലനായ മഹാരാജാവിനെ ശത്രുക്കൾ അപായപ്പെടുത്തുന്നതിനൊരുങ്ങുന്ന ഗൂഢവാർത്തയറിഞ്ഞു് രക്ഷാമാർഗ്ഗങ്ങൾ ഉപദേശിച്ച സത്പുരുഷനാണു് ഇദ്ദേഹം. കൂടുതൽ വിവരം ഇതിൽനിന്നറിയുന്നില്ല.

(൩) ഭ്രാതുപണ്ഡാരംക്കു — സന്ദപ്പുപണ്ഡാരംക്കുവിന്റെ സ്നേഹിതനായ ഇദ്ദേഹം ബാലനായ മഹാരാജാവിനെ തോളിലെടുത്തുംകൊണ്ടു് കാട്ടുവഴികളിൽക്കൂടി നടന്നു് ബലവാന്മാരായ ശത്രുക്കളുടെ കയ്യിലകപ്പെടാതെ രക്ഷിച്ചു. കുമാരസ്വാമികോവിലിൽ നിന്നു വരുന്ന വഴിക്കും, നാഗർകോവിലിൽ വച്ചും നടന്ന വലിയ യുദ്ധത്തിൽ ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിനു വളരെ സഹായങ്ങൾ ചെയ്തു. മാളികപ്പുറത്തു വച്ചു് കുഞ്ചുതമ്പി (രാമൻ തമ്പി) മഹാരാജാവിനെ ലാക്കാക്കി ഓങ്ങിയ വാളിന്റെ വേഗത്തെ ഈ ധീരൻ ഗദകൊണ്ടു തടുത്തു. ഇദ്ദേഹം അന്നു് അതു ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ മഹാരാജാവിന്റെ ഗതി എന്തായിരിക്കുമെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. കൊല്ലംയുദ്ധത്തിൽ മാർജാമൂർജാവു പരന്തനായരെപ്പോലം,

"കേൾക്ക നിൻ മാതുലൻ തോളിലെടുത്തന്നെ
ഉരക്കോട്ട കൊണ്ടുപോയാൻ മഹാന്ധന്മാർകരം
കൊല്ലുവാൻ കോപേന വന്നടുക്കയാൽ
അല്ലൽകൂടാതെ കരത്തിൽവെച്ചെന്നെയും

വന്നരിയും നീതിവാളും ധരിച്ചവൻ
ചെന്നു മറുകരെ കേറി”

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൫൭.)

എന്നും മറ്റും മഹാരാജാവു വിലപിക്കുന്നതിൽനിന്ന് ഇദ്ദേഹം മാർത്താണ്ഡവർമ്മാവിന്റെ അമ്മാവനായിരിക്കണമെന്നു വിചാരിക്കാം.

(൬) ഐശചണ്ഡാംഗ്രൂ—ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിന്റെ ആലോചനസഭക്കാരിൽ ഒരാളാണ്. കൊല്ലം യുദ്ധത്തിൽ ഇദ്ദേഹവും ശൂരന്മാരിൽ ഒരാളായി ഗണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. മഹാരാജാവിന്റെ ഒൻപതാമത്തെ തിരുവയസ്സിൽ ശത്രുക്കളെ പേടിച്ചു നടക്കുന്ന വഴിയിൽ അവിടുന്നു ഒരു ഭഗവതീക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നെത്തി. അവിടെനിന്നും ആ മഹാരാജകുമാരനെ നാട്ടിലേയ്ക്കു ഇദ്ദേഹം കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോന്നു.

(൭) ഉഗ്രഭൈരവൻ—ഇദ്ദേഹം ഒരു വിപ്രനും, നല്ല നീതിജ്ഞനും ബുദ്ധിമാനുമായ മന്ത്രിയും, മഹാശൂരനും, മഹാരാജാവിന്റെ വിശ്വാസത്തിനു പൂർണ്ണപാത്രവും, കൊല്ലംയുദ്ധത്തിൽ സേനാനിയും, ഒരിക്കൽ മധുരയിൽ ചെന്നു മഹാമതത്തിന്റെ മന്ത്രീശ്വരനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു തമ്പിമാരുടെ അമർച്ച വരുത്തിയവനുമാകയാൽ രാമയ്യൻദളവായാണെന്നാണ് ഞാൻ സങ്കല്പിച്ചതു്. ഇദ്ദേഹം എട്ടു കൊല്ലം കൊട്ടാരം രായസമായും, പത്തൊൻപതു കൊല്ലം ദളവായായുമിരുന്നിട്ടുണ്ട്. ഇതിനിടയ്ക്കു നന്ദനു ചാണക്യൻ എന്നപോലെ ഇദ്ദേഹം ഈ നാട്ടിൽ മഹാരാജാവിന്റെ വലം കയ്യായിരുന്നു് ചെയ്തിരിക്കുന്ന അമാനുഷപ്രവൃത്തികളെ കേട്ടിട്ടില്ലാത്ത

ബാലന്മാരെപ്പോലും ഇപ്പോൾ കാണ്മാൻ പ്രയാസമാണു്. കൊല്ലം മുതൽ കോഴിക്കോടുവരെയുള്ള രാജാക്കന്മാരിലും പ്രഭുക്കന്മാരിലും രാമയ്യന്റെ കയ്യൂക്കു് അനുഭവിക്കാത്തവർ യുദ്ധത്തിൽ വരാത്തവരായിരിക്കണം. ൯൩൮-ൽ മാവേലിക്കരവെച്ചു് ഇദ്ദേഹം പരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചുവെന്നു മുൻ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാലും ഈ തിരുവിതാംകൂർ ഇരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവും രാമയ്യൻദളവായും ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നുതന്നെയാണു് എല്ലാപേരുടെയും ബോധം.

(൯) ഡെലനായ് — കൊല്ലവർഷം ൯൧൫-നിടയ്ക്കു മുട്ടത്തിൽ ഡച്ചുകാരുമായി നടന്ന യുദ്ധത്തിൽ മഹാരാജാവിനെ ശരണംപ്രാപിച്ച ഒരുവനാണു് ഇദ്ദേഹം. ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ—

"ഡെലനായിതനക്കാൺകയർജ്ജുനവർണ്ണനായ്
യുദ്ധത്തിനാരൊരുള്ളവനോടു ഭ്രമലെ"

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൨.)

എന്നു് ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ നിറവും പരാക്രമവും പറയുന്നു. 'അർജ്ജുനവർണ്ണൻ' എന്നതിനു് 'അർജ്ജുനാംശം' എന്നാക്കൂടി കവി സങ്കല്പിക്കുന്നില്ലയോ എന്നു സംശയിക്കുന്നു. ആരായാലും മഹാരാജാവിന്റെ വിജയലക്ഷ്മിയെ തിരുവിതാംകൂറിൽ നിലനിർത്തുന്നതിനു് ശ്രീപത്മനാഭൻ സൃഷ്ടിച്ച മൂർത്തികളൊന്നാണു് ഇദ്ദേഹം. കല്പനപ്രകാരം പുലിക്കുറിച്ചിയിൽ വച്ചു് തിരുവിതാംകൂർസൈന്യത്തിനു യുദ്ധസാമർത്ഥ്യങ്ങൾ അഭ്യസിപ്പിച്ചതും കോട്ടകൾ കെട്ടിയതും ഈ മഹാ വീരനാണു്. അതിനാൽ ഈ ഡെലനായ് "വലിയ കപ്പിത്താൻ" എന്ന പ്രസിദ്ധി നേടിയ

ഡിലനായ് തന്നെയെന്നു നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിന് ഇവിടെ വരുമ്പോൾ ൨൫-വയസ്സു പ്രായമുണ്ടായിരുന്നു. രാമയ്യനു തന്ത്രവും സാമർത്ഥ്യവും കൂടുമെങ്കിലും യുദ്ധവൈദഗ്ദ്ധ്യത്തിൽ ഇദ്ദേഹമാണ് അഗ്രഗണ്യനായിരുന്നതു്. അതുമില്ലെന്നു കണ്ടാൽ രാമയ്യൻ ഓടി ഒളിക്കും. ഇദ്ദേഹം അതു ചെയ്യുകയില്ലെന്നൊരു വ്യതിരേകം കൂടി ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽനിന്നു മനസ്സിലാകുന്നു. ശൂരാംശമായ ആയുധാചാര്യൻ പെരുമ്പ്രനെപ്പോലും ഡിലനായെ ഒരാളെക്കുറിച്ചു മാത്രമേ ശങ്കയുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. അതുകൊണ്ടാണല്ലോ അദ്ദേഹം ഒരവസരത്തിൽ സംശപ്തകന്മാരെക്കൊണ്ടു ഡിലനായെ യുദ്ധക്കളത്തിൽ നിന്നകററാൻ ചട്ടം കെട്ടിയതു്. കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മകനായ പ്രസ്ഥനേയും, മാർഘമൂർദ്ധാവിനെ ഒളിയമ്പുകൊണ്ടു കൊന്ന പെരുമ്പ്രനേയും, ഇതുപോലെയുള്ള മററു മഹാവീരന്മാരേയും ഈ ഡിലനായ് തന്റെ ആഗ്നേയാസ്ത്രങ്ങളിൽ ശലഭങ്ങളാക്കി. ഈ ശൂരൻ തന്റെ ജീവിതത്തിൽ സാരാംശമായ ൩൭-കൊല്ലം തിരുവിതാംകൂറിലേക്കു വിട്ടുകൊടുത്തിരുന്നു. ഇദ്ദേഹം വാർപ്പിച്ചിരുന്ന പീരങ്കികളും ഉണ്ടകളും കെട്ടിയ കോട്ടകളും ഇന്നും നമ്മെ ആശ്ചര്യഭരിതന്മാരാക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. സ്വല്പവർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പു് തിരുവനന്തപുരത്തിൽ വലിയകൊട്ടാരം നിത്യച്ചെലവു കെട്ടിടം നിർമ്മിക്കുന്നതിനു വാനം തോണ്ടിയതിൽ ഇദ്ദേഹം വാർപ്പിച്ചിരുന്ന ഒരു പീരങ്കിക്കുഴൽ അററകററപ്പെട്ടു ഭൂമിക്കുള്ളിൽ കണ്ടുമുട്ടിയതായി കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിന്റെ അടുത്ത ഭാഗിനേയനായ ധർമ്മരാജാവിന്റെ നാടുവാഴ്ചക്കാലത്തിലും ൯൫൩-കൊല്ലം ഇദ്ദേഹം സേനാനായകത്വം വഹിച്ചിരുന്നു. കൊല്ലവർഷം ൯൫൨-ൽ തന്റെ ൬൨-ാമത്തെ വയ

സ്സിൽ ഉദയഗിരിക്കോട്ടയിൽവച്ചു് ഢിലനാ പരേതനായി. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ശവകുടീരം ഇന്നും ആ കോട്ടയെ അലങ്കരിക്കുന്നുണ്ടു്.

(൮൦) മാർഝമൂർഝാവ് — ഈ മഹാവീരൻ ഭ്രാതൃചണ്ഡാംശുവിന്റെ ഭാഗിനേയനായിരിക്കാമെന്നു മുൻ പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലോ. ൨-ാംകാണ്ഡം ൮-ാമത്തെ അദ്ധ്യായത്തിൽ—

"ലമൈകവി (?) മാകന്ന ശസ്ത്രയിൽ പണ്ടഹോ
വൈരികളെ ജയിപ്പാൻ വിഷമിക്കയാൽ
മേദ്ധപ്രസൂതിയിൽ മാതൈപ്പകസോദരൻ
തദ്ധ്വജകേതുജസോദരൻ തന്നുടെ
മാറു പിളൎന്നു നരസിംഹമൂർത്തിക്ക
ക്രൂരം വെലി കൊടുത്തീടിനാൻ ചെയ്യുവാൻ
തത് പൂരുഷഭാഗിനേയ! മനോഹര!"

എന്നും മഹാരാജാവു് മാർഝമൂർഝാവിനെ സംബോധന ചെയ്യുന്ന ഈ വാക്യത്തിലെ വളച്ചുകെട്ടു മനസ്സിലാക്കിയതിനു മേൽ ഇദ്ദേഹം ആരാണെന്നു തീർച്ചപ്പെട്ടുതെളിയിരിക്കുന്നു. ഏകദേശം ൧൬ വയസ്സു മാത്രം പ്രായമുള്ള ഈ ശൂരൻ പൌരസ്ത്യന്റെ വ്യൂഹം ഭേദിച്ചു് അകത്തു കടന്നു് അഭിമന്യുവിനെപ്പോലെ ചെയ്ത സാഹസങ്ങളുടെ ഫലമായി കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മഹാസൈന്യത്തിൽ എട്ടിലൊന്നു മാത്രം ശേഷിപ്പിച്ചു. സൌന്ദൎയ്യലഹരിയിലുള്ള 'ചതുർഭിഃ ശ്രീകണ്ഠൈഃ' എന്ന മന്ത്രം സിദ്ധിവരുത്തിയ മോതിരം അണിഞ്ഞു് പരബല പ്രഹരണജാലങ്ങളെ തന്റെ ശരീരത്തിൽ കൊള്ളിക്കാതെ പരസൈന്യം മുടിച്ചു സിദ്ധനെന്ന പേരു സമ്പാദിച്ചു്, നിരായുധനായിത്തീൎന്ന അവസരത്തിലും കരണം

മറിഞ്ഞു് യുദ്ധം ചെയ്കയാൽ 'കരണൻ' എന്ന ബിരുദം തന്റെ കുലത്തിനും തനിക്കും വാങ്ങി. ദശകത്തിൽ കവി ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ യുദ്ധവർണ്ണന കൊണ്ടു് ഈ കിളിപ്പാട്ടിനെ ഭൂഷിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

(൧൧) അഹിക്രോധി—ഇദ്ദേഹത്തിനെ കവി ലക്ഷ്മണന്റെ അംശാവതാരമായി സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ വീരൻ എല്ലാ യുദ്ധങ്ങളിലും ആലോചനകളിലും തന്നെക്കുറിച്ചു് മഹാരാജാവിനു വലിയ ബഹുമതി തോന്നിച്ചിട്ടുണ്ടു്. നാഗർകോവിലിൽ വച്ചു തമ്പിമാരുമായി നടന്ന യുദ്ധത്തിൽ പപ്പുതമ്പിയുടെ യുദ്ധോദ്യമം അടക്കി മുഷ്ടിപ്രഹാരംകൊണ്ടു് അവനു് ഒടുവിലത്തെ വീഴ്ച വരുത്തിയതും, യുദ്ധത്തിൽ ഭീമസമാനനായ പെരുപ്പുല്യനു് ഭുജവീര്യംകൊണ്ടു വാട്ടമുണ്ടാക്കിയതും ഈ മഹാത്മാവാണു്.

(൧൨) മിത്രഗംഭീരൻ—കൊല്ലംയുദ്ധം ആരംഭിക്കുന്നതുമുതൽ മാത്രമേ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രതാപങ്ങൾ വർണ്ണിക്കപ്പെടുന്നുള്ളു. അവിടെ മഹാരാജാവു യുദ്ധത്തിനായിട്ടു് കൂടാരം അടിച്ചു താമസിക്കുമ്പോൾ ഖനകന്മാർ സുരംഗംവഴി ഇദ്ദേഹത്തിനെ ഉറങ്ങുന്ന സമയം എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി. അന്നു് ഈ വീരൻ ഹനുമാനെപ്പോലെ അവിടെ കാണിച്ച പരാക്രമങ്ങളും തീവെപ്പും കൊല്ലംരാജാവു് ചാകുന്നതുവരെ മറന്നിട്ടില്ല. ടി രാജാവിന്റെ മകനായ പ്രസ്തുതന്റെ ആനയും ഇദ്ദേഹവുമായി ചെയ്ത യുദ്ധം ഇതിലുള്ള രണ്ടു മൂന്നു പ്രധാനസംഭവങ്ങളിൽ ഒന്നാണു്. 'മിത്രഗംഭീരൻ' എന്നും, 'മിത്രഗൻ' എന്നുമുള്ള പേരിന്റെ അവയവാർത്ഥം നോക്കുമ്പോൾ 'മിത്രം' എന്ന കൂട്ടത്തിലുള്ള ഒരു വീരൻ എന്നർത്ഥമാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഇദ്ദേഹം ഡിലനായുടെ

കൂടെ ഉണ്ടായിരുന്ന 'ഡോമണോ' ആയിരിക്കുമോ അഥവാ ആ നാട്ടുകാരനായ മറെറാരു വീരനോ എന്നു സംശയം ജനിക്കുന്നു.

(൧൩) സപ്തസുന്ദരപിതാ—ഈ പേരു കേൾക്കുമ്പോൾതന്നെ 'അഴകപ്പൻ' എന്നു മനസ്സിലാകുന്നുണ്ടല്ലോ. എന്നാൽ 'സപ്ത'ശബ്ദം കൂടി ചേർക്കുമ്പോൾ 'അഴകപ്പൻ' എന്നതിന്റെ മുന്നിലും ഒരു പദം ഉണ്ടായിരിക്കണം. അതെന്താണെന്നു മനസ്സിലായില്ല.

"സങ്കടഹീനം മധുരാധിപമന്ത്രീന്ദ്രൻ
സന്ദേശവാക്യം കൊടുത്തനേരമൊട്ടു മോദത്തോടെ
വന്ദനംചെയ്തു ഭൂപാലനെയയച്ചിട്ടു
അവിടെനിന്നിട്ടൊരു മാസംകൊണ്ടഹോ മെല്ലെ
സ്സുവരൻ കന്നാടത്തിൽ ത്രിശിലാവിഹാരത്തിൽ
ചെന്നു കണ്ടിതു സപ്തസുന്ദരപിതാവിനെ
....
ഭൂപാലനിയോഗത്താലിരുന്നിട്ടവൻ പിന്നെ
ആ പത്തു നീക്കുന്നതിനാശു സന്ദേശപത്രം
വായിച്ചുകണ്ടു മോദം പൂണ്ടുനാൾ തത്ര പാർത്തു
പോയിതു മധുരയ്ക്കു ഭൂപനും മന്ത്രീന്ദ്രനും."

എന്ന് ഒന്നാം കാണ്ഡം പത്താമത്തെ അദ്ധ്യായത്തിൽ പറയുന്നതിനാൽ ഇദ്ദേഹം അപ്പോൾ മധുരാധിപമന്ത്രീന്ദ്രനായിരുന്നുവെന്നു സ്പഷ്ടമാകുന്നു. അന്നു മധുരയിലും മഹാമതിന്നു മേൽക്കോയ്മ ഇരുന്നതിനാൽ മഹാമതിന്റെ മന്ത്രീശ്വരൻ ഇദ്ദേഹത്തിനു സന്ദേശം കൊടുത്തതായിരിക്കണം. ഒൻപതാം അദ്ധ്യായത്തിൽ—

"അവന്റെ സേനാനാഥൻ സപ്തസുന്ദരപിതാ
അവനോ കന്നാടത്തിൽ ത്രിശിലാവിഹാരത്തിൽ
വസിക്കുന്നവനത്രെ മന്ത്രീശൻ മധുരയിൽ
വസിക്കുന്നവനെ നാമിവിടെ വരുത്തീട്ടു

വേണാടേശാദികളെ വൈരത്തെയൊഴിപ്പിച്ചു
വാണീടാം സുഖത്തോടെ.''

എന്നു കാണുന്നു. ഇതുകൊണ്ടു് അഴകപ്പൻ മഹാമത്തിന്റെ സേനാനായകനായും ഇരുന്നിട്ടുണ്ടെന്നു വിചാരിക്കാം.

'ശേകരം കണ്ടോ നിന്റെ ജനകനു തോന്നിഷ്ടബന്ധു ''
(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൧൨)

എന്നു് ഇദ്ദേഹം പപ്പുത്തമ്പിയോടു പറയുന്നതിൽനിന്നു് അഴകപ്പൻ മഹാരാജാവിന്റെ അമ്മാവനായ രാമവർമ്മമഹാരാജാവിനും സ്നേഹിതനായിരുന്നുവെന്നറിയുന്നു. ചരിത്രപ്രകാരം അതു സംഭവിക്കുന്നതുമാണു്. മഹാരാജാവിനു് ഇദ്ദേഹം ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഒത്താശകളെ മുൻവിവരിച്ചുകഴിഞ്ഞതിനാൽ വീണ്ടും ഇവിടെ ആവർത്തിക്കുന്നില്ല.

(൫൪) മഹാമത്തു് — ഇദ്ദേഹം ചക്രവർത്തിയാകുന്നതിനുമുമ്പു ജനസ്ഥാനസ്വാമിനിയായ മങ്കരാജ്ഞിയുടെ മന്ത്രിയായിരുന്നുവെന്നും, പിന്നീടു് പുത്രന്മാരോടുകൂടി അവളെ ചതിച്ചുകൊന്നു് രാജ്യം കൈക്കലാക്കി സേതുമുതൽ ഹിമവാൻ വരെയുള്ള ദേശത്തെ കീഴടക്കി എന്നും ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ ഒന്നാംകാണ്ഡം ഒൻപതാമദ്ധ്യായത്തിൽ പറയുന്നു. ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിനു സഹായിച്ചതു് ധനപ്രദാനംകൊണ്ടല്ലാ, മഹാരാജാവിന്റെ മാഹാത്മ്യംകൊണ്ടാണെന്ന സംഗതി നാം മറക്കരുതു്.

(൫൫) സൌമ്യമംഗലാപുരി — ഈ പദം 'സൌമ്യമംഗലപുരി' എന്നാക്കിയാൽ അതിന്റെ ശരിയായ തർജ്ജിമ 'തരണിനല്ലൂർ' എന്നു കിട്ടും. ഈ വിപ്രേന്ദ്രൻ ഇന്നും

മഹാരാജാവിന്റെ ചില വൈദികകർമ്മങ്ങളിൽ തന്ത്രിയായിരിക്കുന്നതങ്ങളല്ലോ. അന്നും രാജ്യാഭിഷേകത്തിൽ വൈദികക്രിയ നടത്തിയതു് ഇദ്ദേഹമാണെന്നു് ഇതിൽ കാണുന്നു.

(൫൬) ജാമ്പവൻ—ഈ പദം ജാമ്പൻ എന്നിരുന്നാൽ താഴ്ന്ന ജാതിക്കാരൻ എന്നർത്ഥമാകാം. ഇരണിയലിൽ പപ്പുതമ്പി മുതൽപേരോടുകൂടി നടന്ന യുദ്ധത്തിൽ മഹാരാജാവു് ശത്രുക്കളുടെ കയ്യിലകപ്പെടാതെ പോകുംവഴിക്കു് ഒരു ഞണ്ണാനയ്ക്കകത്തിരുത്തി അദ്ദേഹത്തിനെ രക്ഷിച്ചവനാണിവൻ. തൊഴിൽ കൃഷിയായിരുന്നു.

„രാജാവിനിഷ്ടനായുള്ള ഇണരാജ–
രാജീസമാശ്രിതജാതിക്കധിപനാം
നാഗരതാം തൽപരിചാരകൻ ജാമ്പവൻ."

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൭.)

എന്നു് ഒരിടത്തു പറയുന്നതിനാൽ ചാന്നാനാണെന്നു വിചാരിക്കാൻ ന്യായമുണ്ടു്. ഈ വാക്യത്തിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്ന 'നാഗരതാം' എന്നവൾ നാട്ടുകൂടി മഹാരാജാവിനു സഖ്യം ചെയ്തിട്ടുള്ളതും ഇവനാണു്. ഈ നാഗരതാത്തിന്റെ സഹായത്താൽ മഹാരാജാവിനു് ഒരുനേരം തന്നെത്താനെ അരിവെച്ചു് അത്താഴം കഴിക്കേണ്ടതായി വന്നിട്ടുണ്ടു്. അതു ജാമ്പവനെക്കണ്ട ദിവസം രാത്രിതന്നെയാണു്. കൊല്ലംയുദ്ധത്തിൽ നാഗരതാവും അവന്റെ കൂട്ടരും മഹാരാജാവിനു വലിയ ഉപകാരങ്ങൾ ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്.

(൫൭) ക്ഷേമകൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ സഖാവായ ഈ സാമന്തൻ കൊല്ലംയുദ്ധം തുടങ്ങുന്നതിനു

മുൻപു മഹാരാജാവിനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു രക്ഷപ്പെട്ടു. അതിനാൽ കവി ഇദ്ദേഹത്തിനു 'ക്ഷേമകൻ' എന്ന പേരു സങ്കല്പിച്ചതായിരിക്കണം. ചരിത്രപ്രകാരം കായംകുളം, കൊച്ചി, കൊല്ലം എന്ന മൂന്നു രാജാക്കന്മാരും ഒന്നുചേർന്നു ഒരിക്കൽ മഹാരാജാവിനോടുകൂടി യുദ്ധം ചെയ്തതായും, കായംകുളംരാജാവു സമാധാനത്തിനപേക്ഷിച്ചതായും ഒരു കഥ കാണുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഇദ്ദേഹം കായംകുളം രാജാവായിരിക്കാമെന്നു തോന്നുന്നു.

ഖനൻ, ഷിഖ്ഖു, വാനിമല്ലേശ്വരൻ, മല്ലമല്ലകൻ, കാരുപ്രവീരൻ, മസ്ഥാനമത്തർകൾ, കൌന്തകാചാര്യനായ കാമകൻ, സപാലിഭട്ടൻ, തീരപിതീയഖണ്ഡകാചാര്യൻ, ചണ്ഡതീർത്ഥൻ, കസീതക്ഷേപാളൻ, വൈഷ്ണംഭരോഹികൻ, ശക്തി, ത്രിതഃശീർഷസ്ഥൻ, ഖില്ലൻ, തണ്ഡുചപ്രസ്ഥാടവികൾ, ചോളശചണ്ഡചണ്ഡാംശുകൾ, ചോളശാർദ്ദൂലോത്തുംഗചാലുക്യരാവണകണ്ഠകണ്ഠീരവസംഘങ്ങൾ മുതൽപേർ കൊല്ലംയുദ്ധത്തിൽ മഹാരാജാവിനു സഹായന്മാരായിരുന്നുവെന്നു മാത്രമല്ലാതെ ഇവർ ഇന്ന ആളുകളാണെന്നു വ്യക്തമാകുന്നില്ല.

മഹാരാജാവിനു സഹായന്മാരായി കൊല്ലൂരവിമാർത്താണ്ഡപ്പിള്ള, കണ്ടിത്താൻ, കാടക്കോട്ടു കറുപ്പു, മകിടമണി മാർത്താണ്ഡപ്പിള്ള, മാടൻ കൊച്ചുകാളിപ്പിള്ള, വെള്ളനാട്ടുകോട്ടു വീരബാഹുപ്പിള്ള, നെടുമങ്ങാട്ടുകോട്ടു നീലകണ്ഠപ്പിള്ള, അനന്തപത്മനാഭപിള്ള മുതലായി ചില വീരന്മാരുണ്ടായിരുന്നുവെന്നു തമിഴ്പാട്ടുകളിലും മറ്റും കാണുന്നു. കൊല്ലംയുദ്ധത്തിനു വേണ്ടിയും ചില മേത്തന്മാർ, പണിക്കന്മാർ, കുറുപ്പന്മാർ, ആശാന്മാർ, നാടാന്മാർ, മറവന്മാർ മുതൽപേരെ ചേർത്തു

ഒരു സൈന്യം ശേഖരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മുൻ വിവരിച്ചവരിൽ ചിലർ ഇവരിൽ ആരെങ്കിലും ആയിരിക്കാനും മതി.

(൰൮) വേണാട്ടേഛൻ — ഇദ്ദേഹം സാക്ഷാൽ പപ്പുതമ്പിതന്നെ. നാഞ്ച്ശൂദ്രനെന്നും പേരു കാണുന്നു.

(൰൯) ശൂരഗംഭീരൻ — പപ്പുതമ്പിയുടെ അനുജൻ രാമൻതമ്പി. മുൻ പ്രസ്താവിച്ച തമിഴ്പാടലിൽ ഇവരുടെ ജനനാദികളെക്കുറിച്ച് ഇപ്രകാരം കാണുന്നു:—

ഒരിക്കൽ മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിന്റെ അമ്മാവനായ രാമവർമ്മമഹാരാജാവ് ശുചീന്ദ്രം ഉത്സവത്തിനെഴുന്നെള്ളിയിരുന്നു. അവിടെ വെച്ചു വടനാട്ടിൽ നിന്നു കാലക്ഷേപത്തിനു വഴിയില്ലാതെ തന്റെ നാടു വിട്ടു പുറപ്പെട്ടു 'അഭിരാമി' എന്നൊരു സുന്ദരി രാമവർമ്മമഹാരാജാവിനെ മുഖം കാണിച്ചു കഷ്ടാവസ്ഥകളെ അറിയിച്ചു. അവിടുത്തേയ്ക്കു് അവളിൽ അനുരാഗമുണ്ടാകയാൽ തിരിയെ നാഗർകോവിലിൽ എഴുന്നെള്ളി അവൾക്കു പട്ടും കച്ചയും കൊടുത്തു. അന്നുമുതൽ അവൾ അമ്മച്ചിയായി. അവളെ (ഇരണിയൽ) "ചിങ്ങനല്ലൂർ പടവീട്ടിൽ" താമസിപ്പിച്ചു. അവളിൽ ഉത്രംനക്ഷത്രത്തിൽ പപ്പുതമ്പി(വലിയ തമ്പി)യും, രാമൻതമ്പി(കുഞ്ഞുതമ്പി)യും ജനിച്ചു. (രണ്ടുപേർക്കും കുഞ്ഞുതമ്പിമാർ എന്ന് ഇപ്പോഴും വ്യവഹാരം കാണുന്നു.) ഇവരുടെ സഹോദരിയായി ഒരു പെൺകുട്ടിയുമുണ്ടായിരുന്നു. ഇവർ മൂന്നുപേർക്കും തമ്മിൽ മുമ്മൂന്നു വയസ്സിനു വ്യത്യാസമുണ്ട്. താഴക്കുടി മുതലായ സ്ഥലങ്ങളും, നാട്ടാന്മാരുടെ പല കുടുംബങ്ങളും പല ചന്തയിലെ മുതലെടുപ്പും, അച്ഛനായ രാമവർമ്മമഹാരാജാവ് ഇവർക്കു വിട്ടുകൊടുത്തു. അതിനാൽ ഇവർ ധനപുഷ്ടിയിലും ജനസ്വാധീനത്തിലും മഹാപ്രബ

കന്മാരായി. ഇവരുടെ പടത്തലവന്മാരായിട്ടു കുഞ്ചു കാളി നായർ, ഇരവി റ്റെന്ന കാനർ, കുട്ടിമരയ്ക്കാൻ, മുണ്ടകണ്ണു പിള്ള, മാമൻ കൊച്ചുമാപ്പിള, പിച്ചുക്കാപ്പുള്ളിനായർ, മാടൻ പൊന്നറ നായർ, മുതലായ വീരന്മാരും പല നാടാന്മാരും പണിക്കന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. പപ്പുതമ്പിക്കു് ഇരുപത്തിരണ്ടും, കുഞ്ചുതമ്പിക്കു പത്തൊൻപതും വയസ്സായപ്പോൾ അച്ഛനായ രാമവർമ്മമഹാരാജാവിനു് ആലസ്യം തട്ടി. ഇവരുടെ ആഭരണങ്ങൾ വീരശൃംഖല, മുടക്കുവള, മോതിരം, വീരവാളിപ്പട്ടു്, സരപ്പുള്ളിമാല, കൈകെട്ടു്, വാൾ, പരിശ, കല്ലുപ്പുറം, പൊന്നരഞ്ഞാൺ, പൊൻനാരായം എന്നിവയാകുന്നു.

ഇതാണു് പാടലിൽ കണ്ടതു്. പാടലിലുള്ള മറ്റു ഭാഗങ്ങൾകൊണ്ടു പ്രകൃതത്തിനു വലിയ ആവശ്യമൊന്നും ഇല്ലാത്തതിനാൽ അവയെ ഇവിടെ വിസ്തരിക്കുന്നില്ല.

ചരിത്രപ്രകാരം ഈ തമ്പിമാർ മക്കവഴിക്കു രാജ്യാവകാശം കിട്ടണമെന്നു പാണ്ഡ്യൻഗവർണ്ണരോടു് ആവശ്യപ്പെടുവാൻ എന്തു കാരണം എന്നതിനെക്കുറിച്ചും സ്വല്പം ചിന്തിക്കാം:—

കാഞ്ചീപുരം 'അരുളാളപ്പെരുമാൾ' കോവിലിന്റെ ഭിത്തിയിൽ ഒരു ശിലാലേഖം കാണുന്നു. അതിന്റെ ആരംഭത്തിൽ:—

"സ്വസ്തിശ്രീ ജയസിംഹ ഇത്യഭിഹിതഃ
സോമാന്വയോത്തംസകോ
രാജാസീദിഹ കേരളേഷു വിഷയേ
നാഥോ യദുക്ഷ്മാഭൃതാം.

ജാതോഽസ്മാദ് രവിവർമ്മഭൂപതിരമാ-
ദേവ്യാം കുമാരഃ ശിവാദ്
ദേഹവ്യാപൃ(൧൨൬൬ / ശ്രീ. ക.വ. ൪൪൧)ശകാബ്ദമാജി
സമരേ ദേഹീവ വീരോ രസഃ ||

ക്ഷത്രം നീതപോ രസോഽയം കലിബലമിവാരാതിനിവഹാൻ
ജയശ്രീവത് കൃത്വാ നിജസഹചരീം, പാണ്ഡ്യതനയാം
ത്രയസ്ത്രിംശദ്വർഷോ ദശ ഇവ ധരായേ കേരളപദം
രരക്ഷ സ്വം രാഷ്ട്രം നഗരമിവ കോളംബമധിപഃ''

എന്നു കാണുന്ന ശ്ലോകങ്ങളിൽനിന്നു കൊല്ലംരാജാക്കന്മാർ മക്കത്തായക്കാരാണെന്നു വ്യക്തമാകുന്നു. ഇവരുടെ ദായാദന്മാരാണ് വേണാട്ടു(തിരുവിതാംകൂർ)രാജാക്കന്മാരെന്നു ചരിത്രങ്ങളിലും ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ ൨-ാംഖണ്ഡം ൧൪-ാമദ്ധ്യായത്തിലും പറയുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്ക് പണ്ട് വേണാട്ടിലെ രാജാക്കന്മാർ മക്കത്തായക്കാരായിത്തന്നെ ഇരുന്നിരിക്കണം. കോലത്തുനാട്ടിൽനിന്നു ദത്തെടുത്തതിന്മേൽ അവരുടെ രീതിയനുസരിച്ച് മരുമക്കത്തായം ഇവിടെ നടപ്പിലാക്കിയിരിക്കാമെന്നൂഹിക്കാൻ വഴിയുണ്ട്. എന്നാൽ മക്കത്തായക്കാർ മരുമക്കത്തായക്കൂട്ടത്തിൽനിന്നു ദത്തെടുക്കുവാൻ എന്തുകാരണം എന്നൊരു ചോദ്യത്തിനവകാശമുണ്ട്. എതിർകക്ഷിക്കു മറ്റൊരു ചോദ്യവും ചോദിക്കാം. അതായത്—വേണാട്ടിൽ നടത്തിവരുമ്പോലെ കൊല്ലത്തും കോലത്തുനാട്ടിൽനിന്നും ദത്തെടുത്തിരുന്നുവെങ്കിൽ ഇവരും അവരും ദായാദന്മാരാകാമല്ലോ എന്നാണ്. ശരിതന്നെ, എന്നാൽ അതിനൊരു പ്രമാണം കിട്ടുന്നതുവരെ പറയാവുന്ന കാര്യമാണ് ഇപ്പോൾ തുടങ്ങിയത്.

ഒന്നുകൂടിപ്രായം — 'ജയസിംഹ'വംശം ഇടക്കാലത്ത് ദേശിങ്ങനാട്ടിൽ (കൊല്ലത്തിൽ) കുടികേറിയതാണെന്നും, അതിനു മുമ്പും പിമ്പും കൊവത്തു നാട്ടുകാർ അവിടെയും ഇവിടെയും നാടുവാണിരുന്നവെന്നും, ഇതിനെ ഉദ്ദേശിച്ചാണ് മായാമന്മാരുടെ ചരിത്രവും കിളിപ്പാട്ടും പ്രസ്താവിക്കുന്നതെന്നും പ്രമാണസഹിതം ഒരുത്തൻ വാദിക്കുന്ന പക്ഷം ഈ വഴക്കിനു നിദാനമായി മുൻ കാണിച്ച പ്രമാണത്തിനു ശക്തിയില്ലാതെ പോകുന്നു. എങ്കിലും പരശുരാമൻ പൂർവതീരത്തുനിന്ന് ആദ്യത്തെ വേണാട്ടുരാജാവിനെ കൊണ്ടുവന്നതിനാലും, ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ വംശക്കാർക്ക് മക്കത്തായക്കാരായ പാണ്ഡ്യരാജാക്കന്മാരോടുകൂടി തമ്മിൽ വിവാഹസംബന്ധം ഉണ്ടായിരുന്നതിനാലും ഇവിടത്തെ ആദിവംശക്കാർ മക്കത്തായക്കാരായിട്ടു തന്നെ ഇരിക്കണമെന്നുള്ള നിശ്ചയത്തെ ചലിപ്പിക്കുവാൻ തക്കതായ വഴി കിട്ടീട്ടില്ല.

വേണാട്ടിൽ മരുമക്കത്തായം എപ്പോഴാണ് ആദ്യമായിത്തുടങ്ങിയതു് എന്ന ചോദ്യത്തിന്, ഇപ്പോൾ കാണുന്ന ചരിത്രത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തുകയാണെങ്കിൽ, കൊല്ലവർഷം ൪൫൦-ൽ എന്നു സമാധാനം പറയണം.

ഇപ്രകാരം വേണാട്ടിലെ പൂർവരാജാക്കന്മാർ മക്കത്തായക്കാരാകയും ഈ തമ്പിയുടെ അമ്മവഴി മക്കത്തായത്തിലുൾപ്പെടുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടാവാം തമ്പി രാജ്യാവകാശം ആഗ്രഹിച്ചതു്.

(൨൦) മഹാധംഭകർ — മാടമ്പിമാർ. ഇവർ പതിനാറു വീട്ടുകാരാണെന്നു തമിഴ്പാടലിൽ കാണുന്നു. വീട് എവിടെയാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടില്ല.

(൨൧) സമ്മന്ധിംഭർ — എട്ടുവീട്ടിൽപിള്ളമാർ. ഇവരുടെ എട്ടു വീടുകളുടെയും പേർ എല്ലാ ചരിത്രപുസ്തക

ങ്ങളിലും കാണുന്നുണ്ട്. കൊല്ലവർഷം (൮൭) എണ്ണൂറ്റി ഇരുപത്തിയഞ്ചിനിടയ്ക്കു് ഈ വീട്ടുകാർ ഉത്ഭവിച്ചതായി വിചാരിക്കാൻ ന്യായമുണ്ട്. ക്രമത്തിൽ അതിപ്രബലന്മാരായിത്തീർന്ന ഇവരുടെ അക്രമങ്ങൾ നിമിത്തം വേണാട്ടുരാജാക്കന്മാർക്ക് ഉണ്ടായിട്ടുള്ള ക്ലേശങ്ങളും, അപായങ്ങളും ചില്ലറയല്ല. ഇവരുടെ വംശോച്ഛേദം വരുത്തുവാൻ മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിനു മാത്രമേ സാധിച്ചുള്ളു. ഇവരുടെ മററു ചരിത്രങ്ങൾ മുൻപ്' ഒരിടത്തു ചുരുക്കത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൂടുതൽ വിവരം ചരിത്രങ്ങളിലും കാണാം.

മക്ഷികബകൻ, കക്ഷിതുണ്ഡകൻ, നതനാസികൻ, പ്രകടൻ, വികടൻ, ഉത്കടൻ, കാരവീരൻ, സുശ്രീ, കാട്ടാളേശൻ മുതൽപേർ തമ്പിമാരുടെ സഹായന്മാരാണ്. കൂടുതൽ വിവരം ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്ന് അറിവാൻ വഴി കാണുന്നില്ല.

(൮൮) സംഹൃഷ്ണൈലോരൻ—കൊല്ലംരാജാവ്.

(൮൯) പ്രസ്തുതൻ—കൊല്ലം രാജാവിൻെറ മൂന്നാമത്തെ മകൻ. മഹാശൂരനായിരുന്ന ഇവൻ ഡിലനയാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടു

(൯൦) ധൃഷ്ടൻ, പുഷ്ടൻ എന്നിവർ കൊല്ലംരാജാവിൻെറ മരുമക്കൾ. മാർത്താണ്ഡവർമ്മാവിൻെറ കയ്യിലകപ്പെട്ടു് യമപുരി പുക്കു.

(൯൧) പെരുമ്പള്ളിയൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ ആയുധാചാര്യൻ. ഇദ്ദേഹം മഹാരഥനായിരുന്നു. സംഹൃഷ്ണൈലോരൻ മരിച്ചുവെന്ന മിത്ഥ്യാപ്രവാദം പരക്കയാൽ യോഗാഗ്നിയാൽ ഇദ്ദേഹം തന്നെത്താനെ ദേഹം ദഹിപ്പിച്ചതല്ലാതെ മററാർക്കും ഈ മഹായോഗിയെ കൊല്ലാൻ

സാധിച്ചിട്ടില്ല. ഭാരതം വായിച്ചിട്ടുള്ളവർ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്ഥിതി മനസ്സിലാക്കിയാൽ ഈ വീരൻ ദ്രോണാചാര്യനോ, അതോ ഭീഷ്മനോ എന്നു ഭ്രമിക്കും.

(൪൬) പൌരസ്ത്യൻ—ഇദ്ദേഹം കൊല്ലംരാജാവിന്റെ പക്ഷത്തിൽ ചേർന്നിരുന്ന ഒരു സാമന്തനാണ്. മാർഝമൂർഝാവിനെ ഒളിയമ്പുകൊണ്ടു കൊന്നതും, ഢിലനയുടെ ആഗ്നേയാസ്ത്രത്തിനു ലക്ഷ്യമായതും ഇദ്ദേഹമാണ്.

(൪൭)—വിഭേദിതുംഗൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മന്ത്രീന്ദ്രൻ. ഇവനെ ഭിക്ഷുകൻ കൊന്നു.

(൪൮) മന്ത്രവിക്രുഷ്ടകൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ ആലോചനസഭയിലുൾപ്പെട്ട സാമാജികൻ മാർഝമൂർഝാവിനാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടു. ഭക്ഷിതൃണൻ, മന്ത്രബന്ധൻ എന്നിവരുടെ പ്രവൃത്തിയും, ഗതിയും മന്ത്രവിക്രുഷ്ടകനുള്ളതുപോലെ തന്നെ.

(൪൯) കംഭീകരാളൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ സേനാനായകൻ. ചിലപ്പോൾ മന്ത്രസഭയിലും ഇവൻ സാമാജികനായിട്ടുണ്ട്. രണ്ടാംകാണ്ഡം ൧൭-ാമദ്ധ്യായത്തിൽ നിന്ന് ഇദ്ദേഹം സംഘട്ടഘോരന്റെ അനുജനായിരിക്കാമെന്നും തോന്നുന്നു. മല്ലയുദ്ധത്തിൽ മഹാസമർത്ഥൻ. മല്ലമല്ലകൻ ഇവനെ ചവിട്ടി കഴുത്തു തിരിക്കുന്നു.

(൫൦) അഭ്രവഷ്ണൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മറ്റൊരു സേനാനിയും മന്ത്രിയുമായിരുന്ന് വലിയ പരാക്രമങ്ങൾ കാണിച്ചു. ഇവനെ 'ഗത്തൻ' എന്നു മുൻപ്രസ്താവിച്ച വീരൻ കൊന്നു.

(൩൧) അഗ്രമീകാക്ഷൻ—ഇവനും മുൻ പറഞ്ഞവരിൽ ഒരു വീരൻ. വൈഷ്ണോരാധികനാൽ കല്ലു കൊണ്ടു തല്ലി കൊല്ലപ്പെട്ടു.

(൩൨) ഭാനുപ്രഭാസ്ഥൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ പടനായകന്മാരിൽ ഒരുവൻ. മല്ലമല്ലുകൻ ഇവനെ യമപുരിക്കയച്ചു.

(൩൩) ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ—ഇവൻ കൊല്ലംരാജാവിന്റെ ഒരു ബന്ധുവും, എല്ലാ യുദ്ധദിവസങ്ങളിലും സേനാനായകത്വം വഹിച്ചും എല്ലാ മന്ത്രാലോചനകളിലും സജീവനായിരുന്നും കൊല്ലംരാജാവിന്റെ കാര്യങ്ങൾ നടത്തിപ്പോന്നവനുമാകുന്നു. പരിണാമത്തിൽ ആ യുദ്ധത്തിൽതന്നെ തന്റെ ശരീരത്തെ എതിർപടകൾക്കു ബലി കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു.

കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മററു മക്കളുടെ പേരു് ഇതിൽ വ്യക്തമാകുന്നില്ല. ഇവർ ഈ യുദ്ധത്തിൽ ഒട്ടങ്ങിട്ടുമുണ്ടു്.

(൩൪) അദ്രിപ്രകമ്പിതം—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മൂന്നാമത്തെ മകനായ പ്രസ്തുതന്റെ ആന. ഇതു് യുദ്ധത്തിൽ നല്ല സാമർത്ഥ്യം കാണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. മിത്രഗംഭീരനെ വട്ടത്തിലാക്കിയതു് ഈ ആനയാണു്. ഇതു ഢിലനയുടെ ആഗ്നേയാസ്ത്രജ്വാലയിൽ തന്റെ ശരീരത്തെ ഹോമിച്ചു് യജമാനനിലുള്ള ആനൃണ്യം നേടി.

(൩൫) സംശപ്തകന്മാർ—ചരിത്രപ്രകാരം കൊല്ലം രാജാവിനു് ഡച്ചുകാർ സഹായിച്ചതായി അറിയുന്നുണ്ടല്ലോ. അവരായിരിക്കാം ഇവർ. ഇവരുടെ പരാക്രമങ്ങളെ ഓർത്തു് കവി ഇവർക്കു സംശപ്തകന്മാർ എന്ന പേരു് കൊടുത്തതായിരിക്കണം. ഒരവസരത്തിൽ മണക്കാട്ടു ചട്ട

വീരന്മാരുടേയും, ആശാന്മാരുടേയും തല്ലുകൊണ്ടും, മറ്റൊരവസരത്തിൽ ഡിലനായുടെ ആഗ്നേയാസ്ത്രം ഏറ്റും ഇവരിൽ രണ്ടുമൂവായിരത്തിലധികം ആളുകൾ ഒടുങ്ങി.

(൧) ആസ്തികചൈത്രീയം — പരശുരാമക്ഷേത്രമായ കേരളം.

(൨) ഗൌരീതീർത്ഥം — കന്യാകുമാരി.

(൩) പവിത്രീകൃതേന്ദ്രം — ശുചീന്ദ്രം.

മെരങ്ങൾ. (൪) നാഗക്ഷേത്രം — നാഗർകോവിൽ.

(൫) പൌലസ്ത്യസദേശം — ശുചീന്ദ്രത്തിനടുത്തുള്ള സ്ഥലം.

(൬) ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യം — ഇരണിയൽ

(൭) കമലനാഭപുരം — പത്മനാഭപുരം.

(൮) ശാർദ്ദൂലപ്രതി — പുലിയിക്കുറിച്ചി.

(൯) കല്യാണഗിരി — വേളിമല.

(൧൦) ശിഖണ്ഡിതാണ്ഡവാദ്രി — മയിലാടിമല.

(൧൧) ഹരിദ്രാചലം — ഇരണിയലിൽനിന്നു വടക്കോട്ടു കാണുന്ന മല.

(൧൨) മദ്ധ്യാടവി — ഹരിദ്രാചലത്തുനിന്നു തെക്കോട്ടു കാണുന്ന കാട്. ഇതു് 'ഇടയ്ക്കോട'യിരിക്കാം. ഇവിടെയും ഹരിദ്രാചലത്തിലുമായി മഹാരാജാവിനു് വിദ്യാഭ്യാസവും, കായികാഭ്യാസാദിയും, തിരുമാടമ്പും നടന്നു. അഞ്ചുമുതൽ ഒൻപതു വയസ്സുവരെ ഈ ദിക്കുകളിൽ മഹാരാജാവു് താമസിച്ചിരുന്നു.

(൧൩) സംഗീത്രം — തോമകന്മാർ വന്നിറങ്ങിയ സ്ഥലം. ഇതു കുളച്ചലാണെന്നു ചിലരും, മുട്ടമാണെന്നു മററു ചിലരും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

(൧൩) മംഗലസസ്യശ്രമി—ഇതു രോമകന്മാർ ബിംബങ്ങൾ തല്ലിത്തകർക്കുക മുതലായ അക്രമങ്ങൾ നടത്തിയ സ്ഥലങ്ങളിൽ ഒന്നാണു്. ഇവിടെ ഒരു മഹാദേവർക്ഷേത്രമുണ്ടെന്നു പറയുന്നു. ഇതു തിരുവിതാംകോടാണെന്നു ചിലർ വിചാരിക്കുന്നു.

(൧൪) വൈസാരിണകുലം—മംഗലസസ്യത്തിന്റെ അടുത്തുള്ള സ്ഥലം. ഇവിടേയും ശിവക്ഷേത്രമുണ്ടെന്നറിയുന്നു. അവയവാത്ഥം നോക്കുമ്പോൾ മീൻചിറ (മിഞ്ചിറ) ആയിരിക്കാമെന്നു തോന്നുന്നു. രോമകന്മാരുടെ ബിംബംതൈപ്പു് ഇവിടേയും ഉണ്ടായിരുന്നു.

(൧൫) ശ്രീഫണിശയനമെന്നകേന്ദ്രാനീവൃത്—തിരുവനന്തപുരം.

(൧൬) വേണാട്ടു്—തിരുവിതാംകൂർ.

(൧൭) വൽക്കലക്ഷേത്രം—വക്കല.

(൧൮) പാരകം—പറവൂർ.

(൧൯) ഹാർദ്ദകൌളം—കൊല്ലം. ഈ ദേശത്തിനു 'കോളംബപുരം' എന്നാണു പണ്ടുള്ള പേരു്. ഹാർദ്ദകൌളം എന്ന പേർ എങ്ങിനെ സിദ്ധിച്ചു എന്നറിയുന്നില്ല.

(൨൦) മഹാബലികുലം — മാവേലിക്കര.

(൨൧) ത്രിശിലാവിഹാരം—തിരുച്ചിനാപ്പള്ളി.

(൨൨) ജനസ്ഥാനം—മഹാമത്തു് താമസിച്ചിരുന്ന സ്ഥലം. ഇതു ബാംബയിലുൾപ്പെട്ടതാണു്.

ഇപ്രകാരം ഈ കിളിപ്പാട്ടിനെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി ഇതിലുള്ള വീരന്മാരേയും ദേശങ്ങളേയും പുരുക്കിപ്പറഞ്ഞു. ചരിത്രജ്ഞാനത്തോടുകൂടി ഉപഹാപോഹകൌശല്യം സമ്പാദിച്ചുവർ നാമംകൊണ്ടും പ്രവൃത്തികൾ

കൊണ്ടും മററും അതാതു വീരന്മാരേയും ദേശങ്ങളേയും ഉദ്ദേശിച്ചു തരംതിരിച്ചറിവാനും വിശേഷസംഗതികൾ ക്രോഡീകരിക്കാനും ഒരു വഴി കാണിച്ചുവെന്നല്ലാതെ, നിശ്ചയപ്പെടുത്തി ഇത്രയും പറഞ്ഞതായോ, ഇതിലധികം ഒന്നും ഇതിലില്ലെന്നോ ആരും തെററിദ്ധരിക്കരുതു്. കവി ഈ പേരുകളെ നേരെ പറയാത്തതു് അന്നു രാജാപകാരികളായിരുന്നവരുടെ കുടുംബങ്ങൾ ഇന്നൊണ്ടെങ്കിൽ അവരിൽ നമുക്കു ദ്വേഷബുദ്ധി തോന്നാതിരിക്കണം എന്നായിരിക്കും.

ഇനി ഈ ഗ്രന്ഥത്തേയും കവിയേയും കുറിച്ചും സ്വല്പം ചിന്തിച്ചിട്ടു് പ്രസ്താവനയെ ഉപസംഹരിക്കാമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു.

ഗ്രന്ഥസ്വരൂപം.

ഈ ഗ്രന്ഥത്തിനു് ''ശ്രീമാർത്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം'' എന്ന പേരു് ഒന്നാംകാണ്ഡം പതിനഞ്ചാമദ്ധ്യായത്തിന്റെ അവസാനവാക്യത്തിൽനിന്നു മനസ്സിലാകുന്നു. ഇതിന്റെ പോക്കു് ആലോചിച്ചു നോക്കിയാൽ ഇതിൽ പല കാണ്ഡങ്ങളും ഓരോ കാണ്ഡത്തിലും പല അദ്ധ്യായങ്ങളുമുണ്ടായിരിക്കണമെന്നൂഹിക്കാം. ആദ്യത്തെ കാണ്ഡത്തിനു ''കാകപക്ഷീയം'' എന്ന പേരു കൊടുത്തിരിക്കുന്നു. അപ്രകാരം രണ്ടാംകാണ്ഡത്തിനും ഒരു പേരു കൊടുത്തുകാണും. ആ ഭാഗം ഇപ്പോൾ കിട്ടാഴികയാൽ അതു് ഇന്നതാണെന്നറിയുന്നില്ല. 'കാകപക്ഷീയം' എന്ന പദത്തിനു് 'കാകപക്ഷനെ (ബാലനെ) കുറിച്ചുള്ളതു്' എന്നർത്ഥമാകയാൽ ഇതു മഹാരാജാവിന്റെ ബാല്യചരിത്രമാണെന്നു നിർണ്ണയിക്കാം. ഇതിലുംതന്നെ ഒന്നാം അദ്ധ്യായം ആരംഭത്തിൽ സ്വല്പവും, മൂന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ കാൽ

ഭാഗത്തിന്റെ മേൽ അഞ്ചാമദ്ധ്യായം അവസാനംവരെയും കിട്ടീട്ടില്ല. അപ്രകാരം രണ്ടാം കാണ്ഡത്തിലും ആറാം അദ്ധ്യായത്തിൽ സ്വല്പവും ഏഴാമദ്ധ്യായം പകുതിക്കു മേൽ എട്ടാം അദ്ധ്യായം ആദ്യാംശംവരെയും മാതൃകയിൽ പത്രങ്ങൾ ലുപ്തങ്ങളായിരിക്കുന്നു. കിട്ടിയ പത്രങ്ങളിൽതന്നെയും ഒന്നാം കാണ്ഡത്തിൽ പതിനൊന്നും പന്ത്രണ്ടും അദ്ധ്യായങ്ങളിലും രണ്ടാം കാണ്ഡത്തിൽ പതിനഞ്ചും പതിനാറും അദ്ധ്യായങ്ങളിലും ഇടയ്ക്കിടെ എഴുതാതെ വിട്ടുപോയിട്ടുണ്ടു്. പതിനാറാമദ്ധ്യായത്തിൽ കൊല്ലംയുദ്ധം അവസാനിക്കുന്നു. അനന്തരകർത്തവ്യത്തെക്കുറിക്കുന്ന പതിനേഴാം അദ്ധ്യായത്തിൽ സ്വല്പം കഴിഞ്ഞതാൽ കിട്ടിയ ഭാഗം അവസാനിച്ചു. ഈ കാണ്ഡത്തിൽ ഇടയ്ക്കു വിട്ടുപോയതായി പ്രസ്താവിച്ച കഥാംശം ഇന്നതാണെന്നു സൂക്ഷ്മമായി മനസ്സിലാക്കാൻ തരപ്പെട്ടില്ലെങ്കിലും പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ കൊല്ലംരാജാവായ സംഘണ്ണഘോരൻ മന്ത്രിമാരോടു പറയുന്നു —

"ആയിരംപേർപോയ് പതിച്ചുകൊന്നീടുവാൻ
ആയോധനേ യവൻ കൊന്നാനവർകളെ
ആർപ്പെട്ടബന്ധകർ തന്നുടെ സ്വത്തവും
കീഴ്പെട്ടുപോയിതവന്നു ഫലിച്ചീല
മജ്ജകന്മാരുമവനരികിൽച്ചെന്നു
ലജ്ജകന്മാരായ് വിലങ്ങിൽ കിടക്കുന്നു."

ഈ വാക്യത്തിൽനിന്നു സ്ഥൂലമായി ആ അംശം സങ്കല്പിച്ചുകൊള്ളുവാൻ വഴി കാണുന്നുണ്ടു്. ഒന്നാംകാണ്ഡത്തിൽ ലുപ്തങ്ങളായ അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ മഹാരാജാവിന്റെ ജനനവും അംശാവതാരങ്ങളുടെ വിവരവും പപ്പുതമ്പി മുതൽപേരുടെ സ്ഥിതിയും കുറിക്കുന്നതായിരി

ക്കണം. ആദ്യന്തം കണക്കു കൂട്ടിയാലും കിട്ടിയ ഭാഗം എത്രയോ ചുരുങ്ങിയ ഒരംശം മാത്രമേ ആകുന്നുള്ളു. മാതൃകയിൽ ഇടയ്ക്കു് എഴുതാതെ വിട്ട ഭാഗങ്ങളിൽ ഒന്നു രണ്ടു സാരാംശങ്ങൾ നഷ്ടമായിട്ടുണ്ടു്. അവയിൽ പ്രധാനം ഒന്നാം കാണ്ഡം പതിമൂന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ "സോദരീ കാമിക്കയാൽ" എന്ന വാക്കിന്റെ മൂന്നാം ഒരർദ്ധം കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നമുള്ള ഭാഗമാണു്. ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ശരീരം ഇങ്ങനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും അപൂർവ്വതകൊണ്ടു കിട്ടിയ ഭാഗം എല്ലാപേക്ഷം ലോഭനീയമായിരിക്കുമെന്നുള്ളതിൽ പക്ഷാന്തരം കാണുകയില്ല.

യുഗാന്തരങ്ങളിൽ നടന്ന കഥകളെ മഹർഷിമാർ പുരാണേതിഹാസരൂപേണ കെട്ടിച്ചമച്ചതുപോലെ മഹാരാജാവിന്റെ അമാനുഷപ്രവൃത്തികളെ ഓർത്തു് അവിടുന്നും അവതാരപുരുഷനാണെന്നു തോന്നിയതിനാൽ കവി അവിടത്തെ ചരിത്രത്തെ ഈ മാഹാത്മ്യരൂപേണ രചിച്ചതായിരിക്കണം. ഒന്നാം കാണ്ഡം ഒന്നാം അദ്ധ്യായം വായിച്ചുനോക്കിയാൽ വിപ്രർ ദാരിദ്ര്യം വർദ്ധിച്ചതിനാൽ യാഗാദികൾ നടത്തുന്നില്ലെന്നും, അതുകൊണ്ടു തങ്ങൾക്കു വിശപ്പും ദാഹവും അസഹ്യമായിട്ടുണ്ടായതിനെ മാറ്റുന്നതിനും ദുഷ്ടനിഗ്രഹത്തിനും അവതാരം വേണമെന്നും ദേവന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതായിക്കാണാം. ദാരിദ്ര്യം നശിക്കണമെങ്കിൽ നാട്ടിൽ ആവശ്യമുള്ള മഴയും അതുനിമിത്തം ധാന്യസമൃദ്ധിയും ഉണ്ടാകണം. ഇതു സാധിക്കുന്നതിനു സൂര്യപ്രസാദം തന്നെ വേണം. അതിനാലായിരിക്കാം ഈ കവി മഹാരാജാവിനെ സൂര്യാംശമായി സങ്കല്പിച്ചതു്. അഥവാ വേറെയും പുരാണപ്രമാണം കിട്ടിയിട്ടുണ്ടോ എന്നും നിശ്ചയമില്ല.

കഥയുടെ ഘടനയ്ക്കു തോളു് ഭാഗവതവും മഹാഭാരതവും രാമായണവും ഇടകലർന്നിട്ടുള്ളതാണെന്നൂഹിക്കുന്നതിനു് ഓരോ ലക്ഷ്യങ്ങൾ കാണിക്കാം. നാരദാംശജനായ ഒരു വിപ്രന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം വേണാടേഹന് ബാലനായ മഹാരാജാവിങ്കൽ വൈരം ഉണ്ടായതും, ആ ബാലനെ ഗൂഢമായി അന്യസ്ഥലത്തു കൊണ്ടുപോന്നു പുലർത്തിയതും, വേണാടേഹൻ അദ്ദേഹത്തിനെ കൊല്ലുന്നതിനു മഹാഡംഭപ്രഭൃതികളെക്കൊണ്ടു് അന്വേഷിപ്പിക്കുന്നതും മറ്റും ഭാഗവതം ദശമസ്കന്ധത്തിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ബാലചരിത്രത്തെ അനുകരിക്കുന്നു.

കഥാഘടന.

കൊല്ലംയുദ്ധത്തിനു് മഹാരാജാവ് കന്നേറ്റി കൂടാരം അടിച്ചു താമസിക്കുമ്പോൾ രാത്രിയിൽ ഖനകന്മാർ എടുത്തു കൊണ്ടുപോയ മിത്രഗംഭീരൻ കൊല്ലത്തു വച്ചു് തന്നെ ഹിംസിക്കാൻ ഒരുങ്ങുന്ന ഭടന്മാരെ സ്വയം പിടിച്ചു അടിച്ചുകൊല്ലുകയും തീവയ്ക്കുകയും മറ്റും ചെയ്യുന്നതും, ബന്ധനത്തിൽ നിന്നു വിട്ടയച്ച [illegible] മാളികപ്പുറത്തു വച്ചു [illegible] മഹാരാജാവിന്റെ ഗുണഗണങ്ങളേയും പടത്തലവന്മാരേയും പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കുന്നതും, ഗുണദോഷിച്ച ക്ഷേമകൻ കൊല്ലംരാജാവിനാൽ ആട്ടിപ്പുറത്താക്കപ്പെട്ടിട്ടു് മഹാരാജാവിനെ ശരണംപ്രാപിക്കുന്നതും, അവിടുന്നു അദ്ദേഹത്തിന് അഭയം നൽകുന്നതും മറ്റും രാമായണത്തിലെ സുന്ദരകാണ്ഡത്തേയും യുദ്ധകാണ്ഡാരംഭത്തേയും അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നു.

പരശ്ശുല്യന്റെ വ്യൂഹരചന, യോദ്ധാവിനെ യുദ്ധക്കളത്തിൽ നിന്നു മാറ്റുന്നതു്, ബാലനായ മാർത്താണ്ഡവർമ്മാവു്

വ്യൂഹം ഭേദിച്ച് അകത്തു കടന്നതു്, പത്തു മഹാരഥ ന്മാർ ചുററിനിന്നു് അവനെ കൊന്നതു്, അടുത്ത ദിവസം അസ്തമിക്കം മുമ്പു് മാർഗ്ഗെശൂർഗ്ഗൊവിന്റെ മരണത്തിനു മുഖ്യകാരണമായ പെരഷ്യനെ കൊല്ലുന്നതാണെന്നു മഹാരാ ജാവു പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നതു്, ഒരു വലിയ നിലവറയിൽ ഇരുത്തി പെരഷ്യനെ ശത്രുക്കൾ രക്ഷിക്കുന്നതു്, അടുത്ത ദിവസം ആറു നാഴികപ്പകലിൻ സ്വല്പനേരം സൂൎയ്യ ബിംബം മറഞ്ഞതു്, ആ തരം നോക്കി ഡിലനാ അവ നെ കൊല്ലുന്നതു് മുതലായ ഭാഗം ഭാരതത്തിലെ ജയദ്രഥ വധത്തെയും, സംഘശ്ശെലൊരൻ ചത്തുവെന്ന മിത്ഥ്യാപ്ര വാദം കേട്ടതിനാൽ ആയുധാചാൎയ്യനായ പെരഷ്യപ്പൂൻ അമ്പും വില്ലും ദൂരത്തെറിഞ്ഞു് യോഗാഗ്നിയിൽ തന്റെ ദേ ഹത്തെ ദഹിപ്പിച്ചതു് ദ്രോണവധത്തെയും, ഡിലനായുടെ ആഗ്നേയാസ്ത്രപ്രയോഗത്താൽ 'പ്രസ്ഥൻ' ചാകുന്നതിനെ വൎണ്ണിക്കുന്ന രീതി ഭഗദത്തവധത്തെയും ഓൎമ്മിപ്പിക്കുന്നു.

ഇപ്രകാരം ഓരോ അംശങ്ങളേയും പുരാണേതി ഹാസങ്ങൾ വായിച്ചിട്ടുള്ള സംസ്കാരത്തോടുകൂടി നോക്കി യാൽ ഇനിയും ഈ വകയ്ക്കു ലക്ഷ്യങ്ങളായി പല കഥാം ശങ്ങളേയും ഇവിടെ ഉദാഹരിക്കാവുന്നതാണു്. മഹാന ഭാവനായ മാൎത്താണ്ഡവൎമ്മമഹാരാജാവിന്റെ സ്ഥിതി ക്കു് ഇവയിലൊന്നിലുംതന്നെ വലിയ അസംഭാവ്യത തോന്നാത്തതിനാൽ ഈ ഭാഗങ്ങൾ കേവലം കാല്പനിക ങ്ങളാണെന്നു തള്ളുവാൻ പാടില്ലെന്നാണു് എന്റെ അഭി പ്രായം.

വൃത്തം: ഒന്നാംകാണ്ഡമായ 'കാകപക്ഷീയ'ത്തിൽ കിളിപ്പാ ട്ടിലുൾപ്പെട്ട 'കേകാ' എന്ന ഭാഷാവൃത്തവും, രണ്ടാം കാണ്ഡത്തിൽ 'കാകളി' എന്ന വൃത്തവു മായിക്കാണുന്നു.

"മൂന്നും രണ്ടും രണ്ടു മൂന്നും രണ്ടും രണ്ടെന്നെഴുത്തുകൾ
പതിന്നാലിന്നാറു ഗണം പാദം രണ്ടിലുമൊന്നുപോൽ
ഗുരുവൊന്നെങ്കിലും വേണം മാറാതോരോ ഗണത്തിലും
നടുക്കു യതി പാദാദിപ്പൊരുത്തമിതു കേകയാം"

(വൃത്തമഞ്ജരി പേജ് ൪൭)

എന്നു കേകാലക്ഷണം. ഓരോപാദത്തിലും ൩, ൨, ൨, ൩, ൨, ൨, എന്ന ക്രമത്തിൽ അക്ഷരങ്ങളെ ചേർത്ത ആറു ഗണങ്ങൾക്കു പതിന്നാലു് അക്ഷരം ഒരു പാദത്തിൽ വേണം. ഓരോ ഗണത്തിലും ഒരു ഗുരുവെങ്കിലും ഇരിക്കണം. പാദങ്ങൾക്കു മദ്ധ്യ (൩-ാമത്തെ ഗണത്തിൽ) യതി വേണം. ഒന്നാംപാദം ഗുർവക്ഷരംകൊണ്ടു തുടങ്ങിയാൽ രണ്ടാം പാദവും അതുപോലെതന്നെ തുടങ്ങണം. ലഘുകൊണ്ടായാൽ രണ്ടാമത്തേതും ലഘുവിൽ തുടങ്ങണം. ഈ ലക്ഷണം ഒത്താൽ 'കേകാ' എന്ന വൃത്തമായി.

"മാത്രയഞ്ചക്ഷരം മൂന്നിൽ വരുന്നോരു ഗണങ്ങളെ
എട്ടുചേർത്തുള്ളീരടിക്കു ചൊല്ലാം കാകളിയെന്ന പേർ"

(വൃത്തമഞ്ജരി പേജ് ൭൦.)

എന്നു കാകളിലക്ഷണം. അഞ്ചു മാത്ര കിട്ടത്തക്കവിധം മൂന്നക്ഷരം ചേർത്തതു് ഒരു ഗണം. ഇങ്ങനെയുള്ള നാലു ഗണം കൂടിയതു് ഒരു പാദം. അതുപോലെതന്നെ രണ്ടാം പാദവും. അപ്പോൾ ഒരു പാദത്തിൽ പന്ത്രണ്ടക്ഷരം വേണമെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. ഇതിനു് 'കാകളി' എന്നു പേർ. ഈ കണക്കിനു് ഗുരുലഘുക്കളിൽ എവിടെയെങ്കിലും കൂടുതൽകുറവു തോന്നിയാൽ ലഘു ഗുരുവാക്കി വായിക്കണം. ഗുരുവിനെ ലഘുവാക്കുന്നതു് അപൂർവമാണു്.

കവി ഇന്നാരാണെന്നു വ്യക്തമായില്ല. എന്നാൽ 'ലക്ഷധർമ്മിഷ്ഠസ്വാമി' എന്നു മഹാരാജാവിന്റെ മാഗി

നയൻ പേർ കൊടുത്തിരിക്കയാൽ അവിടുത്തെ ആശ്രിതനായിരിക്കാൻ ന്യായമുണ്ടു്. കുഞ്ചൻ നമ്പ്യാർ, ഉണ്ണായിവാര്യർ മുതലായ ഭാഷാകവികൾ ഈ തിരുമനസ്സിലെ കാലത്തു് ജീവിച്ചിരുന്നതായി ചരിത്രങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ടല്ലോ. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ ൯൧൦-ാ മേൽ ൯൩൦-ന്നിടക്കുമായ സമയത്തെ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതസമയമായി ഗണിക്കാം. ഭാഷാരീതിയെ നോക്കിയാലും നൂറാണ്ടിനു ഇപ്പുറമല്ലെന്നു തോന്നിക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നു മാത്രമല്ല, മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവു് കാണിച്ചിരിക്കുന്ന പരാക്രമങ്ങളും പ്രവൃത്തികളും ലോപിച്ചുതുടങ്ങുന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ ഈ കവിത എഴുതിയിരിക്കണം. അങ്ങിനെ അല്ലെങ്കിൽ ഈ വിധം പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കണ്ടതുപോലെ തന്മയത്വം വരുത്തുന്ന മട്ടിൽ അതാതു ഭാഗങ്ങളെ വിവരിക്കുവാനും, 'കക്ഷിതുണ്ഡകൻ', 'ഛിന്നനാസികൻ', 'വിളറീകാക്ഷൻ' എന്നും മറ്റും പാത്രങ്ങൾക്കു ഗുണനിമിത്തമായും, ക്രിയാനിമിത്തമായും പേരുകൾ കല്പിക്കുവാനും സാധിക്കുന്നതല്ല.

കവിയും കവിതയും.

പ്രത്യക്ഷമായിക്കണ്ടാലും പോരാ, കേട്ടാലും പോരാ. നമ്മുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ മിന്നാമിനുങ്ങിനെപ്പോലെ തോന്നുന്ന നക്ഷത്രങ്ങൾ ഗണിതശാസ്ത്രജ്ഞന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ മഹാലോകങ്ങളായിട്ടാണു കാണുന്നതു്. സമുദ്രത്തിൽ തിരമാല പൊങ്ങിവരുന്നതു് നാമും കാണുന്നു, ഒരു ശാസ്ത്രജ്ഞനും കാണുന്നു. ആനന്ദം ഇരുകൂട്ടർക്കും തുല്യമാണു്. എങ്കിലും രണ്ടും രണ്ടു തരത്തിലാണല്ലോ. ചിലപ്പോൾ പ്രകൃതിവിലാസങ്ങളെക്കണ്ടു് നാം പേടിക്കുന്നു. പ്രകൃതിശാസ്ത്രജ്ഞൻ മുൻകൂട്ടി നിശ്ചയിച്ചിരുന്ന അവയെ പ്രത്യ

ക്ഷത്തിൽ കാണുമ്പോഴും സന്തോഷിക്കുന്നു. നോക്കുക, ജ്ഞാനത്തിൽ എത്ര വ്യത്യാസം വന്നുപോകുന്നു? അതുകൊണ്ടു് ഒന്നിനെ കാണുകയോ കേൾക്കുകയോ ചെയ്താൽ അതിനെ വിവേചിച്ചറിയുന്നതിന് അതാതു ശാസ്ത്രം അഭ്യസിക്കണം. അവന്റെ അഭിപ്രായത്തിനാണ് വില കൂടുന്നതു്. ഇങ്ങനെ നോക്കിയാൽ ഈ കവിക്കു യുദ്ധം, ഗണിതം മുതലായ ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പാണ്ഡിത്യവുമുണ്ടെന്നു നിശ്ചയിക്കാം. ഈ സംഗതി— മഹാരാജാവു് ബാല്യകാലത്തിൽ അഭ്യസിച്ച വിദ്യകൾ, ഡിലനാ ഭടന്മാരെ ആഗ്നേയാസ്ത്രപ്രയോഗങ്ങൾ പഠിപ്പിച്ചതു്, മധുരയിൽവെച്ചു് മഹാരാജാവു കാണിച്ച വിദ്യാകൌശലങ്ങൾ, പനകന്മാർ രണ്ടു നാഴിക അകലെ നിന്നു് കണ്ണിന്റെ മുകളിൽ കെട്ടിയിരുന്ന കൂടാരത്തിന്റെ ദൂരവും മദ്ധ്യവും കണ്ടുപിടിച്ച വഴി, ഖഡ്ഗപ്രഹർത്താവു് കാട്ടിയ മിടുക്കു്, വ്യൂഹരചന, മന്ത്രശാസ്ത്രാനുസൃതമായ പ്രത്യസ്ത്രവചരണോപായം, പൌഷ്കല്യന്റെ യോഗാഭ്യാസം മുതലായ ഭാഗങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നതിൽനിന്നു വ്യക്തമാകും. കൂടാതെ ഒന്നാംകാണ്ഡം ഒന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ സ്തുതി എന്ന വ്യാജത്താൽ സൂര്യന്റെ സ്വരൂപാദിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പക്കൽ നിന്നു ലോകത്തിനു കിട്ടുന്ന ഗുണങ്ങളും വിവരിക്കുന്നതു് അശാസ്ത്രജ്ഞനെ സാധിക്കുന്നതാണോ?

ശാസ്ത്രജ്ഞനായാലും പോരാ, നല്ല സഹൃദയനായിരിക്കണം. സഹൃദയനായാലും ഉള്ളിൽ തിങ്ങിപ്പൊങ്ങുന്ന രസങ്ങളെ മററൊരു സഹൃദയന്റെ ഹൃദയകുഹരത്തിൽ നിറയ്ക്കുവാൻ അവനു വശ്യവാക്ത്വം വേണം. അതുകൊണ്ടും മതിയായില്ല; പ്രണാളികാസ്ഥാനത്തിൽ വാക്കിനു് പ്രസാദം, മാധുര്യം, ഓജസ്സ് എന്ന ഗുണങ്ങളും,

കല്പനകളിൽ ക്ലേശലേശാസംസ്പൃഷ്ടവും, പുതുമയും, വൈചിത്ര്യവും, അനാഘ്രാതസരണവും അവശ്യം ഉണ്ടായിരിക്കണം. എല്ലാററിനും പുറമെ വിഷയക്രമീകരണശക്തിയും വേണം. ഇവയൊക്കെ വേണ്ടതുപോലെ യോജിച്ചാൽ പരഹൃദയാവർജ്ജനം സിദ്ധമായി. ഈവക ഗുണങ്ങൾ പ്രകൃതകവിക്ക് സ്വതസ്സിദ്ധമായിട്ടുണ്ട്. ഇവയിൽ ചിലതിന് കിട്ടിയ ഭാഗങ്ങളിൽനിന്ന് ഉദാഹരിക്കാം—

(൧) ഒരു ഗജയുദ്ധം—

“എന്നതു കണ്ടൊരു മിത്രഗാംഭീര്യവാൻ
ചെന്നു ചെറുത്താൻ ഗജാധിപതിസ്ഥലം പ്രളം.
മിത്രഗംഭീരനെക്കുത്തിനാനാനയും
മിത്രഗാംഭീര്യനൊഴിഞ്ഞടിച്ചീടിനാൻ.
തൊട്ടിതു തുമ്പിക്കൈകൊണ്ടു പിടിപ്പാനായ്
തട്ടിക്കളഞ്ഞിട്ടു മാറത്തു താഡിച്ചാൻ.
പെട്ടെന്നു വാലിൽപ്പിടിച്ചിതു മിത്രഗൻ
വട്ടത്തിൽ നിന്നു ചുഴന്നു കരീന്ദ്രനും.
ഏറിന കോപാലുഴറി കരിവരൻ
മാറിനാൻ ദ്രുതം മിത്രഗംഭീരനും.
കാററിക്കാൽ വേഗമോടോടിയടുത്തിട്ടു
ഉത്താരമായാന പാഞ്ഞിതു മിത്രവീരനെ.
അപ്പോഴവനിയിൽ വീണുപോയീ ബലാൽ
കെല്പോടു കോപിച്ചു കുത്തിനാനാനയും.
തെറെറാന്നതാകയാൽ ഭൂമിയിലേററിതു
ചോരമേയേററീല മിത്രപ്രവീരനിൽ.

....

....

കൊമ്പനാമാനയ്ക്കു കോപം പൊറായ്കയാൽ
പിൻപോട്ടു വാങ്ങിനിന്നിട്ടാശു കുത്തുന്നിതു.
കുത്തുന്നകുത്തുകളൊക്കെ വിഫലത്തെന്നി
കണ്ടാനന്നേരം കണ്ണിമെക്കില്ല മിത്രാധിപ.
പിന്നെയും പിന്നെയും മിത്രപ്രവീരനാം
ഖിന്നനാമാനയും യുദ്ധം തുടർന്നപ്പോൾ
കുത്തു കൊള്ളാഞ്ഞതു കോപിച്ചഹോ കണ്ഠീരവൻ
എത്തിപ്പിടിച്ചു മേല്പെട്ടെറിഞ്ഞീടിനാൻ
കൊമ്പിൻമുനകളിൽ വീഴണമെന്നോർത്തു
കൊമ്പുമുയർത്തിയിട്ടാശു നിൽക്കുംവിധൌ
....
....
വിശ്രുതം പൂമഴ പെയ്തിതു ദേവകൾ''

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൩.)

(൨) രണ്ടു മല്ലന്മാരുടെ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം —

"വാളും മുറിഞ്ഞിതപ്പോഴും തങ്ങളെ
കോളരിപോലെ പിടിച്ചാർ ഭയങ്കരം
കെട്ടിപ്പിടിക്കയും തമ്മിലടിക്കയും
മുഷ്ടി ചുരുട്ടി കഠോരമിടിക്കയും
ഓടി വിലകിയും ചാടിപ്പിടിക്കയും
പിന്നെയും തമ്മിൽ പിടിച്ചു വിഴുകയും
കണ്ണും ചുവക്കയും രക്തമൊലിക്കയും
മീതിൽ കരേറിയും കീഴ്പെട്ടു വീഴ്കയും
കീഴ്പെട്ടു വീണവൻ മേല്പെട്ടു കേറിയും

...   .

...   .

ഏറിന കോപേന മല്ലാന്തകൻ തദാ
ചീറിയണഞ്ഞീയിച്ചു കംഷീകരാളനെ
ഒന്നു ചവിട്ടിക്കഴുത്തെത്തിരിച്ചിട്ടു
നന്നായ് വലിച്ചു തലയെ മുറിച്ചുടൻ
മേല്പട്ടെറിഞ്ഞതിട്ടുത്തുയർന്നിട്ടു
കീഴ്പ്പെട്ടുവീണു നറുങ്ങിയവൻതല
കണ്ടവരൊക്കവേ കൊണ്ടാടിനാർ തദാ."

(കണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൭)

(൨) ഒരു മഹാവീരന്റെ പരാക്രമവിലാസങ്ങൾ ഏററ യുദ്ധരംഗം—

"ധന്വിയാം മാർഝമൂർദ്ധാവിൻ ശരങ്ങളാൽ
മന്നിടമാകെ നിറഞ്ഞതു കാൺകയാൽ
ദൈന്യം മുഴുത്തരിവർഗ്ഗമുഴറിയും
ചങ്ങാതി വീഴ്‌വതു കണ്ടു തൊഴിക്കയും
തങ്ങളിൽ തങ്ങളിൽ പാരം പഴിക്കയും
വാണം പൊഴിക്കയും കാണം കഴിക്കയും
ചോരപ്പുഴകൾ പലവാറൊലിക്കയും
വാരിധിവാരിയും ക്ഷുഭിച്ചുവക്കയും
പോരിൽ നടുക്കമോടോടിക്കഴിക്കയും
നാരീജനമതുകണ്ടു പഴിക്കയും
നാരദൻ കൌതുകം പൂണ്ടു ചിരിക്കയും
നാരായണാ ജയ എന്നു ജപിക്കയും
പാരാതെ വിഷ്ണുസ്വർഗ്ഗത്തിൽ ഗമിക്കയും
നില്ലുനില്ലെന്നു പറഞ്ഞടുക്കയും
നല്ല ശൂരന്മാർ തിരിഞ്ഞു മരിക്കയും
നാകാലയമൊക്കെ വിമാനം മറക്കയും
ചാകാത്തപേർ പാഞ്ഞുപോയൊളിക്കയും

തമ്മിൽ പിരിഞ്ഞു കാണാഞ്ഞു വിളിക്കയും
കർമ്മപ്പിഴയെന്നു കണ്ണീരൊലിക്കയും
ആനകൾ കൈകാൽ പടിഞ്ഞു കിടക്കയും
കാണികൾ കണ്ടുകണ്ണേറ്റമറയ്ക്കയും
കൂളികൾ കൂട്ടമിട്ടാർത്തു കളിക്കയും
കാളി രുധിരം കുടിച്ചു പുളയ്ക്കയും
ചക്രങ്ങൾ കൊണ്ടു കഴുത്തു തെറിക്കയും
വിക്രമമുള്ളവർ വെട്ടിന്നടുക്കയും
വിഖ്യാതരായവർ നോക്കിത്തടുക്കയും
ഉൾക്കരുത്തുള്ള പേരേറ്റം നടിക്കയും
മിത്രൻ ഗദകൊണ്ടു പാരമടിക്കയും
അസ്ത്രജാലങ്ങൾ നദിപോലൊഴുകിയും
ഭില്ലൻ വരീണ്ഡനെയ്തു ചാടയ്ക്കയും
മല്ലൻ വടു ധ്വനി കൊണ്ടമിടിക്കയും
ഘോരപ്രചണ്ഡചണ്ഡാസ്ത്രങ്ങളും തഥാ
ഘോരശോർദ്ധോത്തുംഗചാപോഗ്രവരാവണ–
കണ്ടകണ്ടേറ്റുള്ളിസംഘങ്ങളും പുനഃ
ചണ്ഡരാം തണ്ഡുലപ്രസ്ഥാടവികളും
ഇഷ്ടികാചാർത്ഥരം, യഷ്ടിധരന്മാരും
വെട്ടുവെട്ടീട്ടു തലവെലി തൂകിയും"

(കാണ്ഡം ൨., അദ്ധ്യായം ൧൮)

ഇത്യാദി.

(ഠ്) യുദ്ധക്കളത്തിലുള്ള ഉറക്കം—

"രാത്രിയിലഷ്ടമമായി മുഹൂർത്തവും
ഭീമത്തര നിദ്രയും വന്നു ചാടീടിനാർ
കുംഭികളൊത്തമസ്സന്ധമകന്നവർ
കുംഭികുംഭസ്ഥലെ വീണുറങ്ങീടിനാർ

സംഭോഗകാന്തയാം അംഭോജനേത്രിതൻ
കംബുസ്ഥലാന്തരെ വീണുറങ്ങുംവണ്ണം
പാരിൽ നിന്നീടും പദാതികൾ പാരിലും
തേരിലിരിക്കുന്ന വീരർകൾ തേരിലും
അശ്വങ്ങൾതന്മേലിരുന്നോരവിടെയും
വിശ്വസിച്ചാനന്ദമുൾക്കൊണ്ടുറങ്ങിനാർ.''

(കാണ്ഡം ൨, അദ്ധ്യായം ൧൩)

(ഇ) യോഗാഭ്യാസം—

,,സംഘൂർണ്ണഘോരൻ നൃപതി മരിച്ചുപോയ്
സംഭോ മതീ മതീ എന്ന പ്രസിദ്ധമായ്
കേട്ടതുകൊണ്ടു പൌലസ്ത്യൻ മഹാസുധീ
പെട്ടെന്നു വില്ലിനെ ദൂരത്തെറിഞ്ഞഥ
കണ്ണുമടച്ചിരുന്നീടിനാൻ ഭൂതലേ
തിണ്ണം വരുന്ന നിശ്വാസമടക്കീട്ടു
അങ്ങിഡാപിംഗലയൂടെ കടന്നിട്ടു
തിങ്ങിന കുണ്ഡലിയിങ്കൽനിന്നഗ്നിയെ
മെല്ലവേ പൊങ്ങിച്ചു ശക്തിയോടും കൂടി
ഉല്ലസത്താകും സുഷുമ്നകളിലൊക്കെ
ദ്വാദശത്തട്ടിലും സൂര്യഗ്രഹത്തിലും
വേദവിശ്രുതമാം ചന്ദ്രഗ്രഹത്തിലും
ഉള്ള തേജസ്സുകളൊക്കെയുമൊന്നാക്കി
എല്ലാ സിരയിലും യോഗാഗ്നിയെച്ചേർത്തു
വിസ്മയം ക്ഷിപ്രമഹോ നിജ ഗാത്രത്തെ
ഭസ്മമാക്കിപ്പരമത്തിൽ ലയിച്ചിതു.''

(കാണ്ഡം ൨, അദ്ധ്യായം ൧൩)

(ഈ) ഒരു യുവതിയുടെ വർണ്ണന—

,,കുന്നിൻകൊടുമുടിതുല്യസ്തനയുഗാ

സുഭ്രൂസ്സുലോചനാ വിദ്രുമോഷ്ഠാധരീ
ഉൽഭ്രമിതോത്തുംഗസുന്ദരപൃഥുകുചാ
മിന്നൽപോലെ നിറമുള്ളൊരു കാമിനി
അന്നം തൊഴുന്ന നടയാൾ കൃശാംഗിനീ.”

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൨.)

ഇത്യാദി. ഒന്നാംകാണ്ഡം രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിലെ പുരവർണ്ണവും ഇവിടെ പ്രസ്താവയോഗ്യമാണ്. ഇതുകൊണ്ടുതന്നെ മുൻ വിവരിച്ച മററു കവിതാഗുണങ്ങൾക്കും ഉദാഹരണങ്ങൾ അവശിഷ്ടഭാഗങ്ങളിലും ഉണ്ടായിരിക്കണം.

ഈ പ്രകാരം എവിടെ നോക്കിയാലും അതാതു രസങ്ങളെ അംഗാംഗീഭാവേന യോജിപ്പിക്കുന്നതിനും, തത്തദ്വൃത്തികങ്ങളായ അക്ഷരങ്ങളെ ഘടിപ്പിക്കുന്നതിനും ഈ കവിക്കു നല്ല തഴക്കവും വാസനയുമുണ്ടെന്നു വ്യക്തമാകും. വ്യാകരണം, ന്യായം, മീമാംസ മുതലായ ശാസ്ത്രവിശേഷങ്ങളിൽ ഇദ്ദേഹത്തിനു വിശേഷപാണ്ഡിത്യമുണ്ടോ എന്നുള്ളതു് വ്യക്തമാകാനുള്ള അവസരം ഈ ഭാഗങ്ങളിൽ കിട്ടീട്ടില്ല.

ഇദ്ദേഹം ഒരു ഉത്തമനായ ഭാഷാകവി എന്നല്ലാതെ സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൽ കവിത എഴുതീട്ടുണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. എന്തെന്നാൽ, കൊല്ലംരാജാവിന്റെ ദൂതനും മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവുമായി സംസ്കൃതത്തിൽ സംഭാഷണം ചെയ്തിരുന്നതു് വായിച്ചുനോക്കിയാൽ ആ വാക്കുകൾ സാധാരണന്മാർ ഉപയോഗിക്കുന്നതായിട്ടല്ലാതെ ഒരു കവിയുടെ മുഖത്തിൽനിന്നു വന്നിട്ടുള്ളതായി തോന്നിക്കുന്നില്ല.

ശാസ്ത്രദൃഷ്ട്യാ നോക്കുന്നപക്ഷം ഇതിൽ അപൂർവ്വം ചില ശബ്ദപ്രയോഗങ്ങളെക്കുറിച്ചു് ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ട

ങ്കിലും, അവരെക്കൊണ്ട് അൎത്ഥപ്രതീതിക്കു യാതൊരു തടസ്സവും നേരിടാത്തതിനാൽ അവയെ ഒരു ദൂഷണമായി വകവെപ്പാനില്ലെന്നാണ് രസജ്ഞകളുടെ അഭിപ്രായം. ഇതിന്റെ രഹസ്യം എന്തെന്നാൽ—കാമിനീമനോജ്ഞതയിൽ അവയവവൈകല്യവും, ശരൽപൂൎണ്ണചന്ദ്രനിൽ കളങ്കവും, മനോമോഹനമായ ചിത്രത്തിൽ ഛായവും ഇണിയും ലയിക്കുന്നതുപോലെ, രസപരിപോഷകങ്ങളായ ഘടനാസാമഗ്രികൾ തികഞ്ഞിരിക്കുമ്പോൾ അവയ്ക്കു തടസ്സം വരുത്താത്ത ചില ചില്ലറ തെററുകൾ രസാസ്വാദൈകപരനായ ബോദ്ധാവിന്റെ ചിന്തയ്ക്കു പോലും പ്രായേണ വിഷയമാകയില്ലെന്നാണ്. എങ്കിലും “വിദ്രുമപല്ലവനാ” ഇത്യാദി ലിംഗവ്യത്യയവും, “പാരിടെ” (സപ്തമീ) ഇത്യാദി പ്രകൃതിപ്രത്യയയോജനവും, ചില ഭാഷാസംസ്കൃതശബ്ദങ്ങളുടെ സമാസാദിയും, നിസ്സാരവും പഴയ ഭാഷാകവിതകളിൽ സാധാരണവുമായാലും “പാവകമഹത്പൂൎണ്ണം”, “കൃശാംഗിനീ” എന്നും മററുമുള്ള പ്രയോഗങ്ങളെ ഇതിൽ ഒഴിച്ചിരുന്നാൽ പ്രകൃത്യാതന്നെ ശബ്ദാഭിമാനിയായ ശാബ്ദികനും വഴക്കുകൂടാതെ കഴിക്കുമായിരുന്നു. എന്നാൽ ‘ന കൎമ്മധാരയാന്മത്വൎത്ഥീയഃ’ എന്ന ന്യായം പ്രായികമാണെന്നോ, അഥവാ സുന്ദരീ എന്ന അൎത്ഥത്തിൽ ‘കൃശാംഗിനീ’ശബ്ദം രൂഢമാണെന്നോ വാദിക്കുന്നപക്ഷം അവനു വഴക്കു കാണുകയില്ല. ‘പാവകമഹത്പൂൎണ്ണ’ത്തിലെ അനുകാരശക്തിക്കു മാത്രം അവനോടു പെട്ടെന്നു സമാധാനം പറവാൻ നമുക്കു കഴിവില്ലാതെയിരിക്കുന്നു.

എന്തായാലും ഈ കവി ഇങ്ങനെ ഒരു ഗ്രന്ഥം എഴുതിയിട്ടിരുന്നില്ലെങ്കിൽ മാൎത്താണ്ഡവൎമ്മമഹാരാജാവിന്റെ ബാലചരിത്രങ്ങൾ നഷ്ടമാകയും, മേലുള്ള ചരി

ങ്ങളിൽ സ്വതന്ത്രന്മാരായ ചരിത്രകാരന്മാരെ മാത്രം പ്രമാണമാക്കേണ്ടതായി വരികയും ചെയ്യുമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഈ കവിസത്തമൻ ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ നിർമ്മിച്ചതുകൊണ്ട് രാജ്യഭക്തന്മാരായ നമുക്ക് വലിയ ഉപകാരമാണു ചെയ്തതെന്നു നാം ഒരിക്കലും മറക്കരുത്.

ഇവിടെ ഒരു കാര്യം കൂടി അവശ്യം പ്രസ്താവിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അതെന്തെന്നാൽ—ഭൂമിക്കു
അനേകമാമനം. ള്ളിൽ എന്തെല്ലാം വസ്തുക്കളില്ല?, നാട്ടിലും വനങ്ങളിലുമായി എന്തെല്ലാം ഔഷധികൾ കാണുന്നില്ല?, ഹനുമാൻ മൃതസഞ്ജീവിനി കൊണ്ടുവന്നതു സ്വർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നാണോ?, സ്യമന്തകം എന്ന രത്നം ശ്രീകൃഷ്ണനോടുകൂടി സ്വർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കു പോയോ?, ഇല്ല, എല്ലാം ഇവിടെത്തന്നെ ഉണ്ട്. ഈ വിശിഷ്ടവസ്തുക്കളുടെ സത്താമാത്രംകൊണ്ട് നമുക്കെന്തു ഫലം?. അതിനാൽ ഈ ഗ്രന്ഥരത്നത്തെ നിഗൂഢമായ ഒരാകരത്തിൽനിന്നു കണ്ടുപിടിച്ചു സജ്ജനങ്ങൾക്കു കണ്ഠത്തിലണിയുമാറു പ്രകാശിപ്പിച്ച മഹാമഹിമശ്രീ എം. രാജരാജവർമ്മ തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ അത്യന്തപരിശ്രമമാണ് നമുക്കിപ്പോൾ ഈ കവിയെക്കാളും അധികം ഉപകാരം ചെയ്യുന്നത്. അതുകൊണ്ട് മഹാമനസ്കനായ ആ തിരുമേനിയോട് നാം എന്നും കൃതജ്ഞന്മാരായിരിപ്പാൻ കടമപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

അവിടുത്തെ അനല്പംഘനീഭവമായ ആത്മജ്ഞാനശക്തി വൈഭവത്താൽ മാത്രം പാണ്ഡിത്യം തനിക്കുണ്ടെന്ന് അഭിമാനിക്കുകയും, അതുനിമിത്തം
സമർപ്പണം. ഏതാണ്ടൊക്കെ എഴുതിപ്പിടിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് അറിവില്ലായ്മയെത്തന്നെ ഇപ്രകാരം ഒരു പ്രസ്താവനാവേഷത്തിൽ കെട്ടിച്ചമച്ചു

൧൧൯

എന്റെ ഈ സാഹസപ്രവൃത്തിയെ മഹാന്മാർ ക്ഷമിക്കാതിരിക്കയില്ലെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തിന്മേൽ ഇതാ ഇതിനെ വിനയപുരസ്സരം മഹാജനസമക്ഷം സമർപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

കെ. മഹാദേവശാസ്ത്രികൾ.

തിരുവനന്തപുരം
൧൧൦൬ ചിങ്ങം ൧-ാംനു

ശുഭം ഭൂയാത്.

ശ്രീ

ശ്രീമാൎത്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം

കിളിപ്പാട്ട്.

ഒന്നാം കാണ്ഡം

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

*.........പറഞ്ഞതിലൊട്ടൊട്ടു പറയുന്നേൻ
ഇന്നതുപോലെ ചൊല്വാൻ സാമൎത്ഥ്യമില്ല മമ
[1]ബ്രഹ്മകല്പിതം പുരാ വിശ്വനാഥനോടഹോ വിഭുവൻ
[2]ജിഹ്മമെന്നിയേ ചൊന്നാൻ കാശ്യപീജരോടെന്നാം
കാശ്യപീജന്മാരതുംചെയ്തതും കേട്ടേനഹം
ആശ്ചര്യം [3]കാശ്യപിയിൽ പ്രസിദ്ധമാകും കേൾക്കാ.
ദേവകൾക്കനവദ്യമാം [4]ക്ഷുത്പിപാസാദിവന്ന-
താവോളം സഹിച്ചിട്ടു സഹിച്ചുകൂടായ്കയാൽ
നാരദനോടു ചൊന്നാർ നാരദമഹാമുനി
സൂര്യനോടുണർത്തിപ്പാൻ ചെന്നപ്പോൾ സൂര്യനുടെ
ഘോരരശ്മിയെക്കൊണ്ടങ്ങുള്ളുപ്രദോഷ്ണയാൽ
ധീരൻ ധ്യാനിച്ചാൻ ഭക്ത്യാ ബ്രഹ്മാദിമൂൎത്തികളെ.

---

* ഒരു പത്രം മാതൃകയിൽ കാണുന്നില്ല.

1 ബ്രഹ്മകല്പിതം = ബ്രഹ്മാവിനാൽ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടതു്. 2 ജിഹ്മമെന്നിയേ = കുറച്ചുകളയാതെ, ബ്രഹ്മാവു് ഉപദേശിച്ച മട്ടിൽ. 3 കാശ്യപി = ഭൂമി. പരശുരാമൻ അശ്വമേധയാഗത്തിൽ ഭൂമിയെ കാശ്യപനു ദാനം ചെയ്കയാൽ ഭൂമിക്കു ഈ പേരു സിദ്ധിച്ചു എന്നു ചിലരും, ഒരവസരത്തിൽ ഭൂമി കാശ്യപന്റെ മകളായി ജനിച്ചതിനാൽ ഈ പേരു സിദ്ധിച്ചു എന്നു മറ്റു ചിലരും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. 4 ക്ഷുത്ത് = വിശപ്പ്. പിപാസം = ദാഹം.

പരമഭക്തനാകും നാരദനുടെ മുൻപിൽ
[1]പരിചിലാവിൎഭവിച്ചാരവർ സമക്ഷരായ്.
കാൎയ്യമായ് മൂന്നക്ഷരം മൂവരുമുരചെയ്താർ.
ഓരോരോ മൂൎത്തികൾക്ക് ഓരോരോന്നേ പൊരുളുള്ളു.
നാരദനും ഭാഗ്യവൈഭവംകൊണ്ടു കിട്ടി.
മൂൎത്തികളന്തൎദ്ധാനം ചെയ്തപ്പോൾ ദേവമുനി
ആൎത്തിതീൎപ്പതിന്നാൎയ്യമാവിനെ മന്ത്രമന്ത്രേണ
ധ്യാനിച്ചനേരം സൂൎയ്യകിരണം മഹാശീത-
പാനീയസമമായി സൂൎയ്യനെ ശരീരിയായ്
കാണായിതരികത്തു ചെന്നിതു ശ്രീനാരദൻ.
താണുവീ..
....സൂൎയ്യ!
നമസ്തേ ശിവസൂൎയ്യ ! നമസ്തേ ദിവാകര !
നമസ്തേ വേദങ്ങളിൽ [3]പ്രചുരനാമധേയ!
നമസ്തേ അനിൎവ്വാച്യ ! നമസ്തേ [4]ക്ഷരാക്ഷര!
നമസ്തേ സൎവ്വത്തിന്നുമാദികാരണ ! നാഥ!
നമസ്തേ ശിവ ! ശാന്ത! ശ്രീകര ! ശിവാകര!
നമസ്തേ ശിവാത്മക! നമസ്തേ ലോകനാഥ!
സുന്ദര! സൂൎയ്യദേവ! ലോകൈകനാഥ ! വിഭോ!
നമസ്തേ ബ്രഹ്മവിഷ്ണുശിവസ്വരൂപക ! [5]മിത്ര!
നമസ്തേ ബ്രഹ്മമയ ! അമൃത ! സദാശിവ !
നമസ്തേ ജഗദ്ദ്രഷ്ടേ! അമല! സുരേശ്വര!
നമസ്തേ നാരായണ ! [6]മാൎത്താണ്ഡ ! നമോനമഃ

---

1 പരിചിൽ = വേണ്ടപോലെ. 2 ആൎയ്യമാവ് = സൂൎയ്യൻ 3. പ്രചുരം = അധികം. 4. അക്ഷരം = മോക്ഷം. ക്ഷരം എന്നും പിരിക്കാം. ക്ഷരം = വിലയം. 5. മിത്രൻ = സൂൎയ്യൻ. 6. മാൎത്താണ്ഡൻ = സൂൎയ്യൻ. സാംബപുരാണത്തിൽ "മൃതസ്സൂൎയ്യം ഏവ മാൎത്താണ്ഡതി മാൎത്താണ്ഡസ്സേന സ സ്മൃതഃ" എന്നു മാൎത്താണ്ഡശബ്ദവ്യുൽപത്തി കാണുന്നു. മൃതാണ്ഡത്തിൽനിന്നുത്ഭവിച്ചതിനാൽ മാൎത്താണ്ഡനെന്നും മറ്റൊരു ദേശത്തിൽ പറയുന്നു.

സത്വാദിഗുണത്രയ! സൃഷ്ട്യാദികർമ്മത്രയ!
ഋഗ്യജുസ്സാമത്രയ! ബ്രഹ്മാദിമൂർത്തിത്രയ!
ത്രയരൂപകൻ ഭവാൻ പഞ്ചരൂപകൻ ഭവാൻ
സപ്തരൂപകൻ ഭവാൻ നവരൂപകൻ ഭവാൻ
ദശൈകാദശദ്വാദശരൂപൻ [1]ഭവാൻ
[2]ചതുഷ്ഷഷ്ടികളായ വിദ്യാരൂപകൻ ഭവാൻ.

---

1. ദ്വാദശാത്മാവ്—ഭഗൻ, മിത്രൻ, വരുണൻ, ജലേശ്വരൻ, ധാതാവ്, അര്യമാവ്, ജയന്തൻ, ഭാസ്കരൻ, ത്വഷ്ടാവ്, പൂഷാവ്, ഇന്ദ്രൻ, വിഷ്ണു എന്ന ൧൨ അംശാവതാരങ്ങളോടുകൂടിയവൻ.

2. ചതുഷ്ഷഷ്ടിവിദ്യകൾ—൬൪ കലകൾ. അവ—

൧. ഗീതം—(പാട്ട്)
൨. വാദ്യം—(വീണ വേണു മൃദംഗങ്ങൾ)
൩. നൃത്യം—(അഭിനയവും, താളത്തിനൊത്ത ഗാത്രവിക്ഷേപവും)
൪. ആലേഖ്യം—(ചിത്രമെഴുത്ത്)
൫. വിശേഷകച്ഛേദ്യം—(പത്തിക്കീറ് എഴുതുക)
൬. തണ്ഡുലകുസുമബലിവികാരാഃ—(മഞ്ഞപ്പൊടിയും മററും ചേർത്ത അരികൊണ്ടും പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടും മണ്ഡപങ്ങളിൽ കോലം ഇടുക)
൭. പുഷ്പാസ്തരണം—(വസന്തോത്സവം മുതലായവയിൽ നാനാവർണ്ണങ്ങളായ പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടു വാഹനാദികൾ അലങ്കരിക്കുക. കിഴക്കൻദിക്കുകളിൽ ഇതിനു പുഷ്പശയനം എന്നു പേരു കാണുന്നു)
൮. ദശനവസനാംഗരാഗഃ—(പല്ല്, വസ്ത്രം, ശരീരം എന്നിവയിൽ നിറം കൂട്ടുവാനും സൌരഭ്യം ഉണ്ടാക്കുവാനും വാസനപ്പൊടി ചേർക്കുക)
൯. മണിഭൂമികാകർമ്മ—(ഉഷ്ണകാലങ്ങളിൽ വിശ്രമിക്കുവാൻ മരതകപ്പച്ച, സ്ഫടികം, ചന്ദ്രകാന്തകല്ല്, മാർബിൾ മുതലായവയാൽ ഓരോ തരത്തിൽ തിണ്ണകളും മററും നിർമ്മിക്കുക)
൧൦. ശയനരചനം—(കാമി, തപസ്വി മുതലായവരുടെ മനഃസ്ഥിതി അനുസരിച്ചു കിടക്കകൾ തയ്യാറാക്കുക)
൧൧. ഉദകവാദ്യം—(വെള്ളത്തിൽ മൃദംഗംപോലെയും മററും ശബ്ദിപ്പിക്കുക)

അഷ്ടമൂർത്തിയും ഭവാൻ അഷ്ടദിക്പാലൻ ഭവാൻ
സഹസ്രശീർഷൻ ഭവാൻ ആദി.........................
....
നിന്തിരുവടിയുടെ പ്രാകാശ്യമാകാശമായ്;
നിന്തിരുവടിയുടെ ഉഷ്ണമഗ്നേ സ്വാദം ജലം.

---

൧൨. ഉദകാഘാതഃ—(വെള്ളം തെറ്റിക്കുക മുതലായത്. ഇതും മുൻചൊന്നതും ജലക്രീഡയിൽ നടപ്പുള്ളതാണ്)

൧൩. ചിത്രാശ്ച യോഗാഃ—(കറുത്ത മുടി പെട്ടെന്നു വെളുപ്പിക്കുക, ശരീരത്തിൽ നിറഭേദം ഉണ്ടാക്കുക, ചില വേലകളും മറ്റും ആളുകളുടെ ഭക്ഷണമായി കഴിച്ചിട്ട് പകചങ്ങളായ സാധനങ്ങൾക്കു ഭസ്മം ഉണ്ടാക്കുക മുതലായി അസൂയ കൊണ്ടു മറ്റൊരുത്തനെ പറ്റിക്കാൻ ചെയ്യുന്ന ഔഷധ പ്രയോഗങ്ങൾ)

൧൪. മാല്യഗ്രഥനവികല്പാഃ—(മാണിക്യമാല, കട്ടിമാല, മുണ്ഡമാല മുതലായ മാലാവിശേഷങ്ങൾ കോർത്തുകെട്ടുക)

൧൫. ശേഖരകാപീഡയോജനം— (മനോരഞ്ജകമായ വിധത്തിൽ ശിരസ്സിലും മുടിയിലും മാലകളും ഭൂഷണങ്ങളും അണിയിക്കുക)

൧൬. നേപഥ്യപ്രയോഗാഃ— (ദേശകാലവയോവസ്ഥാനുഗുണമായി വസ്ത്രാദികൾകൊണ്ടു ശരീരത്തെ അലങ്കരിക്കുക)

൧൭. കർണ്ണപത്രഭംഗാഃ—(ഓരോ ആകൃതിയിൽ ദന്തം ശംഖ് മുതലായവകൊണ്ടു തക്കയും മറ്റും ഉണ്ടാക്കുക)

൧൮. ഗന്ധയുക്തിഃ—(കളഭക്കൂട്ടു ചേർക്കുക)

൧൯. ഭൂഷണയോജനം—(മുത്ത്, പവിഴം, വൈരം മുതലായ രത്നങ്ങൾ ഭംഗിക്കൊത്തപോലെ യോജിപ്പിച്ചു കണ്ഠാഭരണങ്ങളും മോതിരങ്ങളും മുദ്രകകളും മറ്റും ഉണ്ടാക്കുക)

൨൦. ഐന്ദ്രജാലാഃ—(ദേവാസുരയുദ്ധം മുതലായി അത്യാശ്ചര്യപ്പെടത്തക്ക പലവിദ്യകൾ കാണിക്കുക)

൨൧. കൗചുമാരാഃ—(കുചുമാരൻ പറയുന്നതായി കാമശാസ്ത്രത്തിൽ കാണുന്ന സൌഭാഗ്യവർദ്ധനയോഗങ്ങൾ)

൨൨. ഹസ്തലാഘവം—(എല്ലാ പ്രവൃത്തികളും സൌഷ്ഠവവും വൈശദ്യവും)

നിന്തിരുവടിയുടെ തേജസ്സംഭവമഗ്നി
നിന്തിരുവടിയുടെ ദൃഷ്ടി ഗ്രഹപ്പാപം ഫേനം.

---

൧൪. വിചിത്രശാകയൂഷഭക്ഷ്യവികാരക്രിയാ പാനകരസരാഗാസവയോജനം—(പലതരത്തിൽ കൂട്ടാനം, സൂപ്പ് മുതലായ പേയങ്ങളും, പലഹാരങ്ങളും, അപ്പങ്ങളും പാനകാദികളും, പഴം തേൻ മുതലായവ ചേർത്തു് ദ്രവിപ്പിക്കുന്ന രസങ്ങളും, ശരീരപോഷകങ്ങളായ ലേഹ്യാദികളും, പുഷ്പഫലാദികൾകൊണ്ടുള്ള മദ്യങ്ങളും ഉണ്ടാക്കുക. ചിലർ പാകാപാകഭേദത്തെ ആശ്രയിച്ച് പാനകരസരാഗാസവയോജനം വേറെ വിദ്യയാണെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.)

൧൫. സൂചീവാനകർമ്മാണി—(പല തുന്നൽപ്പണികൾ)

൧൬. സൂത്രക്രീഡാ—(വിരലിന്മേൽ നൂലു ചുററി പല ആകാരങ്ങൾ കാണിക്കുക മുതലായ വിനോദങ്ങൾ)

൧൭. വീണാഡമരുകവാദ്യാനി—(തന്ത്രീപ്രധാനങ്ങളായ വാദ്യങ്ങളിൽ വിരുതു കാണിക്കുക)

൧൮. പ്രഹേളികാ—(ഉക്തിവൈചിത്ര്യം. അതായതു ബാഹ്യാർത്ഥം കൊണ്ടു സ്വരൂപാർത്ഥത്തെ മറയ്ക്കുക.

"വ്യക്തീകൃത്യ കമപ്യർത്ഥം സ്വരൂപാർത്ഥസ്യ ഗോപനാത്
യത്ര ബാഹ്യാന്തരാവർത്ഥൗ കഥ്യേതേ സാ പ്രഹേളികാ."

എന്നു് ഇതിന്റെ ലക്ഷണം. വൈചിത്ര്യം ശബ്ദത്തിലും അർത്ഥത്തിലുമാകാം. ഉദാഹരണത്തിന്—

"കൂജന്തി കോകിലാഃ സാലേ
യൗവനേ ഫുല്ലമംബുജം
കിം കരോതു കുരംഗാക്ഷീ
വദനേന നിപീഡിതാ."

ഈ ശ്ലോകത്തിൽ 'രസാലേ' എന്നു പറയുന്നതിനു പകരം 'സാലേ' എന്നു രേഫം വിട്ടു. 'വനേ' എന്നതിനു പകരം 'യൗ' എന്നൊരക്ഷരംകൂടി ചേർത്തു. 'മദനേന' എന്നതിൽ മകാരത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു വകാരം പ്രയോഗിച്ചു. അപ്രകാരം—

"തരുണ്യാലിംഗിതഃ കണ്ഠേ
നിതംബസ്ഥലമാശ്രിതഃ
ഗുരൂണാം സന്നിധാനേഽപി
കഃ കൂജതി മുഹുർമ്മുഹുഃ."

എന്നതു് അർത്ഥിയായ പ്രഹേളികാ. ഒരു യുവതി ഒരു കുടത്തിൽ മുക്കാൽ ഭാഗം വെള്ളം നിറച്ചു് അതു് എടുത്തുകൊണ്ടുവരുമ്പോൾ

നിന്തിരുവടിയുടെ ഗതിയെക്കാട്ടും ഭൂമി.
നിന്തിരുവടിയുടെ കിരണാനവദ്യമ-
പന്തിയിൽനിന്നുണ്ടായി സകല മേഘങ്ങളും.

ഉണ്ടാകുന്ന ശബ്ദം കേട്ടിട്ട് ഒരു വിദ്വാൻ ചോദിക്കുന്നതാണ് ഈ ശ്ലോകം. ഇപ്രകാരം പ്രഹേളികാ പല തരത്തിൽ കാണുന്നുണ്ട്.)

൩൫. പ്രതിമാലാ—(പ്രായേണ അക്ഷരശ്ലോകം ചൊല്ലുന്ന സമ്പ്രദായമാണിത്.

"പ്രതിശ്ലോകം ക്രമാദ്യത്ര സന്ധ്യായാക്ഷരമന്തിമം
പഠേതാം ശ്ലോകമന്യോന്യം പ്രതിമാലേതി സോച്യതേ"

എന്ന് അതിന്റെ ലക്ഷണം കാണുന്നു)

൩൬. ദുർവാചകയോഗം—(ദുരൂഹങ്ങളായ ശബ്ദങ്ങളും അർത്ഥങ്ങളും ചേർത്തു ശ്ലോകം ഉണ്ടാക്കുക)

൩൭. പുസ്തകവാചനം—(അക്ഷരശുദ്ധത്തിനനുഗുണമായി രാഗം ചേർത്ത് അർത്ഥം സ്ഫുടമാകത്തക്കവിധം വായിക്കുക)

൩൮. നാടകാഖ്യായികാദർശനം—(നാടകങ്ങളിലും ഗദ്യപ്രധാനങ്ങളായ കാവ്യങ്ങളിലുമുള്ള അറിവ്)

൩൯. കാവ്യസമസ്യാപൂരണം—(ശ്ലോകത്തിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരംശം കിട്ടിയാൽ ശേഷം ഭാഗം സ്വയമേവ പൂരണം ചെയ്യുക. ഇതു സുപ്രസിദ്ധം.)

൪൦. പട്ടികാവേത്രവാനവികല്പം—(പട്ടുകൊണ്ടും ചൂരൽകൊണ്ടും കട്ടിൽ മുതലായതു വരിയുകയും നിർമ്മിക്കുകയും)

൪൧. തക്ഷകർമ്മം—(തോലുകൊണ്ടും മരംകൊണ്ടും ദന്തംകൊണ്ടും മറ്റും തീർക്കാനുള്ള ചില അവയവങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുക)

൪൨. തക്ഷണം—(മരപ്പണിയും ദന്തപ്പണിയും)

൪൩. വാസ്തുവിദ്യാ—(ഗൃഹനിർമ്മിതി)

൪൪. രൂപ്യരത്നപരീക്ഷാ—(നാണയത്തിന്റെ മാറ്ററിയുക, രത്നം മുത്ത് പവിഴം മുതലായവയുടെ ഗുണദോഷങ്ങളും വിലയും നിശ്ചയിക്കുക മുതലായത്)

൪൫. ധാതുവാദം—(ലോഹാദികളുടെ പാതനം, രഞ്ജനം, ശോധനം, മാരണം മുതലായവ ചെയ്യാനുള്ള വിരുത്)

൪൬. മണിരാഗാകരജ്ഞാനം—(പത്മരാഗാദികൾ വിളയുന്ന സ്ഥലം അറിയുകയും അവ ഉപയോഗാർഹങ്ങളാക്കുകയും)

നിന്തിരുവടിയുടെ ഭ്രമണവശംകൊണ്ടു
ഹന്ത സംഭവമായി മാതൃത്വഭേദവാന്നം.
കാരണമായതും നീ കാര്യമായതും നീയേ.

---

൪൦. വൃക്ഷായുർവേദയോഗാഃ—(നാനാവൃക്ഷങ്ങളും ചെടികളും നട്ടുപിടിപ്പിക്കാനും അവയ്ക്കു സംഭവിക്കാവുന്ന രോഗങ്ങൾ അറിഞ്ഞു ചികിത്സിക്കാനും പഠിക്കുക)

൪൧. മേഷകുക്കുടലാവകയുദ്ധവിധിഃ—(ആട്, കോഴി, പ്രാവ് മുതലായവയെക്കൊണ്ടു യുദ്ധം ചെയ്യിക്കുക)

൪൨. ശുകശാരികാപ്രലാപനം—(കിളികളെക്കൊണ്ടു സംസാരിപ്പിക്കുക)

൪൩. ഉത്സാദനസംവാഹനകേശമർദ്ദന കൌശലം—(കാലുകൊണ്ടും കൈകൊണ്ടും തിരുമ്മുന്നതിലും എണ്ണ തേയ്ക്കുന്നതിലുമുള്ള വിരുത്)

൪൪. അക്ഷരമുഷ്ടികാകഥനം—(വിരൽകൊണ്ട് അക്ഷരവും സ്വരവും സൂചിപ്പിക്കുക മുദ്രഭാഷയാണ്)

൪൫. മ്ലേച്ഛിതവികല്പഃ—(മുമ്പും പിമ്പുമുള്ള അക്ഷരങ്ങൾ വ്യത്യാസപ്പെടുത്തി അന്യന്മാർക്കറിഞ്ഞുകൂടാത്ത രീതിയിലും, സാങ്കേതികാക്ഷരങ്ങൾ കൊണ്ടും ശ്ലോകം രചിക്കുക)

൪൬. ദേശഭാഷാവിജ്ഞാനം—(ഓരോ ദേശത്തിലെ ഭാഷകൾ അറിയുക)

൪൭. പുഷ്പശകടികാ—(പുഷ്പങ്ങൾ പറിച്ചുകൊണ്ടുവരുവാൻ ചെറിയ വണ്ടികൾ ഉണ്ടാക്കുക)

൪൮. നിമിത്തജ്ഞാനം—(ശകുനംകൊണ്ടും മറ്റും ശുഭാശുഭങ്ങൾ അറിയുക. പുഷ്പശകടികയും നിമിത്തജ്ഞാനവും ഒരേ വിദ്യയാണെന്നു ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ഇവരുടെ പക്ഷത്തിൽ അർത്ഥം മാറും.)

൪൯. യന്ത്രമാതൃകാ—(യുദ്ധാദികൾക്കും മറ്റും സജീവങ്ങളും നിർജ്ജീവങ്ങളുമായ യന്ത്രങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുക)

൫൦. ധാരണാമാതൃകാ—(ഒരു ശാസ്ത്രം മനസ്സിലുറപ്പിക്കാൻ ചെയ്യുന്ന പരിഷ്കാരങ്ങൾ)

൫൧. സംപാഠ്യം—(ഒരുത്തൻ ചൊല്ലുന്നതു കേട്ട് മറ്റു ചിലർ അതുപോലെ ഒരുമിച്ചു ചൊല്ലുക)

൫൨. മാനസീ—(പദ്മാദ്യാകൃതിയിൽ ശ്ലോകം ഉണ്ടാക്കുകയും, വ്യഞ്ജനം മാത്രം പറഞ്ഞാൽ അർത്ഥത്തിനു യോജിക്കുന്ന സ്വ

വന്ദ്യനായതും നീയേ ദിവ്യനായതും നീയേ
ജ്ഞാനിയായതും നീയേ കാമനായതും നീയേ
സേനാനിയായതും നീ മുനിയായതും നീയേ

ങ്ങൾ ചൊല്ലി വാചകം ഉണ്ടാക്കുകയും, മനസ്സുകൊണ്ട് ചിലകവിതകൾ നിർമ്മിച്ച് ഇടവിടാതെ ചൊല്ലുകയും മറ്റും ചെയ്യുന്നത്.)

൫൧. കാവ്യക്രിയാ—(സംസ്കൃതപ്രാകൃതമയമായ കാവ്യം രചിക്കുക. 'മാനസീകാവ്യക്രിയാ' എന്ന് ഒന്നാണെന്നു ചിലരുടെ അഭിപ്രായം)

൫൨. അഭിധാനകോശം—(ഡിക്ഷനറി ഉണ്ടാക്കുക)

൫൩. ഛന്ദോജ്ഞാനം—(വൃത്തശാസ്ത്രത്തിലുള്ള അറിവ്. അതായത് പ്രസ്താരംകൊണ്ട് ഇത്രയിത്ര അക്ഷരത്തിൽ വൃത്തങ്ങൾ ഇത്രയുണ്ടെന്നും മറ്റും നിശ്ചയിക്കുക)

൫൪. ക്രിയാവികല്പം—(കാവ്യങ്ങൾ ഇന്നയിന്ന രീതിയിൽ രചിക്കണമെന്നുള്ള അറിവ്)

൫൫. ഛലിതകപ്രയോഗം—(മാററാത്ത രൂപംകൊണ്ടു സ്വരൂപം മറയ്ക്കുന്ന മായാപ്രയോഗങ്ങൾ)

൫൬. വസ്ത്രഗോപനാനി—(വസ്ത്രംകൊണ്ടു പല തരത്തിൽ മറയ്ക്കാനുള്ള വിദ്യ)

൫൭. ദ്യൂതവിശേഷം—(പല മാതിരി ചൂതുകളികൾ)

൫൮. ആകർഷക്രീഡാ—(ചൂതുകളിക്കായ പല തരത്തിൽ ഉതകുക)

൫൯. ബാലക്രീഡനകാനി—(പന്തുകളി മുതലായത്)

൬൦. വൈനായികീനാം വിദ്യാനാം ജ്ഞാനം—(ഹസ്തിശിക്ഷ, അശ്വശിക്ഷ മുതലായ വിദ്യകൾ അറിയുക)

൬൧. വൈജയികീനാം വിദ്യാനാം ജ്ഞാനം—(വിജയഫലങ്ങളായ മന്ത്രങ്ങളും അസ്ത്രങ്ങളും അവയുടെ പ്രയോഗോപസംഹാരങ്ങളും അറിയുക)

൬൨. വ്യായാമികീനാം വിദ്യാനാം ജ്ഞാനം—(നായാട്ട് മുതലായ വ്യായാമഫലങ്ങളായ വിദ്യകൾ അറിയുക.)

എന്നിവയാകുന്നു.

[1]കലയായതും നീയെ ധീരനായതും നീയെ
സ്ഥാനമായതും നീയെ ജനമായതും നീയെ
തപസ്സായതും നീയെ മുഖ്യനായതും നീയെ
ജ്ഞാനിയായതും നീയെ പ്രാജ്ഞനായതും നീയെ
ധൎമ്മനായതും നീയെ സമനായതും നീയെ
ധനിയായതും നീയെ ലോകമായതും നീയെ
ധനമായതും നീയെ ദാനമായതും നീയെ
ക്രമമായതും നീയെ ഉൽക്രമമായതും നീ
ശ്രീഗജത്രാതാ ഭവാൻ ജ്ഞാനിനാമിന്ദ്രൻ ഭവാൻ
വൃത്തനായതും ഭവാൻ [2]വ്യാസനായതും ഭവാൻ
പ്രിയഭക്തഗണാനന്ദവൎദ്ധി നീ [3]പാതൻ ഭവാൻ
ജയശ്രീയാകുന്നു നീ ത്രിഗുണമാകുന്നു നീ
[4]ഹരിഭ്രുവാകുന്നു നീ അനിപ്സീയാകുന്നു നീ
അനന്തനാകുന്നു നീ അന.......................
ചാരസ്ഥനാകുന്നു നീ ദൂരസ്ഥകാലാത്മാവേ!
[5]ധാമമായതും ഭവാൻ കാല ....ഭവാൻ
[6]ഋക്ഷവാരങ്ങൾ ഭവാൻ മനസ്സായതും ഭവാൻ
കല്പാന്തം ഭവാനത്രെ ശ്രീയും നിന്തിരുവടി.
സൎവ്വമൂലങ്ങളായിക്കാണുന്നവല്ലോ സദാ
ഉൎവ്വിയും താരങ്ങളും താരകഗ്രഹങ്ങളും
[7]മൃഗലാഞ്ഛനൻ താനും നിന്തിരുവടിയുടെ
സുഗമകിരണസമ്പൎക്കത്താൽ ശോഭിക്കുന്നു.

---

1. കല=ശില്പം, കാലമാനം, ഷോഡശാംശം. 2. വ്യാസം=വിസ്താരം. 3 പാതൻ=രക്ഷിപ്പിക്കുന്നവൻ, രാജാ. 4. ഹരിഭ്രു=കപിലവൎണ്ണമായ കിരണങ്ങളോടുകൂടിയവൻ. 5. ധാമ=തേജസ്സ്, ഇരിപ്പിടം. 6. ഋക്ഷം=നക്ഷത്രം 7. മൃഗലാഞ്ഛനൻ=ചന്ദ്രൻ.

നിന്നുടെ നാഭിയിൽനിന്നുണ്ടാം തിമിരങ്ങൾ
ഛന്നമാക്കുന്ന സമഗ്രേന്ദുവിൽനിന്നു നീങ്ങണം.
ധരണീയിങ്കൽനിന്നും ചന്ദ്രനെ മറക്കുന്ന
കരുണാമൃതസിന്ധോ! [1]കാഷ്ഠാദികാലംതൊട്ടു
ചാന്ദ്രചക്രാദ്യനന്തയുഗാന്തങ്ങൾക്കും
ഇന്ദ്രാദിലോപങ്ങൾക്കും ഹേതുവാകുന്ന ഭവാൻ.
എങ്ങിനെ നിന്നെയറിഞ്ഞീശ്വര! സ്തുതിക്കുന്നു
എങ്ങും വ്യാപനാം നിന്നെ നീതന്നെ സ്തുതിക്കണം.
ഇങ്ങിനെ ബഹുവിധം സ്തുതിച്ചു നാരദനും
തിങ്ങിന ഭക്ത്യാ ഹൎഷബാഷ്പപൂരമാമാറഥ സഹ
നില്ക്കുന്നനേരം ദേവൻ തൃക്കൺപാൎത്തരുൾചെയ്തു
ചൊൽക്കൊള്ളും മുനിശ്രേഷ്ഠ! എന്തു നിന്നഭിലാഷം
ചൊല്ലുകെന്നതു കേട്ടു ചൊല്ലിനാൻ മുനീന്ദ്രനും.
എല്ലാവുമറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ജഗത്പതേ!
ഒന്നിനിക്കഭിപ്രായമുണ്ടതിങ്ങുണർത്തിക്കാം.
എന്നും നിന്നുടെ രൂപം കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കണം
നിന്നുടെ നാമങ്ങളെ എന്നുമേ നാരായണ!
എ........................കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കണം.
നിന്നുടെ ശക്തികൊണ്ടുണ്ടാം സൗഗന്ധങ്ങളെ
എന്നുമേ മമ ഘ്രാണംകൊണ്ടു ഘ്രാണിച്ചീടണം.
നിന്നുടെ പീയൂഷതുല്യങ്ങളാം കിരണങ്ങൾ
എന്നുടെ ദേഹത്തിങ്കൽ എന്നുമേ തലോടണം.
ശിവസൂൎയ്യായ നമഃ ശിവസൂൎയ്യായ നമഃ
[2]ഭവനാശന! ശിവസൂൎയ്യായ നമോ നമഃ.

---

1. കാഷ്ഠാ=കാലമാനം. ൧൮ തവണ കണ്ണടച്ചു മിഴിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടുന്ന കാലം. 2. ഭവം=സംസാരബന്ധം.

ഇത്തരം സദാ ജപിച്ചീടുന്നൊരെ നാവിൽനിന്നു
ഉത്തമമാസ്വാദ്യം രസം പാനം ചെയ്യുന്നു സദാ.
എന്നുടെ കരംകൊണ്ടു ത്വത്പദം പൂജിക്കേണം
പിന്നെയും വീണ്ടു നമസ്കരിക്കും വേളകളെ
എന്നുടെ കാലും ദേഹം സന്തതം ചെയ്തീടണം.
എന്നുടെ മനസ്സിങ്കൽ പ്രത്യക്ഷം ദേവരൂപം
നന്നായിട്ടുറപ്പിച്ചു ധ്യാനിച്ചു വസിക്കേണം
ഇപ്രകാരമെനിക്കാഗ്രഹമൊള്ളൂ നാഥ!
ത്വത്പ്രസാദേന ലഭിച്ചീടണമിവയെല്ലാം.
സർവ്വജ്ഞ! എന്നാൽ ലോകോപകാരമായി ത്വയാ*
[1]നിർവ്വാഹ്യമായ കാര്യമൊന്നിക്കണേൻ പോററി.
ഭാരതഖണ്ഡത്തിങ്കൽ ഉള്ള ബ്രാഹ്മണവർഗ്ഗം
ഘോരമാം ദാരിദ്ര്യംകൊണ്ടേററം ശോഷിച്ചുപോയി.
വേദാദ്ധ്യയനങ്ങളും ശാസ്ത്രപാഠനങ്ങളും
ദേവപൂജാദി നിത്യകർമ്മങ്ങൾ സകലവും
നിന്ദിതവടിവെത്താറായി വന്നിപ്പോളും
ഹന്ത നാശങ്ങളായി വന്നിതിക്കലിയുഗേ
അങ്ങിനെ നശിച്ചുപോകരുതെന്നാഹാ സദാ
പൊങ്ങിന ഭവദ്ഭക്ത്യാ ഹിമവദ്ദക്ഷിണപാർശ്വേ*
ഇരുന്നു തപസ്സുചെയ്തീടുന്നേനതുകൊണ്ടും
[2]വിരത്തുപോകുന്നില്ലാ അവർക്കുണ്ടായ ദുഃഖം.
മാനുഷനായി ദേവൻ ഭൂതലേ അവതരി-
ച്ചാനന്ദം വരുത്തേണം വിപ്രാദിവർണ്ണങ്ങൾക്ക.
ത്വത്സൃഷ്ടി നശിച്ചുപോമല്ലെങ്കിലോ ജഗത്പതേ!
ഉത്സൃജിക്കരുതേ നീ ബ്രാഹ്മണവർഗ്ഗങ്ങളെ.

---

1. നിർവ്വാഹ്യം = നടത്തേണ്ടത്. 2. വിരത്ത് = വേഗത്തിൽ.

* [illegible] കുട്ടങ്ങൾ. ഈ സ്വാതന്ത്ര്യം ഇനിയും ചില സ്ഥലങ്ങളിൽ കാണാം.

[1] പഞ്ചയജ്ഞങ്ങൾ മുടക്കീടുന്ന നിമിത്തമായ്
ചഞ്ചലം ദേവന്മാർക്കുണ്ടാകിക ദയാനിധേ!
ഇങ്ങിനെ തൊഴുതു ചൊല്ലീടിന മുനിയോടു
അങ്ങിനെയെന്നു കല്പിച്ചയച്ചു മുനിയേയും.
അദ്ധ്യായമാദ്യമിതു കേട്ടാലും ശേഷം കഥാ.

——— (൦) ———

1. പഞ്ചയജ്ഞങ്ങൾ—ബ്രഹ്മയജ്ഞം (വേദം പഠിക്കയും പഠിപ്പിക്കുകയും), പിതൃയജ്ഞം (പിതൃപ്രീതികരമായ തർപ്പണം), ദേവയജ്ഞം (ദേവന്മാരുടെ പ്രീതിക്കായി ചെയ്യുന്ന ഹോമം), ഭൂതയജ്ഞം (ഭൂതബലി), നരയജ്ഞം (അതിഥിപൂജനം) എന്നിങ്ങനെ അഞ്ചു യജ്ഞങ്ങൾ.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

അദ്ധ്യക്ഷനായ സൂൎയ്യൻ പ്രത്യക്ഷമെന്നാകിലും
അവതാരത്തെ നീക്കംചെയ്യുള്ള നിമിത്തമായ്
[1]ദിവിജന്മാൎക്ക ഹവിസ്സൊട്ടേറെക്കുറകയാൽ
ക്ഷുത്തും ദാഹവുംകൊണ്ടു വിവശപ്പെട്ടിട്ടവർ
ചിത്തസങ്കടത്തോടു ബ്രാഹ്മണർ സന്താപത്താൽ
പഞ്ചയജ്ഞാദിജപനിഷ്ഠകൾ നിത്യകൎമ്മം
ചെഞ്ചമ്മെ മുടക്കുന്നു ഹവിസ്സില്ലശിച്ചീടാൻ
എന്തൊരു കഴിവെന്നു ചിന്തിച്ചു ദേവഗണം
ഹന്ത [2]വേധാവിനോടും ശങ്കരനോടും ചൊന്നാർ.
[3]വിരിഞ്ചനോടുംകൂടി ശങ്കരഭഗവാനും
[4]വിരവിൽ വിഷ്ണുവിനോടക്കഥയുണൎത്തിച്ചാർ.
മൂൎത്തികൾ മൂന്നുപേരും സകലദേവന്മാരും
[5]ആൎത്തിനാശനനാകും സൂൎയ്യസന്നിധൌ ചെന്നു
ശ്രുതിയിൽനിന്നും നല്ല ഇതിഹാസത്തിൽനിന്നും
അതിഗൂഢമായ് ലഭിച്ചീടിന മന്ത്രങ്ങളാൽ
ധ്യാനിച്ചു സ്തുതിച്ചപ്പോളാദിത്യൻ പ്രസാദിച്ചു
മാനിച്ചിട്ടവരോടു കല്പിച്ചു മധുരമായ്
നരനായവതരിച്ചാധിയെ മാററീടുവൻ
ത്വരിതം ദേവകളും തങ്ങടെ അംശങ്ങളെ
ജനിപ്പിക്കണമെനിക്കുപകാരാൎത്ഥം ഭുവി
മനുഷ്യരായിപ്പോക സങ്കടം തീൎത്തീടുവൻ.
ഏവം കേട്ടമരകൾ ബ്രഹ്മാദിയോടുംകൂടി
ദേവനെ കൂപ്പിസ്തുതിച്ചാനന്ദം നടകൊണ്ടാർ.

---

1. ദിവിജന്മാർ = ദേവന്മാർ. 2 വേധസ്സ് = ബ്രഹ്മാവ്. 3. വിരിഞ്ചൻ = ബ്രഹ്മാവ്. 4. വിരവിൽ = വേഗം. 5. ആൎത്തി = ദുഃഖം, പീഡ.

തങ്ങടെ പദങ്ങളിൽ ചെന്നിരുന്നവർ പിന്നെ
തിങ്ങിന മോദാൽ സ്വാംശങ്ങളെയും ജനിപ്പിച്ചാർ
ഭാരതഖണ്ഡങ്ങളാൽ ദക്ഷിണസമുദ്രത്തിൻ
തീരത്തു വൈപ്രാവനമാകുന്ന രാജ്യങ്ങൾ.
തദ്രാജ്യത്തിന്റെ മനോഹരത്വം വർണ്ണിപ്പാനായ്
[1]കദ്രുനന്ദനപരിവൃഢനും ശക്തി പോരാ.
ഒട്ടൊട്ടു പറഞ്ഞീടാമെങ്കിലോ വൈപ്രാവനം
തട്ടാത്ത ശ്രീയല്ലോ ചിലേടത്തൊണ്ടു കനം.
[2]കല്യാണഗിരി സാക്ഷാൽ കൈലാസസമം കണ്ടാൽ.
[3]വല്ലീവല്ലഭനേതിൽ മോദിച്ചു പാർത്തീടുന്നു.
[4]ശിഖണ്ഡിതാണ്ഡവാദ്രിയതിലും സുബ്രഹ്മണ്യൻ
അഖണ്ഡസന്തുഷ്ടനായ് സതതം കളിക്കുന്നു.
ഔഷധഗിരികളും ഔഷധീശാദ്രികളും
പോഷണസുവർണ്ണാദി ഹരിദ്രാപർവ്വതവും
ഉത്തരദിക്കിലൊന്നിലെന്നതൊട്ടത്യുന്നതം
പത്തുനൂറായിരത്തോളം മലകളും മനോഹരം
അതുകളിങ്കൽനിന്നിട്ടൊഴുകും [5]തടിനികൾ
അതിമോഹനം [6]മന്ദാകിനിയോടൊക്കുമല്ലോ.
വിപിനങ്ങളും നല്ല [7]കന്ദങ്ങളും ശിലകളും
ഭവനം മലകളിൽ കാട്ടാളന്മാർക്കും ഉണ്ടല്ലോ.
മധുരഫലാന്വിതകദളീപാളീപങ്ക്തി
അധികമിക്ഷുദണ്ഡപങ്ക്തിയുമതുപോലെ.

---

1. കദ്രുനന്ദനപരിവൃഢൻ = നാഗാധിപനായ ശേഷൻ. 2. കല്യാണഗിരി = വെളിമല. 3. വല്ലീവല്ലഭൻ = സുബ്രഹ്മണ്യൻ. 4. ശിഖണ്ഡിതാണ്ഡവാദ്രി = മയിലാടിമല. 5. തടിനി = നദി. 6 മന്ദാകിനി = ഗംഗാ. 7. കന്ദം = വള്ളിക്കുടിൽ. 8. കദളീപാളി = ശ്രേഷ്ഠമായ വാഴ. പ്രശംസയിൽ പാളിശബ്ദം പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു

[1]പനസരസാലങ്ങൾ[2] [3]പൂഗങ്ങൾ [4]താലങ്ങളും
[5]വനജങ്ങളും നീലോല്പലങ്ങൾ കൽഹാരങ്ങൾ
നാളികേരങ്ങൾ നല്ല മാതുളജംബീരങ്ങൾ[6]
[7]അളക്കർ തോട്ടം തോപ്പും [8]പുന്നാഗനാഗങ്ങളും[9]
[10]ഹിന്താല[11]തമാലങ്ങൾ പൂന്തോപ്പു പൂങ്കാവുകൾ
തെങ്ങുമുളിഫലാനാളിതവൃക്ഷങ്ങൾ ബഹുവിധം.
[12]അസനാദികളാകും വൃക്ഷൌഘജാലങ്ങളേതും
രസനകൊണ്ടു പറഞ്ഞീടുവാൻ പണിപണി.
പുഷ്ടമേവും അതത് പർവ്വതാന്തരങ്ങളിൽ.
[13]വിസ്തരങ്ങളിൽ കാണാം മർക്കടമേളങ്ങളെ
കറുത്ത കരങ്ങളും മുഖങ്ങൾ കറുത്തവ
വെളുത്തു കടിക്കുന്ന കരടിക്കരങ്ങൾ
തലയിൽ കിരീടങ്ങളുള്ളോരു കരങ്ങൾ
പലവർണ്ണങ്ങൾ ഗോത്തുപികൾ കപികളും.
[14]കരികൾ [15]കിരികളും പുലികൾ [16]ശാർദ്ദൂലങ്ങൾ
നരികൾ ചെന്നായ്ക്കളും ഋക്ഷക മുയലുകൾ
ക്രൂരനാം മുള്ളനാട്ടുമ്പോടുന്ന മാൻകൂട്ടങ്ങൾ
മേഷങ്ങളുമാരുഗവാദിത്യാദിബഹുമൃഗം.
വൃക്ഷങ്ങൾതോറും കാണാം പക്ഷിമേളങ്ങളെയും
അക്ഷയമിരിക്കുന്ന ചീമുരുപങ്ങളായി.
ക്രൗഞ്ചവും മൃഞ്ജാനാന്താ പിംഗലം കഴുവുകൾ
ചാവലും പിടകളും കാട്ടിലെ കോഴികളും.

1. പനസം = ചക്ക. 2. രസാലം = തേന്മാവ്. 3 പൂഗം = കമുക്. 4. താലം = പന. 5. വനജം = താമര. 6. ജംബീരം = ചെറുനാരങ്ങ. 7 അളക്കർ = ചിറ, വെള്ളം കെട്ടിനിൽക്കുന്ന പ്രദേശം. 8. പുന്നാഗം = പുന്ന, ജാതിക്ക. 9. നാഗം = പുന്നയിൽ തന്നെ മറ്റൊരു ഇനം. 10. ഹിന്താലം = ഈന്തപ്പന. 11. തമാലം = പച്ചിലമരം. 12. അസനം = വേങ്ങ. 13. വിസ്തരം = വൃക്ഷം. 14. കരി = ആന. 15. കിരി = കാട്ടുപന്നി. 16. ശാർദ്ദൂലം = കടുവാ.

കാകനും മരംകൊത്തിപ്പക്ഷികൾ [1]ഭാരദ്വാജങ്ങൾ
കോകിലം [2]കോയഷ്ടികൾ [3]കൃകലാസങ്ങൾ കൊക്കും
മറ്റു പക്ഷികൾ നല്ല മൃഗങ്ങൾ പാട്ടും പക്ഷി
കൂട്ടങ്ങൾ കണ്ടാൽ മോഹിക്കുമാറാരു പക്ഷികളും
പക്ഷികൾനിനാദങ്ങൾ ആനകൾനിനാദങ്ങൾ
തത്ക്ഷിതിയിങ്കൽ ശാർദ്ദൂലികൾനിനാദങ്ങൾ
മലയിൽനിന്നു കല്ലു വീഴുന്ന ശബ്ദങ്ങളും
പലദിക്കിലും പ്രവാഹിനിയിൽ ശബ്ദങ്ങളും.
വേണുപോരങ്ങളുടെ [4]വായുധ്മാനങ്ങൾ കേൾക്കാം.
കാണുമ്പോൾ ഭയങ്കരമീവനദേശങ്ങളെല്ലാ
ഇങ്ങിനെയുള്ള ബഹുവനങ്ങൾ വൈപ്രാവണെ
അങ്ങുണ്ടു ബഹുവിധ[5]ശാല്യങ്ങൾ [6]വ്രൈഹേയങ്ങൾ.
[7]മുദ്ഗങ്ങൾ [8]കുളുത്ഥങ്ങൾ [9]മാഷങ്ങൾ [10]ഗോധൂമങ്ങൾ
[11]ഫല്ഗുക്കളെല്ലാ ദേശങ്ങളിൽ പരിപൂർണ്ണം.
നെല്ലുകളുടെ ഭേദം ചൊല്ലിക്കൂടാത്തതല്ലോ.
വെല്ലം ശർക്കര സിതാ മറ്റുമിക്ഷുവാം രസം തേനും
പാൽ പഴം തൈരു നെയ്യും ദധിയും [12]ചിപിടങ്ങൾ.
തോൽകളിലുള്ളിൽ രസമുള്ള നൽകനികളും[13].
സസ്യങ്ങൾ ബഹുവിധം മത്സ്യങ്ങൾ ബഹുവിധം
ഹാസ്യങ്ങൾ ബഹുവിധം [14]കാംസ്യതാമ്രാദി ബഹു.

---

1. ഭാരദ്വാജം = ഉത്തരഇൻഡ്യയിൽ അധികം ഉണ്ടാകുന്ന ഒരുവക പക്ഷി. 2. കോയഷ്ടി = നീർക്കോഴി, കുളക്കാണി. 3 കൃകലാസം = ഓന്ത്. 4 വായുധ്മാനം = കാററൂതുന്ന ശബ്ദം. 5. ശാല്യം = നെല്ലുകൃഷിക്കുപയോഗപ്പെടുന്ന ഭൂമി. 6. വ്രൈഹേയം = ധാന്യം എല്ലാം വിളയുന്ന ഭൂമി. 7. മുദ്ഗം = ചെറുപയറ്. 8. കുളുത്ഥം = മുതിര. 9. മാഷം = ഉഴുന്ന്. 10. ഗോധൂമം = കോതമ്പ്. 11. ഫല്ഗു = അല്പം, നിസ്സാരം. 12. ചിപിടം = അവൽ. 13. കനി = പഴം. 14. കാംസ്യം = പിച്ചള.

ശിവക്ഷേത്രങ്ങൾ വിഷ്ണുക്ഷേത്രങ്ങൾ ഘോരസർപ്പ-
ഭയങ്ങൾ മാററീടുന്ന ശാസ്തൃക്ഷേത്രങ്ങളും.
ദേവിവ്യന്തയ(?) ക്ഷേത്രം യക്ഷിഭൂതപിണാം ക്ഷേത്രം.
ഭൂതഘോരാലയങ്ങൾ സേതുസംബന്ധമാം
ഭീതി തീർത്തിടും നാഗക്ഷേത്രങ്ങളുമനവധി.
ഉത്സവങ്ങളുമതിൽ പൂജകൾ നിവേദ്യങ്ങൾ
ഔത്സവതന്ത്രമന്ത്രജ്ഞാനികളുടെ ക്ഷേത്രം.
ബ്രാഹ്മണാലയങ്ങളും ക്ഷത്രിയാലയങ്ങളും
[1]ഊരുജാതചരണജാതാലയങ്ങളും ഇപ്പോലാം.
അന്തർവർണ്ണങ്ങൾതന്നാലയങ്ങളും പിന്നെ
പരന്തൊക്കും സ്നാനാചിത[2]കുലടാലയങ്ങളും.
[3]കൈവർത്താലയങ്ങളും ബൌദ്ധാനാം [4]വിഹാരങ്ങൾ
[5]നാപിത[6]രജകർതൻ കുടികളും ഇപ്പോലാം.
ചെട്ടി ചോവകർകുടി തോട്ടികൊമട്ടികുടി
നാട്ടാർകൾ കൂട്ടുകുടവീടുകൾ ബഹുവിധഃ.
നീചജാതികളുടെ കുടിലുകളുമനവധി
[7]സൂചകാലയങ്ങളും ഇത്യാദി കുടികളാൽ
പൂർണ്ണമായിരിക്കുന്ന തദ്രാജ്യം ഫലമൂല-
[8]കീർണ്ണപൂർണ്ണിതം കിഞ്ചിത് പറഞ്ഞതെന്നേയൊള്ളു.
അദ്ധ്യായം രണ്ടു കഴിഞ്ഞിനിയും പറഞ്ഞീടാം
സ്വാദ്ധ്യായിജനങ്ങൾ തൻ കാരുണ്യമുണ്ടാകയാൽ.

——(൦)——

1. ഊരുജാതന്മാർ = വൈശ്യർ, ചരണജാതന്മാർ = ശൂദ്രർ. 2. കുലടാ = വേശ്യാ. 3. കൈവർത്തൻ = മുക്കുവൻ. 4. വിഹാരം = പള്ളി. 5. നാപിതൻ = ക്ഷുരകൻ. 6. രജകൻ = വെളുത്തേടൻ. 7. സൂചകൻ = നടൻ, ഖലൻ, കഥ പറയുന്നവൻ. 8. കീർണ്ണം = വ്യാപ്തം.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

കേരളക്കരോ പരിപൂൎണ്ണ [1]പീയൂഷനിധിവംശെ
ഉൽകൃഷ്ടനായ് *ചേടമാനെന്നാഖ്യാനനായ നൃപൻ
ഉണ്ടായി [2]ചേടബലമധികമുള്ളുകൊണ്ടു
പണ്ഡിതർ ചേടമാനെന്നവനെ പ്രശംസിച്ചു.
[3]ആൎച്ചീകപൌത്രീയമാം ഭൂമിയെ സമസ്തവും
കാൎത്തികസപത്നകൻ പരിപാലിച്ചാനല്ലോ.
ദണ്ഡനീതികളോടു പരിപാലിക്കുംകാലം
പണ്ഡിതനാകും പാണ്ഡ്യനൃപനാം നീതിജ്ഞനാം
സകലനൃപചൂഡാമണിയാം ചോളൻതാനാം
സുഖമാംവണ്ണം പ്രാപ്യ കണ്ടിതു ചേടമന്നനം.
മൂവരുമൊരുമിച്ചു ഗോകൎണ്ണം പ്രവേശിച്ചു
ദേവദേവേശം ശിവം വന്ദിച്ചു പാൎശ്വംവിധയാ
മാൎക്കണ്ഡേയനെക്കണ്ടു തൊഴുതു നരേന്ദ്രന്മാർ
ഭൃത്യനാൽനമ്മതന്നോടവരറിയിച്ചാർ.
എവിടെനിന്നിട്ടിപ്പോൾ ഇവിടെഴുന്നെള്ളി
ശിവസേവക! മുനേ! എങ്ങെഴുന്നെള്ളുന്നതും.
എന്നതു കേട്ടു മുനി ചൊല്ലിനാനവരോടു
വന്നിതു സത്യലോകേനിന്നു ഞാനിവിടെയ്ക്കു.
ദേവേന്ദ്രൻതന്നെക്കാണ്മാനായിട്ടു പോകുന്നിതു.
ദേവതുല്യന്മാർ നിങ്ങൾക്കിഷ്ടം നൽകുമവൻ ചൊൽ
അവരതു കേട്ടു തൊഴുതു മുനീന്ദ്രനെ [വിൻ.

1. പീയൂഷനിധി=ചന്ദ്രൻ. 2. ചേടൻ=ഭൃത്യൻ. 3. ആൎച്ചീക-പൌത്രീയം=ഋചീകമഹൎഷിയുടെ പൌത്രനായ പരശുരാമൻ വീണ്ടെടുത്തതു്.

* 'ചേരമാൻ' എന്നാണ് പ്രസിദ്ധി.

സ്തവനംചെയ്തു ഭക്തിയോടുരചെയ്തീടിനാർ.
മഴകളില്ലാതാകുന്നിഷ്ടി §.................
... ...
....
... ...
....
അദ്ധ്യായമഞ്ചു കഴിഞ്ഞൊരാറാവും സംക്ഷേപമായ്
ശ്രദ്ധയായ് കേട്ടുകൊൾക പറയാം കഥാശേഷം.

§ ഇതിനു മേൽ മാതൃകയിൽ പല പദ്യങ്ങൾ ലുപ്തങ്ങളായിരിക്കുന്നു.

ആറാം അദ്ധ്യായം.

മാർത്താണ്ഡസ്വാമിക്കൊരുവയസ്സുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ
[1]ജ്വർത്തികൊണ്ടഹോ സ്വർഗ്ഗം ഗമിച്ചിതുമയനാം.
[2]മഹിഷീത്വകാലം വൈഷമ്യമെന്നിമിത്തമായ്
[3]സഹസാ മൃതിവന്നിട്ടവളും സ്വർഗ്ഗംപുക്കാൾ.
ബാലകൻതന്നെപ്പിന്നെ വളർത്താൾ [4]മാതൃഷ്വസാ.
ലോലാക്ഷി സുശീലിനിയക്കാലത്തൊരു ദ്വിജൻ.
സുന്ദരൻ സുകുമാരൻ ചന്ദ്രചൂഡന്റെ ഭക്തൻ
മന്ദമെന്നിയെ വന്നാൻ [5]വൈണാടേശന്റെ ഗേഹേ
വന്ദിച്ചു വൈണാടേശനാതിഥ്യം കഴിച്ചിട്ടു
നന്ദിച്ചു പീഠത്തിന്മേലിരുത്തി യഥായോഗ്യം.
കുശലപ്രശ്നംചെയ്തിട്ടന്യോന്യം പിന്നെ മോദാൽ
ഭൃശ സാംനിധി ദ്വിജനന്ദനൻ ചോദ്യംചെയ്താൻ
ലോകവൃത്താന്തങ്ങളെപ്പറഞ്ഞീടണമെന്നു
ആകവേ ലോകത്തിങ്കൽ നീ നടന്നറിഞ്ഞവൻ.
നാരദഭഗവാന്റെ അംശിയാം ദ്വിജവരൻ
[6]പാരാതെ പറഞ്ഞിതു രാജനന്ദനനോടു.
നിന്നുടെ [7]പൈതൃഷ്വസേയൻ യുവാവാകുംകാലം
മന്നിടമെടുത്തീടും നിന്നെയും കുലചെയ്യും.
സോദരനേയും നിന്റെ ബന്ധുക്കളെല്ലാരെയും
ആദരം വിനാ വധിച്ചീടും നിശ്ചയംതന്നെ.

---

1. ജ്വർത്തി = ജ്വരം, പനി. 2. മഹിഷി = രാജഭാര്യ. 3. സഹസാ = പെട്ടെന്ന്. 4. മാതൃഷ്വസാ = അമ്മയുടെ സഹോദരി. 5. വൈ(വേ)ണാടേശൻ = വേണാട്ടു ഭരിക്ക കിട്ടണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്ന പപ്പുതമ്പി. 6. പാരാതെ = ആലോചിക്കാതെ. 7. പൈതൃഷ്വസേയൻ = അച്ഛന്റെ അനന്തരവൻ.

ഞാനറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു [1]ശ്രുതചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു.
ഊനംകൂടാതെയിരുന്നീടുവാൻ നിനയ്ക്കനീ.
ഇത്തരം കേട്ടനേരം വൈണാദേഹന്റെ ചിത്തേ
[2]ആതങ്കമുണ്ടായിപ്പിന്നെ പരിജനവിത്തങ്ങളെ
അററമില്ലാതെ കൊടുത്തയച്ചു നൃപസുതൻ
പുറവും നില്ക്കുന്നപോലെ ടിക്കുറയറിയിച്ചാൻ.
അന്നേരമവർകളുമവരോടുരചെയ്തു
കൊന്നീടാം കിങ്കരംകൊണ്ടു എന്തിനു ഖേദിക്കുന്നു.
പിന്നെയും നൃപസുതൻ ഭടനായകന്മാരെ
ഖിന്നനായ്സ്തുതിച്ചിട്ടു മെല്ലവെ നിയോഗിച്ചാൻ
[3]വല്ലജാതിയും നൃപബാലനെ വധിക്കേണം
[4]അല്ലൽ തീൎന്നിരുന്നീടാം എല്ലാൎക്കും നമുക്കെന്നാൽ.
അന്നേരം ഭടനായകന്മാരുരചെയ്തീടിനാർ
ഇന്നതിന്നൊരു [5]ബന്ധമില്ലസ്മൽ [6]പരിവൃഢ!
നരസിംഹത്തിനോടു സദൃശന്മാരാം പല
നരപാലകന്മാരെ വധിച്ചു ഞങ്ങളിങ്ങിപ്പോൾ
നരിയെക്കൊൽവാനൊരു ഭൃത്യനാൻ മതിയാകും
വിരവിൽ പോകുന്നു സാധിച്ചുംകൊണ്ടു വരാം.
ഇത്തരം പറഞ്ഞവർ സത്വരം നടകൊണ്ടാർ.
ചിത്തസങ്കടം തീൎന്നു വൈണാദേഹനും വാണാൻ.
ഇക്കഥാ ഉദയനൃപാലന്റെ ഭൃത്യന്മാരും
ചൊൽക്കൊള്ളും മന്ത്രിമാരുമറിഞ്ഞു ഭ്രമിച്ചിട്ടു
ബാലകൻ വാഴും രാജസദനേ ഗമിച്ചിട്ടു
ലോലചിത്തരായ് വരാംബികയോടു ചൊന്നാർ.
പേടിയോടംബ ചൊന്നാളെന്തു ചെയ്യേണ്ടതെന്നു.

---

1. ശ്രുതം = ശാസ്ത്രം. 2. ആതങ്കം = വ്യസനം. 3. വല്ലജാതിയും = എങ്ങിനെയെങ്കിലും. 4. അല്ലൽ = ഉപദ്രവം. 5. ബന്ധം = പ്രയാസം. 6. പരിവൃഢൻ = പ്രഭു.

ഓടിപ്പോകണമിപ്പോളിവിടെ വസിക്കേണ്ട.
[1] അന്തോളത്തിങ്കൽ കേറിപ്പോകുന്നതെന്നുവന്നാൽ
ഹന്ത വന്നുപദ്രവിച്ചീടും ശത്രുക്കൾ നൂനം.
വേഷച്ഛന്നമായ് ശിശുവിനേയുംകൊണ്ടു മെല്ലെ
[2] യോഷമാർമണിമൌലിയാമമ്മ പോയീടണം.
അടിയങ്ങളും വേഷച്ഛന്നരായ് വിടകൊള്ളും
ഝടിതി പോകാമെന്നു ചൊന്നതു കേട്ടനേരം
ബാലനെക്കയ്യിൽ വേഷച്ഛന്നയായെടുത്തുകൊണ്ടു
[3] ആലോലം വീഴും കണ്ണീരോടവൾ നടകൊണ്ടാൾ.
പത്തു [4] യോജനവഴി വടക്കുചെന്നു തത്ര
ചിത്തസങ്കടത്തോടു പാർത്തിതംബികാ താനും.
മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠന്മാർ തമ്മിൽ മന്ത്രിച്ചു രഹസ്യമായ്
[5] തന്ത്രേണ മാസിമാസി ധനങ്ങളയച്ചിതു.
അങ്ങിനെ ആറുമാസം കഴിഞ്ഞോരനന്തരം
എങ്ങുമന്വേഷിക്കുന്ന വൈണാടേശന്റെ ദൂതർ
ബാലകവാസസ്ഥലമറിഞ്ഞു ശീഘ്രം ഭൂമി-
പാലകസുതനോടു അറിയിച്ചതുകാലം.
ആയിരം മല്ലന്മാരെ സേനാനായകനോടും
പോയാലുമെന്നു ശീഘ്രമയച്ചാൻ കൊന്നീടുവാൻ.
സന്ദർപ്പചണ്ഡന്മാരാ അക്കഥ രഹസ്യമായ്
മന്ദമെന്നിയേ കേട്ടു തങ്ങടെ സേനയോടും
നടന്നു ബാലകനെ ശിക്ഷിച്ചുകൊൾവാനായി.
കടന്നുകൊള്ളുന്നന്നവന്റെ സഖിമാരും

1. അന്തോളം—പല്ലക്ക്. 2 യോഷമാർ—സ്ത്രീകൾ. 3. ആലോലം—ധാരയായി. 4. യോജനം—നാലു ക്രോശം. ഒരു ക്രോശം—൨൦൦൦ ദണ്ഡം. "ഹസ്തൈശ്ചതുർഭിർഭവതീഹ ദണ്ഡഃ ക്രോശഃ സഹസ്രദ്വിതയേന തേഷാം" എന്നു ലീലാവതി. 5. തന്ത്രേണ—വസ്തുതത്വം അറിയിക്കാത്ത വിധത്തിൽ.

ഭ്രാതൃചണ്ഡാംശുവോടു ദൂതനാൽ ബോധിപ്പിച്ചു.
ഭീതിപൂണ്ടവൻ വായുവേഗേന നടകൊണ്ടാൻ.
മറവുള്ള മന്ത്രിവരന്മാരുമത്രകാലം
തെരെന്നു മറ്റുള്ളോരും സൈന്യയുക്തരായ്‌വാണാർ.
ചെന്നിതങ്ങിരുവരും ബാലകവാസസ്ഥലേ
അന്നവരറിയിച്ചാർ അംബയോടവസ്ഥകൾ.
കൂടവേ വരുവതിന്നമ്മയ്ക്കു കഴിവരാ
[1] ആടൽകൂടാതെ രക്ഷിച്ചീടുവോമടിയങ്ങൾ
തരിക ശിശുവിനെയെന്നവർ ചൊന്നനേരം
പെരികെ ശോകത്തോടു കൊടുത്താളമ്മയപ്പോൾ.
ബാലകനെയുംകൊണ്ടു നടന്നു [2]സേനാനികൾ
[3]മാലോടു മലവഴി നേർവഴി വരാൻ പണി.
രണ്ടു [4]വാസരംവഴി തെക്കോട്ടു കടന്നപ്പോൾ
കണ്ടിതു വൈണാടദേശസഖിയാം കാട്ടാളേശൻ.
അവനുമവന്റെ കാട്ടാളപ്പടകളു–
മവനീപതിബാലഹരണത്തിന്നായ്‌വന്നാർ.
അന്നേരമുണ്ടാകിന കലഹം ചിത്രം ചിത്രം.
കൊന്നിതു ഭ്രാതൃചണ്ഡകിരണൻ ഗദകൊണ്ടു.
താഡിച്ചുശേഷിച്ചിതു കാട്ടാളനാഥൻ മാത്രം.
പേടിച്ചോടിനാൻ പിന്നെ നടന്നാരിവർകളും.
[5]പ്രാന്തരത്തൂടെ പോകും കാലത്തിലുള്ള ദുഃഖം
എത്ര ചൊല്ലേണ്ടു കഷ്ടം വിശപ്പും ദാഹങ്ങളും.
മലയിൽ ശിലകളിൽ കുഴിയിൽ [6]കിടിമല–

---

1. ആടൽ = ഖേദം. 2. സേനാനികൾ = പടത്തലവന്മാർ. 3. മാൽ = ദുഃഖം. 4. വാസരം = ദിവസം. 5. പ്രാന്തരം = വിശ്രമിക്കുവാൻ ഛായാവൃക്ഷങ്ങളും വെള്ളവും ഇല്ലാത്തതിനാൽ ശൂന്യമായും ദൂരമായും ആൾനടപ്പില്ലാതെയുമുള്ള വഴി. 6. കിടി = കാട്ടുപന്നി.

സരിത്തജലങ്ങളെ പാനങ്ങൾ ചെയ്തുംകൊണ്ടു
പടയും ശിഷ്ടപരിപാലനമഹീജേന്ദ്രനാം
അടവിയൂടെ നടന്നാലത്താതാക്കുംവിധൌ
കറിന[1]ലോഹദ്രവപാനതുല്യവുമേനി–
നടുവിൽ[2]ഗരളത്തിൽ ഇരുന്ന സമവുമാം.
ഇങ്ങിനെ നാലുമാസം മലയിൽ പാൎത്തു പിന്നെ
തിങ്ങിന ഖേദത്തോടു [3]ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യമാം.
നഗരിയിങ്കൽവന്നു വസിച്ചാർ ചിലദിനം.
[4]നിഗമക്കാതലാകും ബാലനെക്കാത്തുംകൊണ്ടു
പടവീട്ടാരും തത്ര അടവീപാൎക്കുന്ത–
ട്ടപ്പടികൊള്ളുന്നപോലും കൂടവേ കാത്തുനിന്നാർ.
മന്ത്രിപുംഗവന്മാരും സേനാനിവീരന്മാരും
യന്ത്രികൾ തന്ത്രികളും രാജാവിൻപടകളും
ഒക്കവെ സന്നദ്ധരായ് ശത്രുക്കളീടയാതെ
ഉൾക്കാമ്പിൽനിന്നു നൃപബാലനെ പാലിക്കുമ്പോൾ
[5]സൽമഡിംഭകരും [6]മഹാഡംഭികരും വൈണാടേശൻ
ആത്മസേനകളോടു [7]അന്തരപ്രമുഖരും
ആയുധപാണികളായ് യുദ്ധത്തിന്നൊരുമ്പെട്ടാർ.
മാൎത്താണ്ഡസ്വാമിക്കപ്പോൾ വയസ്സു നാലായിതു
ആൎത്തിയിങ്ങിനെയൊഴിയായ്പോരാനാളതൊട്ടു കഷ്ടം.
നാഥന്റെ സഹോദരി സുകാലത്തല്ലോ പോറു
[8]ആതങ്കഹീനം ലക്ഷ്മിയമ്മസ്വാമിനിയേയും.

---

1. ലോഹദ്രവം — ചെമ്പു മുതലായ ലോഹം ഉരുക്കി വെള്ളമാക്കിയതു്. 2. ഗരളം — വിഷം. 3. ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യം — ശിങ്കനല്ലൂർ, ഇരണിയൽ. 4. നിഗമം — വേദം. 5. സൽമഡിംഭകർ — എട്ടുവീട്ടിൽപിള്ളമാർ. 6. മഹാഡംഭികർ — മാടമ്പിമാർ. 7. അന്തരപ്രമുഖർ — ഇടപ്രഭുക്കന്മാർ. 8. ആതങ്കം — രോഗം, സന്താപം, ശങ്ക.

അവിടെ വിരോധങ്ങളൊന്നുമുണ്ടായിതില്ല.
സ്തവനംചെയ്യാൻ മോഹമുണ്ടെന്നു പിന്നെച്ചൊൽവേൻ.
അദ്ധ്യായമാറു കഴിഞ്ഞിനിയും കേട്ടുകൊൾക
യുദ്ധത്ത് പരന്മാരായ് വന്നവർചരിത്രങ്ങൾ.

൨൭ാം അദ്ധ്യായം.

വൈണാടേശാധികൾ തൻ വരവു കണ്ടു നൃപ-
ഗണനായകർ മന്ത്രിച്ചീടിനാർ രഹസ്യമായ്.
നൃപതികുമാരനോ അധികം ശിശുവല്ലോ
സപദി അപജയം വരികിൽ ചതി വരും.
ശക്തന്മാരായും കാര്യബോധശാലികളായും
ഭക്തന്മാരായുമുള്ള ഭൃത്യവർഗ്ഗങ്ങളെന്നു-
ജ്ജീവനാം കുമാരനെ ആരുമേയറിയാതെ
ദേവേന്ദ്രൻ പീയൂഷത്തെ എന്നപോൽ സൂക്ഷിക്കേണം
നാലുവത്സരം പിന്നെ പാലിപ്പാൻ യത്നമില്ല.
ബാലനെയെടുത്തുംകൊണ്ടിപ്പോഴേ പൊയ്ക്കൊള്ളേണം
അതിന്നു വേണ്ടും ദ്രവ്യമവരും കൊണ്ടുപോക
മതിയോടിരിക്കേണം ഞങ്ങളുമറിയേണം.
സചിവന്മാരാം ഞങ്ങൾ രാജ്യമന്യായം സർവ്വം
ഉചിതം സൂക്ഷിച്ചീടും സംശയമെള്ളുമില്ല.
ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞിട്ടു അയച്ചു സമർത്ഥരെ.
അങ്ങവരതിൻവണ്ണം ബാലനെക്കൊണ്ടുപോയാർ.
അടവികളിൽക്കൂടി നടന്നാരവർകളും.
[1]വിടപിമൂട്ടിൽ വെയ്യിൽകൊള്ളുമ്പോളിരിക്കയും
കളികൾകൊണ്ടും [2]രസപാനഭോജനംകൊണ്ടും
[3]ലളിതരാകുംവണ്ണം നടന്നു വടക്കോട്ടു
ഹരിദ്രാചലത്തിന്റെ താഴ്‌വരെ വസിച്ചിതു.
ദരിദ്രമെന്നുള്ളതു ബാലകനറിഞ്ഞീല.
യുദ്ധസന്നദ്ധന്മാരായ്‌വന്നുള്ള വൈണാടേശർ
സിദ്ധമാം പരാജയം നേരെ നാം യുദ്ധംചെയ്താൽ

---

1. വിടപി = വൃക്ഷം. 2. രസം = സാരമുള്ള. 3. ലളിതം = പ്രമോദസംതൃപ്തത.

ജനങ്ങൾ കരഞ്ഞിരുന്നീടുവാനിവരും—
ദിനങ്ങളിങ്കലിടതിരുന്നിതെ കൊണ്ടുപോരാം.
ഇങ്ങിനെയൊരു സംവത്സരമങ്ങവസരം
അങ്ങു ചെല്ലുവാൻ നോക്കിയിരുന്നു ശത്രുക്കളും.
നൃപതിതന്നോടും അന്യബാലനെത്തമാ
നൃപബാലകനെന്നു സാധിച്ചുകൊണ്ടാരല്ലോ.
ഒരുനാളവസരം കിട്ടിയ ദിവസത്തിങ്കൽ
കരുണാഹീനന്മാരായ് കടന്നുകേറിച്ചെന്നു
കാവൽക്കാരരെ യാതൊ അടച്ചുപൂട്ടിക്കളഞ്ഞിട്ടു
ചാവതിന്നായിപ്പുറത്തു ബാലനെ കൊലചെയ്താർ.
പ്രേതവും കൂടെ നുറുക്കിക്കളഞ്ഞവർ
[1]പോതത്തെ [2]ശ്വാനങ്ങൾക്കായിട്ടു കൊടുത്തിതു.
മന്ത്രി[3]സത്തമന്മാരും [4]ബലനായകന്മാരും
[5]കിങ്കരന്മാരും പിന്നെ പടകൾ കുടികളും
ഇക്കഥാ കേട്ടു വാവിട്ടുഴുതു കഷ്ടം കഷ്ടം
[6]ഉൽക്കടശോകത്തോടു വസിച്ചാർ പ്രേതംപോലെ.
ശോഷിച്ചുഭാവം നൃപഭൃത്യന്മാർക്കെല്ലാമേറ്റം.
[7]തോഷിച്ചുഭാവം വെണ്ണാട്ടേഥാദിജനങ്ങൾക്കും.
മന്ത്രിവീരന്മാർ പരമാർത്ഥത്തെ കാട്ടീടില്ല
തന്ത്രികളായുള്ളവരങ്ങിനെയിരുന്നിട്ടും
അങ്ങു ബാലകന്നയ്യ വയസ്സിൽ വിദ്യാരംഭം
തിങ്ങിനമോദാലുപനയനമേഴാണ്ടിലും
കഴിഞ്ഞിതെട്ടിൽ കേട്ട ശബ്ദാർത്ഥം തോന്നാതെന്നാണ്ടു.
ഒഴിഞ്ഞുപിടിപ്പതിന്നുള്ളാരഭ്യാസങ്ങളും

---

1. പോതം = ബാലൻ. 2. ശ്വാനം = നായ്. 3. സത്തമൻ = ശ്രേഷ്ഠൻ. 4. ബലം = സൈന്യം. 5. കിങ്കരന്മാർ = ചേവുകർ. 6. ഉത്കടം = അധികം. 7. തോഷം = സന്തോഷം.

ഹസ്ത്യശ്വപ്രഹാരങ്ങൾ ശാർദ്ദൂലപ്രഹാരങ്ങൾ
ശസ്ത്രങ്ങൾ [1]നവദശായത്തിങ്കലെത്തൊഴിലുകൾ
അഗ്നിശസ്ത്രാദികളൊന്നും ദിവ്യസായകങ്ങളൊന്നും
ഭംഗമെന്നിയെ സർവ്വവിദ്യയും ഗ്രഹിച്ചിതു.
ശത്രുക്കൾ കോടിപ്പേരെ ക്ഷണംകൊണ്ടവനിയിൽ
വിത്രസ്തരാക്കിപ്പതിപ്പിക്കും വിദ്യയും പാരം.
രണ്ടുവത്സരം കൂടി പാർത്തുപോയവിടെയും
ഇണ്ടലെന്നിയെ വിദ്യ പഠിക്ക നിമിത്തമായ്.
പിന്നെത്തന്റെ ഭൃത്യന്മാരും താനുമായ് നടകൊണ്ടു
ഖിന്നതാഹീനം നാലുവാസരംവഴി തെക്ക.
അക്കാലം വെണ്ണാട്ടേഹൻ തന്നുടെയൊരു ഭൃത്യൻ
ഉൽക്കടശക്തിയേറ്റ ദുഷ്ടബാലനെക്കണ്ടു
ആടലോടോടിവന്നാപ്പൗരന്ദ്രനെ ചൊല്ലി.
പേടി പൂണ്ടുടൻ വരുത്തീടിനാൻ ബന്ധുക്കളെ.
ബാലശോഭകനൊന്നാൻ നാം ചെയ്ത പ്രവൃത്തികൾ
ബുദ്ധിഹീനത്വം കഷ്ടം ശ്രീപരാഭകസിംഹം
സുഖമായ് മര്യാദവീനികടെ വസിക്കുന്നു
നഖംകൊണ്ടവൻ നമ്മെ പിളർന്നുകൊല്ലും നൂനം.
കൊല്ലുവാനുപായങ്ങൾ പാർത്തിട്ടു കിട്ടുന്നില്ല.

---

1. നവദശായം—൧൯ വിദ്യകൾ. അവ—
"അംഗാനി വേദാശ്ചത്വാരോ മീമാംസാ ന്യായവിസ്തരഃ।
ധർമ്മശാസ്ത്രം പുരാണം ച വിദ്യാ ഹ്യേതാശ്ചതുർദ്ദശ॥
ആയുർവ്വേദോ ധനുർവ്വേദോ ഗാന്ധർവ്വശ്ചേതി തേ ത്രയഃ।
അർത്ഥശാസ്ത്രം ചതുർത്ഥം ച വിദ്യാ ഹ്യഷ്ടാദശൈവ താഃ॥"
അംഗങ്ങൾ വേദാംഗങ്ങൾ, അവ—ശിക്ഷ, വ്യാകരണം, ഛന്ദസ്സ്, നിരുക്തം, ജ്യോതിഷം, കല്പം എന്നിങ്ങനെ ആറ്. ഗാന്ധർവ്വം—ഗീതം, പാട്ട്. ശേഷം സ്പഷ്ടം. നവദശായം എന്നതു ശസ്ത്രത്തിനോടു യോജിപ്പിക്കുന്ന പക്ഷം പത്തൊമ്പതു വിധമായ അഭ്യാസത്തിനാവശ്യപ്പെടുന്ന ആയുധങ്ങൾ എന്നർത്ഥം. ഇതു മേൽ ഒരിടത്തു വിവരിക്കുന്നുണ്ട്.

അല്ലലുണ്ടഹൊ ഇനി ഒന്നു നാം ചെയ്തീടണം.
നായാട്ടിന്നായിക്കാട്ടിൽ പോയതുപോലെ ചില
നായന്മാരാകും വീരമല്ലരെ അയയ്ക്കണം.
ചതിച്ചുപിടിച്ചവൻതന്നുടെ ശരീരത്തെ
ചതച്ചുകൊന്നീടുവാൻ ഇപ്പോൾ പോകണം ശീഘ്രം.
അന്നേരം വന്നു പത്തുസഹസ്രം മല്ലന്മാരും
കൊന്നീടാനയച്ചിതു നൃപതികുമാരനെ.
കാടിന്നകത്തെന്നുള്ളതു അവർക്കു തിരിയാഞ്ഞു
തേടിനാർ വേട്ടയാട്ടംപോലെ ബാലകൻതന്നെ.
ഓരോരോ കാട്ടിൽ പലരുംചുറ്റുമലഞ്ഞും പേരും
ഓരോരോ വിധങ്ങളിൽ നായാട്ടു തുടങ്ങിനാർ.
അക്കാലം [1]പഞ്ചശതിസംഖ്യരാം മല്ലർ
വേഗത്തിൽ മദ്ധ്യാടവീതലയിൽ കേറുംവിധൌ
അവിടെ ചില ജനമൊരു ബാലകനോടു
ഭവനംതീർത്തു വസിക്കുന്നിതെന്നതു കേട്ടു
തിരഞ്ഞു ചെല്ലുന്നേരം കണ്ടിതു ശിശുവിനെ.
പിരിഞ്ഞു വസിക്കുന്ന സേനായകരോടും.
ഭൃത്യന്മാരല്പം തത്ര ഇരുന്നീതവർകളും.
അത്യന്തം ഭയത്തോടു ശിശുവുമോടുംവിധൌ
വലഞ്ഞിതല്ലോ മല്ലർ നാനാദിക്കിലും കാട്ടിൽ.
ഒളിച്ചും പതുങ്ങിയും ഓടുമ്പോൾ നൃപൻ തദാ
ഭൃത്യരെപ്രീതികയാലെത്രയും ദുഃഖത്തോടു
നിഗ്രഹിപ്പതിന്നൊരു മാർഗ്ഗത്തെക്കാണായ്കയാൽ
അങ്ങൊരു ഗുഹയുണ്ടു മലയിലഗാധമായ്
പൊങ്ങിന ഭയത്തോടു ചാടിനാനതിൽ നൃപ-
സിംഹബാലകനപ്പോൾ ഭൃത്യരും പടലിക്കിൽ

1. പഞ്ചശതിസംഖ്യർ=൫൦൦ പേർ.

സംഹാരകാലമല്ലോ എന്നായോടിപ്പോയവർ.
മല്ലന്മാരക്കാട്ടിനകൽ ഒക്കെയവ തിരഞ്ഞിട്ടു
നല്ല ക്രൂരികട്ടോട്ട് അതിദുർഘടമാകും
[1]ഗഹ്വരത്തിനെക്കണ്ടു മൃതിയെ ക്ഷണം ചെയ്യും
ഘോര[2]വ്യാളങ്ങളെയും കാണ്കനിമിത്തമായ്
[3]വിഹ്വലന്മാരായിട്ടു ഓടിനാർ ശീഘ്രസമം
ഗഹ്വരാന്തികത്തിങ്കൽ നിൽക്കാതെ നീങ്ങിനെ.
കാട്ടിലെല്ലാടമേ [illegible]ാണ്ട കാട്ടിനരികിലെ
നാട്ടിലുമൊക്കെത്തേടിപ്പോയിതു മല്ലന്മാരും.
ഗുഹയിലഗാധത്തിൽ വെള്ളത്തിൽ വീണവനെ
ഹാഹാ കഷ്ടം രക്ഷിച്ചീടുവാനാരു.. ....
....തരോ
ചിന്തുന്ന കണ്ണീരോടുമല്ലയ്യോ കഷ്ടം കഷ്ടം.
അന്നേരമൊരു ശിലാ പിടി.........................
....തിൽ പിടിച്ചിട്ടു കല്ലിന്മേൽ കരേറിനാൻ.
അതിനുപിന്നിട്ടു കൈകളാൽ തല........................
[4]ചെത്തുവർവകപോലെയാണെന്നു തോന്നുകയാൽ
ഗമിപ്പാനതിനൊഴിവെന്ന മന്ദം മന്ദം
ഭ്രമിച്ചു ചിന്തതേടീശപാദധ്യാനത്തോടും.
പത്തുനാഴികനേരങ്ങളിങ്ങനെ ഗമിക്കുമ്പോൾ
കുത്തുകല്ലൊന്നു കിട്ടി അതിങ്കലിരുന്നിതു.
മേല്പോട്ടു നോക്കുന്നേരം നക്ഷത്രങ്ങളെക്കണ്ടു.
കീഴ്പട്ടു ഘോരഭയങ്കരമാമിരുളാണാം.
അങ്ങിനെയൊട്ടുനേരമിരിക്കുസമയത്തു
തിങ്ങിനിന്നിരുളകറ്റി സൂര്യനുദിച്ചിതു.

---

1. ഗഹ്വരം=ഗുഹ. 2. വ്യാളം=ദുഷ്ടഗജം, സർപ്പം, ചെന്നായ്, സിംഹം. 3. വിഹ്വലന്മാർ=തന്നെപ്പറ്റും രക്ഷിക്കാൻ കഴിയാത്തവർ. 4. ചെത്തുവൻ=വീക്കുളി.

ശത്രുക്കൾ നാലുപാടുമുണ്ടായ്വന്നു നേരം
വിത്രസ്തനായി നോക്കിനാനീയൊരാനതന്നെ.
മുൻപിലെ സ്ഥലമല്ല ആവിടമെന്നു കണ്ടു
ചെമ്പിച്ചു മുഖത്തോടും തനിയെ നടന്നിതു.
അങ്ങിനെയൊട്ടുദൂരം നടന്നോരനന്തരം
അങ്ങൊരു നദി പായുന്നതിങ്കൽ ചാടി നീന്തി
അക്കരക്കരയേറി പോകുമ്പോളൊരു കാട്ടിങ്കൽ
നിറഞ്ഞ രസങ്ങളാം [1]പക്വങ്ങൾ പലതരം.
അവകൾ തന്നെപ്പറിച്ചശിച്ചു ക്ഷുത്തും തീർത്തു
ഭുവനാധി(പൻ ബഹു)ദൂരെ പോകുന്നനേരം
കാട്ടിൽ ശ്രീഭഗവതീക്ഷേത്രമൊന്നിരിക്കുന്നു.
വ...ജിക്കുന്നു.
ആരവാൻ നീയെന്നു ചോദിച്ചു ദ്വിജശ്രേഷ്ഠൻ.
....
ഏറിയ വിശപ്പുണ്ടിക്കെന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ
ചോറു നൽകിനാനപ്പം ജലവും[2]ഉപദംശം.
അമൃതോപമമായിട്ടുള്ളതു കഴിച്ചിട്ടു
സുമതിവിപ്രനാമം ചോദിച്ചീട്ടിരുന്നിതു.
അദ്ധ്യായമേഴു കഴിഞ്ഞെത്രയും ഭക്തിയോടു
ശ്രദ്ധയാ കേട്ടുകൊൾക മേലിലെക്കഥകളെ.

——(೦)——

1. പക്വം = പാകം വന്ന പഴം 2. ഉപദംശം = ഉപ്പിലിട്ടത്.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം.

നല്ലൊരു മരത്തിന്റെ നിഴലിൽ മണലിന്മേൽ
മെല്ലവെ കിടന്നിതു ഭൂപാല[1]കാകപക്ഷൻ.
ശോകേന ഭൃത്യരുടെ വേർപാടോടും രാത്രൗ
ഗുഹയിലകപ്പെട്ട മാറാത്തഖേദത്തോടും
ഉണരക്കങ്ങളിളച്ചോടിന പീഡയോടും
[2]നീണ്ടൊന്ന ദുഃഖത്തിന്റെ നിവൃത്തി കാണാഞ്ഞിട്ടും
കിടന്നവുടൻതന്നെ ഉറങ്ങിപ്പോയിതല്ലൊ.
പടിഞ്ഞാറാണവാനായടുത്തു മാർത്താണ്ഡനും.
സായാഹ്നസമയത്തിൽ നിദ്രയിൽ ബാലനൃപൻ
[3]മായാഹീനമായൊരു സ്വപ്നമതുകണ്ടീടിനാൻ.
പാർവ്വതീ ലോകേശപതി ഖഡ്ഗവും കൊണ്ടുവന്നു
ഉർവ്വീശകുമാരനെ മടിയിൽവെച്ചു മെല്ലെ
ശിരസി ചുംബിച്ചിട്ടു ആശിസ്സുകളും ചെയ്തു
വൈരിവീരരെ വധിപ്പാനൊരു വാളും നല്കി
വത്സ നിൻ ഭൃത്യരിപ്പോൾ എത്തും കല്പിച്ചു പോയാർ.
ഉടനെയുണർന്നപ്പോഴരികത്തൊരു വാളു
കിടക്കുന്നതുമെടുത്തിരിക്കും സമയത്തിൽ
പല ദിക്കിലുമോടി നടക്കും ഭൃത്യന്മാരിൽ
ചിലർ വന്നിതു തത്ര കണ്ടിതു കുമാരനെ.
സന്തുഷ്ടന്മാരായ് വീണു നമസ്കാരവും ചെയ്തു
സന്താപഹീനം മെല്ലെ ദിക്കിന്നു നടകൊണ്ടാർ,
പത്തുനാഴിക ദൂരമെത്തിന സമയത്തു
[4]പത്തനമൊന്നു കണ്ടിട്ടവിടെയിരുന്നിതു.

---

1. കാകപക്ഷൻ=ബാലൻ. കാകപക്ഷം=കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ കുടി.
2. നീണ്ടൊന്ന്=ദീർഘമായ. 3. മായാഹീനം=വാസ്തവമായിട്ടുള്ളത്.
4. പത്തനം=പട്ടണം.

അന്നത്തെ രാത്രി തത്ര വസിച്ചു പിററാംദിനം
ഒന്നൊന്നായ്‌വണ്ടർചന്ദ്രൻ തന്നുടെ ഭൃത്യന്മാരും.
റെസ്സൽമചണ്ഡാംശു തിരുമനസ്സിലറിയിച്ചു
ഈശ ! നാമിവിടേക്കു വന്നിരിക്കുന്ന കാര്യം
മന്ത്രികൾക്കറിയിച്ചു അവരെ വരുത്തീട്ടു
[1]യന്ത്രത്തിൽ വേണമെഴുന്നെള്ളുവാനിനി സ്വാമിൻ!.
ആദേശിച്ചിതു ഭൂപാലാജ്ഞയെയശേഷം വന്നു
സേവകമന്ത്രിചതുരംഗ [2]വാഹിനികളും.
സുവർണ്ണശിബി[3]കതിലാതപത്ര പൊന്നും സ്വാമീ
[4]വിവർണ്ണഹീനം പൂർണ്ണചന്ദ്രനെന്നതു പോലെ
എഴുന്നെള്ളുന്നനേരം വെൺകൊററക്കുട [5]തഴ
[6]കുഴകൾ കൊടിവടിയസി[7]കൾ പരശുകൾ
വാളുകൾ മിന്നൽ പോലെ മിന്നുന്ന പ്രകാശവും
വാളുകളുടെ മുന അഗ്നിപോൽ പ്രകാശവും
അഗ്നിശസ്ത്രത്തിലൂടെയാടിത്തീപ്രകാശവും
ഉഗ്രത്തികാഢ്യൂളി പൊങ്ങുന്ന പ്രകാശവും
ഭേരികൾ നാനാവിധവാദ്യങ്ങൾ നിനാദവും
ആനകൾ നിനാദവും അശ്വങ്ങൾ നിനാദവും
മംഗളാരവങ്ങളും [8]കാണികളാർക്കുന്നതും
ദേവകളാകാശത്തിൽ ദുന്ദുഭി മുഴക്കിയും
സേവകർ സന്തോഷിച്ചു സ്തുതിക്കും നാദങ്ങളും
ഇങ്ങിനെ ഗ്രഹണത്തോടാദിത്യൻ പാതാളത്തിൽ
മങ്ങി വീണതു പോലെ ഗുഹയിൽ വീണിട്ടുള്ള
പിറെറന്നാളുദയത്തിൽ ഉദയഗിരിയിങ്കൽ

1. യന്ത്രം=വാഹനം. 2. വാഹിനി=സേന. 3. ശിബിക=പല്ലക്ക്. 4. വിവർണ്ണം=നീചം. 5. തഴ=വെള(ള)ത്തുള്ള കൊടി. 6. കുഴ=കുഴൽ, വാലക്കുഴ. 7. അസി=ഖഡ്ഗം. 8. കാണികൾ=ജനങ്ങൾ.

അററമില്ലാത്ത കാന്തിയോടുദയത്തന്നപോലെ
ബാലനാം നൃപനെഴുന്നെള്ളത്തു തുടങ്ങിനാൻ.
നാലുദിക്കിലും നിന്നു സ്തുതിച്ചു ജനങ്ങളും.
(പ്രീ? ശ്രീ) [1]ഫണിതല്പഗതമൌകുന്ദവിഷയത്തിൽ
ശ്രീബാലശ്രീപാലൻ പൂൎവ്വാററു പ്രവേശിച്ചു.
വന്ദിച്ചിട്ടുടൻ ചെന്നു ശ്രീപത്മനാഭപദം.
നന്ദിച്ചു സൌഖ്യം പ്രാപ്യ വന്ദ്യരെ നമസ്കൃത്യ
മൂന്നാം തത്ര പാൎത്തു ഹൈരണ്യപവ്വാസ്യത്തിൽ
പോന്നിതു ഘനനാദമാം പടകളോടുംകൂടി.
ഖേദങ്ങളുണ്ടായവ മന്ത്രിമാൎക്കചെയ്തു
മോദേന പാൎക്കുംകാലം തൈവണ്ണാദേഹാദികളും
അനൎത്ഥം വരും മേലിൽ രാജവൈരത്താലെന്നും
നിനച്ചാരവസരം കണ്ടിനി വധിക്കേണം
നരശ്രേഷ്ഠനെയെന്നു കരുതിയിരിക്കുമ്പോൾ
നീരാട്ടിന്നായിട്ടൊരു ദിവസമെഴുന്നെള്ളി.
ആയിരം [2]സംശപ്തകരട്ടന്മാർ കലഹംചെയ്വാൻ.
അസ്ത്രശസ്ത്രജ്ഞന്മാരാം രാജകിങ്കരന്മാരും
അത്ര നിന്നവരോടു വെട്ടുകൾ തുടങ്ങിനാർ.
ചത്തിതു രണ്ടുപാടും പെരുത്ത ജനമപ്പോൾ.
കുത്തുകൾ കൊണ്ടിട്ടോടിപ്പോയി ശേഷിച്ച ജനം.
അടവീവൎഗ്ഗാക്ഷതപ്പടിസംഘങ്ങൾ പിന്നെ
[3]പിടവു കാട്ടീടാതെ ഇരുന്നു ശത്രുക്കൾക്കും.
രണ്ടുവത്സരം കാലമിങ്ങിനെ ഇരിക്കുമ്പോൾ
കണ്ടു വന്ദിപ്പാൻ പോയി [4]പവിത്രീകൃതേന്ദ്രത്തിൽ.

---

1. ശ്രീഫണിതല്പഗതമൌകുന്ദവിഷയം = തിരുവനന്തപുരം.
2. സംശപ്തകന്മാർ = ഒരുമിച്ചും ഭടന്മാർ. 3. പിടവു് = പിടപ്പു്, ബാഹള്യം, ലഹള. 4. പവിത്രീകൃതേന്ദ്രം = ശുചീന്ദ്രം.

[1]പൌല്ക്കസദേശത്തുടെ നാട്ടാരാൽ സേവിക്കപ്പെ-
ട്ടുല്ലസദ്ഘോഷത്തോടു ചെന്നു ശങ്കരക്ഷേത്രെ.
അവിടെ രണ്ടുമാസം ഭജിച്ചു വസിച്ചിതു
ഉർവ്വരനേകശ്വാപദം പിന്നെപ്പോയ് [2]ഗൌരീതീർത്ഥ
അവനീപതി വിഷ്ണുമായയെ ഭജിച്ചിട്ടു
സുഖമാംവണ്ണം പാർത്തു രണ്ടരമാസം തത്ര.
പിന്നെ ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യത്തിങ്കൽ പ്രാപിക്കുമ്പോൾ
ഉന്നതനായ [3]കാരുസത്തമനുടെ ബലം
വൈണാടേശന്റെ സേനാമഹാധ്വംസികൾ സൈന്യം
[4]കൌണപസമന്മാരാമന്ത്യപ്പൂരുഷസൈന്യം
ഒക്കവേ സന്നദ്ധമായ് ചാപം വിന്യസ്യാന്തികെ
ഉരക്കൊട്ടുനിന്നു യുദ്ധം ചെയ്തപ്പോൾ നൃപനുടെ
ജനങ്ങൾ കിഞ്ചിൽ കുറഞ്ഞിരിക്കനിമിത്തമായ്
[5]ഹാനങ്ങൾ വന്നു നൃപസൈന്യങ്ങൾ ഭേദിച്ചിഹ
ഓട്ടമായിതു പട നൃപനോടീടിനാൻ.
വാട്ടമെന്നിയെ വിട്ടീടിനാർ ശത്രുക്കളും.
അന്നേരമേകാകിയായ് ഓടുന്ന മഹീപാലൻ
നിന്നുഴന്നൊരു [6]ജാ(മ?ല്മ)ൻതന്നെക്കണ്ടരുൾചെയ്തു.
കൊല്ലുവാൻ വരുന്നിതു പിന്നാലെ എന്നെ ചിലർ
വല്ലജാതിയുമിപ്പോൾ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളേണം നീ.
അന്നേരം ശാസ്തൃക്ഷേത്രെ മൃത്തികാഗജത്തിലെ
ചെന്നിരിപ്പതിനായി ചൊല്ലിനാനതുപോലെ

---

1. പൌല്ക്കസദേശം = തെക്കുംകൂർ. സങ്കീർണ്ണജാതിക്കാർ കുടിപാർത്തുവരുന്ന ദേശം. ബ്രാഹ്മണനു ക്ഷത്രിയയിൽ ജനിച്ചവർ പുല്ക്കസന്മാരാണെന്നു ചില കോശങ്ങളിൽ കാണുന്നു. 2. ഗൌരീതീർത്ഥം = കന്യാകുമാരി. 3. കാരു = പണിക്കർ. 4. കൌണപൻ = രാക്ഷസൻ. 5. ഹാനം = കുറവ്. 6. ജാല്മൻ = താഴ്ന്ന ജാതിക്കാരൻ.

ചെന്നിരുന്നിതുമൊരു[1]പ്പാടികകൊണ്ടു മൂടി
നിന്നിതു നിഹീനന്മുഴുതുംകൊണ്ടു തത്ര.
[2]അശ്വാരോഹികരും [3]കരവാളവുംകൊണ്ടിട്ടപ്പോൾ
വിശ്വവീരനെക്കൊൾവാൻ നൂറുപേർ വന്നീടിനാർ.
ഉഴറുന്നിപ്പുനൊരു ജാല്മനോടുരചെയ്തു
വഴമൊട്ടയനേകൻ പോവതു കണ്ടോ എടോ.
അടിയേൻ കണ്ടേൻ തെക്കോട്ടോട്ടുന്നിതൊരു പുമാൻ
ഝടിതി പോയാൽ പിടിപെടുമെന്നറിയിച്ചാൻ.
അവരുമോടിപ്പോയി അസ്തമിച്ചതുനേരം.
[4]ജവമായ്വന്ന [5]നീചൻ പാടികാ ഇളക്കിനാൻ.
തന്നുടെ നാഥന്മാരെ അവനെ കൊണ്ടുചെന്നു
[6]മന്നന്റെ വൃത്താന്തങ്ങളൊക്കെയും ബോധിപ്പിച്ചു.
അന്നേരമവൻ പാത്രതണ്ഡുലാദികൾ നല്കി.
വന്ന ദീനതയോടു[7]പചിച്ചു ഭുജിച്ചിതു.
രാത്രിയിൽ തന്നെ നടകൊള്ളുന്ന മഹീശൻതാൻ
മാത്രം പോരെന്നങ്ങവർ കൂടവെ നടകൊണ്ടാർ.
ഏതൊരുവിധത്തിലോ ഹൈരണ്യപദ്മാസ്യത്തിൽ
ചേതസി ദുഃഖത്തോടു നിജമന്ദിരം പുക്കാൻ.
അദ്ധ്യായമെട്ടു ചൊന്നേൻ സകലാ[8]ദ്ധ്യക്ഷോദന്തം.
സത്യം മോക്ഷമേകും കേൾക്കുന്നോർക്കു കുതൂഹലാൽ.

——(o)——

1. പാടിക=കൂടാരമെന്ന സാധനം. 2. അശ്വാരോഹി=കുതിരപ്പട്ടാളം. 3. കരവാളം=ഖഡ്ഗം. 4. ജവം=വേഗം. 5 നീചൻ=താഴ്ന്ന ജാതിക്കാരൻ. 6. മന്നൻ=രാജാവ്. 7. പചിച്ച്=അരിവെച്ച്. 8. അദ്ധ്യക്ഷോദന്തം=രാജവൃത്താന്തം.

ഒൻപതാം അദ്ധ്യായം.

എങ്കിലോ കേൾക്ക നരപാലകന്നോരോതരം
സങ്കടം വരുന്നതും നിനച്ചു നിനച്ചുള്ളിൽ
എന്തിനു കഷ്ടപ്പെട്ടു ഭൂമിയിലിരിക്കുന്നു
ഹന്ത ശത്രുക്കൾ കൊല്ലും വല്ലജാതിയുമെന്നെ
അങ്ങിനെ മൃതി വരുംമുമ്പെ ഞാൻ മരിക്കേണം
ഇങ്ങിനെ എത്രദിനം സൂക്ഷിച്ചു പാർത്തിടേണ്ടു
എന്നെല്ലാം നിരൂപിച്ചു രാത്രിയിലുറങ്ങീല.
വന്നിതു പിറേറദിനം മന്ത്രിവീരന്മാരെല്ലാം.
യുദ്ധവും [1]പരാജിതനായതുമൊളിച്ചതും
ബദ്ധശോകനാം നൃപൻ കല്പിച്ചു ശ്രവിച്ചവർ.
ഏറിയ ശോകത്തോടുമവരുമറിയിച്ചു
നീറുന്ന മനസ്സുടയങ്ങൾക്ക ദയാനിധേ!
ഈശ്വരനൊരു കഴിവുണ്ടാക്കും ദൈവതികൾ
വിശ്വാസത്തോടു കൂടി വസിച്ചീടേണം നാഥ!
മേലിനിയിതിൻവണ്ണം വരാതെയിരിപ്പാനായ്
നാലുപാടിലും കാത്തുകൊള്ളുവോരടിയങ്ങൾ
ഒരിക്കൽ പോലും ഭയം വെളിച്ചത്താക്കീടേണ്ട
ഉരന്നവീരനെന്നു ശത്രുക്കൾ നിനയ്ക്കേണം.
അങ്ങിനെ പറഞ്ഞവർ സൂക്ഷിച്ചു വാഴുംകാലം
അങ്ങൊരോ സമയത്തിൽ [2]വിടവു വരുംവിധൌ
ഓരോരോ പ്രകാരങ്ങൾ ശല്യങ്ങളുണ്ടായതു
നേരത്രെ പറഞ്ഞീടാനായിരം നാവു[3] പോരാ.
ഒരുനാൾ നരേന്ദ്രനും മന്ത്രിപുംഗവന്മാരും
കരുതി മന്ത്രിച്ചിതു പീഡകൾ തീരുവാനായ്.

---

1. പരാജിതൻ = തോററവൻ. 2. വിടവ് = ഇട. 3 നാവു = നാക്ക്.

മങ്കരാജ്ഞികയുടെ മന്ത്രിയാം [1]മഹാമത്തു
ങ്കൂടാതെ പുത്രന്മാരോടും മങ്കതന്നെ
ചതിച്ചുകൊന്നു [2]ജനസ്ഥലവും രാജതാപവും
മരിച്ചു ഗ്രഹിപ്പവൻ കാശിയും ജഗന്നാഥം
ഗംഗാബ്ധിസംഗം പിന്നെ നല്ലോരു ചിദംബരം
ശൃംഗാരോജ്ജിനീ പുഷ്പപുരവുമവന്തിയും
ചോളദേശവും പാണ്ഡ്യം കൎണ്ണാടലാടങ്ങളും
നീളമേറുന്ന വെമ്പാ മഹാരാഷ്ട്രങ്ങൾ താനും
ഇത്യാദി ഹിമാചലസേതുപൎയ്യന്തമുള്ള
മുഖ്യരാജ്യങ്ങൾക്കേകനാഥനായ്വാഴുന്നിതു.
അവന്റെ സേനാനാഥൻ [3]സല്ലസുന്ദരപിതാ.
അവനോ കൎണ്ണാടത്തിൽ [4]ത്രിശിലാവിഹാരത്തിൽ
വസിക്കുന്നവനുടെ മന്ത്രീശൻ മധുരയിൽ
വസിക്കുന്നവനെ നാമിവിടെ വരുത്തീട്ടു
വേണാട്ടഹാളികളെ വൈരത്തെയൊഴിപ്പിച്ചു
വാണീടാം സുഖത്തോടു അതിനു കൃപാനിധേ !
കല്പന തന്നീടണം അടിയന്മാരിൽ ചിലർ
[5]കെല്പോടു ചെന്നു കൂട്ടിക്കൊണ്ടിങ്ങു പോരുന്നുണ്ടു.
അങ്ങിനെതന്നെയെന്നു രാജാവുമരുൾചെയ്തു.
തിങ്ങിന മോദത്തോടു ഉഗ്രശൌരവൻ പോയാൻ.
ഏഴരനാളിങ്കൽ ചെന്നു സമ്മാനങ്ങളും നൽകി
[6]കോഴ എന്നിയേ മന്ത്രിവീരനെക്കൊണ്ടുവന്നാൻ.
അവനെ ബഹുവിധം മാനിച്ചിട്ടവനീശൻ
സ്തവനംചെയ്തു നിജസങ്കടങ്ങളും ചൊന്നാൻ.

---

1. മഹാമത്ത് = നബാബ്. 2. ജനസ്ഥലം = ജനസ്ഥാനം.
3 സല്ലസുന്ദരപിതാ = അഴകപ്പൻമുതലിയാർ. 4. ത്രിശിലാവിഹാരം = തൃശ്ശിനാപ്പള്ളി. 5. കെല്പ് = മിടുക്ക്. 6. കോഴ = ശ്രമം.

വേണാടേഹാളികളെ ഒക്കവെ വരുത്തീട്ടു
വേണുന്നതിന്നു നിങ്ങൾ മന്ത്രാന്ധസഹായിയോടു
പിണക്കം കൂടാതെ കഴിഞ്ഞീടണമെന്നു
ഇണക്കി പാൎപ്പിച്ചവൻ നിജരാജ്യത്തിൽ പോയാൻ.
രണ്ടുവത്സരംകാലം ശല്യതയെ ചെയ്തീലവർ.
[1]ഇണക്കമെന്നിയെ പിന്നെ വൈരങ്ങൾ തുടങ്ങിനാർ.
കല്യാണഗിരിയിങ്കൽ ഗുഹനെ വന്ദിപ്പാനായ്
[2]കല്യനാം നരപതി വളരെ സേനയോടും
മന്ത്രികളോടും വീരസിംഹഭൃത്യന്മാരോടും
ചെന്നിഹ തൊഴുതിട്ടു തിരികെ വരുന്നേരം
ഒളിച്ചു സന്നദ്ധരായ് മഹാധംശികൾ താനും
വൈണാടേഹന്മവൻമാരും കാരശ്രേഷ്ഠൻ
കൌണപേദ(മ)ന്മാരാം അനന്തപ്പിള്ളകളും.
വാളുകൾ പരിശകൾ ഈട്ടികൾ [3]മുസലങ്ങൾ
[4]പാളികൾ [5]പരിഘങ്ങൾ [6]പരശു [7]ഭിണ്ഡിപാലം
ചക്രങ്ങൾ തടിപിടിയഗ്നിസംപ്രഹാരികൾ
കല്ലുകൾ കവണകൾ വില്ലുകൾ വീരന്തടി
ഇത്യാദിശസ്ത്രങ്ങളെ ഒക്കവെ കൈക്കൊണ്ടഥ
മുഖ്യസേനകൾ ജലപ്രളയമെന്നപോലെ
വന്നിഹ വളഞ്ഞിതു യുദ്ധത്തിനായി ശീഘ്രം.
അന്നേരം ക്രുദ്ധന്മാരാം രാജകിങ്കരന്മാരും
സന്നദ്ധന്മാരായ് അത്ര [8]പ്രധനം തുടങ്ങിനാർ.

---

1. ഇണങ്ങൽ = ഐക്യം. 2 കല്യൻ = യുദ്ധസന്നാഹങ്ങൾ കൂടിയവൻ. 3. മുസലം = താഴത്തിൽ ഇരിമ്പുകെട്ടിയ തടി. 4. പാളി = കാന്തത്തിന്റെ മുനപോലെ കൂൎത്ത ആയുധം. 5. പരിഘം = ഇരുമ്പുലക. 6. പരശു = മഴു. 7. ഭിണ്ഡിപാലം = പിടന്നറുതടി. ഇത് ഏഴു മുഴം നീളമുള്ളതും ഗോപുച്ഛാകൃതിയുമായ ആയുധമാണെന്ന് ഒരിടത്തു കാണുന്നു. 8. പ്രധനം = യുദ്ധം.

ഉന്നതം കരവാളും കൈകൊണ്ടു മദ്ധ്യേ നിന്നാൻ.
ഉന്നതരോഷം കിടഞ്ഞനങ്ങളെടുത്തിതു.
വില്ലാളിവീരേന്ദ്രന്മാർ അല്ലലുണ്ടാകുമസ്ത്രം
മെല്ലവെ കോപത്തോടു തങ്ങളിലെയ്തീടിനാർ.
അസിധാരികളപ്പോൾ അസിധാരകരോടും
ശൂലപാണികളപ്പോൾ ശൂലപാണികളോടും
[1] ചക്രയാനന്മാർ തദാ ചക്രയാനികളോടും
ഇക്രമമായി സർവ്വ ആയുധധാരികളും
വിക്രമ[2] വീരമധുപാനമത്തന്മാരായി
ഓരോരോ പന്തികളിൽ പതിനായിരം ജനം
ഘോരമാംവണ്ണം കോപിച്ചുടൻ യുദ്ധംചെയ്താർ.
വക്ഷസി ശരംകൊണ്ടു വീണിതങ്ങനേകം പേർ.
ദക്ഷന്മാർ വെട്ടിത്തമ്മിൽ കാൽകരം മുറിക്കയും
ആനകൾ മദത്തോടു സേനയിൽ നടക്കുമ്പോൾ
ദീനമെന്നിയെ തുമ്പിക്കരങ്ങളെ വെട്ടുകയും
അശ്വങ്ങൾ കുന്തംകൊണ്ടു ഭേദിച്ചു വീഴുകയും
വിശ്വവീരരാം വില്ലർ എയ്തെയ്തു മരിക്കയും
അഗ്നിശസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടു തലകൾ പൊട്ടുകയും
ഭഗ്നശസ്ത്രരായ്ചിലർ മല്ലുകൾ പിടിക്കയും
മറിഞ്ഞുവീഴുന്നേരം നെഞ്ചിന്മേൽ കരേറിയും
മുറിവു സഹിക്കാഞ്ഞിട്ടുറച്ചു കരകയും
കാൽകരം കഴുത്തുകൾ മുറിഞ്ഞു തെറിക്കയും
നാലഞ്ചു പേർകൾ തമ്മിലൊന്നിച്ചു പിടിക്കയും
[3] കരികളസ്ത്രമേറ്റു ഗിരിപോൽ വീഴുകയും
നരികൾ നായ്കൾ ചോര കുടിപ്പാൻ വരികയും

1. ചക്രയാനം=രഥം. 2. വീരമധുപാനം=യുദ്ധാരംഭത്തിലും യുദ്ധാവസാനത്തിലും ചെയ്യുന്ന മദ്യപാനം. 3. കരി=ആന.

പെരികെ പടജ്ഞരാം തങ്ങളിൽ പടുംവിധൌ
അരികെ നിൽക്കുന്നോരു ഘോരസംഹാരാകൃതി
വാളും കൈക്കൊണ്ടു പടനടുവിൽ ചെന്നുനിന്നു
തൂകിനാൻ നാലുദിക്കും തലകൾകൊണ്ടു വെലി.
ഭ്രാന്തചണ്ഡാംശു ഗദകൊണ്ടടിച്ചനേകരെ
[1]പ്രേതനായകന്റെ പുരത്തിന്നയയ്ക്കുന്നു.
ചണ്ഡതീക്ഷ്ണൻ ഭിണ്ഡിപാലംകൊണ്ടനേകരെ
മുണ്ഡങ്ങളെയൊടിച്ചിട്ടുവന്നാർത്തീടുന്നു.
ഇങ്ങിനെ വീരന്മാരായുള്ളവരെട്ടത്തിട്ടു
കൊന്നിതു പടകളെ രണ്ടുനാഴികകൊണ്ടു.
ക്രൂരഗംഭീരൻ നൃപനന്ദനനതു കണ്ടു
ധീരതയോടു ചക്രയാനഗനായി വന്നു
[2]പത്രികൾകൊണ്ടു നൃപസൈന്യത്തെ വിരട്ടിനാൻ.
ഏറ്റവും കഠോരത ക്രൂരഗംഭീരയുദ്ധം
നിൽക്കയതാഞ്ഞു ഘോരസംഹാരാദികളോടി.
ചൊൽക്കൊള്ളുമഹിക്രോധി പഞ്ചാനനാംശകൻ വന്നാൻ.
തങ്ങളിൽ വില്ലും വാളും ഗദയും കല്ലും കൊണ്ടു
പൊങ്ങിന കോപത്തോടു ചെയ്തു പോർ ഭയങ്കരം.
കൊന്നിട്ടുമഹിക്രോധിയവനെയെന്നാകിലും
കൊല്ലുവാനതുനേരം കഴിയാതായിവന്നു.
തല്ലുകൊണ്ടഹോ വീണാൻ മോഹിച്ചിട്ടഹിക്രോധി.
എല്ലാരുമതുനേരം ഓടിനാർ പേടിയോടെ.
പേടിച്ചു നൃപസൈന്യമോടുന്ന സമയത്തു
[3]ആടൽ പൂണ്ടശ്ലോകരും ഭൂപനമോടീടിനാൻ.
പിന്നാലെ വിരട്ടിനാർ മഹാഡംഭാദികളും.
അന്നവനൊരു ശിവക്ഷേത്രത്തിന്നകം പുക്കാൻ.

1. പ്രേതനായകൻ = യമൻ. 2. പത്രി = ബാണം. 3 ആടൽ = വ്യസനം.

ശാന്തി ചെയ്യുന്ന ദ്വിജൻ[1] അൎഗ്ഗളം പാത്രം ചോറും
താൻതന്നെ പോവാനായിട്ടെടുത്തു നില്ക്കുന്നിതു.
ഭൂപൻ താൻ കൊല്ലുമെന്നെന്നു വരുന്ന ശത്രുജനം
ആപത്തിൽനിന്നു പരിപാലിക്ക ദയാനിധേ!
എന്നു ചൊന്നതു കേട്ടു ചൊല്ലിനാൻ മഹീസുരൻ
ഇന്നൊരു നൃപപരിത്രാണനഹേതുവായി
ഞാൻ മരിച്ചതുകൊണ്ടു എനിക്കുണ്ടാകും കീൎത്തി.
ഊനം കൂടാതെ നൃപൻ ജീവിച്ചുകൊണ്ടെന്നാകിൽ
വിപ്രരെ അശേഷവും ത്രാണനംചെയ്യും ദൃഢം
സുപ്രിയം കേൾക്ക മമ നാമവും കുലത്തെയും
എന്നവൻ പറഞ്ഞിട്ടു താക്കോലുമതുമിയും
ചോറും തൻ വസ്ത്രത്തെയും ഭൂപനു കൊടുത്തിതു.
ഭൂപന്റെ [2]കരവാളും ഭൂഷണമുടുപ്പുകൾ
താപം കൂടാതെ താനും മേടിച്ചു ധരിച്ചിതു.
ഒരു കോണത്തിലൊളിച്ചിരുന്നു വിപ്രശ്രേഷ്ഠൻ.
നരപാലകൻ ശാന്തിക്കാരനെന്നപോലെ പോയി.
പെരുത്ത ശത്രുക്കൾ തൻ കൂട്ടത്തിൽ കൂടീട്ടപ്പോൾ.
[3]കരുത്തനാകും മഹീപാലനോടവർ ചൊന്നാർ
അകത്താരാനുമുണ്ടോ ക്ഷേത്രത്തിൽ വന്നതെന്നു.
പുറത്തെ കതവും താൻ പൂട്ടിയിട്ടില്ലാ എന്നാൻ.
പെട്ടെന്നുൾപ്പുക്കു ചിലർ ചുററിനോക്കുന്നനേരം
പട്ടരെ പിടിച്ചിതു ഒളിച്ച ഭൂപനെന്നു.
ക്ഷേത്രത്തിനുള്ളിൽവെച്ചു വെട്ടിനാർ ത്വരയായിട്ടു.
ഗാത്രത്തെ ഖണ്ഡങ്ങളാക്കായ്ക്കൊണ്ടു കൊടുത്തിതു.
ഭൂപനും ശത്രുക്കളും ഒന്നിച്ചുതന്നെ രാത്രൗ

---

1. അൎഗ്ഗളം = തഴുത്. താക്കോൽ. എന്നു മേൽ പറയുന്നതുകൊണ്ടു വ്യക്തമാകും. 2. കരവാളം = ഖഡ്ഗം. 3. കരുത്തൻ = ശക്തൻ.

[1]ആവൽ ശാന്തികളുടെ കാൎയ്യങ്ങൾ പറഞ്ഞിട്ടും
ഒട്ടൊട്ടു ദൂരം ചെന്ന നേരത്തു നൃപാലനും
പെട്ടെന്നു ചൊന്നാനെന്റെ മഠത്തിൽ പോകുന്നെന്നും.
തൊഴുതു വിപ്രശ്രേഷ്ഠ ! പോകടോ എന്നും ചൊന്നാർ.
പഴുതിൽ നൃപാലനങ്ങിനെ ജീവിച്ചിട്ടു
ശത്രുക്കളുകണ്ടപ്പോൾ വെക്കത്തിൽ നടന്നിട്ടു
ചൊൽക്കൊള്ളും നിശാലയെ ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യത്തി(ൽ
ഏതൊരു വിധത്തിലോ രാത്രിയിൽ വന്നുചേൎന്നു.
ചേതോമോഹനം ദൈവവൈഭവം നൃപോദന്തം.
ഒൻപതദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞതിനിമേലുള്ള കഥ
അമ്പോടു പറയുവൻ ഞാൻ കേട്ടുകൊള്ളുവിനെങ്കിൽ.

——(o)——

1. ആവൽ = പരാതി, സങ്കടം.

പത്താം അദ്ധ്യായം.

ധീരരാം മഹാഭടന്മാർ പിറ്റെന്നാളുദയത്തിൽ
ഭേരികൾ മുഴക്കിനാർ നൃപനെ കൊന്നവന്നും.
[1]പോരതിൽ തോററ നൃപസേനകളുടനേരം
[2]പാരം ദുഃഖിച്ചു വാവിട്ടുഴവാൻ ഭാവിക്കുമ്പോൾ
ദ്രുപതിയെഴുന്നെള്ളി രാജഗേഹത്തിലെന്ന
താപഹീനതപം കേട്ടു നൃപനെ വെന്നകണ്മാർ.
ചൊല്ലിനാൻ നൃപവരൻ അല്ലലുണ്ടായതെല്ലാം.
എല്ലാരും കേട്ടു ദുഃഖസന്തോഷം കൊണ്ടാർ.
ശ്രീഫണിതല്പഗതമെന്നകണ്ടവിഷയത്തിൽ
[3]രേഫനാരന്നം കണ്ടുകണ്ടു പാർപ്പതിന്നായി
പോകണമിപ്പോൾതന്നെ യുദ്ധസന്നാഹത്തോടും
വൈകാതെ സൈന്യമെല്ലാം പോരുകന്നെഴുന്നെള്ളി.
തരുണീരത്നങ്ങളാൽ ചാമരം വീശിപ്പിച്ചു
പരിപൂർണ്ണേന്ദുസിതച്ഛത്രവും പിടിപ്പിച്ചു
[4]മഹിരമോപരി ഭേരി മുഴക്കീട്ടനവധി
[5]മുരജാദികളാകും വാദ്യനാദങ്ങളോടും
കല്പാന്തവഹ്നിജ്വാലാതുലിതപടഹയോടും
അല്പരിൾജനമെന്നുള്ള ഭാവത്തോടും
ബാലാർക്കോപമനായി[6]ട്ടന്തോളെ ഗമിക്കുമ്പോൾ
[7]മാലോകർ കൊണ്ടാടിനാർ ഇന്നലെ കൊന്നവനെ
ഭേരികളടിപ്പിച്ചു വൈണാടേഹാമിവർഗ്ഗം
ധീരന്മാരെങ്കിൽ പാരിൽ നടപ്പാന്തടയില്ല.

---

1. പോർ = യുദ്ധം. 2. പാരം = വളരെ. 3. രേഹന്മാർ = നിന്ദ്യന്മാർ. 4. മഹിരം = അരത. 5. മുരജം = മുരച്ച് (ഇ). 6. അന്തോളം = പല്ലക്ക്. 7. മാലോകർ = സജ്ജനങ്ങൾ.

നാരായണസ്വാമി തന്നുടെയവതാരം
ആരിവനെന്നൊരു ശത്രു മുടിയ്ക്കും കുലത്തോടു.
ഇങ്ങിനെ ഭൂപാലനെ സ്തുതിച്ചു ശത്രുക്കളെ
പൊങ്ങിന കോപത്തോടും നിന്ദിച്ചു പലവിധം
പറയുന്നതു കേട്ടു പടിഞ്ഞാറെഴുന്നള്ളി.
അറിവില്ലാത്ത മഹാദാംഭികർ ആധി പൂണ്ടാർ.
മൂന്നാംനാൾ ശ്രീമത്ഫണിതല്പഗവിഷയത്തിൽ
പോന്നിതു മുകുന്ദനെ വന്ദിച്ചു [1]സൌധം പുക്കാൻ.
മാസാർദ്ധം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മാനവനീശൻ നിജ-
പ്രാസാദോപരി മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠരെ വരുത്തിനാൻ.
മന്ത്രിച്ചിട്ടതിഗൂഢം നാലഞ്ചു ദിവസമായ്
തന്ത്രം മാറാപ്പു കെട്ടി പട്ടർവേഷത്തോടു
തെറ്റെന്നങ്ങൊരു പീഠം രാജാവെന്നാക്കിവെച്ചു
[2]പറ്റലരറിയാതെ ജനാർദ്ദനത്തിന്നായി
നടന്നാൻ പടകളും രാജ്യവുമുപേക്ഷിച്ചു.
പൊട്ടന്നങ്ങെത്തി രണ്ടാംമാസത്തിൽ ജനാർദ്ദനെ.
ആപത്തു പലതുണ്ടായ് വഴിയിലവയെല്ലാം
ദീപത്തിൽ [3]ശലഭംപോൽ ഝടിതി മരണമടഞ്ഞതാലും.
സകലഭൂമിക്കധിനാഥനാം മഹാമത്ത
പ്രകടോത്കടതേജോവാരിധി ചേരശേഖരൻ.
അവനെക്കാണ്മാനവസരങ്ങൾ കിട്ടാഞ്ഞതാറെ
അവനീപതികൾ വന്നാലത്തുന്നടക്കുന്നു.
ഏകനായ് വന്ന ഭൂമിപാലകനതിൻവണ്ണം
പോകുന്നിതവൻമുമ്പിൽ സാധിക്കും കാര്യങ്ങളും
പാർത്തിതു രണ്ടുമാസമൊരു ബ്രാഹ്മണഗൃഹേ
തീർത്ഥവാസികളെന്നുള്ള നാമവും പറഞ്ഞിട്ടു.

1. സൌധം = കൊട്ടാരം. 2. പറ്റലർ = ശത്രുക്കൾ. 3. ശലഭം = ഈയ്യാമ്പാറ്റ.

അങ്ങിനെ പാൎക്കുംവിധൌ അന്തഃപുരത്തിനുടെ
മണ്ഡപേ കീൎത്തിയേറും മന്ത്രികളെല്ലാം [1]നേതാ
രാജബ്രാഹ്മണനവൻ [illegible] മഹാ-
രാജകന്മാൎക്കു പോലും കിട്ടുന്നില്ലവസരം.
തന്മന്ത്രിവീരൻ സദാ കഷ്ടമാമഹനാ കഷ്ടം
[2]ഗുന്മവ്യാധിനാ പരിതപ്തനായ് വലയുന്നു.
ഒരുനാൾ തീൎത്ഥപ്രിയനാകിന ഭൂമിപാലൻ
[3]പെരികെ പ്രയത്നപ്പെട്ടവനെ ചെന്നുകണ്ടു
തീൎത്ഥമങ്ങുകൊടുത്തിതു മന്ത്രീന്ദ്രൻകയ്യിൽ മോദാൽ.
പാൎത്ഥിവദത്തതീൎത്ഥം പാനംചെയ്തുനേരം
രോഗവും ശമിച്ചവനുടനെ സ്വസ്ഥനായാൻ.
[4]ആഗമക്കാതൽതന്നെ പരിന്തു മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠൻ
ഉന്നതസൌധാഗ്രത്തിൽ രഹസ്യസ്ഥലത്തിങ്കൽ
മന്നവൻതന്നെ വേഗം പ്രീതിപൂണ്ടുകൊണ്ടുചെന്നു
സ്വൎണ്ണപീഠത്തിൽ മോദമിരുത്തി മന്ത്രീന്ദ്രനാം
വൎണ്ണിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ ഭക്തിയോടും നിന്നു.
നമസ്തേ ജഗൽപതേ! സകലലോകവിഭോ!
നമസ്തേ സൎവ്വത്തിന്നും കാരണ! പുണ്യശ്ലോക!
സപ്താശ്വ! നമോനമോ വിശ്വൈകനാഥ! നമഃ.
തപ്തകാഞ്ചനനിഭ! മാൎത്താണ്ഡ! നമോനമഃ.
ഇത്തരം [5]ശ്രുതിസിദ്ധമന്ത്രപദങ്ങളാൽ
ഉത്തമൻതന്നെ പത്തുനാഴിക സ്തുതിചെയ്താൻ.
മെല്ലവെ മൂന്നു പ്രദക്ഷിണവും വച്ചു പിന്നെ
അല്ലലെന്നിയെ നമസ്കരിച്ചുതാനും ചെയ്തു

1. നേതാവ്—നായകൻ, പ്രധാനി. 2. ഗുന്മ(ല്മ)വ്യാധി—വയറുവേദന. 3. പെരികെ—വളരെ. 4. ആഗമക്കാതൽ—വേദങ്ങളിൽ സാരമായ വസ്തു. 5. ശ്രുതി—വേദം.

നിന്നുംകൊണ്ടവൻ പിന്നെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ.
മന്നവ! കേൾക്ക വൈരിഭൂപാലവീര!.
പണ്ടു ഞാൻ ബാലനായിട്ടിരിക്കുംസമയത്തു
കണ്ടു ഞാൻ [1]ജഗന്നാഥേ നിന്നിട്ടു ജടാധരം.
മാമുനിവരം വീണുതൊഴുതുദാനംചെയ്തു
ആമോദം നില്ക്കുംവിധൗ അരുളിച്ചെയ്തു മുനി.
കേൾക്കെടോ [2]വടോ! സൗമ്യശീലവക്കൊത്തുള്ള
പൊൽക്കൊള്ളും ഭൂമിക്കേകരാജമന്ത്രിയാം ഭവാൻ.
നിന്നെ വന്നെല്ലാം ഭൂമിപാലരും തൊഴും നൂനം.
ധന്യന്മാരിങ്കൽവച്ചു ധന്യനായിരിക്കും നീ.
അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോൾ നിനക്കുണ്ടാകും ഊനം.
തിങ്ങിന പീഡയോടു സമസ്ത[3]വ്യാധിഹര-
ന്മാരെയും പിന്നെ മഹാ[4]പാരികാംക്ഷികളെയും
ആകവേ വരുത്തീട്ടു ചികിത്സിപ്പിക്കും ഭവാൻ.
പോകയില്ലല്ലോ വ്യാധി വർദ്ധിക്കും മുന്നതിലും.
അസഹ്യമായ പീഡാ സഹിച്ചുകൂടായ്കയാൽ
വ്യഗ്രനായ് ദിവ്യക്ഷേത്രഭജനങ്ങളും ചെയ്യും.
ഒന്നുകൊണ്ടുമേ രോഗം ശാന്തമാകാതെ ഭവാൻ
ഖിന്നരിൽവച്ചു മഹാഖിന്നനായ് വാഴുംകാലം
തീർത്ഥത്തെ നൽകുമൊരു പുരുഷൻ ബലാൽ വന്നു.
കീർത്തിമാനാകും ഭവാനതിനെ പാനംചെയ്യും.
സൗഖ്യമുണ്ടാകും രോഗശാന്തിയും വരും തവ.
മുഖ്യാംശസ്സിനെ തന്നെ പൂരുഷൻ ദിവാകരൻ
ലോകരക്ഷാർത്ഥമായി വന്നവതരിച്ചവൻ

1 ജഗന്നാഥേ—ജഗന്നാഥം എന്ന ക്ഷേത്രത്തിൽ. 2. വടു—ബ്രഹ്മചാരി. 3. വ്യാധിഹരന്മാർ—വൈദ്യന്മാർ. 4. പാരികാംക്ഷി—തപസ്വി (പാരി—ബ്രഹ്മജ്ഞാനം).

ദേവനവ്യക്തനജൻ നിർമ്മലൻ [1]നിരഞ്ജനൻ.
ആസ്തീകപൌത്രീയത്തിൽ നല്ലൊരു ചെപ്പാവന-
പാരിനെ പരിപാലിച്ചീടണം ഭൂപാലേന്ദ്രൻ.
സൂൎയ്യാഷ്ടശതകാദിവേദമന്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടു
ആൎയ്യനാം ദേവൻ സ്തുതിച്ചവനെ വന്ദിക്കണം
വൈരികളുണ്ടാം ചിലർ ഭൂപന്ന സ്വരാജ്യത്തിൽ
വൈരമില്ലാതതു വന്നിതെന്നുമറിഞ്ഞു നീ
ഭൂപാലന്മാരിനി വളരെയമിട്ടനി-
ച്ചാപത്തും തീർത്തീടണം ഭാഗ്യവാരിധേ ! ശിരസ്സേ!.
[2]ഐഹികം [3]പാരത്രികം രണ്ടിലും പ്രധാനമാം
മഹത്താം പുണ്യവാക്കുമതിനാലറിഞ്ഞാലും.
എന്നവനന്നു ചൊന്നതെല്ലാമിതാനേവം.
മന്നവ ! ദേവൻ സാക്ഷാലാദിത്യൻ ജഗത്പതി.
എന്നുടെ പുണ്യോദയംകൊണ്ടു ഞാൻ കണ്ടേനഹോ
നിന്നുടെ [4]കളേബരം സന്തതാരോഗ്യയുക്തം.
എന്തൊരു കാര്യമെന്നാൽ കർത്തവ്യം കല്പിക്കണം
നിന്തിരുവടിയുടെ കൃപയാ സാധിപ്പിപ്പേൻ.
ഗുരുഗുരുത്വം ദേവദേവന്മാരുമെന്നും
[5]പ്രൌഢനാം [6]വ്രതി ചൊല്ലി ഞാനറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.
സന്ദേഹഹീനമേവം ചൊന്ന മന്ത്രീന്ദ്രനോടു
മന്ദഹാസത്തോടപ്പോളിങ്ങിനെ കല്പിച്ചിതു.
നിന്നുടെ നാഥനാകും [7]സാൎവ്വഭൌമനെക്കണ്ടി-
ച്ചെന്നുടെ രാജ്യത്തെയും അയച്ചു ശത്രുകൃത-
പീഡയുമൊഴിപ്പിച്ചു മിത്രമാം നീയും നിന്റെ

1. നിരഞ്ജനൻ = ദോഷലേശവും ഇല്ലാത്തവൻ, പരമാത്മാവു്. 2. ഐഹികം = ഇഹലോകസുഖം. 3. പാരത്രികം = പരലോകസുഖം. 4. കളേബരം = ശരീരം. 5. പ്രൌഢൻ = ശ്രേഷ്ഠൻ. 6. വ്രതി = സന്ന്യാസി, തപസ്വി. 7. സാൎവ്വഭൌമൻ = ചക്രവൎത്തി.

നാഥനായിരിക്കുന്നെന്നതിലാഘം മമ.
എന്തൊരു മന്ദമതിന്നിവിടെ നാലുദിനം
ഹന്ത പാർക്കുന്നു രാജഭോഗങ്ങളോടും ഭവാൻ.
എന്നുടെ ഭൃത്യരെല്ലാം നിനക്കു സ്വാധീനരാം.
മന്നവ! മത്സ്വാധീനം കാണ്മാൻ ഞാൻ പോകുന്നില്ല
എന്നവനറിയിച്ചു [1]സമ്രാട്ടിന്നരികത്തു
ചെന്നുരചെയ്തീടുടൻ ഭൂപാലപതിതന്നെ.
ഭൂപനെയിപ്പോളന്നേ വരുത്തുകെന്നു ചൊന്നാൻ.
താപഹീനനാം മന്ത്രി ഭൂപാലം പ്രാപ്യ പിന്നെ
അന്തോളങ്ങളിൽ കേറി മന്ത്രിയും ഭൂപാലനും
സന്തുഷ്ട്യാ മഹാമതിന്നന്തികം പ്രാപിച്ചപ്പോൾ
ഉത്ഥാനം ചെയ്തു ബഹുമാനിച്ചു മഹാമതി
ഉത്തുംഗസ്വർണ്ണപീഠെയിരുത്തി മഹീപനെ.
കുശലപ്രശ്നങ്ങളും തങ്ങളിൽ കല്പിച്ചിട്ടു
യശസ്സാംനിധിയോടു പല കാര്യവുമന്ത്രാ
മന്ത്രീന്ദ്രനോടു പിന്നെ കല്പിച്ചു മഹാമതി
ഹന്ത ഭൂമിപനു വേണ്ടുന്നതു ചെയ്യേണം നീ.
എന്നുരചെയ്തു തദാ സമ്രാട്ചിദാനമായമ്മ
നല്ലൊരു[2]ത്തംസം നൽകി ഗ്രഹിച്ചു മഹീന്ദ്രനും
യാത്രയും പറഞ്ഞുടൻ മന്ത്രിയും താനുമായി
കീർത്ത്യാ മന്ത്രീന്ദ്രന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു.
നാലുനാളങ്ങു പാർത്തു മോദേന മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠൻ
മാലകന്നീടുംവണ്ണം ബഹുസേനകളോടും
വെൺകൊറ്റക്കുട തഴ ചാമരാളികളോടും
സങ്കടഹീനം മധുരാധിപമന്ത്രീന്ദ്രനു
സന്ദേശവാക്യം കൊടുത്തന്തോള മോദത്തോടു

1. സമ്രാട്ട് = രാജമണ്ഡലങ്ങൾക്ക് അധിപനും അവരെ ശാസിക്കുന്നവനും. 2. ഉത്തംസം = ശിരോഭൂഷണം, തുവൽ തൊപ്പി.

വന്ദനംചെയ്തു ഭൂമിപാലനെയയച്ചിതു.
അവിടെനിന്നിട്ടൊരുമാസംകൊണ്ടഹോ മെല്ലെ
ഇവൻ കർണ്ണാടകത്തിൽ ത്രിശിലാവിഹാരത്തിൽ
ചെന്നു കണ്ടിതു സ്വപ്നസുന്ദരപിതാവിനെ.
അന്നേരം മോദത്തോടു സ്വപ്നസുന്ദരപിതാ
ഉത്തംസം കണ്ടു ഭൂമിപാലനെ വന്ദിച്ചിതു.
ഉത്തുംഗപീഠത്തിന്മേലിരുത്തി നിന്നീടിനാൻ.
ഭൂപാല[1]നിയോഗത്താലിരുന്നിട്ടവൻ പിന്നെ
ആപത്തു നീക്കുന്നതിനുള്ള സന്ദേശപത്രം
വായിച്ചുകണ്ടു മോദം പൂണ്ടനാരതു പാർത്തു
പോയിതു മധുരയ്ക്കു ഭൂപനും മന്ത്രീന്ദ്രനും.
മീനലോചനയുടെ സന്നിധൌ മധുരയിൽ
ദീനമെന്നിയെ സ്വപ്നനാഥനെ മീനാക്ഷിയെ
മന്ത്രിസത്തമനോടൊന്നിച്ചു ദിനന്തോറും
സന്താപഹീനം ഭജിച്ചവിടെ പാർത്തീടിനാർ.
അദ്ധ്യായം പത്തു കഴിഞ്ഞിതിങ്ങിനെ മനോഹരം.
ഭക്ത്യാ ഞാൻ പറയുന്ന ശേഷവും കേട്ടുകൊൾക.

——(o)——

1. നിയോഗം = ആജ്ഞ.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം.

ശിവശക്തികൾ തന്നെ ഒരുവത്സരംകാലം
ഭുവനേശ്വരൻ ഭൂപൻ ഭജിച്ചു തന്നേരം
ഒരുനാൾ മീനാക്ഷിതന്നുടവാൾ തുള്ളിത്തുള്ളി
ചരണം വന്ദിക്കുന്ന ഭൂപന്റെ കൈയിലെത്തി.
പിന്നെയങ്ങൊരുദിനം ദേവിതന്നനുഗ്രഹപ്പാ-
ടൊണ്ണായി മന്നനൊന്നീയാതമേയറിഞ്ഞീല.
നിന്നുടെ രാജ്യത്തിങ്കൽ [1] കമലനാഭപുരി
വന്നീട്ടമഹാ രാജൻ ! ആനന്ദവല്ലീ നാമം.
ശ്രീനീലകണ്ഠന്റെ വാമഭാഗത്തു മമ
സ്ഥാനം നല്ലൊരു ക്ഷേത്രമുണ്ടാക്കിത്തരികെന്നാൾ.
ത്വത്‌കൃപാബലംകൊണ്ടു സാധിപ്പേൻ ജഗന്നാഥേ!
അല്പനെങ്കിലുമഹമെന്നുടൻ വണങ്ങിനാൻ.
പാർവ്വതീദേവിയുടെ കാരുണ്യത്തോടും കൂടി
[2] ഉർവ്വീശൻ മോദത്തോടു അത്ര പിന്നെയും വാണു.
അക്കാലം [3] ഐന്ദ്രത്തിലും ദക്ഷിണദിക്കിങ്കലും
മേക്കേദിക്കിലും തഥാ വടക്കേദിക്കിൽനിന്നും
വന്നിതു വേദജ്ഞന്മാരാകിയ ദ്വിജന്മാരും
ഉന്നതന്മാരായുള്ള [4] യതികൾ സന്ന്യാസികൾ
ഭൂമിപാലനെക്കാണ്മാൻ ആമോദത്തോടുംകൂടി.
പ്രേമത്താൽ ഭൂമിപാലൻ അവരെ നമസ്കൃത്യ
ആതിഥ്യങ്ങളും ബഹുമാനിച്ചു കഴിച്ചിട്ടു
ചോദിച്ചാനെന്തുകാര്യംകൊണ്ടെഴുന്നെള്ളി നിങ്ങൾ.
സുകൃതികളാൽ ശ്രേഷ്ഠന്മാരാകും യതികളേ !
[5] അകൃതമെന്നാകിലും സാധിച്ചീടുവൻ സർവ്വം.

---

1. കമലനാഭപുരം = പത്മനാഭപുരം. 2. ഉർവ്വീശൻ = രാജാവു്. 3. ഐന്ദ്രം = കിഴക്കിക്ക്. 4. യതികൾ = ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹമുള്ള തപസ്വികൾ. 5. അകൃതം = അസാദ്ധ്യം.

എന്നതു കേട്ടനേരമവരുമുരചെയ്താർ
നന്നന്നഹോ ഭവദ്വചനം മനോഹരം.
ബ്രഹ്മാദിദേവഗണം ക്ഷുത്പിപാസാദി പൂണ്ടു
[1]ജിഹ്മരായ് തീർന്നു സൂര്യം സ്തുതിച്ചർത്ഥിക്കകൊണ്ടു
മനുഷ്യനായിട്ടവതരിച്ചു സൂര്യദേവൻ
നിനയ്ക്കു നിന്നെയവനെന്നു ഭൂമിപാല!
കലിതന്നുടെ ശക്തികൊണ്ടിക്കാലത്തിങ്കൽ
മലിനം വരും ചിലത്ത ഗ്രഹമാലിന്യം പോലെ
സ്വല്പമായ് പിന്നെയതു നീങ്ങിപ്രാകാശ്യം ചേരും
[2]ഉൽപലേക്ഷണ! നിന്റെ തത്വചരിതത്തിനെ [3]വിദ്ധി.
എങ്കിലോ ഞങ്ങൾ വന്ന കാര്യത്തെപ്പറഞ്ഞീടാം.
[4]ശങ്കുമത്സ്യത്തോടൊക്കും ശത്രുക്കളെല്ലാമെപ്പോഴും
മാർത്താണ്ഡസമം തേജോനിധിയായ് വസിക്കും നീ
കീർത്തിമാനാകും ജഗത്ത്രയത്തിലെന്നൂനം.
ഈക്കാലം ഭവാനവതരിച്ച കാര്യത്തിനെ
മിക്കതും സാധിക്കണമതു ചൊല്ലുവാൻ വന്നു
മാർത്താണ്ഡക്ഷേത്രാലയം തീർത്തീടണം
പൂർത്തിയായ് ദ്വിജന്മാർക്ക് മൃഷ്ടാന്നം കൊടുക്കണം
യജ്ഞാവൃതർക്കു പഞ്ചയജ്ഞങ്ങൾ ദിനംതോറും
പൂജ്യമായ് ചെയ്തീടുവാൻ പ്രവൃത്തിയെ വരുത്തണം.
ഇത്തരമറിയിച്ചു ഭൂപനെ സ്തുതിച്ചിട്ടു
സത്വരം ഭൂപാജ്ഞയാ നടന്നാരവർകളും.
അന്നേരം വന്നീടിനാർ ബദര്യാശ്രമത്തിൽ നിന്നു്
ഉന്നതന്മാരാം മുനിജനങ്ങളനേകം പേർ.

---

1. ജിഹ്മർ = താഴ്ന്ന തൊഴുമവർ. 2. ഉൽപലം = കരിങ്കുവളപ്പൂവ്. 3. വിദ്ധി = നീ അറിയുക. 4. ശങ്കുമത്സ്യം = ശങ്കു (കറി) പോലെയുള്ള അവയവവിശേഷത്തോടുകൂടിയ മത്സ്യം. ശങ്കു എന്ന നീർപന്നിക്കും പേരുണ്ടു്. അതിന്റെ ആകൃതിയിലുള്ള മത്സ്യം എന്നും അർത്ഥം പറയാം. 'ചങ്കൻ' എന്നതു മത്സ്യപര്യായമായും കാണുന്നുണ്ടു്.

ചെന്നടി കൂപ്പി പൂജിച്ചുവരെയിരുത്തീട്ടു
വന്ന കാര്യത്തെ ചോദിച്ചീടിനാനവർ ചൊന്നാർ.
മോക്ഷാർത്ഥിയായ ഞങ്ങളഗസ്ത്യശിഷ്യനായ
കക്ഷിത്രുഷ്ണനെക്കണ്ടു ചോദിച്ചോരനന്തരം
മോക്ഷദായകൻ വൈവപ്രാവനത്തിൽ മനുഷ്യനായ്
സാക്ഷാൽ വന്നവതരിച്ചിക്കാലം മധുരയിൽ
വസിക്കുന്നിവനോടുകൂടീട്ടു രണ്ടുമാസം
വസിപ്പിൻ ബോധിപ്പിച്ചു നിങ്ങൾക്കു ശ്രേയസ്സുണ്ടാം
അവൻ നീയാകുന്നു അവനീപതേ ! നിന്റെ
കൃപയൊന്നാവാനായി വന്നിതെന്നറിഞ്ഞാലും.
ഇങ്ങിനെ മുനിവചനങ്ങളും കേട്ടവൻ ചൊന്നാൻ
നിങ്ങളോടൊന്നിച്ചു വസിക്കുന്നതാവും സുഖം.
എന്നവൻ പറഞ്ഞിട്ടു പാർത്തിതു രണ്ടുമാസം
അന്നവർ ബോധിപ്പിച്ചു ചരിത്രമനവധി.
പിന്നെ യാത്രയും ചൊല്ലി പോയിതു മുനികളും.
മന്നനെക്കാണ്മാൻ വിപ്രജനങ്ങളേവം വന്നു
കണ്ടു പോകുന്നതോർത്താൽ ചിത്രവും മഹാത്ഭുതം.
സപത്നീസുന്ദരപിതാവോടൊരുമിച്ചും ഭൂപൻ
[1]അച്ഛാന്തരേണ [2]സല്ലാപത്തോടു വസിക്കുമ്പോൾ
വന്നിതു വീണകളെക്കൊണ്ടു ഗായകർ ചിലർ.
അന്നവരൊരു വീണ കൈക്കൊണ്ടു ഗാനം ചെയ്താൻ.
ദ്രവിച്ചു ശിലകളും മന്ത്രീന്ദ്രാദികളും
ദ്രവിതശില .... ത്ഭുതം.
പിന്നെയങ്ങൊരു ദിനം [3]മന്ത്രിസാകന്റെ മുമ്പിൽ
വന്നിട്ടു [4]ലബ്ധവർണ്ണർ സംസാരിക്കുന്ന നേരം

---

1. അച്ഛം = നല്ല. 2. സല്ലാപം = നല്ല വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചു തമ്മിൽ സംസാരിക്കുക. 3. മന്ത്രിസാകൻ = മന്ത്രിയോടൊരുമിച്ചിരിക്കുന്നവൻ. 4. ലബ്ധവർണ്ണർ = പണ്ഡിതന്മാർ.

സ്വരാന്തേ തിങന്തേ തത്പ്രകൃതിപ്രത്യയങ്ങൾ
സംബന്ധമായിട്ടുള്ളവും വികരിച്ചീടുന്നതും
തത്ക്രമപ്രകാരണം.........പദാന്വയാദി
ഉത്ക്രമമനുക്രമമായിട്ടു വരുന്നതും
സൂത്രകല്പനകളിലുള്ളൊരു യുക്തി (താനും)
ശാസ്ത്രങ്ങൾ യതീന്ദ്രന്റെ മുഖത്തിൽനിന്നു തദാ
തടിനീസരസ്വതിയാദികളൊഴുകുമ്പോ-
ലിളകി വരുന്നതു കണ്ടു ഭീതരായ്വന്നാർ.
[1]ഗണകേന്ദ്രന്മാർ ചിലർ വന്നു കണ്ടിതു ഭൂപം.
ഗണിതക്രമങ്ങളെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങുമ്പോൾ
ലക്ഷ്യകർണ്ണങ്ങൾ കോടിയന്തരമുണ്ടാക്കീട്ടു
ലക്ഷം പർവ്വതത്തിന്റെ ഉന്നതമറിവതും
അർക്കന്റെ ഉദയത്തിലടുത്തു പൂർവ്വഗതി
നിർണ്ണയിക്കുന്ന കാലജ്ഞാനം ചെമ്മേ ഭൂപതിനെ
വെട്ടിത്തള്ളപ്പെട്ടിട്ടും യോജിച്ചു സവർണ്ണിച്ചു
ഉത്കടഗംഭീരമുള്ള ഗണിക്കുന്നവയെല്ലാം
വിസ്തരിച്ചിതു ഭൂപൻ ത്രൈകാലജ്ഞാനത്തെയും
വിസ്തരിച്ചതു കേട്ടു തൊഴുതു നിന്നീടിനാർ.
അന്യഭാഷകർ ചിലർ പറഞ്ഞിതൊരന്തരം.
മന്നവൻ തത്തദ്ഭാഷാലക്ഷണം വർണ്ണിച്ചിതു.
അതു കേട്ടവർകളും വാഴ്ത്തി നിന്നീടിനാർ.
മതിമാൻ സമന്ത്രിയായൊരുനാളിരിക്കുമ്പോൾ
ഗതിവേഗത്തോടതിമത്തനായൊരു ഗജം
ഝടിതി വന്നു പിടിച്ചുടക്കാനാരുമില്ല.
അന്നേരം മന്നവനാകും കത്തിരിയോടും ചെന്നാൻ.
....പ്രാപ്യ

1. ഗണകേന്ദ്രന്മാർ—ഗണിതവിദ്യയിൽ അതിസമർത്ഥന്മാർ.

ചങ്ങലകൊണ്ടു ബന്ധിച്ചീടിനാനെന്നു കണ്ടു
ആത്മജ ൽ ....
................വിദ്യകളും സാമർത്ഥ്യം ഗാംഭീര്യവും
¹മകരധ്വജനെന്നവ..
..................സമം ബലം ²പൌരുഷമിന്ദ്രതുല്യം
പൂരുഷരത്നത്തിനു..
......................സോദരി കാമിക്കയാൽ
ദൂതനെ അയച്ചിട്ടു സോദരം ബോധി(പ്പിച്ചു)
....
അദ്ധ്യായം പതിനൊന്നു ചൊല്ലിനേനിനിശ്ശേഷം
ബഹുസന്തോഷം സം. ....

—— (൦) ——

1. മകരധ്വജൻ — മന്മഥൻ. 2. പൌരുഷം — ആണത്തപ്രഭാവം.

പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

……………………………………വസിക്കുമ്പോൾ
വത്സരം മൂന്നു കഴിഞ്ഞതറിഞ്ഞില്ല (ഭൂപൻ).
നിത്യകല്യാണ……………………[2]ന്ത്രിച്ചിട്ടു
ചൊൽക്കൊള്ളും നിജരാജ്യത്തെയും [1]പ്രക്രമിച്ചിതു.
……………………………………………………
ലോലാക്ഷീപരിവൃതയാം നിജമഹിഷിയോടും
മന്ത്രി……………………………………………
ഹന്ത ചാമരങ്ങളാൽ വീജിതനായി മെല്ലെ
വന്നിത……………………………………
(സന്നിധി)യിങ്കൽ ചെന്നു വന്ദിച്ചാ(ൻ നൃപ)നപ്പോൾ.
സുന്ദരാംഗി ഷഡാനനൻ ക……………………………
അവനീപതി നിജരാജ്യത്തെ പ്രവേശിച്ചാൻ.
ഭൂപന്റെ വരവിനെ……………………………………
……………………കാമൻ മാറ്റത്തിൽ നിറഞ്ഞിതു.
ഭൂപവേഷത്തെപ്പൂണ്ട ചില……………………………
……………………………ചെയ്തുള്ള ശത്രുക്കളും
എന്തൊരത്ഭുതം ഭൂമിപാലനിങ്ങിരി……………………
……………………………………ങ്ങോട്ടഹോ.
യാതൊരു പുമാൻ ഭൂമിപാലകനെന്നുള്ളതു
……………………………………റിയേണ്ടു.
മഹീപാലനാം തന്ത്രി തന്ത്രികൾ മന്ത്രികളും
അഹി……………………………………വന്നു.
ഇങ്ങിനെ പറകയും ശത്രുമിത്രാദിവർഗ്ഗം
അങ്ങു [2]സന്ദിഗ്ദ്ധന്മാ……………………………………

1. പ്രക്രമിച്ചു=പുറപ്പെട്ടു 2. സന്ദിഗ്ദ്ധന്മാർ=സംശയിച്ചവർ.

പടഹാനക[1]ഭേരീ[2]ഡുണ്ഡുഭിമുഖജാദി
ധ്വനിതി കേട്ടു ചെവിക്കു . . . .
. . . . .ദിനിളകും ധൂളീധൂമം
ആ കാലത്തിങ്കൽ പരന്നൊക്കവേ മറച്ചു. . . . . .
.....................................യാനോപരി.
പാവകകാന്തിസമം ശോഭിച്ചുവാടികയും
മാറാപ്പും.....................................പാലകൻ
നൂറുനൂറാദിത്യാഭ കലർന്നു പടയോടും
വരുന്നതഹോ ക. . . . .
.... .രോമത്തോടു തൊഴുതാർ ഭൂമീപനെ.
ചെറുപ്പ സത്തുക്കൾ . . . .
ഉത്സവാനന്ദിതഫണിതല്പഗദേശത്തോളം
ഒന്നുചേൽ . . . . .കണ്ടു
നന്ദനാനന്ദമന്ത്രിസൈന്യങ്ങളും പുകഴ്ത്തുന്നു.
ഗൌരീ . . . . .ദേയും
ഗൌരവമേറും [3]സ്ഥാണുപദവ്യാ വണങ്ങീട്ടു
ശ്രീഫ(ണിതല്പഗതകൌതുകവിഷയത്തിൽ)
ശ്രീകരമുഹൂർത്തത്തിലെഴുന്നെള്ളിനാൻ ഭൂപൻ.
വന്ദിച്ചു മുകുന്ദനെ നന്ദിച്ചു [4]നൈവേദ്യം പുക്ക
വന്ദ്യന്മാരെയും തദാ വന്ദിച്ചു മന്ത്രീന്ദ്രനെ
തന്നോടു സമാനമായ് മാനിച്ചു പാർപ്പിച്ചിതു.
പിന്നെ സന്ദേശവാഗ്ഭിഃ [5]സൌന്ദര്യമംഗളപുരി
യെന്നിത്യാദികൾ സർവ്വവിപ്രരും വന്നീടിനാർ.

1. ആനകം=പടഹാദ്യം. 2. ഡുണ്ഡുഭി=പെരുമ്പറ. പടഹവും ആനകവും, ഭേരിയും ഡുണ്ഡുഭിയും പര്യായശബ്ദങ്ങളെങ്കിലും ആകൃതിയിലുള്ള ചില ഭേദത്തെ ആശ്രയിച്ചു പ്രത്യേകം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. തമ്പേറ്, നകാരവ്, ഡമ്മാനം എന്നിങ്ങനെയുള്ള വാദ്യഭേദങ്ങൾ കാൺക. 3. സ്ഥാണു=ശിവൻ. 4. നൈവേദ്യം=നൈവേദ്യം. 5. സൌന്ദര്യമംഗളപുരി=തരണിനല്ലൂർ നമ്പൂരിപ്പാട്.

മന്ത്രിമാരശേഷവും പ്രജകളശേഷവും
തന്ത്രികളശേഷവും തൽക്കാലേ വന്നീടിനാർ.
രാജ്യപാലനാർത്ഥം മുടിവച്ചീടുകതിനായ്
പൂജ്യനാം ഇളയവൻ വിധിച്ച മുഹൂർത്തത്തിൽ
സൌവർണ്ണമംഗല(ദ്രവ്യ)ാദി കല്പിച്ച വസ്തുക്കളെ
[1]തൈവർണ്ണ വസനമിട്ടു സകലതീർത്ഥങ്ങളെ
സുവർണ്ണകലശങ്ങളിൽ നിറച്ചു [2]ഉത്തമ-
ദ്വിജന്മാർ ജപിച്ചിട്ടു [3]വേദിതന്നുടെ മുൻപിൽ
നൃപനെ സ്വർണ്ണപീഠത്തിലിരുത്തി യഥാവിധി
അഭിഷേകവും ചെയ്തു ബ്രാഹ്മണോത്തമർ തദാ.
അന്നേരം ശംഖനാദം ഭേരീ[4]മൃദംഗ-
മദ്ദളാദികൾ സർവ്വവാദ്യങ്ങൾ [5]നിനാദവും
മംഗളാരവം ജനമാർക്കുന്ന നാദങ്ങളും
[6]കിന്നരീവീണാനാദസ്വരങ്ങൾ ശബ്ദങ്ങളും
ഗായകവന്ദ്യസ്തുതിപാഠകവചനങ്ങളും
ദേവലോകത്തു ദേവവാദ്യത്തിൻ മുഴക്കവും
ഇത്യാദികളാൽ സർവ്വലോകവും മുഴങ്ങുന്ന
പ്രത്യേക[7]മഹാശബ്ദധ്വനികളിടിപോലെ.
ഉന്നതമൈരാവത[8]തുല്യമാം ഗജോപരി
മന്നവൻ കരേറി ചാമരങ്ങളും വീശി
പൂർണ്ണചന്ദ്രനെപ്പോലെ സുവർണ്ണത്തിൻ[9]കാണ്ഡ-
വർണ്ണമുത്തുമാല്യവാരണം[10] പിടിപ്പിച്ചു
മണ്ഡപം വീഥി നാലും ചുറ്റീസന്തോഷസാർദ്ധം
മന്നവൻ പുറവന്ന മുകുന്ദസന്നിധിയിൽ

---

1. തൈവർണ്ണം=ചാരുതയുള്ള-വസനത്തിൽ. 2. ഉത്തമ=ശ്രേഷ്ഠ ദ്യുതി. 3. വേദി=യാഗത്തിനും മറ്റുമായി സ്ഥലം പൊക്കി കെട്ടിയ തറ. 4. മൃദംഗം=ചെണ്ടതുടി. 5. നിനാദം=ശബ്ദം. 6. കിന്നരീ=ചെറുവീണ. 7. മഹാശബ്ദം=ഇടി. 8. ഐരാവതം=ഇന്ദ്രന്റെ ആന. 9. കാണ്ഡം=ദണ്ഡം. 10. ഛത്രവാരണം=കുട.

ഇറങ്ങി മുകുന്ദനെ നമസ്കാരവും ചെയ്തു
സ്വർണ്ണമയമതാം [1]ഖചിത സിംഹാസനമേ
ചെന്നിരുന്നിതു നല്ല മുഹൂർത്തത്തിങ്കൽ നാഥൻ
മന്നവൻ ശോഭിച്ചിതു പൂർണ്ണേന്ദുകോടിസമം.
സപ്തസുന്ദരചിത്രാവരണവും വന്നു മോദാൽ
[2]സപ്തസുന്ദരിമണിന്നു സ്വർണ്ണപീഠത്തിന്മേൽ.
സ്കന്ദന്റെ അംശമായിട്ടിരിക്കും [3]ഷഡാസ്യനെ
സുന്ദരൻ തന്നെ മന്ത്രിമുഖ്യവർഗ്ഗമാക്കി.
സപ്തസുന്ദരാചിതാ ചൈതന്യദേഹനെന്നതും
[4]പ്രച്ഛന്നം വരുത്തീട്ടു അവരെ നാടർക്കു ചെയ്തു.
നിന്നുടെ പൈതൃസ്വസീയൻ മഹീപാലനെന്നാൽ
മന്നവന്നുടെ മാതുലഭ്രാതൃസുതനിവൻ.
നിങ്ങൾക്കിരുവർക്കും ശത്രുക്കളുണ്ടല്ലോ.
മങ്ങീടും കീർത്തിയതു ചെയ്താലിങ്ങിവർപക്ഷം.
കേൾക്കേണ്ടോ നിന്റെ [5]ജനകനു ഞാനിഷ്ടഭാവ
ഉൾക്കനിവോടു ചെയ്യുന്നതിനെ കൈക്കൊള്ളണം.
ഇങ്ങനെതന്നൊരു ശത്രുത ചെയ്കയില്ലൊരിക്കലും
എന്നൊരു സത്യം നീയും ചെയ്യേണം മഹീപാലൻ
താനുമിങ്ങിനെ സത്യം ചെയ്യണം നിന്നോടൊരു
വൈരങ്ങളൊരിക്കലും ചെയ്യുകയില്ലെന്നു തന്നെ.
നിനക്കു വരും [6]കാഴ്ച ഭൂപനു കൊടുക്കേണം
ഭൂപനു വരും കാഴ്ച നിനക്കും തന്നീടണം.
അന്യോന്യമിതിൻവണ്ണം സത്യം ചെയ്യണമെന്നു
മന്നനെക്കൊണ്ടും സത്യം ചെയ്യിച്ചു മന്ത്രിവരൻ
ചൈതന്യദേഹനെക്കൊണ്ടും സത്യമതു ചെയ്യിച്ചിട്ടു
കാര്യങ്ങൾ വിചാരിച്ചുറപ്പിച്ചിങ്ങനെ ചെയ്തു

1. ഖചിതം = പതിച്ചത്. 2. സപ്തസുന്ദരം = ഇരുപ്പാനന്തരം.
3. ഷഡാസ്യൻ = സുബ്രഹ്മണ്യൻ. 4. പ്രച്ഛന്നം = രഹസ്യമായി.
5. ജനകൻ = അച്ഛൻ. 6. കാഴ്ച = കാഴ്ചദ്രവ്യം.

സ്നേഹിപ്പിച്ചയച്ചിതു പിന്നെയമ്മന്ത്രീന്ദ്രനും
നാലുനാൾ പാൎത്തു പോവാൻ തുടങ്ങുംസമയത്തു
ലീലാൎത്ഥം രമണീയമായുള്ളൊരു നായികയെന്ന
നൃപന്റെ രാജധാനിയിൽ മാതുലതനൂജയെ
കാപട്യഹീനം മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠന്നു കൊടുത്തിതു.
സമ്മാനങ്ങളും ദ്രവ്യം കൊടുത്തു മന്ത്രീന്ദ്രനും.
മന്ത്രീന്ദ്രൻ ബഹുമതി നൃപനും കൊടുത്തിതു.
വന്ദിച്ചു മഹീന്ദ്രനെ മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠനും തദാ
[1]നന്ദിച്ചു സ്വരാജ്യത്തിൽ പോയ്സുഖിച്ചിരുന്നിതു.
ഓമലേ കഴിഞ്ഞിതദ്ധ്യായമെന്നറിഞ്ഞാലും.
ആദരവോടു ശേഷം ചരിത്രം പറയുന്നേൻ.

——(o)——

1. നന്ദിച്ച് = സന്തോഷിച്ച്.

പതിമൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

[1]വൈപ്രത്രാണനെ മുന്നിലൊന്നിവ നാഥനായി
വിപ്രരക്ഷിതൻ രാജ്യം പരിപാലിച്ചു മേവോൽ.
വൈണാടേശാദികളും നൃപന്മാരി[2]ടയാതെ
ചേർന്നൊന്നു മോദത്തോടു വസിച്ചാർ ചിരസുഖം.
എന്നാലോ ഓരോ പുരിക്ക[3]ദ്ധ്യക്ഷരായിട്ടുള്ള
ഉന്നതന്മാരാം മഹാപ്രഭുക്കൾ തങ്ങളും പോലെ
ഓരോരോ കാര്യങ്ങളിലിടഞ്ഞവരോടു
ധീരനാം മഹീപാലൻ വിഗ്രഹങ്ങളുമില്ല.
ഓരോരോ കാര്യം കേൾക്കുംനേരത്തു വൈണാടേശൻ
പാരാതെ ക്രുദ്ധിച്ചവരെ ശിക്ഷിക്കുന്നതാം.
നല്ല വസ്തുക്കൾ പുരസ്ഥലങ്ങളൊക്കെയും
എല്ലാം ഭൂപാലനോ വാങ്ങിച്ചുകൊള്ളുകയും
ഇങ്ങിനെ കിഞ്ചിൽ കാലം കഴിഞ്ഞോരനന്തരം
[4]ചങ്ങാതിസംഘത്തോടു വൈണാടേശനുമുമ്പിൽ
സ്പർദ്ധകൾ മുഴുത്തിതു ഭൂപന്മാരെപ്പോലെ
ക്രൂരതയോടു സ്പർദ്ധ മുഴുത്തു ചമഞ്ഞിതു.
[5]വെളിച്ചത്തിൽ ദ്വേഷം കാട്ടുന്നില്ലെന്നാകിലും
വെളിയിലെല്ലാപേരുമറിഞ്ഞുതിരിക്കുന്നു.
അക്കാലം [6]നാഗക്ഷേത്രെ ഉത്സവമാരംഭിച്ചു
[7]പൊൽക്കൊള്ളും മഹീപനവിടേക്കെഴുന്നള്ളി.

---

1. വൈപ്രത്രാണനം = കേരളം. പണ്ടു ബ്രാഹ്മണസംഘം രക്ഷിച്ചുവന്നതിനാൽ ഈ പേര സിദ്ധിച്ചതായിരിക്കണം. 2 ഇടയാതെ = കലഹിക്കാതെ. 3. അദ്ധ്യക്ഷർ = പ്രഭുക്കൾ. 4. ചങ്ങാതി = കൂട്ടുകാർ. 5. വെളിച്ചത്തു = സ്പഷ്ടമായി. 6. നാഗക്ഷേത്രം = നാഗർകോവിൽ. 7. പൊൽക്കൊള്ളും = സ്തുത്യർഹനായ.

ആയുധശാലികളും[1] നാലംഗപ്പടകളും
സായുധന്മാരായ്[2] ഉടനായകന്മാരെല്ലാം
അടവീവൎഗ്ഗക്കളപ്പടിസംഘങ്ങൾ മറ്റും
[3]അടവെ നാട്ടാർകളും പ്രജകളശേഷവും
മെന്മേൽ മെന്മേലവ വിതാനിച്ചീടിനാർ ഗൃഹമെങ്ങും.
ചെന്നിതു ചെമ്പനാടേശർ സേനാസമേതനായ്.
ആറാന്റെ ബലങ്ങളും ആവനാ മിത്രമായ
മഹാരാജശ്രീ കാത്തിരുന്നവരുടെ
പടയുമൊരുപോലെ [4]അന്തഃപ്രഭുക്കളും
ധ്വജങ്ങൾ വെച്ചീടിനാർ അമ്പടകളും തദാ.
ഉത്സവം കാണ്മാനെന്നപോലവെ മന്നൻ തിന
[5]സമരത്തിന്റെ ദൗത്യം പൂരിച്ചു കാപ്പിച്ചു.
ഒക്കെക്കൂട്ടമായ്ക്കൂടി വെണ്മണൽപ്പരപ്പിൽ
ഇതമെപ്പോഴിനിയ ഉത്തിപാലനെ വിളിച്ചിതു.
വരിക പോരിന്നിനിയെതിർക്കവെച്ചമയ്ക്കടോ
പോരവെയ്യാതെകിൽ ചൊല്ലുമാറുകതിന്തനായ്
കരവാളുമിളക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നിടെ പടകളെ
[6]അരിയും അരികളെ! വരികയെന്നതോർത്താർ.
പരശു ചന്ദ്രഹാസം ചക്രം ഗദകൾ ഭിണ്ഡിപാലം
പരിഘം ശൂലം [7]ശക്തി ഇഷ്ടികൾ കുന്തങ്ങളും
പരിഘം പാശിൽശരം വില്ലുകൾ ശരങ്ങളും
ജ്വലനശസ്ത്രങ്ങളും കാണ്ഡം കല്ലുകളും
ഫലം വിനാ വഹിപ്പിലരും [illegible]

---

1. നാലംഗപ്പട=ഗജതുരഗരഥപദാതികളായ നാലംഗങ്ങളോടുകൂടിയ സൈന്യം. 2. ഉടനായകർ=പടത്തലവന്മാർ. 3. അടവെ=ഒന്നിച്ചെല്ലാം (അടയെ എന്നും). 4. അന്തഃപ്രഭുക്കൾ=ഇടപ്രഭുക്കന്മാർ. 5. സമരം=യുദ്ധം. 6. അരിയും=വെട്ടി ഖണ്ഡിക്കും. 7. ശക്തി=വേലും എന്ന ആയുധം, വേൽ.

ഝടിതി[1] സഹസ്രാരവ്യൂഹമായ് വൈണ്ണാദേഹൻ
കെട്ടി മരുതലയ്ക്കലാവാൻ നിർത്തീടിനാൻ.
മുഖമായിരം വൃദ്ധി നല്ലത്തിൻ വർഗ്ഗം പക്ഷം
സുഖമായെണ്ണുവിലൊത്ത പതിനായിരം ഉണ്ടാം
[2]പത്തികളല്ലോ നില്ലുന്നവരെല്ലാമേ.
ഇത്തരം നിൽക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടു മഹീപതി
അന്തഃപ്പുരത്തിന്ന എഴുന്നുവാർ പതമ്പൂഹെ
ചരമന്നാതേരവമന്നങ്ങളിൽ ഇതപാള
വിരവിൽ കൂട്ടി നിജ[3]വാഹിനീവർഗ്ഗങ്ങളെ
പ്രതിലോമിച്ചു നിർത്തി യുദ്ധത്തിന്നാരംഭിച്ചാർ.
അന്നേരത്തു മദയാനകളലറുന്ന
കുതിരക്കൂട്ടം തിരമാലപോൽ ചാടുന്നതും
[4]തതിയായ് മിന്നൽ പോലെ മിന്നുന്ന വാളുകളും
പടകളാർത്തു നിലവിളിക്കുന്നബ്ധി പോലെ
ആയുധമോരോന്നുള്ളതെല്ലാം കൊണ്ടാകുന്ന
വായുവേഗേന ചാടിയാക്കീടുന്ന
പടഹഭേരീശംഖമൃദംഗദ്ധ്വനി
ഇടികളും വെട്ടംപോലെ ഝടിതി കേട്ടീടുന്നു
കാണികളും പടയുടെ നിലകണ്ടോടീടുന്നു
പ്രാണനെ മറന്നിട്ടു നില്ക്കുന്ന പടകളും.
അന്നേരം നരപാലൻ പ്രാസാദോപരി കേറി
നിന്നു നോക്കുന്നനേരം ക്ഷുബ്ധ വാരിധി പോലെ
കണ്ടിട്ടു മഹീപതി [5]സൂചകനോടു ചൊന്നാൻ

---

1 സഹസ്രാരം = ആയിരം കുന്തമ്പു (ഇല) കളോടുകൂടിയ ചക്രം. 2. പത്തി = കാലാൾ. അതായതു ൧ ആനയും, ൧ തേരും, ൩ കുതിരയും, ൫ കാലാളും കൂടിയ സൈന്യം. 3 വാഹിനി = സേന. ൮൧ ആനയും രഥവും, ൨൪൩ കുതിരയും, ൪൦൫ കാലാളും കൂടിയ സേനക്കു വാഹിനി എന്നു പേരാണ്. 4. തതി = ശ്രേണി. 5 സൂചകൻ = ഗ്രഹിപ്പിക്കുന്നവൻ, സൂചിപ്പിക്കുന്നവൻ.

കണ്ടീതോ പടകളെ ചൊല്ലീതിൽ സമൎത്ഥരെ.
ചൊല്ലിനാൻ സൂചകനതെല്ലാവുമറികയാൽ.
നല്ലോരു വാളുംകൊണ്ടു തെളിഞ്ഞു നില്ക്കുന്നവൻ
മക്ഷികബാഹനാവൻ രാജഘ്നൻ മഹോഗ്രൻ
കക്ഷിത്തുണ്ഡകനന്ത്യൻ ശാൎദ്ദൂലഘാതൻ പരൻ
നതനാസികനല്ലോ ഹസിച്ചു നില്ക്കുന്നതു
പ്രകടൻ വികടനുമുൾക്കടനെന്നിങ്ങനെ
പടനായകരുടെ പേരും തൻ സാമൎത്ഥ്യവും
ഇതുപാട്ടിലും പറഞ്ഞീടിനാൻ സൂചകനും.
അന്നേരമെട്ടത്തടുത്തെല്ലാരും തുടങ്ങിനാർ
നന്നായിട്ടടുത്തിരു പടകളും യത്നംകൊണ്ടു.
വെട്ടിനാർ ചിലരപ്പോൾ കുത്തിനാർ ചിലർ തദാ
അടിച്ചും തമ്മിൽ ചാടിപ്പിടിച്ചും തുടങ്ങിനാർ.
ഇങ്ങിനെ തമ്മിൽ പടവെട്ടുമ്പോൾ പ്രതിയോധമർ
കണ്ടപോൽ ചെന്നു കേറി അങ്ങുള്ളോ എന്നിങ്ങനെ.
ഓരോരുത്തന്റെ മുമ്പിലോരോരുത്തനായ് ധീര
ശൂരന്മാർ പിന്നെ ചെയ്തു പോരതിഭയങ്കരം.
വെട്ടുകൾകൊണ്ടു തല പെട്ടെന്നു തെറിക്കയും
മുട്ടിയും ചിലർ തമ്മിലടിച്ചു പിടിച്ചിട്ടു
മൎമ്മത്തിലിടികൊണ്ടു വീഴുന്നു കൎമ്മമെന്നു
തങ്ങടെ ബന്ധുമൃതി കാണുമ്പോൾ പറഞ്ഞിട്ടും
ഇങ്ങിനെ ഘോരഘോരം യുദ്ധംചെയ്യുന്നനേരം
അങ്ങു പോരെന്നുള്ളൊന്നു പോലെ തദാ
പേരെഴുചണ്ഡാംശുക്കളുടുത്താർ സന്നാഹരായ്.
പോൎക്കോൎമ്മരാം ചാരവേരനോപേരി ശേകണ്ഠ-
കണ്ഠർക്കുള്ളാര് ധാനനാരതം വന്ദിത്തു
കണ്ഠതയെന്നിഭൎത്തു വീരതം തന്നെരെ.

[1]സേനാനിയെന്നപോലെ [2]സേനാനിനാമധേയൻ
സേനയിൽ പാടീടിനാൻ കൊന്നുകൊന്നാനകളെ.
മറ്റുള്ള വെണ്ണാടേശർ തന്നുടെ പടയപ്പോൾ.
പടുത്വം കൊണ്ടു വെണ്ണാടേശൻ സന്നദ്ധനായാൻ.
അന്നേരമവനുടെ സ്വസ്രീയാം ധനുർദ്ധരൻ
ചെന്നടി തൊഴുതിതു ഞാൻ ചെന്നിട്ടിവർകളെ
കൊന്നൊടുക്കുവേനാജ്ഞ നൽകുകെന്നതു കേട്ടു
ചൊന്നാൻ നീ മതിബാലൻ പററലരുററക്കാർ.
അതു കേട്ടവൻ ചൊന്നാൻ അഗ്നിക്ക[3](തൂ)ലമല
കുന്നും ക്ഷണദഹനത്തിന ഹേതുവല്ലോ.
കണ്ടുകൊള്ളുക മമ യുദ്ധമതുലം നാഥ!
രണ്ടുനാഴികനേരം പിന്നെ കർത്തവ്യം ജയം.
എന്നവൻ പറഞ്ഞിട്ടു വില്ലുമായെടുത്തിതു
കൊന്നുകൊന്നൊടുക്കിനാൻ കണ്ണിൽ കണ്ടവർകളെ.
ആനകൾ കാലുകൾ തലകളററും തഥാ
ഹാനികളായിതശ്വാദിവാഹങ്ങളും തഥാ.
മാനമാർന്നൊരു തന്നുടെ ബന്ധു ഭൂപാലൻ കണ്ടു
ഉന്നമന്നിയെയവനോടു പോർചെയ്തീടിനാൻ.
ശരങ്ങൾ രണ്ടുപുറം ചൊരിഞ്ഞാർ മഴപോലെ.
നിറഞ്ഞിതാകാശത്തിൽ ഓടിനാർ ദേവകളും.
മുറിഞ്ഞുമുറിഞ്ഞഹോ തലകൾ ശരീരവും
മറിഞ്ഞുമറിഞ്ഞിഹ ഭൂമിയിൽ വീണീടുന്നു.
ചോരകളാറുപോലെ . . . . വഴി
വാരിധി രക്തമയമായിതസ്സമയത്തിൽ.
ഇങ്ങിനെ യുദ്ധംചെയ്തു നിൽക്കുന്ന സമയത്തിൽ
അങ്ങവർ വില്ലു രണ്ടും മുറിഞ്ഞുപോയിതപ്പോൾ

---

1 സേനാനി=സുബ്രഹ്മണ്യൻ. 2 സേനാനിനാമധേയൻ=ആറുമുഖംപിള്ള. 3 തൂലം=പഞ്ഞി.

വാളും നൽപ്പരിശയും കൈക്കൊണ്ടു ഭൂമിതന്നിൽ
ചീറുന്നു ചാടിവന്നു വെട്ടിനാർ തമ്മിൽ തദാ.
കൊണ്ടാടിക്കണ്ടുനിൽപ്പോർ സ്തുതിക്കുംസമയത്തിൽ
കണ്ഠങ്ങൾ രണ്ടുപേർക്കും ഒന്നുപോൽ തെറിച്ചിതു.
അക്കഥ വൈണാടേശനറിഞ്ഞു കോപത്തോടു
തൽക്കരം തന്നിൽ വാളും ധരിച്ചു പുറപ്പെട്ടാൻ.
വെട്ടിനാനതുനേരം ഭൂപന്റെ പട സർവ്വം
തട്ടുകേടുണ്ടായോടി ചത്തിതങ്ങനവധി.
നിഷ്ഠുരതാത്തു ഭൂപൻതൻ കാൽക്കൽ ചെന്നു വീണാർ
ഉഗ്രനാം ശത്രുവിനെ കൊന്നു രക്ഷിക്കയെന്നു.
അന്നേരം ധൂമകേതുസദൃശമൊരു വാളും
മന്നവനെടുത്തടുത്താൻ നരസിംഹം പോലെ.
ഇരുപാട്ടിലുമുള്ള സൈന്യങ്ങളതുനേര-
മൊരുമിച്ചോടി പല ദിക്കിലുമൊളിച്ചിതു.
വൈണാടേശനും ഭൂമിപാലനു[1]മടൽക്കളം
ക്ഷണമാത്രേണ പൊടിച്ചീടിനാർ ചിത്രം ചിത്രം.
വാളുകൾ രണ്ടുപേർക്കും നാലെട്ടായ് മുറികയാൽ
ചീറുന്ന മുഷ്ടിയുദ്ധം ഘോരമാംവണ്ണം ചെയ്താർ.
ഇടിച്ചും പിടിച്ചുമങ്ങടിച്ചും ശപഥിച്ചും
അട്ടത്തു ഭയങ്കരം യുദ്ധം ചെയ്യുന്നനേരം
ഭൂമിപമുഷ്ടികൊണ്ടു തട്ടുകേടുണ്ടാകയാൽ
ഭീമദുഷ്ടനാം വൈണാടേശനുമോടീടിനാൻ.
കൂടവേ വിരട്ടി (നാൻ മാളിക)പ്പുറത്തങ്കൽ
കേറിനാൻ ക്ഷണംകൊണ്ടു ഭൂപനും കരേറിനാൻ.
കരവാളുകൾ രണ്ടുപേരും കരണ്ടെടുത്തിട്ടു
ഹരി ഓം ഹരിഹരി വെട്ടിനാർ കഷ്ടം കഷ്ടം.

---

1 അടൽ = യുദ്ധം.

അപ്പൊഴം കരവാളും മുറിഞ്ഞു രണ്ടുപേർക്കും.
ഉരംപ്പൂവിൽ കോപത്തോടു പിടിച്ചാർ ഭയങ്കരം.
മാളിക കലുങ്ങുന്നു [1]പടലമടന്നട-
ന്നൊലിച്ചീടുന്നു ഭൂമെയ ചലചഞ്ചലം തഥാലം.
ഭൂപന്റെ മുഷ്ടിയേററിട്ടന്നേരം മെവണ്ണാദേഹൻ
താപേന വീണാനപ്പോൾ അരികത്തിരുന്നൊരു
ശക്തിയെ എടുത്തിട്ടു കോപതാമ്രാക്ഷനായി
കുത്തിനാൻ നെഞ്ചു പിളൎന്നുദ്ഗമിച്ചിതു ചോര.
രക്തംകൊണ്ടഭിഷിക്തനായിതു ഭൂമിപാലൻ.
ശക്തരാം സേവന്മാരുമരികത്ത . . . .
[2]അഗ്രജനോടി [3]പ്രാസാദോപരി കേറിയതും
ഉഗ്രനാം ഭൂമിപാലൻ കൂടെയുദ്ഗമിച്ചതും
ഭടനായകന്മാരുമകത്തു കടന്നതും
പടലം തകൎന്നു വീണീടുന്ന ധ്വനികളും
സേനകളാൎക്കുന്നതും ആനകളോടുന്നതും
പാനമത്തനാം ശൂരഗംഭീരൻ കേട്ടു തദാ
സംഹാരരുദ്രോപമം [4]ചന്ദ്രഹാസവുമായി
[5]സിംഹാരിവേഗത്തോടു വരുന്ന സമയത്തു
ഭൂതലം കലുങ്ങുന്നു [6]മാതംഗനിവഹങ്ങ-
ളോടുന്ന ധ്വനിതിയിൽ കാണികളൊളിക്കുന്നു.
പ്രാണികൾ ഭ്രമിക്കുന്നു രേണുക്കൾ ധൂമംപോലെ
ഉയൎന്നാകാശത്തിൽ മാളികാന്തികത്തിങ്കൽ.
വാതൽബന്ധനം കണ്ടു ചീളുന്നു ഭേദിച്ചിട്ടു
പാദംകൊണ്ടകം പുക്കാൻ അഗ്രജവധം കണ്ടു
[7]വ്യഗ്രചിത്തനായ് തദാ ഉഗ്രകോപേന ചെന്നു

---

1 പടലം = വാരി. 2 അഗ്രജൻ = ജ്യേഷ്ഠൻ. 3 പ്രാസാദം = മാളിക. 4 ചന്ദ്രഹാസം = വാൾ. 5 സിംഹാരി = ശരഭം. 6 മാതംഗം = ആന. 7 വ്യഗ്രം = പരവശം.

വെട്ടിനാൻ ഭൂപാലനെ [1]ലംബനത്തിങ്കലേററു.
പിന്നെയും വെട്ടുംവിധൌ [2]കംബുകണ്ഠനാം ഭ്രാതൃ-
ചണ്ഡാംശു തടുത്തിതു പിൻമാറീട്ടു നേരം
സിംഹനാദവും ചെയ്തു വന്മലയെന്നപോലെ
അടുത്താൻ ഭൂപാന്തികെ അന്നേരമഹിക്രോധി
തടുത്താൻ പരിഘത്താൽ വന്ന കോപത്തോടഹി-
ക്രോധിയെ വെട്ടീടിനാൻ തടുത്താനഹിക്രോധി
പരിഘം മുറികയാൽ പിടിച്ചാൻ വാളു പറി-
ച്ചെറിഞ്ഞാൻ കോപത്തോടു ക്രൂരഗംഭീരനപ്പോൾ.
മുഷ്ടിനാ പ്രഹരിച്ചാൻ ക്രൂരനാമഹിക്രോധി
കൂടവെ പ്രഹരിച്ചാൻ വാടാ നില്ലെടാ ശഠാ !
എന്നിഹ പറകയും കേളികൾ ചെയ്വണ്ണം
പത്തെത്തുറിടികയും വീഴുകയുരുൾകയു-
മെണ്ണിയിച്ചടിക്കയും [3]കോഴ എന്നിയേ ഘോരം
യുദ്ധംചെയ്തു കണ്ടു ക്രൂരഗംഭീരനപ്പോൾ
മരിക്കുമെന്നു ചിലർ ക്രൂരനാമഹിക്രോധി
മരിക്കുമെന്നു ചിലർ ഘോരന്മാരിതിൻവണ്ണം
യുദ്ധംചെയ്യുന്ന നേരം ക്രൂരനാമഹിക്രോധി
തന്നുടെ മുഷ്ടികൊണ്ടു വീണിതന്നേരം, ഭൂപൻ
ശക്തികൊണ്ടവന്റെ പ്രാണനെക്കളഞ്ഞിതു.
മാറിടം പിളൎന്നിട്ടു.................................
അദ്ധ്യായം ത്രയോദശം കഴിഞ്ഞിതിനിശ്ശേഷം
അത്യാശയുണ്ടെന്നാകിൽ ചൊല്ലുവൻ കേട്ടുകൊൾവിൻ.

——(ഠ)——

1 ലംബനം = കഴുത്ത്. 2 കംബു = ശംഖ്. 3 കോഴ = സംശയം, ശങ്ക, ഭയം.

പതിനാലാം അദ്ധ്യായം.

[1]പ്രത്യർത്ഥി[2]നക്തഞ്ചരന്മാരായ ഭൂപാലൻ താനും)
[3]ഭൃത്യസിംഹവരങ്ങളാൽ ആവൃതനായിത്തദാ
രക്താഭിഷിക്തനായി നിൽക്കുന്ന…………………
……………………………………ചൊന്നാൻ
ഉഗ്രഗൌരവത്തോടു ഭൃത്യന്മാർ മരിച്ചിതു
ഇനി നാമെന്തുവേണ്ടു ഇഷ്ടനാം മഹീസുര !
ചൊല്ലുക മടിയാതെ (എന്നു ചൊന്നതു കേട്ടു)
ചൊല്ലിനാൻ നീതിജ്ഞനതുമുള്ളൂ സംഗ്രഹിച്ചുടൻ.
അല്ലലെന്നിയേ [4]കുണപങ്ങളെ ബന്ധിച്ചിട്ടു
ശാഖകളിൽ കെട്ടുക നാം തൃപ്തിയാംവണ്ണമെന്നാൽ
[5]ഉൽക്കടരോഷം ശാന്തമാമൊട്ടു തീരും.
ഇത്തരം കേട്ടു കോപിച്ചുണ്ടു നോക്കിനാൻ ദ്വിജം
സന്താപം നേത്രാഗ്നിയിൽ ദഹിക്കുമെന്നു തോന്നി.
എന്തെന്തു പറഞ്ഞതു ചിന്തിക്ക ഇവർകളെ
ഹന്ത മേ [6]മാതുലേയർ മിത്രഭ്രാതാക്കളല്ലോ.
എന്നതു കേട്ടു ചൊന്നാൻ ഭൂപതേ ! വീര ! ധീര !
ഇന്നു നിൻ മനോഭാവമറിവാനറിയിച്ചേൻ.
തൽക്ഷണം വീഥിയിങ്കൽ നിൽക്കുന്ന ജനമെല്ലാം
ഉൾക്കാമ്പിൽ വിഷാദമെന്തതു വാൻ മരിച്ചെന്നു
അറിഞ്ഞുകൂടായ്കയാൽ ഭ്രമിച്ചു കരയുമ്പോൾ
തുറന്നു [7]കവാടത്തെ ഛേദിച്ചാർ ഭൃത്യാദിരൂപം.
പിന്നെ ദുഃഖേന നൃപൻ മിത്രസോദരന്മാരെ
ഉന്നതകോലാഹലം ചെയ്യിച്ചു സംസ്കാരവും.

---

1 പ്രത്യർത്ഥി = ശത്രു. 2 നക്തം = രാത്രി. 3 ഭൃത്യസിംഹങ്ങൾ = ശ്രേഷ്ഠരായ ഭൃത്യന്മാർ. 4 കുണപം = മൃതശരീരം. 5 ഉൽക്കടം = അധികമായ. 6 മാതുലേയർ = അമ്മാവന്റെ മക്കൾ. 7 കവാടം = കതക്.

ഭ്രാതൃപണ്ഡാരാഗ്രേ തദാ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു പോരാൻ *
പ്രേതസംസ്കാരം കഴിഞ്ഞീടിന ശേഷത്തിങ്കൽ
വീരന്മാരായ തന്റെ ഭടനായകന്മാരെ
ഘോരരാം മഹാഡംഭവീരരെക്കൊലചെയ്വാൻ
ഓരോരോ ദിക്കിൽ ബഹുസേനയോടയച്ചിതു.
പാരാതെ ചെന്നു കൊന്നാർ മഹാഡംഭികളെയും
കാലവീരനെയുമങ്ങന്തരപ്രഭുക്കളെ
ശൂരന്മാരായ ¶സമ്മഡംഭരെക്കൊന്നീടിനാർ.
അവർകൾ കുലത്തിലെ സ്ത്രീകളെ കുഞ്ഞുങ്ങളെ
[1]കൈവർത്തന്മാർക്കും ബൌദ്ധ(ന്മാർക്കുമായ്ക്കൊ)ടുത്തിതു.
ശത്രുക്കളൊക്കെത്തീർന്നു തന്നുടെ പ്രജകളും
എത്രയും സ്വാധീനമായ്‌വന്നിതു ഭൂപാലനാം
വൈണാടേശന്റെ ഭൂമി കേട്ടോരു തന്മാതാവും
പ്രാണനെ ഉപേക്ഷിച്ചു സോദരീജനങ്ങളും.
പാരത്തിൽ ജനിപ്പവർ സർവ്വരും മരിക്കുന്നു
പേരുമില്ലവർക്കെന്നാൽ പോരതിൽ മരിക്കിലോ
പാരിടമെങ്ങും കീർത്തിയുണ്ടാം സ്വർഗ്ഗവും കിട്ടും.
[2]വീരന്മാർക്കെന്നിയതു ലഭിക്കയില്ല ദൃഢം.
മഹാഡംഭികന്മാരുടെ [3]വൈപ്രഹയങ്ങളെത്തദാ

---

1 കൈവർത്തന്മാർ = മുക്കുവന്മാർ. 2 വീരന്മാർക്കെന്നി = വീരന്മാർക്കല്ലാതെ. 3 വൈപ്രഹയം = നെല്ലും മറ്റു ധാന്യങ്ങളും വിളയുന്ന ഭൂമി.

* പേരശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചതിന്റെ സ്വാരസ്യം നോക്കുമ്പോൾ പപ്പനാവിക്കും ഭ്രാതൃപണ്ഡാരത്തിനും എന്തെങ്കിലും ബന്ധമുണ്ടായിരിക്കണമെന്നു തോന്നിക്കുന്നു. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ ഭ്രാതൃപണ്ഡാരത്തെ ഇടത്ത(പ്പി)റമ്പിഷാരമായിരിക്കാമെന്നു ചിലർ വിചാരിക്കുന്നതു് അവധാനത്തിലല്ല.

¶ ഇവരുടെ പേരുകൾ — മാർത്താണ്ഡമഠത്തിൽപിള്ള, രാമനാമഠത്തിൽപിള്ള, കുളത്തൂർപിള്ള, കഴക്കൂട്ടത്തുപിള്ള, വെങ്ങാനൂർപിള്ള, ചെമ്പഴന്തിപ്പിള്ള, കുടമൺപിള്ള, പള്ളിച്ചൽപിള്ള എന്നിവയാണ്.

സഹസ്രം കൊടുത്തിതു തന്നുടെ സേവകന്മാർക്ക്.
അഗ്രസംസ്ഥിതിവൃത്തി ഔഗ്ര യമാനവൃത്തി
വീരപാലനവൃത്തി നിത്യസേവകവൃത്തി
ദീർഘാഗ്ര്യായുധവൃത്തി പ്രത്യേകനരവൃത്തി
..................റ്റുന കല്പിച്ചു നൾകി.
പിന്നെ ശ്രീഫണിനാഥശയനമെഴുകന്ദത്തിൽ
മന്നവനെഴുന്നെള്ളി ലക്ഷയക്ഷ്മീശനാഥം
ഉപരാജാവായഭിഷേകവും ചെയ്യിച്ചിട്ടു
[1]വിപദി ബഹുവിധം തന്നിരവടിതന്നെ
ആടലോടെട്ടുതോടിനടന്ന ഭൃത്യരോടും
കൂടവെ ഹിരണ്യ(പഞ്ചാ)സ്യത്തിൽ പാർപ്പിച്ചിതു.
കീർത്തിമാനായ ഭൂമിപാലകനാർത്തിതീർന്നു
പാർത്തിതു പത്മനാഭസന്നിധൌ സൌഖ്യത്തോടു.
അദ്ധ്യായം ചതുർദ്ദശം കഴിഞ്ഞിതു ശേഷം കഥാ
വൃദ്ധിയാംവണ്ണം പറയുന്നിതു കേട്ടുകൊൾക.

— (o) — —

1 വിപത്ത് കഷ്ടപ്പാട്.

പതിനഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

ശ്രീഫണിതല്പഗന്റെ കേരളവിഷയത്തിൽ
ശ്രീമതാം വരനായ ഭൂപനും മന്ത്രികളും
ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യമാം [1]വിഷയഭൃത്യരോടും
ഹിരണ്യാമിത്രത്തോടുമുപരാജാവും സുഖം
വസിക്കുംകാലത്തിങ്കൽ [2]ശ്വേതദ്വീപിങ്കൽനിന്നു
മസിതധരനിന്ദ്യന്മാരാം രോമകർ തദാ
വന്നു വാരിധി.................................തായി
ഉന്നതരാകുമവർ [3]സമ്മിശ്രവിഷയത്തിൽ
നല്ലൊരു കുന്നും കോരി അഗ്നിശസ്ത്രങ്ങളും സ്ഥാപി-
ച്ചുനിലം തനിക്കാക്കീടുവാൻ തുടങ്ങിനാർ.
അക്കാലം മിശ്രത്തിങ്കലിരിക്കും ജനമൊക്കെ
ഉൾക്കതന്നിങ്കൽ പേടി മുഴുത്തു [4]മണ്ടീടിനാർ.
നാനാദിക്കിലും തത്ര നടന്നീതവർസേനാ
[5]ഊനമാക്കിനാർ ചില ദിവ്യക്ഷേത്രങ്ങൾ തന്നെ.
ശ്രീമ[6]ന്മംഗലസസ്യഭൂമിയിൽ പ്രവേശിച്ചു
ശ്രീമഹാദേവന്റെ പ്രതിമമാത്രം വിട്ടു
മററുള്ള ബിംബങ്ങളെയൊക്കെവെട്ടുടച്ചിതു.
തെററെന്നു [7]വൈസാരിണകുല്യക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നു
അവിടെ ശിവബിംബത്തിനേയുമുടച്ചിതു.
വിവിധമുപദ്രവം തുടങ്ങി രാജ്യത്തിങ്കൽ.
അക്കഥാ കേട്ടു ശ്രീമന്മാർത്താണ്ഡസ്വാമീ തദാ
ഉൽക്കടരോഷം നിജസേനകളോടും കൂടി

---

1 വിഷയം = ദേശം. 2 ശ്വേതദ്വീപം = വെൺതുരുത്തു എന്നു ചിലർ. ഇതു കൊച്ചിക്കടുത്താണെന്നറിയുന്നു. 3 സമ്മിശ്രം = കു(ഴ)ച്ചൽ, കുളം. 4. മണ്ടുക = ഓടിപ്പോവുക. 5 ഊനമാക്കുക = തല്ലിത്തകർക്കുക. 6 മംഗലസസ്യഭൂമി = തിരുവിതാംകോട്. 7 വൈസാരിണകുല്യം = മീഞ്ചിറ. (മിഞ്ചിറ).

ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യത്തിൽ പ്രാപിച്ചിട്ടതിശീഘ്രം
ധരണീതലെ മിത്രെ ചെന്നിതു പടയോടും.
ഭൂപനും കണ്ടും നല്ല കിടങ്ങും തീർപ്പിച്ചിട്ടു
കോപേന തുടങ്ങിനാൻ സമരം ഭയങ്കരം.
മരണം രണ്ടുപാടും വളരെയുണ്ടായിതു.
ശരണം പ്രാപിപ്പാനായ് വന്നൊരു യോദ്ധാവപ്പോൾ
വരികയില്ലാ ജയമെന്നു കണ്ടവനീശൻ—
ചരണാന്തികെ വീണു ശരണം പ്രാപിച്ചിതു.
അവനീശനുമവനഭയം നൽകീടിനാൻ.
യവനാധിപൻ നൃപ[1]പരിചാരകനായാൻ.
പടയും സമർപ്പിച്ചു ഭൂമിപാലകൻ പിന്നെ
ഇടകൾക്കെല്ലാം പ്രഭുവാക്കിനാൻ (യോദ്ധാവിനെ).

....

[2]ശാർദ്ദൂലപ്രതിമികൾ പോന്നിതു യോദ്ധാ മോദാൻ
[3]അർത്ഥിച്ചു നൃപനോടു സേനയെ വരുത്തീട്ടു
അഗ്നിശസ്ത്രത്തിലുള്ള വൈശേഷ്യം പഠിപ്പിച്ചു.
സാഗ്നിവൃത്തകം പാത്രമെറിയുംപ്രകാരവും
പാവക[4]മഹല്ലസ്ത്രത്തിന്റെ അഭ്യാസവും
ജാവകാ മാന്ദ്യം പാതം ശയനാഗമനകം
ഇത്യാദി അഗ്നിശസ്ത്രസമ്പ്രദായങ്ങൾ സർവ്വം
പ്രത്യേകം പഠിപ്പിച്ചു യുദ്ധവീരരായ്തദാ
വന്നിതു മഹീപാലസേനകളശേഷവും.
മന്നവൻ താനും തുലോം സന്തുഷ്ടനായീടിനാൻ.
പ്രാപിച്ചു നരേന്ദ്രനു വിജയമഹേന്ദ്രശ്രീഃ
പ്രാപിച്ചു ഭൂമീന്ദ്രനു സകലധരേന്ദ്രശ്രീഃ.

---

1 പരിചാരകൻ = ഭൃത്യൻ. 2 ശാർദ്ദൂലപ്രതി = പുലിയിക്കരുപ്പ്. 3 അർത്ഥിച്ച് = അപേക്ഷിച്ച്. അർത്ഥ ഗതൌ യാചനെ ച എന്ന ധാതു. 4 മഹാശസ്ത്രം എന്നു വേണ്ടതാണ്.

പ്രാപിച്ചു ശ്രീമാൎത്താണ്ഡസ്വാമിക്ക പ്രതാപശ്രീഃ
പ്രാപിച്ചു വൈല്പ്രാവനനാഥന്റ സ്വകീൎത്തിശ്രീഃ.
(ചൊല്ലീചതുൎദ്ദശമ)ദ്ധ്യായം ഞാനിനി നാളെ
ചൊല്ലുവേനെന്ന ശുക വാസിച്ചാരം സൌഭാഗ്യശ്രീഃ

ശ്രീമാൎത്താണ്ഡമാഹാത്മ്യേ
കാകപക്ഷീയം നാമ
പ്രഥമം കാണ്ഡം
സമാപ്തം.

——(o)——

രണ്ടാം കാണ്ഡം

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

പഞ്ചവർണ്ണക്കിളിപ്പൈതലേ [1]വിദ്രുമ-
ചഞ്ചുനാ കൊഞ്ചിക്കുഴഞ്ഞു ചൊല്ലിന്നു നീ.
നെഞ്ചിൽ കനിവോടു കാച്ചിക്കൊഴുത്ത പാൽ
പഞ്ചസാരപ്പൊടിയോടു പഴങ്ങളും
തേനുമവലുമൊരുമിച്ചുതരുമെ ചെ-
ല്ലാനന്ദമാമ്മാറു വച്ചിരിക്കുന്നിതു.
ക്ഷുത്തു പെരുത്തിരിക്കുന്നിതെന്നാകിലോ
കൊത്തി ഭുജിച്ചു ചൊൽ ശേഷം കഥാമൃതം.
കീർത്തിമാൻ ശ്രീമഹാമാർത്താണ്ഡഭൂപതി
ആർത്തി കൂടാതെയിരിക്കും ദശാന്തരേ
വൈശിഷ്ട്യമായെന്നു പിന്നെ മേവിച്ചു [2]ആ-
ദേശിക്കണം കേൾപ്പതിന്നേറെയാഗ്രഹം.
എങ്കിലോ കേൾക്ക പറയുന്നിതൊട്ടു ഞാൻ
[3]പങ്കജബന്ധുചരിത്രം മനോഹരം.
കാരുണ്യവാരിധി ദ്വാദശാത്മാ ഹരി
പാരിൽ ദ്വിജപാലനാർത്ഥം പിറന്നിഹ
ശത്രുക്കളെക്കൊലചെയ്തു സന്തുഷ്ടനാ-
യെത്രയും സൌഖ്യേന [4]ചക്രീന്ദ്രതല്പഗ-
മൌകുന്ദനീവൃതി [5]തുംഗസൌധോപരി

---

1 വിദ്രുമചഞ്ചു = പവിഴംപോലെ നിറമുള്ള കൊക്ക്. കൊക്ക് എന്ന അർത്ഥത്തിൽ ചഞ്ചുശബ്ദം സ്ത്രീലിംഗത്തിലാണു കാണുന്നതു. "ചഞ്ചുസ്ത്രോടിരുഭേ സ്ത്രിയൌ" എന്നമരം. 2 ആദേശിക്ക = ഉപദേശിക്കുക. 3 പങ്കജബന്ധു = മാർത്താണ്ഡൻ. 4 ചക്രീ = സർപ്പം. 5 നീവൃത് = ദേശം, തിരുവനന്തപുരം.

[1]പാകാരിതുല്യനമാത്യജനങ്ങളാൽ
സേവിതനായിട്ടിരിക്കുമവസരേ
ദേവേന്ദ്രദൂതനൊരു മുനിപുംഗവൻ
വന്നാനവൻ [2]വീതിഹോത്രസമപ്രഭൻ
എന്നാലവനുടെ വസ്ത്രം [3]ഏണാജിനം.
വന്നതു കണ്ടു മഹീശ്വരൻ സംഭ്രമാൽ
ചെന്നടികൂപ്പി മുനിയോടു കൂടവെ
സൌധോപരി സ്വർണ്ണപീഠേയിരുന്നഥ
ആധി കൂടാതെ മുനിയോടു ചൊല്ലിനാൻ.
ആരുവാൻ നീയെന്തു കാര്യം നിരൂപിച്ചു
പോരുവാനിങ്ങു പറക മന്തികെ.
എന്നതു കേട്ടു പറഞ്ഞു മുനിവരൻ
വന്നതു ചൊല്ലുവനന്യരാലശ്രുതം.
ഏവം പറഞ്ഞതു കേട്ടു മഹീപതി
പോവാനരുൾചെയ്തു ഭൃത്യസംഘങ്ങളെ.
ദൂരത്തവർ ചെന്നു നിന്നോരനന്തരം
സാരനാകും മുനി ചൊല്ലിത്തുടങ്ങിനാൻ.
ഇന്ദ്രദൂതനഹം [4]കൌശികഭാഷിതം
സാന്ദ്രകുതൂഹലം കേൾക്കേണമേ ഭൂപതേ !
ക്ഷുത്പിപാസാദി സഹിച്ചുകൂടായ്കയാൽ
[5]ഉത്പലമിത്രനെ സേവിക്കകാരണം
വിപ്രാവനാർത്ഥം മനുഷ്യനായ് വന്നിതു
സത്പ്രഭുവാകുമവൻ നീ മഹീപതേ ! .

---

1 പാകാരി = ഇന്ദ്രൻ. 2 വീതിഹോത്രൻ = അഗ്നി. വീതി ഭക്ഷ്യം (പുരോഡാശാദി) ദേവന്മാർക്കു കൊടുക്കുന്നതിന് ഇവനിൽ ഹോമിക്കപ്പെടുന്നതിനാൽ ഇതു പേര് അഗ്നിക്കു സിദ്ധിച്ചു. 3 ഏണാജിനം = മാൻതോൽ. 4 കൌശികൻ = ഇന്ദ്രൻ. 5 ഉത്പലമിത്രൻ = പങ്കജബാന്ധവനായ സൂര്യൻ.

ദേവകാൎയ്യങ്ങളെ സാധിക്കേണം ഭവാൻ
കേവലം മാനുഷനായ് വസിച്ചീടൊലാ.
[1] ധാൎത്തകൈവരെ ദുഷ്ടരായുള്ള ഭൂമിപർ
[2] മാൎദ്ദവരാം വിപ്രവൎഗ്ഗങ്ങളെ സദാ
നന്നായുപദ്രവിക്കുന്നീതുകൊണ്ടു
ചെന്നപ്പരിഷകളെക്കൊല ചെയ്യണം.
ഇന്നതു ചൊല്ലുവാൻ വന്നിതെന്നിങ്ങിനെ
ചൊന്ന മുനിയോടതേ മെന്നതുംചെയ്തു.
യാത്രയും ചൊല്ലി നടന്നു തപോധനൻ
ധാത്രീശചാരാന്തികെ വന്നാർ സചിവരും.
അദ്ധ്യായമൊന്നു കഴിഞ്ഞിതിനിശ്ശേഷം
അത്യാദരവോടു ചൊല്ലുന്നതുണ്ടിഹോ.

---

1 ധാൎത്തകൈശ്ചം = കൊല്ലം. 2 മാൎദ്ദവർ = ശാന്തഗുണമുള്ളവർ.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

വന്ദിച്ചു മന്ത്രിമാർ നില്ക്കും ദശാന്തരെ
നന്ദിച്ചൊരു ഭൂമിദേവൻ പ്രവേശിച്ചു.
[1]വാചാലനെത്രയും ധീരൻ മനോഹരൻ.
ആചാൎയ്യനാകയുമൊണ്ടു മഹീക്ഷിതാം
[2]ബന്ധനഗേഹസ്ഥിതാനാം നൃപഗണം
ഹന്ത പറകയാൽ ദൂതനായ് വന്നതും.
പീഠത്തിലങ്ങൊടിരുത്തി ദ്വിജേന്ദ്രനെ
ഉത്സവമോടർച്ചചെയ്തു മഹീന്ദ്രനും.
എന്തൊരു കാൎയ്യത്തിനായിഹ വന്നതു
ഹന്ത നീയാരെന്നുമെന്നോടു ചൊല്ലണം.
ഇത്തരം കേട്ടു മഹീദേവനും തദാ
ചിത്തമോദേന പറഞ്ഞാൻ നൃപനോടു.
ചേടമാൻ മൂപ്പത്തിമൂന്നായ് പകുത്തിട്ടു
നാടൊക്കെയും നിജമക്കൾക്കു നല്കിനാൻ.
എന്നാൽ പരമ്പരയായവർ സന്തതി
ഇന്നുമനുഭവിക്കുന്നിതു തൽക്രമം.
സംഘൎഷവാദാദികളിക്കാലത്തു
ക്രൂരം ചെയ്തുകൊണ്ടവർ കാൽ കരം ബന്ധിച്ചു
കാരാഗൃഹത്തിൽ ചിലരെയാക്കീടിനാർ
പാരം വിഷാദേന ആ ഭൂമിപാലകർ
ചൊല്ലിനാരെന്നോടു ഭൂപ! ഭവാനോടു
ചൊല്ലുവാനായുള്ളൊരുദന്തം[3] മഹാദ്ഭുതം.[4]

---

1 വാചാലൻ—ധാരാളം സംസാരിക്കാൻ വശമുള്ളവൻ. ഇതു പറഞ്ഞിരുന്ന വെച്ചു തോന്നുന്ന വിധം വളരെ *സംസാരിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥമാണെങ്കിലും ഭാഷയിൽ സാധാരണ പറയുന്നതുപോലെ 'വാഗ്മി' എന്നർത്ഥത്തിൽ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. 2 ബന്ധനഗേഹം—കാരാഗൃഹം. 3 ഉദന്തം—വൃത്താന്തം. 4 മഹാദ്ഭുതം—വളരെ കൗതുകമായിട്ടുള്ളത്.

[1] സംഘുഷ്ടഘോരാദികളെ വധിച്ചു നീ
ശ്രീബലയായാളെയും വെട്ടിമുറിച്ചിഹ
കാരാഗൃഹത്തിങ്കൽനിന്നടിയങ്ങളെ
പാലിച്ചുകൊള്ളണം തമ്പുരാനേ! വിഭോ!.
എന്നവർ ചൊന്നതു കേട്ട ഞാൻ ഭൂപതേ!
വന്നിരിയ്ക്കുന്നജാതശത്രു[2] പ്രഭോ!
ഇത്തരം ബ്രാഹ്മണൻ ചൊന്നതു കേൾക്കയാൽ
ഉത്തരം ഭൂപനവനോടരുൾചെയ്തു
പാരാതെ വന്നാഹം സംഘുഷ്ടഘോരരെ
പോരിൽ വധിച്ചു രക്ഷിപ്പൻ നൃപാലരെ.
എന്നുടെ സത്യമായുള്ളൊരു വാക്കിനെ
മന്നവന്മാരോടു ചെന്നു പറകെടോ!.
എന്നു പറഞ്ഞു സമ്മാനങ്ങളും കൊടു-
ത്തന്നയച്ചീടിനാൻ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനെ.
അദ്ധ്യായമത്ര കഴിഞ്ഞിതു രണ്ടിന്റെ
ശ്രദ്ധയാ ശേഷവും ചൊല്ലുന്നതുണ്ടു ഞാൻ.

—(൧)—

---

1 സുഘുഷ്ടൻ ഘോരൻ—കൊല്ലത്തെരാജാവ്. 2 അജാതശത്രു—ധർമ്മപുത്രർ, രാജ്യത്തിനൊപ്പം ധർമ്മിഷ്ഠയും ശമാദി ഗുണങ്ങളു-ള്ള രാജാവ്. ഇതു വിപ്രന്റെ പേരുമായിരിക്കാം.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

മാനുഷർ ചെയ്യാത്ത കൎമ്മങ്ങളെത്രയും
നാനാപ്രകാരേണ ഹാൎദ്ദകേശാധിപൻ
ചെയ്തുതുടങ്ങിനാനങ്ങിനെ ചൊൽവതു
ഏറ്റമല്ലോ പാപമെങ്കിലും ചൊല്ലിടാം.
ദുഷ്ടനാം സംഘുണ്ണഘോരൻ മഹീപതി
കഷ്ടമവന്റെ സോദരീതന്നോടു
ഇഷ്ടാനുരാഗം കളിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ
സ്പഷ്ടമല്ലാതെ രഹസ്യസ്ഥലങ്ങളിൽ.
രാജവധുക്കൾ [1]മഹാബലികുലസ്ഥർ
വ്യാജഹീനം കേട്ടു തൽക്കഷ്ടവാൎത്തയെ
ദുഷ്ടനെ സംഹരിക്കേണമെന്നിങ്ങിനെ
ഇഷ്ടമായുള്ളൊരു ശുദ്ധതരുണിയെ
ചക്രീന്ദ്രതല്പഗമൊരുകണ്ഠനീവൃതി
ഉത്കൃഷ്ടനാം ഭൂമിപാലകസന്നിധൌ
ചെന്നു പറവാനയച്ചാരതിദ്രുതം.
കുന്നിൻകൊടുമുടിതുല്യസ്തനയുഗാ
സുഭ്രു സുലോചനാ [2]വിദ്രുമോഷ്ഠാധരീ
ഉൾഭ്രമിതോത്തുംഗസുന്ദരപൂരുഷാ
മിന്നൽപോലെ നിറമുള്ളൊരു കാമിനീ
അന്നം തൊഴുന്ന നടയാൾ [3]കൃശാംഗിനീ

---

1 മഹാബലികുലം = മാവേലിക്കര. 2 വിദ്രുമം = പവിഴം. ഓഷ്ഠാധരങ്ങൾ = ഉത്തരാധരഭാവേന സ്ഥിതങ്ങളായ രണ്ടു ചുണ്ടുകൾ. 3. കൃശാംഗിനീ എന്ന പദം 'കൃശാംഗീ' എന്നു പ്രയോഗിക്കേണ്ടതാണ്. ഗുണശബ്ദം ഒഴിച്ചു മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിൽ 'നോ കർമ്മധാരയാന്മത്വർത്ഥീയഃ' എന്ന നിഷേധം പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനാൽ 'കൃശമായ അംഗം കൃശാംഗം, കൃശാംഗമുള്ളവൾ കൃശാംഗിനീ' എന്നു സമാധാനം പറവാൻ പാടില്ലാത്തതാണെന്നാണ് വൈയാകരണന്മാരുടെ സിദ്ധാന്തം. എന്നാൽ ഒരു സുന്ദരിയെ വർണ്ണിക്കുമ്പോൾ 'കൃശാംഗിനി' എന്നു പറഞ്ഞാൽ അവൾ സൌന്ദൎയ്യപരിപോഷകമായ അവയവസൌഷ്ഠവമുള്ള

വാക്കുകൾ തന്നുടെ രൂപവും അൎത്ഥവും
ഉൾക്കുടെസംഗ്രഹം സംക്ഷിപ്തവിസ്തരം
എല്ലാമറിഞ്ഞിരിക്കുന്നൊരു സുന്ദരി
കല്യാക്ഷിയന്തോളമാരുമേ വന്നില്ല.
പ്രാജ്ഞെയാകുമവൾ രാജഗേഹം പുക്കു
രാജ്ഞിയെക്കണ്ടു വന്ദിച്ചനവാരെന
രണ്ടാമതു നൃപിപാലനെക്കണ്ടിതു.
കൊണ്ടാടിനാരവളെക്കണ്ടു പൂരുഷർ.
വന്ദിച്ചു നന്ദിച്ചു [1]മന്ദാക്ഷമായിട്ടു
മന്ദിച്ചു നിൽക്കുമവളോടു നൃപതി
ഏതൊരു ദിക്കിൽനിന്നത്ര വരുന്നു നീ
യാതൊരു കാൎയ്യമറിയണമിങ്ങു ഞാൻ.
എന്നവൾ കേട്ടറിയിച്ചാൾ മധുരമായ്
ഇന്നടിയൻ രാജസുന്ദരിമാരുടെ
ആജ്ഞാനിമിത്തം വിടകൊണ്ടിവിടേക്കു.
പ്രാജ്ഞനാകും നിന്തിരുവടിയോടൊരു
കാൎയ്യം രഹസ്യമറിയിക്കണം വിഭോ !
വീൎയ്യവാരാംനിധേ ! അന്യരാലശ്രുതം.
അപ്പോളകന്നു നിന്നാർ പരിചാരകർ.
ഉത്പന്നലജ്ജയാ ചൊന്നാളവസ്ഥകൾ.
രക്തങ്ങളായില്ല നേത്രമതു കേട്ടു
വക്ത്രവുമൊന്നു കറുത്തു കഠോരമായ്
ഏറ്റം വളൎന്നു തെളിഞ്ഞു പുരികവും

വൾ എന്നല്ലാതെ 'ചരിച്ചുവൾ' എന്നുമാത്രം നമുക്കു ബോധം വരുന്നില്ലല്ലോ. അതുകൊണ്ടു കമല—മന്ദഹാസിഭാഷ്യങ്ങൾ പോലെ ഇതും സുന്ദരി എന്ന അൎത്ഥത്തിൽ രൂഢമാകുന്നെന്നു അംഗീകരിച്ചാൽ 'കൃശാംഗിനീ' എന്നും പ്രയോഗിക്കാമെന്നു വരുന്നു. പക്ഷെ ഇങ്ങിനെ പ്രാമാണികന്മാർ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്നുമാത്രം ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

1 മന്ദാക്ഷം=ലജ്ജ.

ക്രൂരനെപ്പോലെ മിഴി മിഴി നോക്കിനാൻ.
സുന്ദരിയെ നിജസോദരീചാരത്തു[1]
ചെന്നു പാൎപ്പാനരുൾചെയ്തിങ്ങിനെ നൃപൻ
നില്ക്കുന്ന നേരത്തു വന്നഗ്രഗൌരവൻ
ഉൾക്കരുത്തേറുന്ന ഒറ്റശചണ്ഡാംശുവും
ശക്തനാം യോദ്ധാവഹിക്രോധിയും തഥാ
രക്താക്ഷനാകുന്ന കുത്സിതക്ഷ്വേളനും.
മന്ത്രശാലയ്ക്കകം പുക്കു മഹീപതി-
ക്കന്തികേ രണ്ടു പീഠത്തിലിരുന്നിതു.
അദ്ധ്യായമിങ്ങിനെ മൂന്നു കഴിഞ്ഞിതു.
ബാലമോദം കേൾക്ക ശേഷം കഥാരസം.

——(൦)——

1 ചാരത്തു=സമീപത്തിൽ.

നാലാം അദ്ധ്യായം.

കോപതാമ്രാക്ഷനാകുന്നോരു ഭൂപതി
[1]വേപഥുഗാത്രനായ് ചൊല്ലിത്തുടങ്ങിനാൻ.
മന്ത്രിമാരാം നിങ്ങളെന്നുടെ നേത്രങ്ങൾ.
തന്ത്രമെല്ലാം നിങ്ങളാലാ[2]പ്തമിങ്ങഹോ.
സംഘൃഷ്ടഘോരനവൻ മമ ദായാദി
[3]അംഘമവാച്യകം[4] ചെയ്യുന്ന [5]കശ്മലൻ.
കൊല്ലുവാനെന്തുപായം മഹാദുഷ്ടനെ
ചൊല്ലേണമെന്നോടു മന്ത്രിച്ചു നിങ്ങളും.
എന്നതു കേട്ടവർ ചിന്തിച്ചു ചൊല്ലിനാർ.
ഛന്നകൾ കോരണം ആറു വെച്ചീടണം
ആയുധമൊക്കെയും സജ്ജമാക്കീടണം.
[6]മെയ്യൂക്കരേയും തിരിഞ്ഞു നിർത്തീടണം
വേഗമേറും [7]വാജികളെ വരുത്തണം.
[8]നാഗങ്ങളെ ചക്രയാനങ്ങളെ തഥാ.
[9]ആയോധനത്തിന്നായുള്ളോരങ്ങളെ
പോയവനെ വധിച്ചിങ്ങു വന്നീടുവോം.
എന്നതു കേട്ടു നൃപനതുംചെയ്തിതു
[10]സന്നാഹമൊക്കെയും സജ്ജമാക്കിക്ഷണാൽ
[11]യോദ്ധാവു ചൊല്ലുന്ന യുദ്ധസന്നാഹങ്ങൾ
സിദ്ധമാക്കേണം സമസ്തമന്ത്രീന്ദ്രരും •

---

1 വേപഥു=വിറയൽ. 2 ആപ്തം=കിട്ടിയതു്. 3 അംഘം= അഘം എന്ന അർത്ഥത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചതായിരിക്കാം. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ പാപകൃത്യം എന്നർത്ഥം. 4 അവാച്യകം=വെളിയിൽ പറയാൻ കൊള്ളാത്തതു്. 5 കശ്മലൻ=പാപി, ദുഷ്ടൻ. 6 മെയ്യൂക്ക്=ശരീരബലം. 7 വാജി=കുതിര. 8 നാഗം=ആന. 9 ആയോധനം=യുദ്ധം. 10 സന്നാഹം=ഒരുക്കം. 11 യോദ്ധാവു=ഡിലനോ.

എന്നരുൾചെയ്തയച്ചാൻ മന്ത്രിപുംഗവർ
ചെന്നു സന്നാഹങ്ങൾ സമ്പൂർണ്ണമാക്കീടിനാർ.
അദ്ധ്യായവും നാലിവിടെക്കഴിഞ്ഞിതു.
യുദ്ധകോലാഹലം ചൊല്ലുന്നു കേൾക്കേണമേ.

——(൦)——

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

ഇങ്ങിനെ യുദ്ധത്തിനായ് തുടങ്ങുന്നതു
ങ്ങളറിഞ്ഞീടിനാർ സചിവശ്രേഷ്ഠരെല്ലാരും.
മന്ത്രികൾതന്നെ വരുത്തി രഹസ്യമായ്
തന്ത്രമാംവണ്ണം വിചാരം തുടങ്ങിനാർ.
വൈപ്രാവനഭൂമിപാലകൻ നമ്മോടു
അപ്രിയമാമ്മാറു യുദ്ധത്തിനായിട്ടു
വേണ്ടുന്ന സന്നാഹമുണ്ടാക്കീടുന്നതു
ണ്ടുചെയ്യുമവനില്ലൊരു സംശയം.
എങ്കിലോ ശ്രീമഹാമാത്സ്യാണ്ഡഭൂപന
ശങ്കാരഹിതനാം ബന്ധു ഭൂപാലകൻ
[1]സച്ഛ്രേഷ്ഠോത്തരസുന്ദരപീതാവെന്നൊരു
മർത്ത്യനൊരുണ്ടെന്നിഹ കേട്ടിരിക്കുന്നിതു.
ആയിരം പേർ തരു പാരാതെ പോയിട്ടു
നായകനെന്നവനെത്താഴ്മയോടു
സേവിച്ചു പ്രീതി വരുത്തീട്ടവനുടെ
സേവകരെന്നുള്ള ഭാവം നടിച്ചിഹ
[2]സാധനം ശ്രീമഹാമാത്സ്യാണ്ഡഭൂപന
സാധിച്ചു വൈപ്രാവനേശ്വരൻ തന്നുടെ
സ്വപ്രിയം കൃത്വാ ബലമുള്ള മല്ലർപോൽ
ഉൾക്കരുത്തോടു സേവിച്ചു പാർത്തീടണം.
ഭൂപനകമ്പടിക്കാററിൽ മുന്നണി
ആപത്തൊഴിക്കുന്ന തങ്ങളുമാകണം.

---

1 സച്ഛ്രേഷ്ഠോത്തരസുന്ദരപിതാവ് = നല്ലഴകപ്പൻ എന്നായിരിക്കാം. 'നല്ലകള്ളു' എന്നും മറ്റും സാധാരണ നാമങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ടല്ലൊ.
2 സാധനം = ആജ്ഞാപത്രം.

അല്ലലെന്നീ കാത്തുനില്ക്കുന്ന നേരത്തു
കൊന്നീടണം ഭൂമിപാലനെ സത്വരം.
എന്നു പറഞ്ഞവൻ നന്നായി മന്ത്രിച്ചു
ചൊന്നവണ്ണം തിറമുള്ള ജനങ്ങളിൽ
ആയിരംപൊൽപ്പണമാകും ദ്രവ്യവും നല്കി
പോയാലുമെന്നയച്ചാനവരും തദാ
[1]പാണ്ഡ്യക്ഷിതിക്ഷിതാവിനെ പ്രാപിച്ചു
പണ്ഡിതന്മാർ ക്ഷണംകൊണ്ടിഷ്ടരായ് പുനഃ
സന്ദേശവാചകം കൈക്കൊണ്ടു വേഗത്തിൽ
വന്നു വൈപ്രാവനെ ഭൂപനെ വന്ദിച്ചു
സാധനവും കേട്ടുതങ്ങൾ ഭൂപാലന്റെ
[2]മേനി കാത്തീടുന്ന മല്ലരായീടിനാർ.
അദ്ധ്യായവുമിവിടെക്കഴിഞ്ഞിതു
സിദ്ധമതികളേ കേൾക്കേണ്ടോ ചൊല്ലുവേൻ.

—— (൦) ——

1 പാണ്ഡ്യക്ഷിതി = പാണ്ഡ്യദേശം; മധുര. 2 മേനി = ശരീരം.

ആറാം അദ്ധ്യായം.

എന്നാ മഹീപതി ജാതനായ് ഭൂതലെ
ഒന്നു തുടങ്ങി വേഷഗൂഢനായ് ഭൂമിപൻ.
അങ്ങിനെതാനയോദ്ധ്യാധിപോ ഭൂപതി
എങ്ങും നടകൊണ്ടു പലവിധവേഷമായ്.
സേവകന്മാരുടെ ഗേഹത്തിലും പുക്കു
[1]ഭാവമവർക്കുള്ളതൊക്കെയറിഞ്ഞിടും.
അന്യദേശത്തിൽ നിന്നാരു വന്നീടിലും
ധന്യനൊതികിലും ഗീതാസവും നേരി.
തന്മനോഭാവമവർക്കവബോധനം[2]
ചെമ്മയിലങ്ങവർ ഭാവം[3]ഗ്രഹിച്ചിടും.
നാട്ടിലും കാട്ടിലുമുള്ളൊരവസ്ഥകൾ
കേട്ടുകണ്ടൊക്കെ ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളുന്നിതു.
അങ്ങിനെയുള്ള ചലനങ്ങളിലുമിങ്ങവൻ
[4]ചങ്ങാതിതന്നെയാളെന്നു[5]നണ്ണിനാൻ.

... ...
... ...
... ...
... ...

നിന്നു പോർചെയ്യുന്ന [6]കൈതവസേനയെ.
പാരിൽ മരിച്ചില്ല ഭൂമിപനെന്നിഹ
പോരിൽ പ്രസിദ്ധരായ് വന്ന [7]തന്ത്രരെ.
ഹാർദ്ദകൌതൂഹലാധിപനക്കഥാ കേട്ടിട്ടു
സാർദ്രമധുസിതം[8] സൌരഭ്യം നൽകിനാൻ.

---

1 ഭാവം — അഭിപ്രായം; പ്രവൃത്തി. 2 അവബോധനം — അറിവ്. 3 ഗ്രഹിക്കുക — മനസ്സിലാക്കുക. 4 ചങ്ങാതി — സ്നേഹിതനായ അഴകപ്പൻ. 5 നണ്ണിനാൻ — വിചാരിച്ചു. 6 കൈതവം — കപടം. 7 തന്ത്രരെ — അറിഞ്ഞിരുന്നു. 8 സിതം — പഞ്ചസാര.

ശ്രീമഹാമാർത്താണ്ഡഭൂപാലനേവംസാ[1]
കേമമായുള്ളൊരു [2]വാഹരഥിവാജഹസ്ത്യ
സേനാപരിവൃതനായിട്ടു് മന്നിലി
ലീനനാം ഘർത്താചവർത്തിന്റെ സഞ്ചാരം
കാണിച്ചിതു നല്ല വൈദ്യരെക്കൊണ്ടവർ
പ്രാണനപായമിവനു വരാ എന്നാർ
[3]ദ്രോണതൈലത്തിലൊരാറു മാസം പ്രാണ-
ത്രാണനം ചെയ്കിലോ സൌഖ്യം വരും ദൃഢം.
ഞങ്ങളിനി ചെയ്യുന്നയച്ചീതവരോടു
അങ്ങവരും ക്രമാൽ ചെയ്താർ ചികിത്സകൾ.
സംഘട്ടിന്നേഘാരമൊട്ടതു നാൾ കേട്ടിതു
[4]ലംഘനമില്ലാ മഹീപതിക്കന്നാളും
തന്നുടെ ദൃഷ്ടരശേഷം മരിച്ചതും.
ഖിന്നനായ് പിന്നെയും ചിന്ത തുടങ്ങിനാൻ.

---

1 അഭ്രംസാ—ദേവഗം. 2 വാഹം—കുതിര. 3 ദ്രോണതൈലം—ദ്രോണപരിമിതമായ തൈലം. ദ്രോണം—പതിനാറു് ഇടങ്ങഴി കൂടിയ അളവു്. "ദ്രോണഃ ƒസ്ത്രീയാമാഢകേ സ്യാദാഢ-കഃ നാം മാഭൃതയ" എന്ന മേദിനീകോശപ്രകാരം നാഴിടങ്ങഴി കൂടിയ അളവിനും ദ്രോണം എന്ന പേരുണ്ടു്. അഥവാ "പരിമാണെ രാജപാത്രെ ദ്രോണഃ ƒസ്ത്രീ" എന്ന വൈജയന്തീവചനമനുസരിച്ചു് ദ്രോണശബ്ദത്തിനു ദ്രോണി എന്നും അർത്ഥമുള്ളതിനാൽ തൈലദ്രോണി യിൽ എന്നഭിപ്രായമായിരിക്കാം. തൈലദ്രോണമെന്ന പേർ രാമധിനിഘണ്ടുവിൽ കാണുന്നു. ഗുഗ്ഗുലുകർക്കാം മറ്റും മണ്ഡൂക വസ ചേർത്തു കാച്ചിയ കഴമ്പു് തൈലമാണെന്നു ചിലർ പറയുന്നുണ്ടു്. ആ അർത്ഥവും ഇവിടെ യോജിക്കാത്തതല്ല. 4 ലംഘനശബ്ദത്തിനു് മരണം അതിക്രമണം എന്നും മറ്റും ഇവിടത്തെപോലെ അർത്ഥങ്ങൾ പറയാം. "ലംഘനമാരയിതവനെ വൻപട", "ലംഘനംകൂടാതെ ട്ടങ്ങൾ തന്നതരെ", "ലംഘനം പരിചയം" ഇത്യാദി പ്രയോഗ ങ്ങൾ കാൺക.

ഘോർദ്ദമകളെത്തുകലാംപ്പട്ടം കെട്ടുന്ന
ശാർദ്ദൂലവിക്രമന്മാരങ്ങിരിക്കയാൽ
തന്ത്രിപ്രവീരരെ വേഗം വരുത്തീട്ടു
മന്ത്രിച്ചവരോടു ചൊന്നാൻ മഹീപതി.
വൈപ്രാവണാധിപനെ വധിച്ചീടണം
[1]വിപ്രേഷ്ഠരെ! നിങ്ങൾ സംപ്രദായങ്ങളാൽ.
വേണ്ടും പണങ്ങളും കൊണ്ടു പൊയ്ക്കൊൾകെന്നു
ഇണ്ടൽകൂടാതെ കൊടുത്തയച്ചീടിനാൻ.
അദ്ധ്യായമാറു കഴിഞ്ഞു ശേഷം കഥാ
അത്യത്ഭുതം കേൾക്ക ചൊല്ലുന്നിതൊട്ടു ഞാൻ.

——(ം)——

1 വിപ്രേഷ്ഠന്മാർ=ഏററവും പ്രിയപ്പെട്ടവർ.

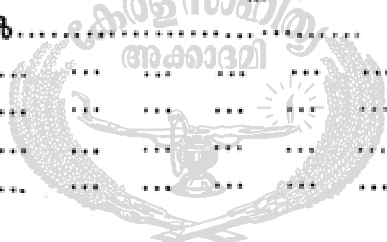
ഏഴാം അദ്ധ്യായം.

ആറംപട്ടബന്ധനക്കാർ [1]ഭിക്ഷുവേഷമായ്
കീഴ്പ്പെട്ട ജാതിയെപ്പോൽ [2]ചക്രിമെതകന്ദ—
നീവൃതി പ്രാപിച്ചു ഗൂഢരായി (ജവാൽ)
ആകംപ്രകാരം വിചാരിച്ചറിഞ്ഞിതു
ഭൂപനുറങ്ങുന്ന മാളികയിന്നതെ—
ന്നാപത്തു ഭൂപനു ചെയ്യുന്നതിനായ്ത്തദാ
മാളികാഗ്രത്തിനെ ലക്ഷ്യമാക്കിക്കൊണ്ടു
ആളുകൾ പത്തുപേർ പത്തു പട്ടങ്ങളിൽ
കേറീട്ടു പട്ടങ്ങളെ വിട്ടു മെല്ലട്ടു
ആറുനൂറായിരം മാറൊണ്ടു സൂത്രവും.
ഉത്തരദിക്കിലൊരു മലയിൽനിന്നു
എത്തിനാർ മാളികാഗ്രേയർദ്ധരാത്രിയിൽ.
ഖണ്ഡിച്ചു മാളികാഗ്രത്തിനെ സത്വരം
പണ്ഡിതന്മാർ ഉൾക്കയറിട്ടിറങ്ങിനാർ.
ഉള്ളിൽ കടന്നതുനേരത്തു കാണായി
പള്ളിക്കുറിപ്പുകൊള്ളുന്ന പുരുഷനെ.
രണ്ടാക്കിനാർ വാളുകൊണ്ടു കണ്ഠത്തിനെ
ഉണ്ടായി ശബ്ദമലറീട്ടവശ്രുതം[3].
ദ്വാരസ്ഥരെന്തിതെന്നിങ്ങിനെ ചിന്തിച്ചു
പാരം ഭ്രമിച്ചിട്ടകത്തു കടന്നിതു.
പത്തുപേർ നില്ക്കുന്നു വാളും ധരിച്ചിട്ടു
ചത്തുകിടക്കുന്ന ഭൂപനേയും കണ്ടു.
ഹാഹാ മുറവിളിച്ചാരതുനേരത്തു
ഹാഹാ അഹോയെന്നു വന്നിതു സേവകർ.

---

1 ഭിക്ഷു = സംന്യാസി, പിച്ചക്കാരൻ. 2 ചക്രി = സർപ്പം. തിരുവനന്തപുരമെന്നു വിശിഷ്ടാർത്ഥം. 3 അവശ്രുതം = വികൃതസ്വരം.

കണ്ടിതു ഭൂപൻ മരിച്ചുകിടപ്പതു
തൊണ്ടവിട്ടയ്യോ കരഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ.
താപകോപത്തോടു പിന്നെയടുത്തിട്ടു
പാപികളെ പിടിച്ചാശു കെട്ടീടിനാർ.
[1]ആസ്ഥാനമെശേത്തു കൊണ്ടുവന്നിട്ടവർ
[2]ആസ്ഥയാ ചൊല്ലുംതുടങ്ങിവരുംവിധൌ
മാർത്താണ്ഡദേവനുദിച്ചുയർന്നീടിനാൻ
ആർത്തിഹീനമെഴുന്നള്ളി മാർത്താണ്ഡനും
എല്ലാവരും തൊഴുതഞ്ജലിയോടിഹ
മെല്ലവേ നിന്നപരാധങ്ങൾചെയ്തിതു.
മല്ലാക്ഷിമാർ..........................
... ...
... ...
... ...
... ...

(൦)

1 ആസ്ഥാനം = സഭ. 2 ആസ്ഥാ = താല്പര്യം.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം.

...   .

...   .

...   .

പാൎത്ഥിവന്നേതും ഫലിക്കയില്ലെന്നതാൻ.
എങ്കിലും നന്നായ് പ്രയോഗങ്ങൾ ചെയ്യണം
സങ്കടം പിന്നെ വരുന്നതു കല്പിതം.
എന്നു കല്പിച്ചു ജലത്തിൽ മുഴുകീട്ടു
ഒന്നു രണ്ടു ദിനം വാഴുന്ന വീരരെ
അത്ര വരുത്തീട്ടവരോടതുംചെയ്തു
ചിത്രമാകുംവണ്ണമെന്നേ ചെയ്തീടണം.
വൈപ്രാവനേന്ദ്രൻ കുളിക്കുന്ന നേരത്തു
[1]അപ്പിൽ മുഴുകീട്ടവനെ വധിക്കണം.
എന്നാലതിന്നു വേണ്ടും ധനവുംകൊണ്ടു
ചെന്നു വധിക്കുന്നതച്ചാനവർകളെ.
[2]ഗൃധ്രപാത്രപ്പുഗമെത്രകണ്ടന്നീവൃതി
[3]ഗാധഗൃധ്രമവർ വന്നാർ പതുക്കവേ.
ഭൂപന്റെ [4]ച(ചാ)ൎച്ചിക്യവാപിയെക്കണ്ടവർ
താപഹീനം [5]ജലോല്പ്ലാസമാൎഗ്ഗാൽ തദാ

---

1 അപ്പിൽ = അരപ്പിൽ, വെള്ളന്ന. 2 ഗൃധ്രപാത്രം = സൎപ്പം. 3 ഗാധം = വലുത. 4 ചാൎച്ചിക്യവാപി = തീരാവി. ചാൎച്ചിക്യ ശരീരത്തിനു വാസനപ്പൊടി തേക്കുകയും കുറികൂട്ടും ചെയ്യു എന്നാണ് കോശങ്ങളിൽ കാണുന്ന അൎത്ഥം. ഇതനുസരിച്ചു പ്രകൃതത്തിൽ വാസനപ്പൊടി തേച്ചു കുളിക്കുന്ന കുളമെന്നും, വാസനപ്പൊടി കലക്കിയ കുളമെന്നും താല്പൎയ്യാൎത്ഥം വന്നുകൂടുന്നു. "സ്നാനം ചൎച്ചാ(?) ചാൎച്ചിക്യം സമാസകം" എന്ന് അമരകോശപാഠം സ്വീകരിക്കുന്നപക്ഷം 'തീരാട്ടുവാനുള്ള കുളം' എന്നു നേൎവഴിക്കുതന്നെ അൎത്ഥമാക്കാം. 5 ജലോ-ല്പ്ലാസം = വെള്ളച്ചാൎത്ത്, മഴ.

പോയിട്ടു വാപിയിൽ മുങ്ങിക്കിടന്നിതു
കൈയിൽ [1]കൃപാണികൾ [2]കൈക്കൊണ്ടുപായമായ്[2]
രാത്രിയിലേവം കിടന്നിതന്നീടിനാർ.
ധാത്രീശ്വരൻ രാത്രി പോകുംസമയത്തിൽ
നീരാട്ടിനായെഴുന്നള്ളി നീരാഴിയിൽ
ശൂരരാകുന്ന ഭടാധിപന്മാരോടും.
മുൻപെയൊരുത്തനിറങ്ങി നീരാഴിയിൽ
പിൻപെയിറങ്ങുവാൻ ഭാവിച്ചു ഭൂപനും.
[3]പൂർവ്വാവരോഹിയാം മർത്ത്യാംഘ്രിയെ[4] തദാ
ഗർവ്വേണ ചെന്നു പിടിച്ചാർ നിമജ്ജകർ.
കുത്തിനാർ കത്തികൊണ്ടപ്പോൾ കുതിച്ചവൻ
എത്തിപ്പിടിച്ചിതു തീരസ്ഥിതം മരം.
എല്ലാവരുംകൂടി വേഗം പിടിച്ചിട്ടു
മെല്ലെ കരേറിനാർ തത്ര ഭടാധിപം.
എന്തൊരു ജന്തുവോ കാലിൽ പിടിച്ചിതു
ഹന്ത കടിച്ചിതെന്നാശു ചൊന്നാൻ തദാ.
രക്തവും പായുന്നതു കണ്ടു ഭൂമിപൻ
ശക്തരെക്കൊണ്ടെടുപ്പിച്ചു മടകളെ.
[5]പാതാളപക്ഷീന്ദ്രനെക്കൊണ്ടുവന്നിട്ടു
[6]ആതങ്കഹീനമരിച്ചുതുടങ്ങിനാർ.
ഈട്ടികൾ വാളുകളഗ്നിശസ്ത്രങ്ങളും
കൂട്ടമായ്ക്കൂടി എടുത്തുനിന്നു തദാ
വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിക്കിടക്കും [7]പരിഷകൾ
തുള്ളിക്കരേറിനാർ അല്ലലുണ്ടാകയാൽ.

---

1 കൃപാണി=കത്തി, കത്തിരിയെന്നു ചിലർ. 2 കൈക്കൊണ്ട്=സ്വീകരിച്ചു്. 3 പൂർവ്വാവരോഹി=ആദ്യം ഇറങ്ങിയവൻ. 4 അംഘ്രി=പാദം. 5 പാതാളപക്ഷീന്ദ്രൻ=പാതാളക്കരണ്ടി. 6 ആതങ്കം=ഭയം. 7 പരിഷ=ജനം.

കണ്ടിട്ടു ഭൂപതിയെയാകപ്പിടിപ്പിച്ചു
കൊണ്ടന്നു ചോദ്യേന കാൎയ്യം ഗ്രഹിച്ചു പിൻ
ശൃംഖലകൊണ്ടിഹ കാലും കരങ്ങളും
[1]സംഘരം ബന്ധിച്ചു [2]കാരയിലാക്കിനാൻ.
അദ്ധ്യായമെട്ടു കഴിഞ്ഞിതിനി ശിഷ്ടവും
ശ്രദ്ധയാ ചൊല്ലുന്നതുണ്ടു ചുരുക്കി ഞാൻ.

———(൦)———

1 സംഘരം = ഉറപ്പായി, മുറുകെ. 2 കാര = കാരാഗൃഹം, ജയിൽ.

ഒൻപതാം അദ്ധ്യായം.

എങ്കിലോ കേൾക്ക സമന്ത്രി നരാധിപൻ
തങ്കൽ വരുന്ന വിപത്തുകൾ കണ്ടിഹ
ആകാശവീഥിയിൽ മാളികാഗ്രത്തിലും
പ്രാകാരഹീനമഗാധപാതാളകെ
തിര്യക്സ്ഥലെ പുനഃ സേവകന്മാരിലും
വൈരിയെ ചിന്തിച്ചു സൂക്ഷിച്ചിരുന്നിതു.
വൈകേണ്ടയിന്നി നാം യുദ്ധത്തിനായിട്ടു
പോകണമെന്നു നിനച്ചു തദന്തരെ.
ആനകുതിര കാലാൾപ്പട സർവ്വവും
നാനാപ്രകാരമാമായുധം കൈക്കൊണ്ടു
വേഗം വരുകെന്നാജ്ഞയെ ചെയ്കയാൽ
ആഗമിച്ചു ചതുരംഗസേനാദികൾ.
ശ്രീചക്രിതല്പഗമൌകുന്ദനീവൃതഃ
പ്രോചിതജ്യോതിഷ നല്ല മുഹൂർത്തകെ
ആയോധനാർത്ഥം പുറപ്പെട്ടു ഭൂപതി
വായുവേഗത്തോടു യാത്ര മനോഹരം.
ആനകളായിരത്തിന്മേലിലംബാരി
ദാനമത്തഗജം പത്തിൻഘനോപരി
[1]ഭേരികൾ ഘോരപടഹമുരജങ്ങൾ[2]
[3]വീരവാദ്യങ്ങൾ [4]മൃദംഗോർദ്ധ്വകങ്ങളും[5]
ശംഖങ്ങളും മററുമററമില്ലാതുള്ള
[6]സംഖ്യവാദ്യങ്ങളുവററിൻധ്വനികളാൽ

---

1 ഭേരി = പെരുമ്പറ. 2 മുരജങ്ങ (മുരജം) = മിഴാവു് 3 വീരവാദ്യങ്ങൾ = കടുന്തുടി, നെടുന്തുടി, പറ, ചല്ലരിപ്പറ, തടമിഴാവു്, ചെണ്ട, ബാൻഡു് മുതലായവ. 4 മൃദംഗം = മദ്ദളം. 5 ഊർദ്ധ്വകം = ഉയർത്തി വച്ചു കൊട്ടുന്ന മദ്ദളം. 6 സംഖ്യം = യുദ്ധം.

പാരിടെ മാനവന്മാരുടെ ഹൃത്തുകൾ
പാരമതെടുക്കുന്ന ഭീതി പെരുകുന്നു.
തുള്ളുന്ന വെള്ളക്കുതിരകൾ സംഖ്യകൾ
വെള്ളപ്പുള്ളുതങ്ങൾ വാഹകന്മാരുടെ
കൈയിലിരിക്കും തെളുതെളു വാളുകൾ
തെള്ളോ ഇടിത്തീസമാനം ശോഭനം.
അഗ്നിശസ്ത്രധരന്മാർ പ്ലുളിസംഖ്യകൾ.
സാഗ്നിമഹച്ഛസ്ത്രധാരികൾ കോടികൾ.
വീരകോദണ്ഡധരർ [1]ഖണ്ഡസംഖ്യകൾ.
സാരശക്തിധരന്മാർ പത്തുകോടികൾ.
ഭിണ്ഡിപാലങ്ങൾ മുസലങ്ങൾ ശൂലങ്ങൾ
ദണ്ഡങ്ങൾ ചക്രപരിഘകങ്ങളും
കല്ലുകവണകൾ നല്ല പരിശകൾ
ചൊല്ലുതായുള്ള ആയുധജാലങ്ങൾ
ഒക്കെയെടുത്തു ബലിഷ്ഠകൾ നടക്കുന്ന
ഉഗ്രരാം മന്ത്രികൾ സേനാനിവീരർകൾ.
അശ്വോപരി ചിലരേതാളുകെ ചിലർ
വിശ്വവീരന്മാർ [2]സമാജോപരി ചിലർ
കാൽനടയായി [3]പദാതികളിൽ ചിലർ
ഘോരഘോരം നടകൊണ്ടാർ വടക്കോട്ട്.
ശ്രീമഹാമാർത്താണ്ഡഭൂപതിവീരനും
ശ്രീമഹാലക്ഷ്മധർമ്മിഷ്ഠപ്രവീരരും
രത്നസുവർണ്ണമയ ശിബികകളിൽ[4]
യത്നാ(?)ന്തരീക്ഷരത്നപ്രഭയോടവർ
ആരൂഢ്യ വെൺചാമരങ്ങളാൽ വീശിച്ചു
ചാരുസ്വർണ്ണദണ്ഡാർണ്ണനിവാരണ–

1 ഖണ്ഡസംഖ്യ—വളരെ വലുതായ എണ്ണം. ഒരെണ്ണ് എന്നും അധ്യാത്മരാമായണത്തിലുണ്ട്. 2 സമാജം—ആന എന്ന നാനാർത്ഥകോശം. 3 പദാതി—കാലാൾ. 4 ശിബിക—പല്ലക്ക്.

[1] ചന്ദ്രാതപത്രങ്ങളെപ്പിടിപ്പിച്ചവർ
സാന്ദ്രമോദം പടമെയ്യു പുറപ്പെട്ടാർ.
ഭോജനാർത്ഥം നടന്നപ്പോൾ സമസ്തരും
ഭോജിച്ചവിടെ വസിച്ചാർ സുഖത്തോടു.
അപ്പോൾ [2]ഖനനധരന്മാർ പിറപ്പെട്ടു
കെല്പോടു [3]വാരിപ്രവാഹത്തെ വെട്ടിനാർ.
ഓരോ ദിനങ്ങളിൽ മൂന്നുമുന്നാഴിക-
ദ്ദൂരത്തു ചെന്നു പടകളിരിക്കയും
വാരിപ്രവാഹവുമയ്യഞ്ചു നാഴിക-
ദ്ദൂരമുടനുടൻ വെട്ടിക്കഴിക്കയും
ഇങ്ങിനെ ഘോരതരങ്ങളസേനയാ
അങ്ങു ചെന്നീടിനാൻ [4]വല്കലഭൂപതി.
വന്ദിച്ചു ഭക്ത്യാ [5]ജനാർദ്ദനസ്വാമിയെ
നന്ദിച്ചു മൂന്നാൾ തത്ര വസിക്കുമ്പോൾ
ഭൂപന്റെ പാർശ്വഗന്മാരായൊരു ദിനം
പാവകതുല്യരാമൻപതു പേർ നിന്നാർ.
പങ്കജനാഭപുരീവീഥി നാലിലും
സങ്കീർണ്ണസന്യാസികൾക്കൊള്ള [6]ദേശികർ
പിന്നെയവരുടെ ശിഷ്യരിൽ വൻപരും
ഉന്നതനാം മിശ്രു വാണിഭശ്രേഷ്ഠനും
മന്ഥാനമെത്തമഠായസ്ഥിദേശികൻ
കൈവന്തകാചാര്യനാം കാങ്കകരോരനും
തീരദ്വിതീയകഖണ്ഡകാചാര്യനും
വീരരാമായുധാഭ്യാസിഗുരുഭൂതർ

1 ചന്ദ്രാതപത്രം = ശ്വേതച്ഛത്രം. 2 ഖനനം = കുഴിക്കാനുള്ള സാധനം, മൺവെട്ടി മുതലായതു്. 3 വാരിപ്രവാഹം = തോടു്. 4 വല്കലം = വക്കം. 5 ജനാർദ്ദനൻ = ജനം = ജനനം, അതിനെ നശിപ്പിക്കുന്നവൻ വിഷ്ണു. ജനം (പാപ ജനം) എന്ന അസുരവർഗ്ഗത്തെ നശിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടും ഈ പേരു സിദ്ധിച്ചു. 6 ദേശികർ = ആശാന്മാർ.

[1]പാർഷദരാദിവരൻ പത്തു പേരോടും
നരവേഷം ത്യജിച്ചങ്ങുമിങ്ങും തദാ
സഞ്ചരിച്ചീടുന്ന നേരത്തൊരായിരം
സംശപ്തകന്മാരടുത്തിതു പോരിനായ്.
[2]കൈതക[3]സ്തംബ[4]കക്ഷാന്തർഗ്ഗതനായി
കൈതവം ശ്രീപതി തന്നീതത്തുന്നരം.
വന്നടുത്തീടിനാർ സംശപ്തകർ തദാ
കൊന്നുകൊന്നീടിനാരാപാർശ്വവീരരെ.
ഇന്തിന്തിതെതെന്നു ചാടിവെട്ടുന്നവർ
ഹന്ത ഹരെ ഹരെ ആരെതി ങ്ങുന്നർകൾ.
അങ്ങു മടക്കീട്ടു ഇങ്ങു ചാരെന്നുടൻ
പൊങ്ങിന കോപേന കുത്തിനാർ കൈതന്നർകൾ.
വാടാ ശഠാ! നില്ലുനില്ലെടാ ഭണ്ഡനുടൻ
ചാടി വെട്ടീടുന്നു മത്സ്ഥാനമതർകൾ.
ഇങ്ങിനെ തങ്ങൾ തങ്ങൾക്കുള്ള വാക്കുകൾ
എണ്ണമെ കേൾക്കുമാർ ചൊല്ലി വെട്ടീടിനാർ.
ആയിരം പേരെയും നാഴികയഞ്ചിനാൽ
ആയോധനത്തിലാപാർശ്വനൊടുക്കിനാൻ.
സത്വരമപ്പോൾ ബഹിർഗ്ഗതനായ് ഭൂപൻ
ചത്തുകിടക്കുന്ന ശത്രുക്കളെക്കണ്ടു
വിസ്മിതനായവരെയൊതുക്കിച്ചുടൻ
സസ്മിതനായ് നിജസേനയിലെത്തിനാൻ.
അക്കഥ കേട്ടു പടജ്ജനമൊക്കയും
ചൊൽക്കൊള്ളുമാപാർശ്വരെ പുകഴ്ത്തീടിനാർ.

---

1 പാർഷദർ = പരിവാരങ്ങൾ. 2 കൈതകം = താഴ. 3 സ്തംബം = തടിയില്ലാതെയും ഇല വിസ്താരമായുമുള്ള ചെടി. 4 കക്ഷം = കാടിൽ.

വേഗേന പിന്നെയവിടന്നു സേനകൾ
ആഗമിച്ചീടിനാർ [1]പാരകാഖ്യപുരി.
പിന്നെയവിടന്നു ഫാർദ്ദകൌളാന്തികെ
ചെന്നിരുന്നാർ ക്രോശദ്വയത്തു ദക്ഷിണെ.
അദ്ധ്യാമവ്വമൊൻപതു കഴിഞ്ഞിനി
യുദ്ധാദിവൈശിഷ്ട്യകഥകളെ കേൾക്കെടോ.

1 പാരകാഖ്യപുരി=പാവൂരിൽ.

പത്താം അദ്ധ്യായം.

മന്നനും സേനാനികളും മന്ത്രിവീരരും
ഉന്നതന്മാകുന്ന യോദ്ധാവുമായ് തദാ
ഒന്നിച്ചു മന്ത്രിച്ചു കന്മകൾ കോരുവാൻ
അനന്തരന്നോയതിന്നാരംഭമായിതു.
അത്രയുമല്ല കൂടാരങ്ങളെവർക്കും
എത്രയും ചിത്രമായ് തത്ര കെട്ടീടിനാർ.
അത്യുന്നതം ഭൂമിപാലനിവസതി
ഉത്തുംഗമായുള്ള തോരണം സന്നിധൌ.
ഇങ്ങിനെ വന്നിരിക്കുന്നിതെന്നുള്ളതു
അങ്ങറിഞ്ഞു ബഹു സംഘങ്ങൾ ഘോഷാർക്കൾ.
ഭൂതലം വേഗം കഴിച്ചു തുരക്കുന്ന
ചാതുര്യമുള്ള ജനത്തെ വരുത്തിനാൻ.
മന്നവൻതന്നുടെ ആജ്ഞാനിമിത്തമായ്
അന്നവർ ഭൂമി തുരപ്പാൻ തുടങ്ങിനാർ.
വീക്ഷിച്ചു ഭൂപകൂടാരമുകളിനെ
പ്രക്ഷേപണം ചെയ്തു കമ്പുകൾ നാലിനെ
[1]ശങ്കുപ്രഗ്രഹരൂപ കണ്ണപോലക്ഷ്യന്ന
ശങ്കകൂടാതെ തണ്ടുണ്ടാക്കി കൈകളെ
ഒന്നു നീളം കുറഞ്ഞൊന്നു വീളം പുനഃ
എന്നാലവററിന്റെ [2]അഗ്രാന്തരങ്ങളെ
ഓരോ കരങ്ങളാൽ തത്ര താഡിച്ചിട്ടു
പാരാതെ [3]ഊനകംകൊണ്ടു [4]ഭേദിച്ചുടൻ
ഭൂപവസതി ഇരിക്കുന്ന ദ്വാരവും
താപം വിനാ നല്ല നേരമറിഞ്ഞവർ

---

1 ശങ്കു — കമ്പ്. 2 അഗ്രാന്തരം — അഗ്രങ്ങൾക്കു തമ്മിലുള്ള ദൂരം. 3 ഊനകം — ഭേദനവ്. 4 ഭേദിക്ക — ഛിദ്രിക്ക.

വേഗം തുരന്നു തുരന്നു തുരന്നഥ
ആഗമിച്ചാർ ഭൂപകൂടാരമദ്ധ്യകെ.
മിത്രഗംഭീരഭൂരിശ്രവസ്സന്നിശി
വിശ്രമിച്ചുറങ്ങി നൃപനായത്തിൽ.
[1]തല്പേന സാകമവനെയെടുത്തിട്ടു
ഉല്പന്നമോദേന ഹാർദ്ദകെരളേട്ടതൻ
തൃക്കാക്കൽ വച്ചു തൊഴുതാർ നരേന്ദ്രനും
ചൊല്കൊള്ളുമാഭരണങ്ങളും നൽകീടിനാൻ.
രാത്രിയിലിങ്ങിനെ [2]മാററാർനടുവത്തിൽ
പോത്തലവനകപ്പെട്ടുണർന്നീടിനാൻ.
നോക്കുന്ന നേരത്തു ആയുധശാലികൾ
ഉഗ്രരായി നിൽക്കുന്നു നാലുപാടിങ്കലും.
ഭൂപനെക്കണ്ടാനന്നു സിംഹാസനെ
കോപേന നേത്രം ചുവപ്പിച്ചിരിപ്പതും.
ഹാർദ്ദകെരളാധിപനാകുമബ്ഭൂപതി
മർദ്ദിക്കണമിവനെയെന്നു ചൊല്ലിനാൻ.
വെല്ലാവനാധിപ! നിൻ തിറമൊക്കയും
ഇപ്പോഴിവിടെ പരീക്ഷിച്ചുകൊള്ളുക.
പല്ലുകളൊക്കവെ തല്ലിത്തകർത്തിട്ടു
കൊല്ലുന്നതുണ്ടഹോ നിന്നെ ശഠമതേ!.
ഇങ്ങിനെ കേട്ടവൻ സ്വപ്നമോ കാഴ്ചമോ
എങ്ങിനെ എന്നറിയാതിരിക്കുംവിധൌ
വന്നു പിടിച്ചാർ ചിലർ മിത്രവീരനെ
ഒന്നങ്ങു തട്ടിക്കയൎത്തു[3] ചാടീടിനാൻ.
നോക്കുന്നനേരത്തു സ്വപ്നത്തിനെക്കണ്ടു
വെക്കം വിഴുതുകൊണ്ടടിച്ചീടിനാൻ

1 തല്പം = കിടക്ക. 2 മാററാർ = ശത്രുക്കൾ. 3 കയൎത്തു = കോപിച്ചു.

ചത്താരടിപ്പാനട്ടത്ത ജനങ്ങളും.
ഉത്തുംഗമായൊരു വാളിനെക്കണ്ടവൻ
കൈകൊണ്ടു വേഗേന വെട്ടിത്തുടങ്ങിനാൻ
[1]ചിക്കനെക്കാൽകൈതലകൾ മുറിഞ്ഞിതു.
ഓടിയൊളിച്ചിതു ഭൂപനമന്നേരം
ചാടി വെട്ടീടിനാൻ പിന്നെയും പിന്നെയും.
അന്തമില്ലാതുള്ള ക്രീഡകൾ കാൺകയാൽ
പന്തത്തിനാൽ ക്ഷണം ചുട്ടാൻ ഗൃഹങ്ങളെ.
മാളികാ[2]സൌധങ്ങൾ വീടുകൾ ഗ്രാമങ്ങൾ
ആളിമാർ പാർക്കുന്ന ഗേഹങ്ങളങ്ങോടി
ഒക്കവേ ഒന്നുപോലെ തീ പിടിപ്പിച്ചിട്ടു
പൊക്കമായന്തരിക്ഷത്തിൽ[3] പ്രവേശിച്ചു.
നല്ല വെളിച്ചമുണ്ടായ നേരത്തു
അല്ലൽ തീർന്നോടി വിരട്ടി വെട്ടീടിനാൻ.
വീടുകളുള്ളിലെ ആളുകൾ കാളകൾ
ആടുകൾ ബാലകർ നാരികളെന്നിവർ
കാൽകരം[4]മേനികൾ വെന്തുവെന്താഹന്ത
നാലുപാടിങ്കലും വീണു മരിക്കുന്നു.
ഓടിയൊളിച്ചിഹ പോകുന്നവർകളെ
കൂടെത്തുടർന്നിഹ വെട്ടി വധിക്കുന്നു.
ഹാർദ്ദകൌതുകത്തിലനേകം ജനങ്ങളെ
ശാർദ്ദൂലവിക്രമൻ കൊന്നാനതിദ്രുതം.
സൂര്യനുദിച്ചിതു കണ്ടു ശക്തിമാൻ
വേഗേന പിറിനോക്കി നടന്നീടിനാൻ.
തന്നുടെ സ്വാമിതന്നന്തികെ വന്നിട്ടു
മന്നവൻതന്നെ തൊഴുതുനിന്നീടിനാൻ.

---

1 ചിക്കനെ=കപടേന. 2 സൌധം=കൊട്ടാരം. 3 അന്തരിക്ഷം=ആകാശം. 4 മേനി=ശരീരം.

അങ്ങുദയത്തിൽ ഇരകരങ്ങളെയും
[1]ഇംഗനാകും ഭടനാഥൻ വിനാശവും
കണ്ടു വിഷാദിച്ചു വാഴുന്ന സർവ്വരും
കൊണ്ടാടിനാർ കണ്ടു മിത്രഗംഭീരനെ.
എല്ലാവരും വന്നു മിത്രഗംഭീരനെ
മെല്ലെത്തലോടിയവനോടു ചോദിച്ചാർ.
എങ്ങു പോയെങ്ങിനെ വന്നതു ചൊല്ലുകെ-
ന്നിങ്ങിനെ കേൾക്കയാൽ ചൊല്ലിനാൻ മെല്ലവെ.
പോയതറിഞ്ഞില്ല ശത്രുക്കൾകൂട്ടത്തി-
ലയ്യോ ഇരുന്നതു മാത്രമറിഞ്ഞു ഞാൻ.
കൊല്ലുവാൻ വന്നാർ ചിലർ ശക്തരായവർ
കൊന്നെന്നടിച്ചു ഞാൻ പിന്നെ ക്ഷണംകൊണ്ടു
ചുട്ടു പൊടിച്ചിതു ഛാർദ്ദകൌളത്തിനെ
പെട്ടെന്നഹസി ഞാനിങ്ങു പോന്നേനെന്നാൻ.
അദ്ധ്യായവും പത്തിവിടെക്കഴിഞ്ഞിതു
ദുഃഖഹാരേശന കേൾപ്പിൻ കഥാശേഷവും.

—— (*) ——

1 ഇംഗൻ—ഉദ്ധതൻ.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം

സംഘുഷ്ണഘോരാരവം കംഠീകരാളനം
ലംഘപക്ഷാസ്യനം മന്ത്രിമാരാകിന
വിഭ്രമിതാംഗനം വിഭ്രമീകാക്ഷനം
അഭ്രവർണ്ണൻ മനുണ്ഡധനം മക്ഷിക്രുത്
സപത്നീകളാകുന്ന മാനപ്രത്യൂഷനം
ശത്രുവിക്രുഷ്ടനം ധൃഷ്ടനം പുഷ്ടനം
മററും മഹാകാര്യഗൌരവപാതമായ്
[1]തെററന്നാതമിപ്പ [2]മന്ത്രം തുടങ്ങിനാർ.
[3]ഗോപുരാഗ്രേ വന്നു മാർത്താണ്ഡഭൂമിപൻ
കോപേന സേനയാ [4]സാകമിരിക്കുന്നു.
ആയിരം പേർ പോയ് ചതിച്ചുകൊന്നീടുവാൻ
ആയോധനേയവൻ കൊന്നാനവർകളെ.
ആറുംപ്പട്ടുബന്ധകർ തന്നുടെ സൂത്രവും
കീഴ്പ്പട്ടുപോയീ യവന ഫലിച്ചീല.
മല്ലകന്മാരവനരികിൽ ചെന്നു
ലജ്ജകന്മാരായ് വിലങ്ങിൽ കിടക്കുന്നു.
സംക്ഷേപകന്മാർ സഹസ്രം മനുഷ്യരെ
ഹിംസിച്ചു നാഴികയഞ്ചിനാൽ ഭൂമിപൻ.
ഇന്നലെ രാത്രിയിവിടേക്കു വന്നിട്ടു
കൊന്നു മുടിച്ചുള്ളു ചുട്ടു പോയീടിനാൻ[5].
നമ്മെയശേഷം മുടിക്കുമവനെന്നു
എന്മനസ്സിൽ സ്ഥിരമായിട്ടു തോന്നുന്നു.
എന്തു നാം ചെയ്യേണ്ടു മന്ത്രിപ്രവീരരെ !
ഹന്ത ചിന്തിച്ചുറപ്പിച്ചു ചൊല്ലീടുവിൻ.

---

1 തെററെന്നു=പെട്ടെന്ന്. 2 മന്ത്രം=ആലോചന. 3 ഗോപുരം=കോട്ടവാതിൽ. 4 സാകം=ഒരുമിച്ച്. 5 വന്നതു മഹാരാജാവാണെന്നുള്ള ധാരണയാൽ പറയുന്നതാണിത്.

ഇത്തരം സംവൃണ്ണഘോരോക്തി കേട്ടവർ
അത്തൽ ക്രൂരാത്മയവനോടു ചൊല്ലിനാർ.
ആയിരം പേരവർക്കൈവശമാകയാൽ
അയ്യോ ചതിച്ചു വധിച്ചാരവർകളെ.
മററുള്ളവരല്പമായിട്ടിരിക്കയാൽ
പുററിപ്പിടിച്ചു വിലങ്ങിലങ്ങിട്ടും.
സംശപ്തകന്മാരുടെ മരണങ്ങളും
സംശയമില്ല ചതിയിലകപ്പെട്ടു.
ഇന്നലെയേകനിവിടത്തു വന്നതു
മന്നമറിഞ്ഞില്ല ഞങ്ങളും മാനിയേ !.
[1]കൊള്ളിവച്ചീടിനാൻ വീട്ടിനെക്കള്ളനും
കൊള്ളിവെക്കും ചിലർ രാത്രിയിൽ നിർണ്ണയം.
ഇങ്ങിനെ രണ്ടായതോർത്തും മഹീപതേ !
ഇങ്ങു വൈണ്ണാദേഹശത്രുവാം ഭൂമിപൻ
വന്നിരിക്കുന്നെന്നുമാത്രമറിഞ്ഞുമേ
പിന്നതു വേണ്ടാ വധിക്കുന്നതൊന്നഹോ.
സന്നദ്ധരായിട്ടിരിക്കുന്ന നമ്മുടെ
സന്നാഹമൊക്കെയും വീരചൂഡാമണേ !.
രണ്ടുനാൾക്കുള്ളിലവരെ വധിക്കുന്ന
കണ്ടുകൊൾകങ്ങടെ ബാഹുപരാക്രമം.
ഇങ്ങിനെയങ്ങവർ ചൊന്നോരനന്തരം
അങ്ങവൻ തന്റെ [2]വയസ്യനാകും നൃപൻ
ചൊന്നാൻ മഹീപതേ ! കേൾക്ക വൈപ്പാവനം
മന്നവനിപ്പോളുള്ളതല്ല നിർണ്ണയം.
കൊല്ലുമവൻ നമ്മെയൊക്കെ ക്ഷണംകൊണ്ടു
എല്ലാമൊക്കെമെ നമ്മുടെ ഭൂമിയെ.

---

1 കൊള്ളിവെച്ചുക=തീവെച്ചുക. 2 വയസ്യൻ=സ്നേഹിതൻ.

എന്നതുകൊണ്ടവനോടു പിണങ്ങാതെ
ചെന്നു വണങ്ങിയാൽ രക്ഷിച്ചിടുമവൻ.
ഞാനും വരുന്നിതു തത്ര പോകാം വിഭോ!
മാനം നടിച്ചുടർ[1] ചെയ്യുന്ന ഭൂപതേ!.
എന്നതു കേട്ടുടൻ സംഹാ[illegible]ലാതനും
ഒന്നു കോപിച്ചുനോക്കിപ്പറഞ്ഞീടിനാൻ.
പണ്ടു മഹീപതിയെത്രപേർ ഭൂതലേ
ഉണ്ടായിരുന്നവരൊക്കെയിരിക്കുന്നോ.
പോരതിലെത്തി മരിച്ചവർതന്നുടെ
[2]പേരുമാത്രമൊഴിയാതെയിരിക്കുന്നു.
[3]ഭീരുവാം നീ മമ മുന്നിലിരിക്കേണ്ട
പാരാതെ പോക ജയിക്ക ശത്രുക്കളെ.
എന്നതു കേട്ടവൻ മെല്ലെയെണീറ്റിച്ചു
ചെന്നു വെള്ളിമാമലവാസനരികെ
ദൂരത്തു നിന്നു നമിച്ചു മഹേശനെ
സാരജ്ഞതയോടു സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ.
ദേവകാൎയ്യാൎത്ഥമായ് ഭൂമൗ പിറന്നൊരു
ദേവദേവ! മഹാഭൂപ! നമോനമഃ.
ജാതനായന്നുതൊട്ടാപത്തിൽ മുങ്ങിന
[4]പോതഭൂപാല! നമസ്തേ നമോനമഃ.
ഭൃത്യരാൽ കാട്ടിലെടുത്തലയപ്പെട്ട
മൎത്ത്യേശ്വര! സൂൎയ്യതുല്യ! നമോനമഃ.
ആറുസംവത്സരം മാറിനിന്നിട്ടഹോ
ഏറിയ വിദ്യ പഠിച്ച ഭൂപ! നമഃ.
ഘോരമാം [5]ഗഹ്വരത്തുങ്കൽ പതിച്ചിട്ടു
പാരാതെ [6]ഗൎത്തമാൎഗ്ഗേണ പുറപ്പെട്ടു

1 ഉടർ = യുദ്ധം. 2 പേരു = കീൎത്തി. 3 ഭീരു = പേടിയുള്ളവൻ. 4 പോതം = കുട്ടി. 5 ഗഹ്വരം = ഗുഹ. 6 ഗൎത്തം = ഭൂമിയുടെ കുഴി.

ഏകാകിയായ്ഭൂമിനിജ ഭൃത്യരെക്കണ്ടിട്ടു
പോകത്തുടങ്ങിയ നാഥ ! നമോനമഃ.
ഗൌരീതീർത്ഥത്തിൽനിന്നു വരംവിധൌ
വൈരിപരാജിതനായോടി ചെല്ലവെ
ജാല്യനാൽ രക്ഷിതനായൊരു ഭൂമിപ !
ഭൂപമസമാന ! നമസ്തേ നമോനമഃ.
രണ്ടാമതും സമരത്തിൽ ഭയപ്പെട്ടു
മണ്ടിശ്ശിവന്റെ ക്ഷേത്രേ ഗമിച്ചിട്ടു
തന്റെ വേഷം ദ്വിജന്നു നല്കി ദ്വിജൻ–
തന്റെ വേഷം ഗ്രഹിച്ചു ദ്വിജമൂർത്തി
കണ്ടു ശത്രുക്കളോടൊന്നിച്ചുഭുജിച്ചിട്ടു
മിണ്ടാതെ പോരുന്നൊരു കാകപക്ഷ ! നമഃ.
ഏകാകിയായൊരു മാറാപ്പു കൈക്കൊണ്ടു
ശോകാൽ ജനസ്ഥാനദേശം ഗമിച്ചിട്ടു
[1]വത്തംസമാളും സമസ്തഭൂഭൃത്തിനോ[2]–
ടു വാങ്ങിച്ചോരു ഭൂപ ! നമോനമഃ.
മൂന്നുസംവത്സരം മീനാക്ഷിയെ ഭജി-
ച്ചുന്നതസേനയാ സാകം പുറപ്പെട്ടു
രാജ്യാഭിഷിക്തനായ് [3]നാഗാലയം പുക്കു
പൂജ്യനായ്ത്തത്ര ഇരുന്ന നാഥ ! ജയ.
വൈരികൾതന്നെ വധിച്ചു ഭയം തീർന്നു
സ്വൈരവാസം ചെയ്തു [4]പൌഗണ്ഡ ! തേ നമഃ.
ദംഭേന കൊല്ലുവാൻ വന്ന ജനങ്ങൾ തൻ
ഡംഭങ്ങൾ തീർത്തു മഹാഡംഭഹീനസപോൽ
യുദ്ധത്തിനായ്വന്നിവിടെക്കെഴുന്നള്ളി
ബാലകോപം വസിക്കുന്ന ഭൂപ ! നമഃ.

---

1 വത്ത(ത്ര)ംസം=ശിരോഭൂഷണം. 2 ഭൂഭൃത്ത്=രാജാവ്. 3 നാഗാലയം=നാഗർകോവിൽ. 4 പൌ(പോ)ഗണ്ഡൻ=ബാലൻ.

നീയെന്നിയെ ഒരു ആശ്രയമില്ല മെ
[1]മായമൊഴിഞ്ഞു രക്ഷിക്ക ദയാനിധെ !.
സംഘണ്ണഘോരൻ പണ്ടുപണ്ടെയുള്ള
ലംഘനമില്ലാത്ത ചണ്ഡാതി ഞാനഹോ
ശല്യങ്ങൾ വേണ്ടെന്നു ചൊല്ലുകകാരണാൽ
കൊല്ലുവാൻ വന്നാൻ ഭയപ്പെട്ടു ഞാനഹോ
നിന്നെശ്ശരണമായ് വന്നു പ്രാപിച്ചു ഞാൻ
എന്നെ രക്ഷിക്ക ശരണാഗതപ്രിയ !.
ഏവം സ്തുതിച്ചു നമിച്ചു വിനീതനായ്
സേവകനാവെന്നു നിൽക്കുന്ന ഭൂപനെ
കണ്ടു കൃപയോടു വൈപ്രാവണൻ ഭൂപൻ
ഇണ്ടൽ കൃതാന്തഭയം കെടുത്തീടിനാൻ.
തന്നുടെ പാരത്തു സർവ്വദാ നിൽക്കണം
ഒന്നുകൊണ്ടും ഭയം വേണ്ടെന്നു ചൊല്ലിനാൻ.
ഇങ്ങിനെ ക്ഷേമകനാമനാം ഭൂപനെ
അന്നു രക്ഷിച്ചു വൈപ്രാവണഭൂപതി.
അദ്ധ്യായവും പതിനൊന്നു കഴിഞ്ഞിതു
അത്യാദരവോടു കേൾക്കെടോ ശേഷവും.

———(o)———

1 മായ = കപടം.

പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

വൈപ്രാവണേശ്വരൻ വിട്ടയച്ചീടിനാൻ
അപ്രിയം ചെയ്യാത്ത [1]പട്ടഗരെല്ലാരെ
കൂടവെ മഞ്ചികന്മാരെയും വിട്ടിതു.
ഉടൻ കൂടാതവർ സംഘീഭൂതന്മാരായി
ചെന്നു തൊഴുതറിയിച്ചാരവസ്ഥകൾ.
മന്നരിൽ മന്നവൻ വൈപ്രാവണേശ്വരൻ
കൊല്ലുവാൻ വേലചെയ്തീടിന ഞങ്ങളെ
അല്ലൽ കൂടാതയച്ചാൻ ജഗന്നായകൻ.
കാരുണ്യവാരിധി അത്ര ദയയുള്ള-
താരുമില്ല ഭുവിയെന്നതു നിർണ്ണയം.
കഷ്ടം മഹാപാപികൾ ഞങ്ങൾ മന്നവ !
ഇഷ്ടനെ വധിപ്പാൻ നിരൂപിക്കയാൽ.
സംഹാരകാലാഗ്നിയെ [2]പ്പൊലിപ്പിച്ചീടുവാൻ
[3]സംഹതിയായി ഗമിക്കും ശലഭങ്ങൾ
ഒക്കെ ദഹിച്ചുപോം സംശയമില്ലഹോ
മിക്കതും ചാമവനോടിടഞ്ഞീടിൽ നാം.
ദൈവമോ വിരോധമവനോടു ഭൂപതേ !
കണ്ടു വണങ്ങുക രക്ഷിച്ചിടുമവൻ.
ഇത്തരമറ്റമില്ലാതെ പറഞ്ഞതി-
ന്നുത്തരം ചൊല്ലാതെ ഹാർദ്ദകുലാധിപൻ
സൌധോപരിയവരോടു കരേറിനാൻ
യോദ്ധാക്കൾ തന്റെ വരവു കാണ്മാൻ തദാ.
തെക്കോട്ടു നോക്കുന്നനേരത്തു കണ്ടിതു
ഉത്കടഘോഷം പടകൾ വരുന്നതു.

---

1 പട്ടഗർ = പട്ടത്തിൽ കേറിവന്നവർ. 2 പൊലിക്കുക = കൂട്ടുക, വർദ്ധിപ്പിക്ക. 3 സംഹതി = കൂട്ടം.

വാരിധിപോലെ വരുന്ന പട കണ്ടു
പാരം ഭയം പൂണ്ടു പൊന്നാനവരോടു.
ഘോരഘോരം വരുന്നൊണ്ടു പടജ്ജനം
വീരരായുള്ളവരെപ്പറഞ്ഞീടുവിൻ.

എന്നതു കേട്ടു നിജകിങ്കരാളികൾ
മന്നവനോടു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ.
കേൾക്കണമെങ്കിലോ മുൻപെ വരുന്നവൻ
ഉത്ഭടനാകും ഖനൻ കാലാന്തകസമൻ.
പൊന്നണിഞ്ഞൊരാനക്കഴുത്തിൽ വരുന്നിതു
ഇന്നലെ വന്നഗ്നിവച്ചു മഹാബലൻ.
മല്ലെല്ലുകവർക്കൊരുത്ത കേസരി
എല്ലാരെയും ക്ഷണംകൊണ്ടു കൊല്ലുന്നവൻ
തുള്ളുന്ന വെള്ളക്കുതിരയിൽ കേറീട്ടു
വെള്ളിക്കവണിയെ വീശിവരുന്നതു കാൺ.
പൊന്നംശിബികയിൽ മിന്നൽസമാനമായ്
മിന്നുന്നിതാ ഉഗ്രഗൗരവനാം ഭോജൻ.
വസ്ത്രം കറുത്തുടുത്തു കുതിരമേൽ
ശസ്ത്രം ധരിച്ചുഹിക്രുമൻ വരുന്നിതു.
മത്തഗജോപരി സംഘടിതൻ നല്ലൊരു
മത്തേഭ[1]മസ്തകെ കത്തിവരുന്നതു കാൺ.

ക്രൂര[2]പരിവൃഢനാശാനൻ നല്ലൊരു
ക്രൂരനുമേറി വരുന്നു കുതിരമേൽ.
ദക്ഷനാകുന്നൊരു ഭിക്ഷുകവാണിഭൻ
[3]അക്ഷിസംക്ഷുബ്ധനായാത്തു വരുന്നഹോ.
അൻപതുപേരൊരുമിച്ചു വരുന്നതു
വൻപരമാപശ്ശരായുധങ്ങൾക്കഹോ

---

1 ഇഭം=ആന. 2 പരിവൃഢൻ=നായകൻ, പ്രഭു. 3 അക്ഷിസംക്ഷുബ്ധൻ=കോപംകൊണ്ടു കണ്ണു ചുവന്നവൻ.

ബാലാർക്കകോടിപ്രഭയാ വളന്നു
ബാലമാർത്താണ്ഡമഹീപതി ശ്രുതലെ.
ലക്ഷം ഭടാധിപർ പുരവും നിറഞ്ഞിട്ടു
ലക്ഷ്മധർമ്മിഷ്ഠപരിവൃഢൻ പോരുന്നു.
എല്ലാവരോടുമീവടകാ വന്നിട്ടു
കൊല്ലുമവൻ നമ്മെയില്ലൊരു സംശയം.
ഒന്നുകിൽ ചെന്നു ശരണം ഗമിക്കണം
അന്നല്ലതാകിലൊളിച്ചുപോയീടണം.
ഭേരാവിനെക്കാൺകയർജ്ജുനവർണ്ണമായ്[1]
യുദ്ധത്തിനാരൊരുത്തൻ വരുന്നോട്ടു ശ്രുതലെ.
ഇങ്ങിനെ ചൊന്നൊരു മണ്ഡകന്മാരോടു
നിങ്ങളുടെ ഗുണദോഷങ്ങൾ പിന്നെയാം.
പൊയ്യൊക്കെയിപ്പോൾ വധിക്കുന്നതില്ലടൊ
ചാകുംകാലം വരുമപ്പോൾ വരുമിടാം.
എന്നു പറഞ്ഞങ്ങയച്ചാനവർകളെ
വന്നുഗ്രസേനാ വളഞ്ഞിതു കോട്ടയെ.
അദ്ധ്യായമത്ര കഴിഞ്ഞിതു ചെലശം
ശ്രദ്ധയാ കേൾക്കെ പറയുന്നിതൊണ്ടു ഞാൻ.

(൦)

1. അർജ്ജുനവർണ്ണം = വെളുപ്പുനിറം.

പതിമൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

ശൂരരാം മാർത്താണ്ഡഭൂപാലസേനകൾ
ഘോരഘോരം വിളിച്ചാർ [1]രണാർത്ഥം തദാ.
സംഘട്ടഘോര ! വരികെടോ പോരിന്നു
സംഘങ്ങളോടും മദിപ്പാൻ [2]മൃധാങ്കണേ.
ദുഷ്ട ! ശഠമതേ ! കഷ്ട[3]ചേഷ്ടപ്രഭോ !
ദുഷ്ടമഹാപാപി ! പോരിക പോരിന്നു.
കഷ്ടനായ് തന്നോടെതിർത്തണീടിലും
കണ്ഠങ്ങൾ ഖണ്ഡിക്കുമില്ലൊരു സംശയം.
ഇത്ഥം പറകയും ഭീതി തകർക്കയും
ഉദ്ധതരായ ക്രുദ്ധരായാർത്തു വിളിക്കയും
ഇങ്ങിനെ ശത്രുഭടകൾ വിളിക്കുമ്പോൾ
തിങ്ങിന കോപേന സംഘട്ടഘോരനും
വിഭ്രമിച്ചും ഗജേന്ദ്രനോടോത്തു ചൊല്ലീടിനാൻ.
[4]അഭ്രമാതംഗസമ ! ശത്രുസേനായാ
സാർദ്ധം പിറപ്പെട്ടു ക്രുദ്ധശത്രുക്കൾതൻ
മൂർദ്ധാവുകളെയരിഞ്ഞു ക്ഷണംകൊണ്ടു
ഉർവ്വ്യാ[5]കളേബരരാക്കി വരികെന്നു
ക്രുദ്ധനായ് ചൊല്ലീട്ടവന്റെ ഉരുവായ
പൈരഷ്ഠ്യവ്യനെത്തളാ സേനാനിയായിട്ടു
[6]പുഷ്കലമോദമഭിഷേകവും ചെയ്തു.
പോയാൻ പെരുമ്പടയോടു മന്ത്രീന്ദ്രനും
പോരിന്നു [7]കാവ്യാംശിയായ പൈരഷ്ഠ്യവ്യനും.

---

1 രണാർത്ഥം=യുദ്ധത്തിനായിട്ട്. 2 മൃധം=യുദ്ധം. 3 ചേഷ്ട=പ്രവൃത്തി. 4 അഭ്രമാതംഗം=ഐരാവതം. 5 കളേബരം=ശരീരം. 6 പുഷ്കലം=പൂർണ്ണം. 7 കാവ്യൻ=ശുക്രൻ.

മററും മഹാഭടനായകവീരരും
ഉററമാം [1]വാരണ[2]വാജിരഥസമം
ഭേരീപടഹമൃദംഗവാദ്യത്തോടും
ഘോരമാം കൊമ്പുകുഴൽനിനാദത്തോടും
വാളും പരിശയും ശൂലം ഗദകളും
പാളികൾ വേലുകൾ വില്ലും ശരങ്ങളും
അഗ്നിശസ്ത്രാദിനിഖിലായുധത്തോടും
[3]മഗ്ന[4]ഭരണ[5]ധൂളരായിപ്പുറപ്പെട്ടാർ.
അപ്പോൾ മഹാസ്വാമി മാർത്താണ്ഡഭൂപതി
കെല്പോടു [6]സേനാനിയായുഗ്രഗൌരവം
സന്തുഷ്ടനായഭിഷേകവും ചെയ്തിട്ടു
രണ്ടു[7]കക്ഷ്യായിത്തിരിച്ചു പടകളെ.
ലക്ഷധന്വിഷ്ഠപരിവൃഢവീരനാം
ദക്ഷരാം ലക്ഷം ഭടനായകന്മാരും
ഉത്ക്കടശക്തരാം സേനാഗണങ്ങളും[8]
തെക്കായ കൈകൾ നിന്നീടിനാർ പോരിനായ്.
സേനാനിയാമുഗ്രഗൌരവവീരനാം
മാനവശ്രേഷ്ഠനാം മാർത്താണ്ഡഭൂപനാം
ആയുധാചാര്യരും ഭിക്ഷുവാണിഭനും
ആയോധനെ പടുവാമഹിക്രോധിയും
[9]യോദ്ധൃപ്രവീരൻ ഖനൻ സ്വാമിഘൃഷ്ടനാം
യുദ്ധസന്നദ്ധബഹുഭടസംഘവും
നിന്നു കിഴക്കടിക്കിൽ ചെന്നു പോരിനായ്
വന്ന [10]പ്രതികളും രണ്ടായഹോ തദാ.

---

1 വാരണം = ആന. 2 വാജി = കുതിര. 3 മഗ്നം = പററിയള്ള്. 4 ഭരണ = ഭൂഷി. 5 ധൂളം = ചൊടിയുള്ള്. 6 സേനാനി = സേനയെ നയിപ്പിക്കുന്നവൻ. 7 കക്ഷ്യ = ഭാഗം. 8 ഗണം = കൂട്ടം. 9 യോദ്ധാവു = ഭടൻ. 10 പ്രതി = എതിർപട.

പൌരുഷ്യവൃന്ദം ബാഹ്ലീകസൈന്യം ഒഴികെ
മുഷ്കര വിക്രമിതുരംഗമി പ്രാഗ്ഭിതി.
¹അസ്ത്രശസ്ത്രങ്ങൾ പൊഴിഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
²അസ്രവൃഷ്ടിപ്പോൾ മറിച്ചിതനവധി.
ആന കുതിര കാലാളോട പാടിട്ട്
³മീനാലയത്തിലലാലിക്കുന്ന ഘോരകർമ്മം.
വീരരായുള്ളവരെത്തിയെതിർത്തിട്ട്
പോരിലാനകരെക്കൊന്നുമുടിക്കുന്നു.
ഭൂമി കലുങ്ങി കലങ്ങിസ്സമുദ്രവും
ധൂമം ഭയങ്കരമഗ്നിശസ്ത്രോത്ഭവം.
⁴യോഗിപ്രതിയോഗിക്കണ്ഡഭാഗത്തിലും
⁵യോഗമസംഖ്യം ശരിച്ചു സമങ്ങളും.
സൂര്യൻ⁶ അണയാനടുക്കുന്നൊരന്നേരം
വീര്യന്മാറിനാർ രണ്ടുമെന്നങ്ങിനെ.
പിറ്റാംദിനത്തിലുമീറ്റമായ് രണ്ടു ദി-
ട്ടുറ്റമില്ലാത്ത ജനങ്ങൾ മരിച്ചിതു.
ഇത്തരം പത്തുനാൾ ക്രൂരരായ് പോർചെയ്തു
ചത്തിതു രണ്ടുപാട്ടും ബഹുസൈനികൾ.
ഭേദമാകയില്ല ജയങ്ങളെന്നിങ്ങനെ
രണ്ടു പുറത്തുമുണ്ടായിതു സന്താപം.
സംഖ്യണ്ണഘോരനാം മന്നവൻ ഖിന്നനായ്
തന്നുടെ പുത്രനെ പ്രസ്തുതനാമവനെ
മൂന്നാമനെ വിളിച്ചിങ്ങിനെ ചൊല്ലിനാൻ.

---

1 അസ്ത്രം — മന്ത്രം ജപിച്ചുകൊണ്ടു സിദ്ധി വരുത്തിയ ശസ്ത്രം; ഇതിന് ആയുധം വേണമെന്നില്ല. ശസ്ത്രം — കേവലം ആയുധം. 2 അസ്രം — ചോര, ചെന്നീർ. 3 മീനാലയം — സമുദ്രം. 4 യോഗിപ്രതിയോഗികൾ — തന്റെ പക്ഷത്തിലുള്ളവരും എതിർപക്ഷത്തിലുള്ളവരും. 5 യോഗം — കൂട്ടം. 6 അണയുക — അസ്തമിക്കുക.

വന്നീതപകീർത്തി[1] കിട്ടും നമുക്കറിയാ.
പുത്രന്മാർകൊണ്ടിഹ [2]സംഗരെ സേനകൾ
ചത്തിതനേകം മഹാത്മജ! കേൾക്കെടൊ.
ആക്രമിക്കും ശത്രുവർഗ്ഗങ്ങളെന്നിഹ
വിക്രമവാരിധെ! ഞാനറിഞ്ഞീലെടൊ.
പൌരുഷപൂർണ്ണരാം മന്ത്രിവീരരാം മററുള്ള
മുഷ്കരരാം സേനാനായകവീരരും
ശക്തരാം ശത്രുക്കളെക്കണ്ടു മാനസെ
[3]വിത്രസ്തരായിതെന്നാണെന്റെ സംശയം.
വീരരാം ശത്രുക്കളെ ജയിച്ചീടുവാൻ
ശൂരനാം നീയെന്നിയില്ലൊരു നരനില്ല.
മാന്യപ്രതാപസ്ഥനാം പ്രഹസ്തൻ മഹാമതി
മാനികളാം കുംഭനികുംഭവീരരും
ശൂരതയേറും ചമൂപതിമാരും
[4]സൂരികൾമന്മഥ! നിന്നെക്കുറിച്ചവൻ.
പാരാതെ പോരിനായിവർക്കൊക്കെയൊന്നു
പോരികനായി പറഞ്ഞാലനന്തരം
സംഘമൊന്നിച്ചൊരുങ്ങിത്തൊഴുതിട്ടു
[5]സംഖ്യത്തിനായിപ്പുറപ്പെട്ടു പ്രഹസ്തൻ.
ആനകളായവ[6] സ്ഥൂലമേറും കൊടുങ്കാറ്റു
തോന്നും മലകൾ പോൽ മുൻപിൽ നടക്കുന്നു.
വാളുകൾ കൈകളിൽ ധരിച്ചു കുതിരയിൽ
മാററലർതന്നെ ഇരുന്നു ഗമിക്കുന്നു.
ഭിണ്ഡിപാലങ്ങളും ശൂലങ്ങളീട്ടികൾ
ഖഡ്ഗങ്ങൾ ശൂലങ്ങൾ ചക്രം തോമരം

1 അപകീർത്തി = അപമാനം, ദുഷ്കീർത്തി. 2 സംഗരം = യുദ്ധം. 3 വിത്രസ്തർ = ഭയത്തോടെ പേടിച്ചവർ. 4 സൂരി = പണ്ഡിതൻ. 5 സംഖ്യം (ക്ലീ.) = യുദ്ധം. 6 ...

കൈക്കൊണ്ടു കാലാൾപ്പടകളുമവധി
ഉൾക്കുതുകത്തോടു ഗമിക്കുന്നു പോരിനായ്.
ശംഖങ്ങൾ കൊമ്പുകൾ ഭേരീമൃദംഗാദി
സംഖ്യയില്ലാതുള്ള വാദ്യധ്വനിയോടും
പാവകശസ്ത്രധ്വനികളോടും കൂടി
പാവകനെന്നപോൽ പ്രസ്തുതവീരനും
¹അഷ്ടാദശായുധവും കൈക്കലാക്കീട്ടു
²അട്ടഹാസം ചെയ്തു ³രക്തതാമ്രാക്ഷനായ്
അശ്വപ്രകമ്പിതനാമമാം ⁴വാജിയിൽ
⁵വിദ്രുതം കേറീട്ടു തെക്കേ തിരിച്ചിതു.
പെരുപ്പമുള്ള നിജസേനയുമായിട്ടു
മുഷ്കരം യുദ്ധം തുടങ്ങിനില്ക്കുംവിധൌ
ഘോരമായ് പിൻപട പോരുന്നതു കണ്ടു
വീരരാം മിത്രഗംഭീരാദിസർവ്വരും
ഒന്നിച്ചു സന്നദ്ധരായ് തത്ര നിന്നിട്ടു
ചെന്നെതിർത്തീടിനാർ സിംഹങ്ങളെന്നപോൽ.
തങ്ങളിലുണ്ടായ യുദ്ധകോലാഹലം
ഇങ്ങനെയെന്നു പറവാൻ പണിപണി.
പ്രസ്തുതൻതന്നുടെ ശസ്ത്രങ്ങളേല്ക്കയാൽ
വിത്രസ്തരായിതു ചണ്ഡമാനാക്കളും.

---

1 അഷ്ടാദശായുധം = പതിനെട്ട് അഭ്യാസത്തിനുള്ള ആയുധങ്ങൾ. ഈ അഭ്യാസങ്ങളുടെ പേർ (൧) ഓതിരം (൨) കടകം (൩) ചടുലം (൪) മണ്ഡലം (൫) വൃത്താശ്വം (൬) [illegible] (൭) വിജയം (൮) വിശ്വമോഹനം (൯) തിർശ്ശമണ്ഡലം (൰) ശത്രുഭേദസംഹാരം (൧൧) ശത്രുഞ്ജയം (൧൨) ഐരാവതം (൧൩) പടലം (൧൪) പുരഞ്ജയം (൧൫) കായവൃദ്ധി (൧൬) ശിലാഖണ്ഡം (൧൭) [illegible] (൧൮) മനോരഥം. ഈ വിദ്യകൾ പണ്ടു കുറുപ്പന്മാർ കളരികളിൽ അഭ്യസിപ്പിച്ചുവന്നു. 2 അട്ടഹാസം = ആർപ്പു. 3 രക്തതാമ്രം = ചില അംശത്തിൽ കറുപ്പും ചില അംശത്തിൽ ചുവപ്പുമുള്ള്. 4 [illegible]. 5 വിദ്രുതം = അതിവേഗത്തിൽ.

എന്നതു കണ്ടോരു മിത്രഗാംഭീര്യവാൻ
ചെന്നു ചെറുത്താൻ ഗജോപരിസ്ഥം പ്രഭും.
മിത്രഗാംഭീര്യനെക്കുത്തിനാനാനയും
മിത്രഗാംഭീര്യനൊഴിഞ്ഞടിച്ചീടിനാൻ.
തൊട്ടിതു തുമ്പിക്കൈകൊണ്ടു പിടിപ്പാനായ്
തട്ടിക്കളഞ്ഞിട്ടു മാററു താഡിച്ചാൻ.
പെട്ടെന്നു വാലിൽ പിടിച്ചിതു മിത്രഗൻ
വട്ടത്തിൽനിന്നു ചുഴന്നു കരീന്ദ്രനാം.
ഏറിന കോപാലുഴറി[1] കരിവരൻ
മാറിനാൻ കുത്തു മിത്രഗംഭീരനേം.
കാററിനെക്കാൾവേഗമോടോടിയടുത്തിട്ടു
ഊററമായാന പൊക്കി മിത്രവീരനെ.
അപ്പോഴവനിയിൽ വീണുപോയീ ബലാൽ
കെല്പോടു കോപിച്ചു കുത്തിനാനാനയും.
തെററെന്നു ശങ്കയാൽ ഭൂമിയിലേററിതു.
ചെറുതുമേററീല മിത്രപ്രവീരനിൽ.
വാരണവീരനും മിത്രപ്രവീരനും
ഘോരഘോരം യുദ്ധമാററു പോരുംവിധൌ
ഭൂമി നടുങ്ങി കലുങ്ങി ജഗത്ത്രയം
ഭീമം പടജ്ജനമാർത്തുവിളിച്ചിതു.
ആന തടുത്തിതടിച്ചിതവറ്റേയും
സേനകളൊട്ടൊഴിഞ്ഞോട്ടമോടിയും
[2]ആരവാരങ്ങളും [3]ദുർന്നിമിത്തങ്ങളും
പാരമായ്ക്കണ്ടു ഭയം പൂണ്ടു ഘോഷാവൃ
തോമതിലാഗ്നേയശസ്ത്രവും കൈക്കൊണ്ടു
പാരാതെ വന്നാനതിക്രോധിനാ സമം.

---

1 ഉഴറുക = സംഭ്രമപ്പെടുക. 2 ആരവാരം = ശബ്ദം. 3 ദുർന്നിമിത്തം = ദുശ്ശകുനം.

അന്നേരമാനയും മിശ്രപ്രവീരനും
തമ്മിൽ പൊരുതു ഭയങ്കരമാംവണ്ണം.
യോദ്ധാവിനെക്കണ്ടു പ്രസ്തുതവീരനും
ക്രുദ്ധനായസ്ത്രശസ്ത്രങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചാൻ.
യോദ്ധാവുമങ്ങിനെ ശസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചു
യുദ്ധം ഭയങ്കരം ചെയ്തുവരുംവിധൗ
കൊമ്പനാമാനക്കു കോപം പൊറായ്കയാൽ
പിൻപോട്ടുവാങ്ങിയിട്ടാഞ്ഞു കുത്തുന്നു
കുത്തുന്ന കുത്തുകളൊക്കെ നിലത്തെന്നി
കുത്തൊന്നുമേൽക്കുന്നതില്ല മിശ്രാധിപ.
പിന്നെയും പിന്നെയും മിശ്രപ്രവീരനെ
ഖിന്നനാമാനയും കുത്തുതുടർന്നപ്പോൾ
കുത്തു കൊള്ളാഞ്ഞു കോപിച്ചഹോ [1]കുഞ്ജരൻ
എത്തിപ്പിടിച്ചു മേല്പോട്ടെറിഞ്ഞീടിനാൻ.
കൊമ്പിൻമുനകളിൽ വീഴണമെന്നോർത്തു
കൊമ്പുമുയർത്തിയിട്ടാന നിൽക്കുംവിധൗ
സംഭ്രമത്തോടന്നു ശസ്ത്രമെടുത്തിട്ടു
വൻപനാം യോദ്ധാവു ലാക്കുതെറ്റാതെ.
[2]ഹസ്തികഴുത്തറ്റു തുമ്പിക്കരം വാമ—
ഹസ്തവും [3]ലസ്തകം അസ്ത്രവും പ്രസ്തുതൻ
മസ്തകത്തോടു വലംകരം ഞാണറ്റു
ശസ്ത്രമെറിഞ്ഞുപോയ് വാളുവീണങ്ങാൻ പതിൽ.
മിശ്രവീരനതിൻമീതു വീണീടിനാൻ
വിശ്രുതം പൂമഴ പെയ്തിതു ദേവകൾ.
കണ്ടവർ കേട്ടവർ കൊണ്ടാടിനാർ തുലോം
ഇണ്ടലോടോടിനാർ ശേഷിച്ച സേനകൾ.

---

1 കുഞ്ജരം = ആന. 2 ഹസ്തി = ആന. 3 ലസ്തകം = വില്ലിന്റെ നടുവ്.

വിരുദ്ധിച്ചങ്ങനെ ശിഷ്യുകൾ കൊന്നിട്ടു
അശ്രമാത്തണ്ഡസമബലരുൻ സംഗരെ.
അന്നേരിന്നാം തോറാറു സാംഘൂണ്ണഘോരർകും
സന്താപമെത്രയും ഖിന്നരായ് മാററിനാർ.
അദ്ധ്യായമിപ്പോരം കഴിഞ്ഞു ത്രയോദശം
അത്യാശയാ കേട്ടുകൊൾക പറഞ്ഞിടാം.

—— (൦) ——

പതിനാലാം അദ്ധ്യായം.

പുത്രാദികളുടെ മൃത്യുവും തോല്വിയും
ശ്രുത്വാ വിഷാദേന സംഘൂർണ്ണഘോരനാം
അഗ്രവർണ്ണനോടു വിക്രമീകാക്ഷനെ f–
[1]ഉഗ്രവേഗം വരുത്തിപ്പറഞ്ഞീടിനാൻ.
പോരിൽ മരിച്ചിതു പുത്രനും മന്ത്രിയും
ഘോരരാം സേനാപടാധിപരും തഥാ.
പാരം [2]ജളത്വം ഭവിച്ചു നമുക്കന്നു
ശൂരരാം ശത്രുക്കളെത്തുവിളിക്കുന്നു.
സത്വരം സേനയോടു ചെന്നരികളെ
[3]ജിതപരന്മാരായ് വരിക കുലചെയ്തു.
എന്നതു കേട്ടവർ മന്നനെ വന്ദിച്ചു
ചെന്നു [4]ഭയാനകം ഘോരപടയോടും.
തേരുകൾ പൊരുപ്പൂവ്യൂഹം ശൂരരാം മന്ത്രിമാർ
കൈക്കീഴടക്കമായ് നിന്നിഹ പോർചെയ്യാർ.
ഒന്നരമാസം പൊരുതിതതിഗത്തും
വന്നീതപായം പടകൾക്കസംഖ്യമായ്.
സേനകൾ ചത്തൊടുങ്ങുന്നതു കണ്ടഥ
മാനസെ ദുഃഖേന സംഘൂർണ്ണഘോരനും
ആചാര്യനെത്തൊഴുതാദ്രു ചൊല്ലീടിനാൻ.
നീചരാം ശത്രുക്കളെക്കുലചെയ്തതി–
[5]ന്നാശയം ത്വന്നിലില്ലാശ.[6] നിനക്കെന്തു
[7]പോരലമായോധനി[8]ക്കാരാ । മാതി മേ.

---

1 ഉഗ്രം = സാഹസം, അധികം. 2 ജളത്വം = മൌഢ്യം. 3 ജിതപരൻ = ജയശീലൻ. 4 ഭയാനകം = ഭയങ്കരം. 5 ആശയം = ഹൃദയം. 6 ആശാ = ആഗ്രഹം. 7 പോരലം = മിടുക്കുള്ള. 8 ആയോധനി = സേന.

ഇഷ്ടൎക്ക് ദുഷ്ടി കരയുന്നതു കണ്ടു
കഷ്ടകാലമെന്നു നിശ്ചയിച്ചീടണം.
ഇത്തരം ദുഃഖേന ചൊന്നതു കേട്ടിട്ടു
ഉത്തരം ചൊല്ലിനാൻ പൌരസ്ത്യനന്ദം തദാ.
വേണ്ടാ വിഷാദം മഹീപതേ ! കേൾക്കെടോ
ഉണ്ടാം ശരീരിണാം ദുഃഖവും സൌഖ്യവും.
മാനുഷനായിപ്പിറന്നാൽ വരേണ്ടതു
ഉണ്ടാനാവുമീശ്വരനോടു സായുജ്യവും.
രണ്ടുണ്ടു മോക്ഷപദവീമറികെടോ
രണ്ടിലൊന്നീശങ്കലേകനിഷ്ഠാനം[1]
ഒന്നു യുദ്ധത്തിലെത്തു മരിപ്പതും
ഇനിവയോൎത്തു ത്യജിക്ക മോഹങ്ങളെ.
എന്നാലൊരു കാര്യമത്ര നീ ചെയ്യണം
നന്നായി ദൂതനെക്കൊണ്ടു യോദ്ധാവിനെ.
എങ്കിലോ ഭൂപനെ ബന്ധിച്ചു സത്വരം
ശങ്കകൂടാതെ തടങ്ങിക്കെ നിറുത്തുവേൻ.
അല്ലായ്കിലോ മുഖകൌമുദിയൎക്കത്തര-
ഫല്ലാംബുജമളസൂക്ഷ്മവ്യാസാംഗ്രിയം
[2]വ്യൂഹം ചമച്ചിപ്പിനിൽക്കുന്നതാരെന്നാൽ
[3]ആഹവത്തിങ്കൽ അവനെ ഞാൻ കൊല്ലുവേൻ.
ആയതിനുക്കൊതിരിക്കുന്നതാകിലോ
[4]യായികൾ പോകണമെന്നതു ന്യായവും.
എന്നാലൊരു കാര്യമുണ്ടസമജ(?)നീ
ഇന്നൊരു ദൂതനെ തെററന്നയച്ചുട
വേണം വിരോധം ശമിച്ചുകേൾക്കാലമെ
ഉണ്ടാക്കവതോ അനൎത്ഥമെന്നിങ്ങിനെ

---

1 നിഷ്ഠ = അവസാനം. 2 വ്യൂഹം = സേനാസന്നിവേശം — സൈന്യത്തെ ഓരോ തരത്തിൽ നിറുത്തുക. 3 ആഹവം = യുദ്ധം.
4 യായീ = പാരതി - പടി.

[1] ദായാദിയോഗ്യം വഹിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടു
ന്യായമെന്നന്യഭൂപാലർ മാനിച്ചിടും.
ഇത്തരം ചൊല്ലി നടന്ന പെരുമ്പൂരന്തം
സത്വരം സംഗപ്പുകരോടു ചൊല്ലിനാൻ.

പാരമകാരണം ഗോദാവിനെ നാളെ
പോരിലണെവേണ്ണമെന്ന പോയാരവർ.
[2] ദേവഗുരുസമനായൊരു വിപ്രനെ
[3] ഭാവമറിവാനയച്ചു നൃപാന്തികേ.

സംഘങ്ങളെഘോരസ്യ ദൂതൻ മഹാദേ-
സംഘമദ്ധ്യവഴിയൂടെ പുറപ്പെട്ടു.
ഭൂമീപനെ ചെന്നു കണ്ടു ഭൂപാലനും
ആമോദമോടു മാനിച്ചുപചരിച്ചിതു.

ആരു ഭവാൻ എന്തിന്നു വന്നിതെന്നിങ്ങനെ
പാരാതെ ചൊൽകെന്നു ചൊന്നതു കേട്ടഥ
സൂരികൾ മുമ്പനായുള്ളൊരു ബ്രാഹ്മണൻ
ഭൂമീപനോടു പറഞ്ഞീടിനാൻ സസ്നേഹം.
സംഘങ്ങളെഘോരസ്യ ദൂതോഽസ്മ്യഹം നൃപ !
[4] വ്യൂഹങ്ങളാകുന്നു ഭൂപാലഭാഷിതം.
[5] ഏകവംശോത്ഭവാവാം മഹീപതേ !

---

1 ദായാദി = ദായക്കാരൻ. 2 ദേവഗുരു = ബൃഹസ്പതി. 3 ഭാവം = അഭിപ്രായം. 4 വ്യൂഹം (വ്യൂഹം) = യുദ്ധവും സന്തോഷകരവുമായിട്ടുള്ളത്. ഇതു ക്രിയാവിശേഷണമായിട്ടും ചേർക്കാം. 5 ഏകവംശോത്ഭവൌ = ഒരു വംശത്തിൽ പിറന്നവർ. ഇതു 'ഏകവംശം' ഏതായിരിക്കുമെന്ന പ്രകൃതത്തിൽ സാധ്യം ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അതിനു ചരിത്രപുസ്തകങ്ങളിൽ നോക്കി പരിചയിച്ചാൽ — പണ്ടു വേണാട്ടിൽ വളരെക്കാലവും കൊല്ലത്തു ഇടക്കാലത്തിലും 'ചേരവന്മാർ' എന്ന വംശത്തിപ്പുകൾ പ്രസിദ്ധരായിരുന്നു എന്നും, വേണാട്ടിൽ ചേര-പാണ്ഡ്യ-ചോളരാജാക്കന്മാരുടെ ആക്രമണം ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതല്ലാതെ അതു ഒരു അധികാരികളുടെ സംഘപ്പെരുക്കൾ സ്ഥിരസ്ഥാനപ്പെടുത്തി വീട്ട

‘ചേരളുദയമാർത്താണ്ഡവർമ്മൻ’, ‘പരാന്തകപാണ്ഡ്യൻ’, ‘കേരളാങ്കുശചോളൻ’ എന്നും മറ്റുമുള്ള തരത്തിൽ വംശപ്പേരുകൾ കുറെക്കാലം നിലനിന്നു എന്നും, സാക്ഷാൽ കുലശേഖരപ്പെരുമാളുടെ കനിഷ്ഠപുത്രനായ ‘മാർത്താണ്ഡവർമ്മപ്പെരുമാൾ’ ‘കീഴ്പ്പേരൂർ’ (ആററിങ്ങൽ സ്വരൂപത്തിന്റെ മൂലകുടുംബം) സ്വരൂപത്തിൽ നിന്ന് ഒരു രാജകന്യകയെ വിവാഹം ചെയ്യുകയും അവരിൽ ജനിച്ച സന്തതികളെ അദ്ദേഹം കൊല്ലത്തു രാജന്മാരായി സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്തതോടുകൂടി കൊല്ലം രാജാക്കന്മാർ ‘കുലശേഖരപ്പെരുമാൾ’ എന്ന വംശപ്പേര സിദ്ധിച്ചു എന്നും, പിന്നീട്, ‘ചിറവായ്’ മൂഷകപണ്ടാരത്തിൽ’ ‘തൃപ്പാപ്പൂർ മൂപ്പ്’ എന്നും മറ്റും അന്യം വംശപ്പേര ധരിച്ചിരുന്ന മാർത്താണ്ഡവർമ്മ മഹാരാജാവ് കൊല്ലം കീഴടക്കിയതിനു മേൽ അതിലെ രാജാക്കന്മാരുടെ വംശപ്പേരായ ‘കുലശേഖരപ്പെരുമാൾ’ എന്ന ബിരുദം അവിടുത്തേയ്ക്കും അനന്തരഗാമികൾക്കും അധീനമാക്കി എന്നുമുള്ള സംഗതി നമുക്ക് കാണാം. ‘കീഴ്പ്പേരൂർ’, ‘തൃപ്പാപ്പൂർ’, ‘ചിറവാ’ (വേണാട്ടുകുടുംബം), ‘ദേശിങ്ങനാട്’ (കൊല്ലം), എന്നീ നാലു സ്വരൂപത്തിലെ സാമന്തരാജകുടുംബങ്ങൾ പണ്ടുപണ്ടേ തന്നെ സ്ത്രീവഴിക്ക് നാട്ടുബന്ധമുള്ളവയായിരുന്നതിനാൽ ‘ചിറവായ്’മൂപ്പായ മഹാരാജാവിനു കൊല്ലം രാജാക്കന്മാരുടെ മുൻ വിവരിച്ച വംശപ്പേരും (കുലശേഖരപ്പെരുമാൾ എന്നതിനും) അവകാശം സാധിച്ചതായിരിക്കണം. അങ്ങനെ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു രാജ്യം കീഴടക്കിയതുകൊണ്ടു മാത്രം അതിലെ രാജാക്കന്മാരുടെ വംശപ്പേരും ധരിക്കുവാൻ ന്യായമില്ലല്ലോ. ഇതിൽനിന്നു നമുക്കൊന്നു മനസ്സിലാകുന്നതെന്തെന്നാൽ—മഹാരാജാവും അന്നത്തെ കൊല്ലംരാജാവും സ്ത്രീവഴിക്കു കുലശേഖരവംശജന്മാരായിരുന്നു എന്നാണ്. ഒന്നുകൊണ്ടു വംശപ്പേര മാറിപ്പോയതിനാൽ, വാസ്തവത്തിൽ ഇവർ ‘കോല’വംശമായിരുന്നാലുംതന്നെ, അങ്ങനെയെന്നു പറയുന്നതിന് അവകാശമില്ല. ‘യാദവന്മാർ’ എന്ന വംശപ്പേരാകട്ടെ കൊല്ലവർഷം ൪൮൫-ൽ അവതരിച്ച ‘സംഗ്രാമധീരൻ രവിവർമ്മചക്രവർത്തി’ക്കു പിമ്പാലം മാഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്നു. ചേരവംശക്കാരും മറ്റും അക്കാലത്തു കീഴ്പ്പേരൂരിലോ ചിറവായിലോ കൊല്ലത്തോ വിവാഹബന്ധത്തിൽപ്പെട്ടിരുന്നവരായി റിക്കാർഡു കാണുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ഇരു കിളിപ്പാട്ടിൽ രണ്ടാംകാണ്ഡം രണ്ടാം അദ്ധ്യായത്തിൽ—

“ചേരമാൻ മൂപ്പത്തിരണ്ടായ് പകുത്തിട്ടു
നാടൊക്കെയും നിജ മക്കൾക്കു നൽകിനാൻ.

നാശം വിധാതും ഞ [1]നാർഹാവ ഭൂപതീ.
ദ്രോഹിണമേവമാകർണ്യ ഭൂപോഽവദത്.
സംഘൂർണ്ണഘോരോഽപ്യ[2]തിപാതകോഽസ്മ്യഹോ
ആകർണ്ണനീയം നഹി പാപിനാമകം.
ശീഘ്രം ഹനിഷ്യാമി ഹേ തം സര[3] ഖേദി !
ഇങ്ങിനെ ഭൂപാലഭാഷിതം കേട്ടവൻ
പൊങ്ങിന വേദനയോടു നടന്നിട്ടു
സംഘൂർണ്ണഘോരനെക്കണ്ടു പറഞ്ഞിതു
ലംഘനമില്ലാത്ത ഭൂപോക്തിയെത്തദാ.
അക്കഥാ പൌരമുഖ്യനോടു ബോധിപ്പിച്ചു
ഉൽക്കനായാധിക്ക എന്നു ചൊല്ലീടിനാൻ.
പിററാംദിനമുഷസ്സിങ്കൽ[4] സംശപ്തകർ
തെററന്നു ചെന്നു വിളിച്ചു യോധാംവിധൌ.
പോരിന്നുടക്കയും പിന്നോട്ടു വാങ്ങിയും
ആരാലടുക്കയും ദൂരത്തു മാറിയും
ഏററമകററിനാരിങ്ങിനെ ചെയ്തിട്ടു
പററലാരവർ യോധാവിനെ ക്ഷണം.

എന്നാൽ പരമ്പരമായവർ സന്തതി
ഇന്നുമന്വേഷിക്കുന്നില്ല തത്ക്രമം."

എന്നു കവി പറയുന്നതും, ഈ അഭിപ്രായം ഏതാണ്ടും കെട്ടുപിണച്ചിട്ടുള്ളതാകണമെന്ന് അവിടുത്തെ പ്രകൃതംകൊണ്ടു മനസ്സിലാക്കാം. ഇതെല്ലാം ആലോചിക്കുമ്പോൾ കവി ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കുന്ന ഏക വംശം കുലശേഖരവംശമായിരിക്കണം എന്നാണ് ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതിക്കു തോന്നുന്നതു്. കൂടുതൽ വിവരം തക്കതായ പ്രമാണങ്ങൾ കിട്ടുമ്പോൾ ചിന്തിക്കാം.

1 നാർഹാവ — നാം രണ്ടു പേരും (നശിപ്പിക്കുന്നതിനു) അർഹന്മാരായിത്തീർന്നാൽ കൊള്ളാം പ്രാർത്ഥനാർത്ഥത്തിൽ ലോട് ഉത്തമപുരുഷദ്വിവചനം. 2 അതിപാതകൻ — വലുതായ പാപകൃത്യം ചെയ്യുന്നവൻ. 3 സര — പോയാലും. ലോട് മദ്ധ്യമപുരുഷൈകവചനം. 4 ഉഷസ്സിൽ — വെളുപ്പാനെപ്പോൾ.

പൌഷ്ണവ്യൂഹം [1]മഹച്ഛ്രേഢിവ്യൂഹം തത്ര
മുഷ്കരന്മാരുറപ്പിച്ചു നിർത്തിനാൻ.
തെററെന്നു മാർത്താണ്ഡഭൂമിപസേനകൾ
ഉററമായ് പോർചെയ്തു തോററാരേററാ തദാ.
ഭേരി മുഴക്കിനാർ സംഘുഷ്ടഘോരമൊൻറ
വീരരാം സേനകൾ [2]ജിതപരരാകയാൽ.
മാർത്താണ്ഡഭൂമിപനേറിന പീഡയാ
മാർത്ത്യമൂർദ്ധാവിനോടേവമരുൾചെയ്തു.
ബാല ! കുമാര ! [3]കുമാരന്നേരായ
ശൂര ! സുകുമാര ! സുന്ദര ! കേൾക്കെടോ.
പോരിന്നു പൌഷ്ണവ്യൂഹനാശ്രുവിളിക്കുന്നു
ഘോരഭയങ്കരമാകുന്ന വ്യൂഹവും.
പൊളിപ്പിന്നവരോടെതൃത്തീടുവാൻ
നീയൊഴിഞ്ഞാരെയും കണ്ടീല ശക്തനായ്.
കൈരവ(?)മാകുന്ന ശയ്യയിൽ പണ്ടഹോ
വൈരികളെ ജയിപ്പാൻ വിഷമിക്കയാൽ
ചണ്ഡപ്രസൂതരിൽ ചണ്ഡൈകസോദരൻ
തച്ചണ്ഡകേളിയോരാത്മസോദരൻ തന്നുടെ
ശേഷ പിതാവു നരസിംഹമൂർത്തികൾ
ക്രൂരം വെളി കൊടുത്തീടിനാൻ ശൂരവാൻ.
തത്പുത്ര ഭാഗിനേയ ! മനോഹര !
മത്ഖേദമിന്നു നീയത്ര മാററീടണം.
പോരിന്നു പോക വൈകാതെ സഹായമായ്
[4]പോതം ജനങ്ങൾ സമർത്ഥരായുള്ളവർ.

---

1 ശ്രേഢീ=ഗണിതശാസ്ത്രപ്രസിദ്ധമായ ഒരു കണക്ക്. 'ശ്രേഢീവ്യവഹാരം' എന്നു പറയുന്നതു് ഈ കണക്കിനെ സംബന്ധിച്ചാണ്. മഹച്ഛ്രേഢീ മഹാശ്രേഢീ എന്ന രൂപത്തിൽ പ്രയോഗിക്കുന്നതാണ് ന്യായം. 2 ജിതപരൻ=ജയശീലൻ. 3 കുമാരൻ=സുബ്രഹ്മണ്യൻ. 4. പോതം=വഹം.

മല്ലു[1] മല്ലുകവചങ്ങളെത്ത് സിംഹവും
വില്ലുകവീരനും മേഘത്തോന്ദലേപനം
അസ്ത്ര്യഗദതെലകരെ കൊപ്പിനചാരണം
സത്യോഗ്രമത്തീരകങ്കണം ഭിക്ഷണം
പാദപാതാഹതികൾക്കരളീപ്പിയും
പാദപാംശുരി[2] ത്രിതയശീർഷബന്ധനം
മററും മഹാവീരരായവരൊക്കയും
ചുററും വളഞ്ഞു തുണയായ്വരും തവ.
അററമില്ലാത്ത പടകളോടും ചെന്നു
പററലരോടു യുദ്ധം ചെയ്തു വരികെടോ.
എന്നതു കേട്ടു തെളിഞ്ഞു ചൊല്ലീടിനാൻ
ഇന്നടിയേൻ പോയ് ത്രിപുരരെ[3] വെല്ലുവൻ.
കാകപക്ഷനാഥം എന്നതുകൊണ്ടാവാ
ഏകൻ ചതിച്ചു വധിക്കുന്നിതെങ്കിലോ
കർത്തവ്യമെന്തു ദേവതാ വദിക്കണം
ഭൃത്യനാമെന്റെ പരിഭവം പോക്കുവാൻ.
നിന്നെ വധിക്കുന്നവരെ ഞാൻ കൊല്ലുക!
കൊന്നീടുമവൻ നാളെ[4] യർക്കനിതിങ്കളെ.
എന്നതു കേട്ടു ചിരിച്ചു ചൊല്ലീടിനാൻ
ഇന്നു ഞാൻ കൊന്നു സഹസ്രത്തെയും ചെന്നാൻ
വന്നീടുവൻ തവ ശത്രുപക്ഷാന്തികേ ദ്രുതം!
ഒന്നുകൊണ്ടും ഭയമില്ലെന്നു കേട്ടിട്ട
കാർമുകർ ഭാവു പിറപ്പെട്ടു പോയിനായ്
[5] സാർത്ഥം ബഹുപടയും പുറപ്പെട്ടിതു.

---

1 വല്ലുകം — കൊടി. 2 ത്രിതയശീർഷം — ത്രിശിരസ്സ് — മൂന്നു തലയുള്ളവൻ. 3 വെല്ലുക — ജയിക്കുക. 4 അർക്കൻ — സൂര്യൻ. 5 സാർത്ഥം — കൂടെ — തെളിച്ച്.

ശൂലം പട്ടിസം മുസലവും ചക്രവും
വേലോട് വെൺമഴു കുന്തം ഗദകളും
ഉളളും മുനയോടിളകും ചുരികകൾ
ഉലക്കം നട്ടങ്ങും കട്ടത്തിലവാളുകൾ
മിന്നിപ്പുരിശകൾ വില്ലും ശരങ്ങളും
[1] തൂണീര [2] മായസവർമ്മമുഷ്ണീഷവും [3]
[4] പൂണിയും പൂണ്ട ശോഭിച്ച യോധാക്കളും
കല്ലും കവിണിയും കൈകളിലെടുത്തുള്ള
കാലാൾപ്പടകളും.......................................
തുള്ളിക്കളിക്കുന്ന വെള്ളക്കുതിരകൾ
ചക്രപ്രചക്രങ്ങളുള്ള രഥപുരങ്ങൾ [5]
[6] തോയാകരമലറീടുന്നതുപോലെ
വായുവേഗേന പരന്നു കാണായ്‌വന്നു.
പൊന്നണിഞ്ഞാനകൾ മുമ്പേതടി കൈക്കൊണ്ടു
പൊന്നിൻമലകൾ നടക്കുന്നതുപോലെ
മുന്നിൽ കുതിക്കുന്ന കാലാൾപ്പടകളും
[7] വെന്നിപ്പെരുമ്പറ ഭേരീപടഹവും
വൻകടൽ പോലെ പരന്നു വൻപട.
ഹുങ്കാരമോടുമടുക്കുന്നു നേരം
ദിക്കുകളൊക്കെ മറഞ്ഞു പൊടികൊണ്ടു
[8] ചക്രം തിരിഞ്ഞു സംഘങ്ങളാലതിബലം.
വില്ലാളിവീരനാം പാർത്ഥൻ പൃതനാമാലോക്യ
നില്ലാ പട നമുക്കെന്നുറച്ചീടിനാൻ.

---

1 തൂണീരം = ആവനാഴി. 2 ആയസവർമ്മം = ഇരിമ്പുകൊണ്ടുള്ള കവചം. 3 ഉഷ്ണീഷം = തൊപ്പി. 4 പൂണി = അമ്പ്. 5 പുരം = സമൂഹം. 6 തോയാകരം = സമുദ്രം. 7 വെന്നി = ജയഭേരി. 8 ചക്രം തിരിഞ്ഞു = ചുറ്റി.

ചൊല്ലിനാൻ മറവുള്ളപേരോടിതു കാൺക
നല്ല വരവു ഭയങ്കരമെത്രയും.
എല്ലാവരുമുറപ്പിച്ചു നിന്നീടുവിൻ
വല്ലാത്ത ധൂളീപടയകറ്റീടുവിൻ
[1]വല്ലഭമുള്ളവരൊന്നിച്ചുകൂടുവിൻ.
ഇത്തരം ചെറ്റുശ്ശ്യനും പറഞ്ഞു തദാ
സത്വരം നന്നായുറപ്പിച്ചു നിന്നിനാൻ.
മേഘങ്ങൾ [2]മാരി ചൊരിയുന്നതുപോലെ
തൂകിത്തുടങ്ങിനാരസ്ത്രശസ്ത്രങ്ങളെ
ശസ്ത്രപ്രഹാരങ്ങൾചെയ്തുചെയ്താഹന്ത
മാർഝമൂർഝാ കുലചെയ്തനേകരെ.
എത്തിയെതിർത്തിട്ടു ശൂരരായുള്ളവർ
ചത്തും മുറിഞ്ഞുമൊഴിച്ചും തുടങ്ങിനാർ.
മെല്ലെമെല്ലെ ക്രമത്താലെയടുത്തടു.
തെല്ലൽ മറുതലക്കാണെന്നു കണ്ടപ്പോൾ
അത്ര മഹച്ചക്രവ്യൂഹവും ഭേദിച്ചു
മാർഝമൂർഝാ കരയേറിനാൻ കൂട്ടത്തിൽ.
ഛിന്നമായ്‌വന്നിതു കാലും കരങ്ങളും
[3]ഛന്നമായ്‌വന്നിതു ഭാസ്കരബിംബവും.
ഖിന്നമായ്‌വന്നിതു ചെറ്റുശ്ശ്യചിത്തവും
[4]സന്നമായ്‌വന്നിതനേകായിരം പട.
[5]ധന്യകളായിതു അപ്സരസ്ത്രീകളും.
[6]ധന്വിയാം മാർഝമൂർഝാവിൻ ശരങ്ങളാൽ
മന്നിടമൊക്കെ നിറഞ്ഞതു കാൺകയാൽ
[7]ദൈന്യം മുഴുത്തരിവർഗ്ഗമുഴറിയും

1 വല്ലഭം = വാല്ലഭ്യം, ശൌര്യസാമർത്ഥ്യം, സ്നേഹം. 2 മാരി = മഴ. 3 ഛന്നം = മറഞ്ഞതു്. 4 സന്നം = ക്ഷീണിച്ചതു്, മങ്ങിയതു്. 5 ധന്യകൾ = രമിക്കുന്നതിനു മഹാവീരന്മാർ ധാരാളം കിട്ടുകയാൽ കൃതാർത്ഥകൾ. 6 ധന്വീ = വില്ലാളി. 7 ദൈന്യം = ദുഃഖം.

ചങ്ങാതി വീഴ്വതു കണ്ടു തൊഴിക്കയും
തങ്ങളിൽ തങ്ങളിൽ പാരം പഴിക്കയും
വാണം പൊഴിക്കയും കാണം കഴിക്കയും
ഘോരപ്പുഴകൾ പലവായൊലിക്കയും
വാരിധിവാരിയും കൂടിച്ചുവക്കയും
പോരിൽ നടുക്കമോടോടിക്കഴിക്കയും
നാരീജനമതുകണ്ടു പഴിക്കയും
നാരദൻ കൌതുകംപൂണ്ടു ചിരിക്കയും
നാരായണ ജയ എന്നു ജപിക്കയും
പാരാതെ വീരസ്വർഗ്ഗത്തിൽ ഗമിക്കയും
നില്ലുനില്ലെന്നു പറഞ്ഞടുക്കയും
നല്ല ശൂരന്മാർ തിരിഞ്ഞു മരിക്കയും
ആകാശമൊക്കെ വിമാനം മറക്കയും
ചാകാത്തപേർ പാഞ്ഞുപോയൊളിക്കയും
തമ്മിൽ പിരിഞ്ഞു കാണാഞ്ഞു വിളിക്കയും
കമ്പപ്പുഴയെന്ന കണ്ണീരൊലിക്കയും
ആനകൾ കൈകാൽ പടിഞ്ഞു [1]കിടക്കയും
കാണികൾ കണ്ടുകണ്ണേററമറക്കയും
കൂളികൾ കൂട്ടമിട്ടാർത്തു കളിക്കയും
കാളീ രുധിരം കുടിച്ചു [2]പുളക്കയും
ചക്രങ്ങൾകൊണ്ടു കഴുത്തു തെറിക്കയും
വിക്രമമുള്ളപേർ വെട്ടിനടക്കയും
വിഭ്രാന്തരായവർ നോക്കിത്തടുക്കയും
ഉൾക്കരുത്തുള്ളപേരേററം നടിക്കയും
മിത്രൻ ഗദകൊണ്ടു പാരമടിക്കയും
[3]അസ്രജാലങ്ങൾ നദിപോലൊഴുകിയും

1 പടിഞ്ഞ്=മുറിഞ്ഞ്, പരത്തിയിട്ട്. 2 പുളക്ക=പുളക്ക, പുലമ്പുക. 3 അസ്രം=ചോര.

ഖില്ലൻ വരീമണ്ഡനൊസ്സു ചാടക്കയും
മല്ലൻ വട്ട [1]ധ്വനീ കൊണ്ടലറിടിക്കയും
ചോരശ്ചണ്ഡചണ്ഡാസ്ത്രങ്ങളും തദാ
ചോരശാർങ്ഗോത്തുംഗചാപേയരാവണ–
കണ്ഠരക്തസ്രുതിഘോഷങ്ങളും പുനഃ
ചണ്ഡരാം തണ്ഡുലപ്രസ്ഥാളവികളും
ഇഷ്ടികാചക്രത്രം [2]യഷ്ടിധരന്മാരും
വെട്ടിവെട്ടീട്ടു തലവെലി തൂകിയും
വൻപടക്കൂട്ടത്തിലൻപോടു പുക്കുകൊ–
ണ്ടമ്പുകൊണ്ടിങ്ങനെ മാർഢമൂർഢാ ശിത്തു
ത്തുമ്പം വരുത്തിച്ചുമെല്ലാതനേരത്തു
[3]കമ്പാം കലുന്നിട്ടു സംഘൂർണ്ണഘോരണം.
ചൌഷ്ഠല്യനം ഭൂമിപാലനമൊന്നിച്ചു
ശുഷ്കാന്തിയോടെ പൊരുതൊരുനേരത്തു
വീരബാഹു ശന്തകോപനൊടെന്നപോൽ
ശൂരനാം മാർഢമൂർഢാവട്ടത്തീടിനാൻ.
കെട്ടുതിരിച്ചിട്ടു വൻപടയന്നേരം
പെട്ടെന്നു കംഭീകരാളാത്മജൻ വന്നാൻ
കൂട്ടപ്പടയോടും ചണ്ഡാനവന്തടൻ.
ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ അട്ടത്താൻ ഭയാനകം
ലംഘനമായിതവൻപടയൊക്കയും.
വില്ലും കൊടിയും കുടയും കുതിരയും
ചൊല്ലിക്കൊണ്ടങ്ങു മുറിച്ചു വിരട്ടിനാൻ.
സംഘൂർണ്ണഘോരനട്ടത്താനന്നേരം
ഉഗ്രാകാരമൊടിതു കണ്ടു ശ്രീമാർത്താണ്ഡ-
സേനകളൊക്കെയും പേടിച്ചുകന്നിതു

---

1 ധ്വനി=വാഹിനി=സേന. 2 യഷ്ടി=കമ്പ്. 3 കമ്പം= ഭപ്പടികൊണ്ടുള്ള വിറയൽ.

ഹീനമേറ്റം മാർഝാമൂർഝാവു നിന്നിതു.
വൻപട കെട്ടു മണ്ടുന്നോരു നേരത്തു
വൻപുള്ളരികൾ വള്ളത്താരവനായും.
വ്യൂഹവും നന്നായുറച്ചാരനന്തരം
ആഹവമെത്രയും ഘോരമായ് വന്നിതു.
ബാലനായുള്ളൊരു മാർഝാമൂർഝാവിനെ
ചാലെ ചുഴന്നു പോർചെയ്തുതുടങ്ങിനാർ.
നാനാറുപേരോടും പോർചെയ്തു ബാലകൻ
താനേയടുത്താനവർകളും [1]മണ്ടിനാർ.
മണ്ടുന്നനേരത്തു ധൃഷ്ടനാം പുഷ്ടനാം
കണ്ടുകൊൾകന്നടുത്താർ പടയോടും.
[2]മാതുലൻതന്നുടെ മുമ്പിൽവച്ചാഹവെ[3]
[4]ചേതന പോക്കിനാൻ രണ്ടുപേർക്കും ക്ഷണം.
ചെന്നിതു ചാവാനവർകൾപടയെല്ലാം
ഒന്നൊഴിയാതെ ഉടൻ കൊന്നൊഴിച്ചിതു.
പിന്നെയും സംഘത്തിന്റെ ഘോരതയൊത്തുടൻ
നിന്നുകൂടാതവൻ ഖിന്നനായ് മണ്ടിനാൻ.
മററുള്ളവരോടു ചൊന്നാൻ തെരുതെരെ
തെററിന്നിവനെ വധിക്കേണം തൽക്ഷണം.
ഉററബന്ധുക്കളായുള്ള പോരാളികൾ
ചുററും ചുഴന്നു പോർചെയ്തുതുടങ്ങിനാർ.
അററമില്ലാതോളം മുള്ളുശസ്ത്രാസ്ത്രങ്ങൾ
പററലരൊന്നിച്ചു തൂകുന്നതു കണ്ടു

---

1 മണ്ടി = ഓടി. 2 മാതുലൻ = അമ്മാവൻ. 3 ആഹവം = യുദ്ധം. 4 ചേതന = ജീവൻ.

അപ്പോൾ [1]"ചതുർഭി"രിത്യാദിശ്ലോകത്തിനാൽ
ശില്പേന സിദ്ധമാം ശ്രീചക്രബന്ധനം
[2]അംഗുലീയം കൈവിരലിലിട്ടീടിനാൻ
അംഗത്തിലേല്ക്കാതെയായിതു ശസ്ത്രങ്ങൾ
തങ്ങളിലൊന്നുമേലാതെ ചമഞ്ഞയാൽ
സമ്മതിച്ചാരതു കണ്ടൊരു കാണികൾ.
നോക്കിയ നോക്കിയ ദിക്കിലെല്ലാടവും
ഉഗ്രനാം മാർത്ഥമൂർദ്ധാവിനെ കാൺകയാൽ
വൈരികൾ വിസ്മയപ്പെട്ടകന്നീടിനാർ.
വൈരം കലർന്നഹോ മാർത്ഥമൂർദ്ധാ തദാ
നന്നായുണങ്ങി വരണ്ട വനാന്തത്തിൽ
ചെന്നുടനഗ്നി പിടിപെട്ടതുപോലെ
കൊന്നുകൊന്നൊക്കെയൊടുക്കുന്നതു കണ്ടു
ചെന്ന സംഖ്യാതീതഘോരദുഷ്ടമക്കളും.
താതന്റെ മുൻപിലിട്ടപ്പോളവർകളെ
[3]പ്രേതരാജാവിൻ പുരിയിലാക്കീടിനാൻ.
അപ്പോഴതുകണ്ടു സംഖ്യാതീതഘോരനാം
ലഘു പത്മനാഭനാം കംജീകരാളനാം
പൌരഷ്യവൃന്ദം മന്ത്രിപുംഗവവീരരും
മുഖ്യരാം സാമന്തഭൂപനാം പൌരന്മാരും
പത്തു മഹാവീരരൊന്നിച്ചുനിന്നിട്ടു
അന്തർവരംമാറു എതിരെ തുടങ്ങിനാർ

---

1 "ചതുർഭിഃ ശ്രീകണ്ഠൈഃ ശിവയുവതിഭിഃ പഞ്ചഭിരപി
പ്രഭിന്നാഭിഃ ശംഭോർനവഭിരപി മൂലപ്രകൃതിഭിഃ.
ചതുശ്ചത്വാരിംശദ്വസുദലകലാശ്രത്രിവലയ-
ത്രിരേഖാഭിഃ സാർദ്ധം തവ ശരണകോണാഃ പരിണതാഃ."

എന്ന സൌന്ദര്യലഹരിയിലുള്ള ൧൧-ാമത്തെ ശ്ലോകം. 2 അംഗുലീയം = മോതിരം. 3 പ്രേതരാജപുരം = യമലോകം.

എല്ലാവരോടും തടുത്തുപോർചെയ്തിട്ടു
മെല്ലെന്ന നാലുപേരെ വധിച്ചീടിനാൻ.
പൊയ്യുള്ള ശേഷിച്ചവർ സങ്കടത്തോടു
അയ്യോ ശിവശിവയെന്നകന്നീടിനാർ.
അസ്ത്രശസ്ത്രങ്ങളേൽക്കാത്തതുകാരണം
ചിത്രസ്ഥരായി വിചാരംതുടങ്ങിനാർ.
നല്ലൊരു ജ്യോതിഷിയോടു കേട്ടിട്ടവൻ
ചൊല്ലിയറിഞ്ഞിതു മോതിരധാരണം.
മോതിരത്തെക്കളഞ്ഞല്ലാതെ വീരനെ
ആരാലുമൊന്നാൽ ജയിപ്പാൻ കഴിവരാ.
എന്നതുകൊണ്ടു ഘടപ്രഹത്താവായ
മന്നവന്റെ [1]സഖിയോടു ചൊല്ലീടിനാൻ.
അപ്പോഴവൻ മരുഭൂമിയിൽ ചെന്നിട്ടു
ശില്പമാം ലംബ[2]സുഷിരസൂത്രങ്ങളെ
ഉണ്ടാക്കിനാൻ മുഖബന്ധനമേകമായ്
കണ്ടാൽ മനോഹരം രൂപതനം ബഹു-
വിസ്താരമായതിൻമീതിൽ കടങ്ങളെ
പത്തുനൂറായിരംകോടികൾമേൽ വച്ചു
തൈലങ്ങളെയും നിറച്ചൊഴിച്ചു തദാ
മൂലപ്രദേശരന്ധ്രങ്ങളിലും പുനഃ
ലംബനസൂത്രസുഷിരസംഘത്തിലും
[3]ലംബിച്ചിതായസദ്രാവകമെന്ധം.
കണ്ണുപക്ഷ്യംവഴി [4]ഉൾഗമിക്കുംമരു
[5]ത്തുഷ്ണം കൊള്ളത്തിനാനഗ്നി മുഖാന്തരെ.
മേല്പട്ടുയർന്നിതൊരുയോജനം ക്ഷണം
കീഴ്പട്ടു തൈലമഴ പെയ്തിതത്ഭുതം.

---

1 സഖി=സഖാവ്—സ്നേഹിതൻ. 2 സുഷിരം=ദ്വാരം.
3 ലംബിച്ചു=നിറച്ചു 4 ഉൾഗമിക്ക=പൊങ്ങുക. 5 ഉഷ്ണം=വേഗം.

എല്ലാവരും തൈലസിക്തരായീ തദാ
മെല്ലെനിഴ്കിവിഴുന്നപോയ് മോതിരം
യുദ്ധസന്നദ്ധരായ് നില്പതുകാരണം
ശ്രദ്ധതകൊണ്ടറിഞ്ഞീലയിവരാരും.
മോതിരംപോയതറിഞ്ഞു പെരുമ്പ്ലൂര്യനും
കൈതവത്താൽ തദാ വില്ലുമുറിച്ചിതു.
വാളും പരിശയും കൈക്കൊണ്ടുടൻ ദ്രവി
ച്ചീടുന്ന ചാടിനാൻ മാൎഗ്ഗമൂൎദ്ധാവഹോ.
വെട്ടുകൾകൊണ്ടു ബഹുപട ചത്തിതു
കഷ്ടം [1]ഉത്തവെച്ചു ഖണ്ഡിച്ചു വാളിനെ.
അപ്പോൾ നിരായുധനായതുകാരണം
കെല്പോടു കോപാൽ കരണംതുടങ്ങിനാൻ.
ആകാശവീഥിയിലങ്ങിനെ ഭൂമിയിൽ
അത്ര കരണംമറിഞ്ഞടർ[2] ചെയ്യുമാൽ
ചത്തിതു കാൽതലകൈകെട്ടു സേനകൾ
ചിത്രം വിചിത്രം വിചിത്രമീയോധനം.
കാണികളപ്പോൾ സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങിനാർ
കാണാത്ത വൈഭവം കണ്ടതുകാരണം.
ഇന്നു കരണത്തിനാൽ ബഹുസേനയെ
കൊന്നതുകൊണ്ടിവൻറെ കുലത്തിൽ സദാ
ചൊല്ലീടണം കരണൻ എന്ന നാമകം
എല്ലാവരും ചിലർ അൎത്ഥം വികല്പിച്ചു.
[3]കംകൊണ്ടു നന്നായ് [4]രണം ചെയ്തുകാരണം
[5]അങ്കം കുലത്തിൽ കരണമെന്നാഖ്യയാം.
യുദ്ധേ [6]കരത്തെ നടിപ്പിച്ചുകൊൾകയാൽ
അൎത്ഥം കരണമെന്നു പറഞ്ഞു ചിലർ.

---

1 ഉത്ത=പെരുക്കുല്യൻ. 2 അടർ=യുദ്ധം. 3 കം=ശിരസ്സ്. 4 രണം=യുദ്ധം. 5 അങ്കം=ചിഹ്നം—അടയാളം. 6 കരം=കയ്യ്.

രാജകരം[1] നയിപ്പിച്ചു നരേന്ദ്രനു
വ്യാജഹീനം കരണം നാമമുണ്ടായി.
യുദ്ധമാം സൃഷ്ടികരംകൊണ്ടനേകരെ
ബദ്ധകോപം വധിച്ചാനതു കാരണം
ഉണ്ടാകമെന്നും കരണനാമുന്നതംസം
കണ്ടിട്ടു പിന്നയും ചൊല്ലിനരത്ഥങ്ങൾ.
കസ്യ രണം കരണങ്ങളിപ്രകാരെണ
അസ്യ അത്ഥങ്ങളെ സാധിച്ചനവധി
സർവ്വം കൂടിപ്പറഞ്ഞു കരണനെ–
ന്നവ്വീയിലന്നതുടങ്ങിക്കരണനായ്.
ഇങ്ങിനെ നാമം ധരിച്ചു കരണനും
പൊങ്ങിന കോപാൽ കരണമുഷ്ടികളാൽ
കൊന്നുകൊന്നു നടക്കുമൊരന്തരെ
അന്നേരമാത്രു കിട്ടീയൊരു വിഷമുറി.
മെല്ലന്നതിന്നാലടിച്ചടിച്ചു തദാ
കൊല്ലുന്നനേരത്തു ശത്രുപിതൃവ്യകൻ
വന്നാൻ മഹാഘോരമെന്നും ധരിപ്പിച്ചു
കൊന്നാനടിച്ചു പടയോടവനെയും.
മക്കളിപ്പത്തും ശത്രുഖണ്ഡനമായിട്ടു
രൂക്ഷതയോടു പൊരുതടുത്തീടിനാർ.
രണ്ടുപേരോടുമിടഞ്ഞടർചെയ്തിട്ടു
രണ്ടുപേരെയുമടിച്ചുകൊല്ലുംവിധൌ
പൈരസ്യനൊളിച്ചോരഭാഗത്തു നിന്നിട്ടു
മേഷ്യാലനേകരെക്കൊന്നൊരു ബാലനെ
കൊന്നാനൊളിയമ്പുകൊണ്ടു തദന്തരെ
ഖിന്നരായ് മാറിനാർ വൈപ്ലവനപട.

---

1 കരംപ്പിരിപ്പു.

കാണികൾ കണ്ടു കരണമരണത്തെ
കേണു വിഷണ്ണരായൊന്നു വീൎത്താർ തദാ.
ഹാഹാ ശിവശിവ ഹാഹാ ഹരിഹരി
ഹാഹാ വിധികൃതം എന്നകന്നീടിനാർ.
വീരനാം യോദ്ധാവും യോദ്ധാവിനോടിഹ
ശൂരരായ് പോരുന്നോര നാട്ടാർകൾക്കൂട്ടവും
രാജാവിനിഷ്ടനായുള്ള [1]ഉണ്ണരാജ-
[2]രാജീസമാശ്രിതജാതിക്കധിപനാം
നാഗരന്മാം തൽപരിഷകൾ ജാലവും
വേഗം പൊരുതിഹ സംശപ്തകന്മാരെ
ആകവേ കൊന്നിട്ടു സൈന്യങ്ങളെയവർ
ശോകഹീനം നിജകൈകനില പൂകിനാർ.
അദ്ധ്യായവും പതിനാലു കഴിഞ്ഞിതു
ശ്രദ്ധയാ ശേഷവും ചൊല്ലുന്നിതാണ്ടു ഞാൻ.

—(೦)—

1 ഉണ്ണരാജം = കരിംപന. 2 രാജീ = നിര.

പതിനഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

ശൂരനായുള്ള കര്‍ണ്ണന്‍ മനോഹരന്‍
പോരില്‍ മരിച്ചതു കേട്ടു മഹീപതി
പാരില്‍ മരാമരം വീണപോലെ തദാ
പൂരിച്ചഖേദേന മോഹിച്ചുവീണിതു.
പിന്നെയുണര്‍ന്നു വിലാപംതുടങ്ങിനാന്‍
മന്നവനാത്മസമാനം[1] വളര്‍ത്താല്‍.
ബാല! കുമാര! [2]കുമാരനു നേരായ
ശൂര! സുകുമാര! സുന്ദര! മത്പ്രിയ!
കാലമൊക്കാലത്തിബാലനാം നിന്നോടു
ആലോചനകള്‍ കൂടാതെ ഞാന്‍ ചൊല്ലിനേന്‍.
എന്നുടെ ചൊല്‍ കേട്ടു പോയി മരിച്ചൊരു
നിന്നെ ഞാന്‍ ശിഷ്യവര്യ! എന്നു കാണുന്നു.
പണ്ടു ഗുഹയിലകപ്പെട്ടകാലത്തും
ഉണ്ടായതില്ലിത്ര സങ്കടമിങ്ങഹോ.
കേള്‍ക്ക നിന്‍ [3]മാതുലന്‍ തോളിലെടുത്തന്നു
ഉരക്കൊടു കൊണ്ടുപോയാന്‍ മഹായോധര്‍കള്‍
കൊല്ലുവാന്‍ കോപേന വന്നടുക്കയാല്‍
അല്ലല്‍ കൂടാതെ കരത്തില്‍വച്ചന്നവും
വന്നദിയും നീന്തി വാളും ധരിച്ചവന്‍
ചെന്നു മറുകരെ കേറി നടക്കുമ്പോള്‍
വന്നിതൊരു പുലി കൊല്ലുവാനായ് തദാ
കൊന്നാനസി കൊണ്ടു വെട്ടിപ്പുലിയെയും.
പിന്നെയവിടെ ഒളിച്ചുനടന്നൊരു
ഖിന്നത ഞാനുമവനുമറിയുന്നു.

---

1 ആത്മസമാനം = തന്നോടൊപ്പം. 2 കുമാരന്‍ = സുബ്രഹ്മണ്യന്‍. 3 മാതുലന്‍ = അമ്മാവന്‍.

അങ്ങിനെയുള്ള മമ പ്രിയാഭിജന ! [1]
എങ്ങിനെ നിന്നെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നതു.
ഇത്ഥം കരയുന്ന നേരത്തു യോധാവു
അന്തൽ പോവാൻ ഭൂപനോടു ചൊല്ലീടിനാൻ.
എന്തിന ഖേദം വൃഥാ മഹീപാലക !
ചിന്തിച്ചു..........................ശോകകല്പിതം.
സകലന്മാരവും താനറിഞ്ഞീടാതെ
സങ്കടപ്പെട്ടു കരയ(ന്നാവ)ൻ ഭോഷൻ.
പണ്ടു ഗുഹയിൽ [2]സുഷിരമാർഗ്ഗത്തെയും
ഇണ്ടലിൽ പിന്നെയും രക്ഷകരം കയ്യുംണ്ടു
ഓരോ വഴികളെ പാരാതെ കാണിച്ചു
ചാരത്തു കാണാതെ കണ്ടു നിന്നീടുന്ന
ദേവനവനെ വെടിഞ്ഞതുകാരണം
ജീവനം വേണ്ടപോവാനിട വന്നതും.
മന്നവ ! കേൾക്ക രിപുക്കളിലെട്ടെണ്ണം
ഇന്നു ശേഷിച്ചുന്യരൊക്കെ വധിച്ചവൻ
ധന്യരിൽ ധന്യനവനെ പലർകൂടി
കൊന്നു ചതിച്ചിതു പൈരഷ്യനാകുന്നവൻ
ഏററവും കാരണമായിട്ടിരിക്കയാൽ
[3]മാററലനാമവനെക്കൊലചെയ്യണം.
എന്നതു കേട്ടു മഹീപതി കോ(പേന
ചൊ)ന്നാനഹോ ഞാനൊരു ശപഥം ചെയ്യേൻ.
നമ്മുടെ ശിഷ്ടരെ..................................
ഉന്മയാക്കണം മമ സേനായകർ.
നിന്നെ വധിക്കുന്നവരെയടുത്ത നാൾ
(കൊന്നീ)ടുവേനെന്നു സത്യവാക്യമിദം

---

1 അഭിജനം = വംശം, ഖ്യാതി, ജന്മഭൂമി. 2 സുഷിരം = പൊള്ള്. 3 മാററലൻ = ശത്രു.

ആദിത്യനസ്തമിക്കുംമുമ്പിലെന്നോടു
സാധിക്കേണമതു നാളെ നാമിവരം.
എന്നതു കേട്ടവരങ്ങിനെയെന്നുടൻ
[1]വെന്നിപ്പറയുമടിച്ചുമുഴക്കിനാർ.
വാദ്യധ്വനികളും ശത്രുക്കളൊപ്പവും
ഖേദ്യമാംവണ്ണമറിഞ്ഞിതു പൌരഷ്യനും.
സംഘൂണ്ണന്റെലോകരോടായതു ചൊല്ലീടിനാൻ
[2]സംഖത്തിലെന്നെ വധിക്കും നരാധിപൻ
നാളെയതുന്ന ഞാനെന്തു ചെയ്യേണ്ടതു
കോളെ കഴിവൊരണ്ണൊളിച്ചുപോയാൽ മമ.
എന്നതു കേട്ടു ചിരിച്ചാൻ നരേന്ദ്രനും
നിന്ന ജനങ്ങളും കൂടിച്ചിരിച്ചിതു.
നാളെയൊരുദിനം നിന്നെ രക്ഷിച്ചീടിൽ
പാഴെ മരിക്കും നരാധിപനാകയാൽ
ഞങ്ങൾ രക്ഷി(ച്ചീടാം നി)ന്നെ അസംശയം
ചൊങ്ങിന മോദപോരത്തെ വസിക്കടോ.
എ(ന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലി) ഭീതിയെ തീർത്തിട്ടു
നന്നായുറപ്പിച്ചുവരുമിരുന്നിതു.
പിറ്റാംദിവസമുഷസ്സിൽ(തേ്യാ)യികൾ
തെററന്നെണന്നവർ [3]പ്രാഹ്ണാവസാനത്തു
കണ്ഡ............ണ്ഡമാതുണ്ഡാവ്യൂഹഃതീർത്തു
[4]മണ്ഡനമാം കൌളകണ്ഡകെ പൌരഷ്യനെ
ഗൂഢമായ് തത്ര സൂക്ഷിച്ചിരുന്നീടിനാർ
വ്യൂഢശക്ത്യാ പുറപ്പെട്ടു താവിപം.
സംഘൂണ്ണന്മൂലാരനും കംഭീകരാളനും
ലംഘപഞ്ചാസ്യനും പൌരസ്ത്യവീരനും

---

1 വെന്നിപ്പറ=ജയഭേരി. 2 സംഖം—സംഖ്യം=യുദ്ധം.
3 പ്രാഹ്ണം=പ്രഭാതം. 4 മണ്ഡനം=അലങ്കാരം.

ഭാനുപ്രതാപന്മാം ണ്ണ ഭൂമീകാന്താരി-
സേനാനികൾ ചതുരംഗപടകളും
നന്നായുറപ്പിച്ചു നിന്നിടുംനേരത്തു
ചെന്നു ശ്രീമാർത്താണ്ഡഭൂമീപതിപട.
മിത്രഗംഭീരൻ ഖന(ൻ ഭീരു) ത്രൈശിര-
[1]പ്രത്യയരക്ഷിതാ നൂതനാദിത്യനും
മല്ലമല്ലകവക്ഷോളെത്ത്സിംഹവും
(വില്ലുകനും) ഖണ്ഡിവില്ലരശേഷവും
മററും സമർത്ഥരാം (പോരാളികളോട്)
മാററലർന്തകനാകുന്ന യോദ്ധാവും
ആന കുതിര കാലാൾപ്പട സർവ്വവും
(മാനമോടേ)ററമട്ടത്തു യുദ്ധംചെയ്തുവർ.
ചത്തുചത്താരപോൽ ചോരയൊലിക്കുന്നു
മത്തഗജങ്ങൾ ചത്തററം വീഴുന്നിതു.
നല്ല കുതിരകൾ ചാടുന്നനേരത്തു
[2]പള്ള തുറന്നു പതിക്കുന്നു ഭൂമിയിൽ.
ശംഖധ്വനികളും സിംഹനാദങ്ങളും
ഹുങ്കാരമായ് സേനയാത്രവിളിപ്പതും
വാരണവാജികൾ നാദമനസ്സുകൾ[3]
വേഗത്തിലോടുന്ന [4]വണ്ടിയിൻനാദവും
ഘോരഘോരം കേട്ടു വീരനാം ഭൂപതി
പേടിച്ചു പോവാൻ തുടങ്ങും മ(ന്ദാന്ത)രെ.
ലക്ഷധർമ്മിഷ്ഠപരിവൃഢൻ വന്ദിച്ചു
ലക്ഷ്മീശതുല്യ ! അടിയൻ (വിടകൊണ്ടു)
ശത്രുക്കളെ ജയിച്ചിത്ര വരുമെന്നു
യാത്രയും ചൊല്ലി(പ്പുറപ്പെട്ടിതാദരാൽ).

---

1 പ്രത്യയം = ദേശം. 2 പള്ള = വയറ്. 3 അനസ്സ് = വണ്ടി.
4 വണ്ടിൻ = ചക്രം.

ലക്ഷധർമ്മിഷ്ഠമഹാസ്വാമിയോടുടൻ
ലക്ഷം ഭടനായകന്മാർ (പിറപ്പെട്ടാർ).
ക്രുദ്ധരായ്ച്ചെന്നവർ പോരു തുടങ്ങിനാർ
യു(ദ്ധം ഭയം)കരമായിതന്നേരം.
ഭൂമി കലുങ്ങി നടുങ്ങി ജഗത്ത്രയം.
ഭീമനും പേടിയുണ്ടായി തദന്തരേ.
ധൂളികളാകാശമൊക്കപ്പരന്നിതു
ധൂമങ്ങളും പരന്നാകാശവീഥിയിൽ.
കാണികളോടുന്നു സേനകൾ പാടുന്നു
പ്രാണികൾ വാലുമുയർത്തിനിൽക്കുന്നിതു.
ഇത്തരം ഘോരങ്ങൾ കാൺകയാൽ ഭൂമിപൻ
സത്വരം [1]സേനാനിയോടു ചൊല്ലീടിനാൻ.
(കേ)ൾക്കെടോ ആർത്തുവിളിക്കുന്ന ശബ്ദങ്ങൾ
നോ(ക്കെടോ നാലു)പാടും ജനമോടുന്നു.
വല്ലതുമൊന്നാം പടയിലനന്ത(രങ്ങൾ
ചെല്ലവേ പോരിനു) നീ ഗമിച്ചീടണം.
ഇത്ഥം പറഞ്ഞതു കേട്ടുഗ്രശൗര്യവാൻ
(ഉത്ഥായ ഭൂപാലകനോ)ടു ചൊല്ലിനാൻ.
ശത്രുക്കളേറ്റം ചതിക്ക.... ... ...
... ...ന്നു പോകുന്നിതു.
യോദ്ധാ... ... ...
... ...ലിങ്ങു പരിഭവം.
... ...
... ...നല്ലു.
പോകുന്നു നിർബ്ബ... ... ...
... ...രങ്ങിനെ.

---

1 സേനാനി = പടത്തലവൻ.

മുഷ്ക്കനാകുമയെ... ... ...
... ...നൃപേന്ദ്രനെ.
അല്പൽക്രുദ്ധാ... ... ...
... ...
... ...നിന്നീടുകനന്നാപ്പ്ര... ... ...
... ...
... ...വനോടെതൃത്തിതു.
ജ... ... ...
... ...
തങ്ങളിൽ ചെയ്യാരു യുദ്ധം ഭയങ്കരം
എ(ങ്ങനെയെന്നു പറവാൻ പണി പണി).
ഹുങ്കാരശബ്ദവും ഭയങ്കരമായ് കേട്ടു
ശങ്കാരഹിതം നൃപനും പിറപ്പെട്ടു.
വാരിധിപോലെ നൃപനെച്ചുഴന്നിട്ടു
വീരരാം സേനയും കൂടി നടന്നിതു.
കാളികരാളനാം സേനാനിയും തമ്മിൽ
ധംഭഗാംഭീര്യഭയങ്കരമായ് തദാ
ഘോരഘോരം പൊരുതന്നേരം നൃപാത്മജ-
സായകാൽ മോഹിച്ചുവീണു ഗൌരവൻ.
കാളി(കരാളൻ കരവാ)ളവുംകൊണ്ടു
ഗാംഭീര്യമോടതിവേഗമടുക്ക(യാൽ
മല്ലമല്ലുകവചക്കാര)ളത് കേസരി
നില്പുനില്ലെന്നാട്ടുത്താൻ കരവാളുമേ.
വാളും പരിശയും കൊണ്ടവർ തങ്ങളിൽ
മീട്ടുന്ന വെട്ടിനങ്ങി പരിശകം.
വാളും മുറിഞ്ഞിതപ്പോൾ തദന്തരെ
[1]കോളരിപോലെ പിടിച്ചുവർ ഭയങ്കരം.

---

1 കോളരി—സിംഹം.

കെട്ടിപ്പിടിക്കയും തമ്മിലടിക്കയും
മുഷ്ടി ചുരുട്ടി കഠോരമിടിക്കയും
ഓടി വിലകിയും ചാടിപ്പിടിക്കയും
തമ്മിൽത്തലകൊണ്ടു നേരായിടിക്കയും
പിന്നെയും തമ്മിൽ പിടിച്ചു വീഴുകയും
കണ്ണും ചുവക്കയും ക്രോധമൊലിക്കയും
മീത്തിൽ കരേറിയും കീഴ്പട്ടു വീഴ്കയും
കീഴ്പട്ടു വീണവൻ മേല്പട്ടു കേറിയും
മന്നവൻ മല്ലമല്ലുകയുദ്ധത്തിനെ
മുന്നമെ കണ്ടതുപോലെയിതും കണ്ടു.
ഏറിന കോപേന ഫില്ലാന്തകൻ തദാ
ചീറ് മെണീച്ചു കങ്കീകരാളനെ
ഒന്നു ചവിട്ടിക്കഴുത്തെത്തിപ്പിടിച്ചിട്ടു
നന്നായ് വലിച്ചു തലയെ മുറിച്ചുടൻ
മേൽപട്ടെറിഞ്ഞതിട്ടുരുണ്ടുയർന്നിട്ടു
കീഴ്പട്ടു വീണു നടുങ്ങീതവൻതല.
കണ്ടവരൊക്കവേ കൊണ്ടാടിനാർ തദാ
ഇണ്ടൽ മുഴുത്തിതു ശത്രുജനങ്ങൾക്കും.
മോഹവും തീർന്നു ഗൌരവന്നും തദാ
[1]ആഹാബ്ഗൌരവനന്തലോടീടിനാൻ.
എന്നതു കണ്ടുടൻ ഓനാപ്രഹൃഷ്ടനാം
നന്നായടുത്തിതു ലംഘപഞ്ചാസ്യനും.
അശ്രീകാക്ഷനും വിദ്രുതം കൈക്കൊണ്ടു
അശ്രുവണ്ണൻ പടനായകനന്യരും
ഒന്നിൽ മരിക്കണമെല്ലാവരുമിന്നു
നന്നല്ലതെ(ല്ലീ)കിൽ രിപുക്കളെക്കൊല്ലണം.
ഇത്ഥമുറച്ചവർ ബലമൈവരെതൊട്ടു
ഏറ്റവും ഘോരമായ് യുദ്ധം തുടർന്നിതു.

---

1 ആഹാബ്ഗൌരവൻ — യുദ്ധത്തിൽ മേനയുള്ള ഫില്ലാന്തകൻ.

ആന കുതിര കാലാൾ ഭടനായകർ
സ്ഥാനികൾ മാനികൾ സർവ്വരുമൊന്നിച്ചു
വെട്ടുകൾ കുത്തുകൾ കല്ലേറി തല്ലുകൾ
മുഷ്ടികൾ ശസ്ത്രങ്ങളസ്ത്രങ്ങളെന്നിവ
ഒക്കെയുംകൊണ്ടു പ്രഹരിച്ചുതന്നരം
ചിക്കിലെച്ചുതമിഴിയിലങ്ങിതാകാ(ശവും).
അസ്തമിപ്പാനാറുനാഴികയായ് തദാ
ഉത്തരമായുള്ള യുദ്ധം തദന്തരെ.
ബ്രഹ്മവിഹിതമാം പൈശാച്യവിനാശനം
ജീവഗണമാരാലൊഴിച്ചുകൂട്ടുന്നിതു.
ലക്ഷ്മീസഹിതചക്രം തദാ ലക്ഷണം
സൂര്യൻെറ നേരെയെടുത്തിതു (സത്വരം).
സൂര്യബിംബത്തോടുടൻ പാദം സമതമായ്
പാരിച്ചു ക്ഷീണം ക്രമേണ പരന്നിതു.
സത്യപ്രസന്നനാം മാർത്താണ്ഡഭൂപതി-
ക്കത്യന്തമുൾതാപമപ്പോൾ ഭവിച്ചിതു.
ആരാധനം നിറുത്തി മഹീപാലൻെറ
കായവിനാശനം കണ്ടതിനാൽ തദാ
സംഹൃതഘോരനാം പൈശാച്യനാം ദുഷ്ട
സംഘങ്ങളും വന്നിന്നു തദന്തരെ.
യോദ്ധാ ഘടീമാനാഘണ്ടെയെ നോക്കീട്ടു
ക്രുദ്ധനായഗ്നിശസ്ത്രത്തെ പ്രയോഗിച്ചു
പൈശാച്യൻെറ കണ്ഠത്തിനെ ക്ഷണം ഖണ്ഡിച്ചു
പൈശാച്യനാവൃതിയായ് സൂര്യൻ പ്രകാശിച്ചു.
എന്തൊരു വൈഭവമിങ്ങ(നെ) വന്നതു
ചിന്തിച്ചുകണ്ടാൽ വിചിത്രമത്രെ ഭൂലോകം.
അദ്ധ്യായവും പതിനഞ്ചു കഴിഞ്ഞിതു
അത്യന്തഭക്ത്യാ പറയുന്നതൊന്നു ഞാൻ.

—— (0) ——

പതിനാറാം അദ്ധ്യായം.

അശ്വാ മരിച്ചു പൌരുഷ്യൻ ഗൂഢദോഷേണ
പൊയ്യല്ല സംഘട്ടങ്ങളോരോദികൾ തദാ
എന്തിനു നാമിനി ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു
ഹന്ത മരിക്കണമിന്നു രണാംഗണെ
എന്നുറച്ചുന്നു സായന്തനെ കൎമ്മവും
ഒന്നുമേ ചെയ്യാതെ നിന്നു പൊരുതിതു.
ഘോരം കഠിനമായ്‌വന്നു തദന്തരെ
ആരുമൊരുപദം പിൻനോക്കിവച്ചീല.
അഗ്നീകാഞ്ചനമഗ്രവൎണ്ണന്താനും
വിദ്രവിപ്പിച്ചാരരികളെ സത്വരം.
[1]ഋക്ഷപ്രമൎദ്ദിയും ഗൎജ്ജിതമായിട്ടു
അക്ഷിസംക്ഷുബ്ധരായ്‌ ചെന്നടുത്തീടിനാർ.
ഭാനുപ്രതപ്തൻ മഹാവീരപുംഗവൻ
ദംസനകളോടമങ്ങെതിൎത്തടുത്താൻ തദാ.
ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ മടാവൃതനായിട്ടു
ലംഘനംകൂടാതടുത്താൻ തദന്തരെ.
അസ്ത്രമിച്ചുല്പാളികൾ പരന്നു ഭുവി
[2]മസ്തകമാക്കും തിരിയാതെയായിതു.
അഗ്നിശസ്ത്രപ്രഭാ കാണാമിടിസമം
ഭഗ്നശസ്ത്രന്മാരടിച്ചുപിടിപ്പതും.
വാളുകൾ മിന്നുന്ന ആളുകൾകൈകളിൽ
[3] പാളികൾ പന്തിയായിട്ടണയുന്നിതു.
യുദ്ധത്തിലേറെപ്പരാജയം കണ്ടിട്ടു
ക്രുദ്ധനായ്‌ പൌരുഷ്യനെയ്യുട്ടതിതു.

---

1 ഋക്ഷം — കരടി. 2 മസ്തകം — തല. 3. പാളികൾ — കുന്തമുനയുള്ള ഒരുതരം ആയുധം ധരിച്ചവർ.

ഉഗ്രനാം പൌരഷ്യ ശസ്ത്രങ്ങളേററിട്ടു
വ്യൂഹം മുഴുത്ത ശ്രീമാർത്താണ്ഡസേനകൾ
… … … … … … … …
… … … … … … … …
………………പറവാ)ൻ പണിപണി.
ഒന്നതല്ലന്ന ചമഞ്ഞു പൌര(ഷ്യ)വൃന്ദം
ചെന്നു തുണച്ചാനടൻ ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ.
അപ്പോൾ ഗദയുമെടുത്തതിക്രുദ്ധനായ്
പെട്ടന്നടുത്തിതു മിത്രഗംഭീരനും.
പാറലമെയ്യുന്ന അസ്ത്രശസ്ത്രങ്ങളെ
തെററന്നു തട്ടിയകററി ഭയാനകം
ലംഘപഞ്ചാസ്യനെ ചെന്നടിച്ചീടിനാൻ
ലംഘപഞ്ചാസ്യനെടുത്താനൊരു ഗദ.
തങ്ങളിൽ പിന്നെ ഗദകൊണ്ടു ചെയ്യുംപോർ
ഇങ്ങിനെയെന്നു പറവാൻ പണിപണി.
(മോഹിച്ചുവീ)ണിതു മിത്രഗംഭീരനും
… ……………യധിവനൊന്നു ക……………
… … … … … … … … …
… … … … …ണ്ടുകൊണ്ടുടൻ
ലംഘപഞ്ചാസ്യൻെറ വൻപടക്കൂട്ടങ്ങൾ
ഹുങ്കാരമായിട്ടു ചെന്നടുത്തീടിനാർ.
കാങ്കപ്രവീരൻെറ ശിഷ്യരാം വൃഷ്ണികൾ
ശങ്കകൂടാതെ കൊന്നീടിനാർ തൽക്ഷണം.
ലംഘപഞ്ചാസ്യൻെറ സേനകളൊക്കയും
ലംഘനംവന്നതു കണ്ടു കോപത്തോടു
കാങ്കപ്രവീരനെ ചെന്നു വെട്ടീടിനാൻ
കാങ്കപ്രവീരൻ തട്ടത്തിതങ്ങീട്ടിയാൻ.

ഈറ്റിയെ നൂറു നുറുക്കിവെട്ടി ക്ഷണം
പെട്ടെന്നു കാങ്കഗളത്തെയും ഖണ്ഡിച്ചാൻ.
അപ്പോഴങ്ങൊന്നിച്ചു മിത്രഗംഭീരനും
മുൽപ്പുക്ക [1]കണ്ഠീരവസമം ചാടിനാൻ.
വാളെടുത്തൊന്നു വെട്ടി ഖംഗപക്ഷാസ്യൻ
വാളിനെയപ്പോൾ ഗദകൊണ്ടു തട്ടീട്ടു
ഒന്നു [2]കതംകൊണ്ടടിച്ചാൻ ഗളാന്തരെ
ചെന്നു യമാലയെ സൌഖ്യമായ് മേവിനാൻ.
രാത്രിയിലഷ്ടമമായി മുഹൂർത്തവും
ചീർത്തൊരു നിദ്രയും വന്നു ചാടീടിനാൻ.
[3]കരികളോതുമസ്തസ്വാമകന്നവർ
കരി[4]കുംഭസ്ഥലെ വീണുറങ്ങീടിനാർ
സംഭോഗകാന്തന്മാം അംഭോജനേത്രിമാർ
[5]കുംഭസ്ഥലാന്തരെ വീണുറങ്ങും വണ്ണം.
പാരിൽ നിന്നീടും [6]പദാതികൾ പാരിലും
തേരിലിരിക്കുന്ന വീരർകൾ തേരിലും
അശ്വങ്ങൾതന്മേലിരുന്നോരവയിലും
വിശ്വസിച്ചാനന്ദമുൾക്കൊണ്ടുറങ്ങിനാർ.
രണ്ടര നാഴികനേരമുറങ്ങുമ്പോൾ
[7]ഇണ്ടലയൊണ്ടാകയാൽ [8]സ്വാപ്നോത്ഥിതരായാർ.
മാനപ്രഭ്രഷ്ടനാം പൌരുഷ്യവീരനും
മാനസത്തിലുള്ളോരു കോപം പെരുകയാൽ
ക്രൂരരായസ്ത്രശസ്ത്രങ്ങൾ ചൊരിഞ്ഞിട്ടു
[9]അർദ്ധരാത്രാവരം ആർത്താട്ടമീടിനാർ.

---

1 കണ്ഠീരവം = സിംഹം. 2 കതം = വില്ലിന്റെ ഞാൺവാറ്. 3 കരി = ആന. 4 കുംഭം = മസ്തകം. 5 കുംഭം = കുംഭാകൃതിയായ സ്തനം. 6 പദാതി = കാലാൾപട. 7 ഇണ്ടൽ = ക്ലിഷ്ടമായ ദുഃഖം. 8 സ്വാപം = ഉറക്കം. 9 ഇവിടെ 'അർദ്ധരാത്രൗ പരം' എന്നു പാഠ

അപ്പോഴതിനുള്ള വീരരും ക്രുദ്ധരായ്
കെല്പോടു നിന്നു പൊരുതാർ ഭയങ്കരം.
കാളികൾ കൂളികൾ പേ [1]പിശാചുക്കളും
കേളിയോടോടിക്കളിച്ചുലവുന്നിതു.
രണ്ടുപാട്ടുമുള്ളനേരത്തു മാനുഷർ
കണ്ഠംമുറിഞ്ഞൊരുമിച്ചു വീഴുന്നിതു.
ചോര കുടിക്കുന്ന നായ്ക്കൾ നരികളും
പാരിടമൊക്കെയും പ്രേതമയങ്ങളായ്.

എന്നെങ്കിലും മൂതിയുള്ളതിനാകട്ടെ
എന്നുറച്ചാത്മഭയം കളഞ്ഞു ജനം
അന്നൽ വെടിശസ്ത്രശസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചു
ചത്തു ചത്തങ്ങുമിങ്ങും വീഴുന്നീടുന്നു.
അഭ്രമീകാക്ഷനം..
.........................മട്ടുത്തു പടകളോടും തദാ.
കൊന്നുകൊന്നാർത്തു മുടിക്കുന്ന നേരത്തു
ചെന്നെതിർത്താൻ ഭൂക്ഷമർദ്ദനീ തത്ക്ഷണേ.
അബ്ദവണ്ണന്റെ പടകളെയൊക്കെയും
അല്പനേരംകൊണ്ടു കൊന്നു കാൺകയാൽ
അർദ്ധചന്ദ്രാകാരമാകും ശരത്തിനാൽ
ക്രുദ്ധനാം മുഷ്ടമർദ്ദിയെക്കൊന്നിതു.

മിരിക്കാം. 'അർദ്ധരാത്രൗ അദ്യ' എന്ന പദം ശരിക്കുമാണെങ്കിൽ 'അർദ്ധരാത്രി' എന്ന ഇകാരാന്തശബ്ദം അപാണിനീയമാകും. "അർദ്ധരാത്രനിശീഥൗ ദ്വൗ" എന്ന അമരകോശപ്രകാരവും ആ ശബ്ദം അകാരാന്തമായിരിക്കേണ്ടതാണ്. 'അല്ലെങ്കിൽ അർദ്ധരാത്രി എന്ന ഭാഷയിൽ സാധാരണ ഉപയോഗിക്കുന്ന ശബ്ദത്തിൽ സപ്തമീപ്രത്യയം ചേർത്തു സംസ്കരിച്ചു എന്നു സമാധാനപ്പെടണം.

1 പിശാചം = മാംസം തിന്നുന്ന ഒരുകൂട്ടം ദേവയോനിവിശേഷം. ദേവയോനിയിലുൾപ്പെടാത്തതു് പേയ്, അറവല മുതലായവ്. 2 ഒരം = സാലം.

കണ്ടുനില്ക്കുന്ന മഹാഗാത്രനാത്തനായ്
മണ്ടിയണഞ്ഞവൻ വില്‍ മുറിച്ചീടിനാൻ.
വാളുമെടുത്തവൻ ചാടിനാൻ ചീറുന്ന
[1]വ്യാഘ്രിയെപ്പോലവർ നിന്നു പൊരുംവിധൌ
ഗത്താൻ ക്ഷണംകൊണ്ടു [2]കൃന്തനമാക്കിനാൻ
അശ്വത്ഥന്റെ [3]ഗളത്തെക്കൃന്തനായ്.
വിഭ്രമീകാക്ഷനടുത്താനതുനേരം
[4]വിഭ്രമമെന്നിയെ കേതകീചണ്ഡനും
ആര്‍ത്തടുത്താനവർ തമ്മിൽ പൊരുതപ്പോൾ
[5]മാർത്താണ്ഡപുത്രനും പേടിയാം കാണുകിൽ.
അറ്റമില്ലാതെ പടകളം മരിച്ചിതു
തെറ്റെന്നു വിഭ്രമീകാക്ഷ... ... ...
... ...ണ്ഡാശ്രുതൻ വക്ഷസി
എയ്താനൊരമ്പിനെ കേത... ... ...
... ...ഗാമികൻ
ആഹവത്തിന്നായടുത്താനവനോട്.
ക്രുദ്ധനായ് വിഭ്രമീകാക്ഷനവനുടെ
[6]ഉത്തമാംഗത്തെയുടൻ മുറിച്ചീടിനാൻ.
കണ്ടുനിൽക്കുന്നോരു വൈവസ്വതരോഹികൻ
[7]വജ്രമീരുക്ഷീട്ടുവന്നിയടുത്തിതു.
തങ്ങളിൽ ക്രുദ്ധരായപ്പോൾ പൊരുതതു
ഇങ്ങിനെയെന്നു പറവാൻ പണിപണി.
വില്‍ മുറിച്ചീടിനാൻ വിഭ്രമീകാക്ഷനും
മെല്ലെന്നു ചാടിയടുത്തുവന്നു തദാ

---

1 വ്യാഘ്രി=ശാർദ്ദൂലം, ചെന്നായ്, സിംഹം. 2 കൃന്തനമാക്കുക=മുറിക്കുക. 3 ഗളം=കഴുത്ത്. 4 വിഭ്രമം=പരിഭ്രമം=പേടി. 5 മാർത്താണ്ഡപുത്രൻ=അന്തകൻ. 6 ഉത്തമാംഗം=ശിരസ്സ്. 7 വജ്രീരുക്ഷിക്കയെന്നുചൊല്ലുകളെ അകമേ വലിച്ചു കോപഭാവം നടിക്ക.

കല്ലുടക്കത്തൊന്നറിഞ്ഞീടിനാൻ വക്ഷസി
പങ്കമായ്ക്കന്നൊന്നു വീണു മരിച്ചവൻ.
ഇങ്ങിനെ യുദ്ധങ്ങൾ ചെയ്യുവതുംവിധൌ
അങ്ങതിക്രോധിതം പൌലസ്ത്യനും മഹാ-
ഘോരഘോരം യുദ്ധമൊന്നു ചെയ്തീടിനാർ
പൂരിച്ചി[1] താശകളസ്ത്രങ്ങളാൽ തദാ.
ക്രുദ്ധനായേററമട്ടത്തു പൌലസ്ത്യനും
... ...ളെ ക്ഷണം
ഒക്കവെ കൊല്ലുവനെന്നു നിർബന്ധിച്ചു
... ...ന്തരെ.
സംഹൃഷ്ടനായോൻ നൃപതി മതിച്ചുപോയ്
സംഖ്യാ മതീമതീ എന്നു പ്രസിദ്ധമായ്
കേട്ടതുകൊണ്ടു പൌലസ്ത്യൻ മഹാസുധീ
പൊട്ടുന്ന വില്ലിനെ ദൂരെയെറിഞ്ഞഥ
കണ്ണടച്ചിരുന്നീടിനാൻ ഭൂതലേ.
തിണ്ണം വരുന്ന നിശ്വാസമടക്കീട്ടു
അങ്ങിഡാപിംഗലയുടെ കടന്നിട്ടു
തിങ്ങിന[3] കുണ്ഡലിയിങ്കൽനിന്നഗ്നിയെ
മെല്ലവെ പൊങ്ങിച്ചു ശക്തിയോടുംകൂടി
ഉല്ലസത്താകും[4] സുഷുമ്നകളിലൊങ്ങു

---

1 അശേഷദിക്ക്. 2 ഇഡയും പിംഗലയും രണ്ടു നാഡികളുടെ പേർ. ശരീരത്തിന്റെ ഇടത്തുവശം ഇഡയും, വലത്തുവശം പിംഗലയും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. യോഗികൾ ഇഡയിൽകൂടി ബാഹ്യവായുവിനെ ഉള്ളിലടക്കുകയും പിംഗലയിൽകൂടി വെളിയിൽ വിടുകയും ചെയ്യുന്നു. 3 കുണ്ഡലി—മൂലാധാരത്തിലുള്ള ശക്തി. 4 സുഷുമ്നാ—ഇഡയുടേയും പിംഗലയുടേയും നടക്കുള്ള നാഡി. അലംബുഷാ മുതലായ മററു നാഡികളെ ഉദ്ദേശിച്ചു ബഹുവചനം ഉപയോഗിച്ചതാണ്.

[1]മൂലാധാരത്തിങ്കലും [2]സൂൎയ്യഗ്രന്ഥത്തിലും
വേദവിശ്രുതമാം ചന്ദ്രഗ്രന്ഥത്തിലും
ഉള്ള തേജസ്സുകളൊക്കെയുമൊന്നാക്കി
എല്ലാം [3]സിരയിലും യോഗാഗ്നിയെ ചേർത്തു
വിസ്മയം ക്ഷിപ്രമഹോ നിജഗാത്രത്തെ
ഭസ്മമാക്കി [4]പരമത്തിൽ ലയിപ്പിച്ചിതു.

---

1 മൂലാധാരത്ത്=ഗുദമദ്ധ്യം. 2 സൂൎയ്യഗ്രന്ഥമെന്നും ചന്ദ്രഗ്രന്ഥമെന്നും രണ്ടു സ്ഥാനങ്ങൾക്കു പേർ. 3 സിര=ഞരമ്പ്. 4 പരമം=ബ്രഹ്മം. ഈ യോഗത്തെക്കുറിച്ചു കൂടുതൽ വിവരം പ്രപഞ്ചഹൃദയം യോഗപ്രകരണത്തിൽ ഇപ്രകാരം കാണുന്നു—

ശരീരം വിസിസൃക്ഷുശ്ചേത് സുഖമാസനമാസ്ഥിതഃ
ഇദം ബ്രഹ്മപുരം ഭിത്വാ പൂരയേദ് ബാഹ്യവായുനാ.
സൎവ്വദ്വാരാണി സംയമ്യ മനോ ബാഹ്യാന്നിരുദ്ധ്യ ച
പാദാംഗുഷ്ഠാദികേഷ്വേവ ദേശേഷ്വധോ ഗതാനവസ്ഥിതാൻ,
നിശ്ശേഷാൻ സംഹരേദ്വായൂൻ സൎവ്വാത്മ്യഗ്രയാ ധിയാ
മനസാ വായുജീവേന സംയമ്യ പ്രണവം ജപൻ.
പാദാംഗുഷ്ഠാദിമൎമ്മസ്ഥാൻ കൎമ്മാന്തരകൃപാഗതാൻ
വായൂംസ്തേന തു ജങ്ഘാധോ വഹ്നിസ്ഥാനഗതാനിതി.
പ്രാണാദിവായൂംസ്തദ്വച്ച നാഭിമൂലമുപാഗതേ
ഊൎദ്ധ്വചാരോഹിതാൻ വായൂനായമ്യത്ര സമാഹരേത്.
മൂലാധാരഗതം വഹ്നിം നിശ്ശേഷം തത്ര കല്പയേത്
തതഃ പ്രജ്വലിതാം സാ തന്മധ്യേ ജ്യോതിരുജ്ജ്വലീ.
തതഃ സുഷുമ്നാമാൎഗ്ഗേണ വായും വഹ്നിപുരസ്സരം
ഹൃദയേ ച സമാരോപ്യ കണ്ഠദേശേ തതഃ പരം.
ഭ്രുവോൎമ്മദ്ധ്യേ സമാരോപ്യ തത്രൈവ ച നിരുദ്ധ്യ ച
അകാരപ്രതിപാദ്യസ്യ ബ്രഹ്മണഃ പരമാത്മനഃ.
മകാരപ്രതിപാദ്യസ്യ സാക്ഷസ്യ ജീവാത്മനസ്തഥാ
ഉകാരേണൈവ താദാത്മ്യമവധാരണമാചരൻ,
ബ്രഹ്മൈവാഹമഹം ബ്രഹ്മ പ്രണവാത്മമിതി സ്മരൻ
ഏകാക്ഷരപരം ബ്രഹ്മ പ്രണവം വാപ്യനുസ്മരൻ.
സംഭിദ്യ മനസാ മൂൎദ്ധ്നി ബ്രഹ്മരന്ധ്രാഖ്യവായുനാ
പ്രാണമൂൎദ്ധ്വാചരയേത് പശ്ചാന്നാഡീപ്രാണേന ചമദ്ധ്യമേ.
ദേഹാതിഗം ജഗൽപ്രാണം മുക്ത്വാ വിത്യജ്യ ധ്രുവേ പരേ
ശുദ്ധേ ബ്രഹ്മണി പരമാനന്ദേ സംയോജയേദ്ധിയാ.

മാനപ്രതപ്തൻ മഹാകപിതൻ തദാ
സേനാവനത്തിന [1]ദാവാനലസമൻ
ചെന്നടുത്താനതുകൊണ്ടു സമസ്തരും
പിന്ന(രായ്മാറി)നാര(ശ്ശോ ശിവ) ശിവ.
സാരജ്ഞനാമുഗ്രശേഖരവൻ നേ. നാനി
ദ്ദൂരത്തുപോയവാര കോണിലൊളിച്ചിതു.
മന്ത്രിമാരും ഭടനായകവീരരും
ഹന്ത കഷ്ടം ഒളിച്ചീടിനാർ തത്ക്ഷണേ.
ഭംഗിയിൽ ശ്രീചക്രബന്ധനാം കങ്കണം
ശൃംഗാരിയാം മല്ല[2]മല്ലകനാശനൻ
ഹസ്തേ ധരിച്ചു കരവാളവുംകൊണ്ടു
[3]പ്രസ്തുതമാനപ്രതപ്താന്തികെ ചെന്നാൻ
മാനപ്രതപ്തനയക്കുന്ന ശസ്ത്രങ്ങൾ
സേനാനിയാമിവൻനേരെ വരുംവിധൌ
[4]പ്രത്യങ്മുഖങ്ങളായ് വീണുപോകുന്നിതു
അത്യത്ഭുതം ചക്രമീശപരീമുദ്രിതം.
ഘോരവേഗം ചെന്നു മാനപ്രതപ്തൻറെ
നേരവേ നിന്നു ഗളത്തെ വെട്ടീടിനാൻ.
ആമോദമാർന്നു സ്തുതിച്ചിതു കാണികൾ
പൂമഴ പെയ്താരമരരുമന്നേരം.

മൂർദ്ധ്നരന്ധ്രാദ് വിനിഷ്ക്രാന്തം വിസ്തൃത് പുഞ്ജനിഭം മഹത്
നിരഞ്ജനം പരം ജ്യോതിരേകമേവ ഭവിഷ്യതി.
തൈലപാത്രം സപദ്യം വഹ്നിസ്ഫുരദ്രന്ധ്രവിനിസ്സൃതഃ
യതൈവ മതി തേജോവഹ്നിരണിം സന്ദഹേത് തഥാ.
സന്താപയതി സർവം ദേഹമാപാദതലമസ്തകം
ശ്രുതൈവാനേന ദേഹേനാ ന പുനർജ്ജന്മഭാഗ് ഭവേത്."

1 ദാവാനലം = കാട്ടുതീ. 2 മല്ലകം = ഭേരി. 3 പ്രസ്തുതൻ = മുമ്പിൽ പ്രസ്താവിക്കപ്പെട്ടവൻ. 4 പ്രത്യങ്മുഖം = തിരിഞ്ഞു.

മക്കൾ മന്ത്രമക്കൾ മന്ത്രി സേനാനികൾ
ഒക്കെ മരിച്ചതറിഞ്ഞതിശൂരവാൻ
സംഘൃഷ്ണൻ ഘോരമാം ചാപം വിസ്ഫാളിച്ചു
ഝങ്കാരമോടൊരു വാളുമെടുത്തുടൻ
ആഹവാർത്ഥം ക്ഷണം [1]വാഹത്തിലേറീട്ടു
ദേഹകാന്ത്യാ വരുംനേരത്തു [2]മാർത്താണ്ഡൻ
മെല്ലെന്നരിച്ചു ശ്രീമാർത്താണ്ഡസൈന്യവും
എല്ലായിടത്തും പരന്നു കടൽസമം.
[3]ബാഡവാഗ്നിജ്വാലപോലെ നരാധിപൻ
ചാട്ടം കുതിരയിൽ കേറിയടുത്തിതു.
വെട്ടുകൾകൊണ്ടു പൊറുത്തുകൂടായ്കയാൽ
പെട്ടെന്നു സർവ്വരുമോടിനാർ തൽക്ഷണം.
രക്ഷ മാം രക്ഷ മാം മാർത്താണ്ഡഭൂപതേ!
രക്ഷ മാം രക്ഷ മാം വൈപ്രാവണേശ്വര!
ഇത്തരം പറഞ്ഞു പറഞ്ഞു കരഞ്ഞിഹ
പിന്നെ മേവൽ മന്ത്രിസേനാസേനാനികൾ
ശ്രീമഹാമാർത്താണ്ഡഭൂപപാദാന്തികേ
പാഹി മാം പാഹി മാമെന്നു നിന്നീടിനാർ.
അപ്പോഴതിവ കോപത്തോടു ഭൂപതി
കെല്പോടണിയിച്ചിതദൃശ്യരൂപനായ്.
സർവ്വലോകങ്ങളും ഭസ്മമാംകാലത്തു
സർവ്വസംഹാരതേജസ്സോടുകൂടീട്ടു
ശർവ്വനിതുപോലെയങ്ങണിയിച്ചവൻ
മെല്ലെന്നടവാൾ തൃക്കയ്യിൽ ധരിച്ചിട്ടു
പോരുന്ന നേരത്തു തേജോമയാഗ്നികൊ-
ണ്ടാഹന്ത ദേഹത്തിൽ സംഘൃഷ്ണഘോരനെ

1 വാഹം=കുതിര. 2 മാർത്താണ്ഡൻ=സൂര്യൻ. 3 ബാഡവാഗ്നി=സമുദ്രത്തിന്റെ ഉള്ളിലുള്ള അഗ്നി.

അഗ്നി പിടിക്കയാൽ നിന്നുരുകാതെയവൻ
[1]ഭഗ്നകരവാളനായ്[2]ദ്രുതമോടിനാൻ
[3]സൈന്യധ്യോപരി ചെന്നു കേറിനാൻ തൽക്ഷണം.
മാധവതുല്യനാം മാർത്താണ്ഡഭൂപതി
ഒന്നു കോപിച്ചു നോക്കീടിനാൻ സൈന്യത്തെ
നന്നായെരിഞ്ഞു ഭസ്മീകരമായിതു.
അഗ്നി പിടിച്ചു ജ്വലിച്ചു മേൽ പൊങ്ങീട്ടു
നഗ്നരായ് വസ്ത്രങ്ങൾ വെന്തു സ്വസ്ത്രീകൾ
തങ്ങൾ തങ്ങൾക്കുള്ള മിത്രങ്ങളോടവർ
തങ്ങൾ തങ്ങൾ പുരങ്ങളിലോടീടിനാർ.
സന്തുഷ്ടിയോടിഹ സംഹൃഷ്ടഭൂപതി
വെന്നുപോയാനാഹാ സൈന്യേന സാദരം.
പണ്ടു (ശ്രീശങ്കരൻ പുരത്രയ)മെരിച്ചുപോൽ
ഉണ്ടായിതപ്പൊഴും [4]ഹാർദ്ദമെഴുന്നേ (നാഥാ).
... ...
[5]വ്യഥതാപസംഹൃഷ്ടരായരാം
ശ്രദ്ധാനനായിവ ദേവന്മാരാണ്
പ്രാരബ്ധമെന്നു നിനച്ചുകാരണം.
അദ്ധ്യായവും പതിനാറു കഴിഞ്ഞിതു
ഭൂപതിമാർത്താണ്ഡ കേൾക്കയിനിയും.

—— (൦) ——

1 ഭഗ്നമായ്പ്പോയ വാളോടുകൂടിയവൻ. 2 ദ്രുതവേഗേന. 3 സൈന്യസമൂഹത്തിന്മേൽ. 4 ഹാർദ്ദം ഹൃദയത്തിലുള്ള സന്തോഷം. 5 വ്യഥയില്ലാതെ വർദ്ധിച്ചുള്ള, തി ങ്ങിയ.

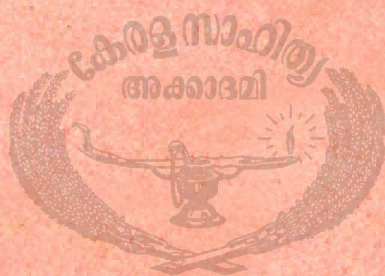
പതിനേഴാം അദ്ധ്യായം.

സോദരാത്മജസഹോദരസേനാനി-
നാനാസചിവഭടാദിജനങ്ങളോടുമോ
ഹാർദ്ദികേയമ്മേളൻ മരിച്ചതനന്തരം
[1]ശാർദ്ദൂലവിക്രമന്മാരാം മിടുക്കരാട്ടും
[2]മേദിനീശന്മാരനേകങ്ങളും പരാനതരെ
[3]രോദനമോരോന്നായങ്ങിനെ ചൊല്ലവള്ള.
ഹാ താത ! ഹാ പുത്ര ! ഹാഹാ സഹോദര !
മാതാമഹ ! മമ ഭാഗിനേയ ! സഖേ !
കാന്താ ! വയസ്യാ ! (മമ പ്രിയ! മാതുല!)
ഹന്ത ഞങ്ങളെല്ലാം (ഞങ്ങൾക്കിനി നാഥകം[4]
റ്റുന്ന പ)രകയും നെഞ്ചിലടി(ടി)ക്കയും
മൺപൊടി വാരിയിട്ട് (വാരിയിട്ടുകയും
ദാര)ങ്ങൾ ബന്ധുക്കൾ വൃദ്ധകൾ വൃദ്ധർകൾ
കണ്ണുനീരാലെല്ലാം വാർത്തു കരയുന്ന
കണ്ണീർത്തിരമാലകായൽ തുഴഞ്ഞിട്ടു
മന്നവൻ [5]പാരകാര്യപ്പൊലിമകളെത്തിനാൻ.
പിന്നെ മഹീപാലകനുഗ്രസേനവൻ
അന്യമന്ത്രികളുംകൂടി മന്ത്രിച്ചിട്ടു
[6]ധന്യനാമെ.... ... ...
... ...
... ...

ശുഭം ഭൂയാൽ.

---

1 ശാർദ്ദൂലം—കടുവാ. 2 മേദിനീശൻ—രാജാവ് —മാർത്താണ്ഡമഹാരാജാവ്. 3 രോദനം—വിലാപം—കരച്ചിൽ. 4 നായകൻ—പതിയാവ്. 5 പാരകം—പരവൂർ. 6 ധന്യൻ—കൃതാർത്ഥൻ, സുകൃതി.

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി